

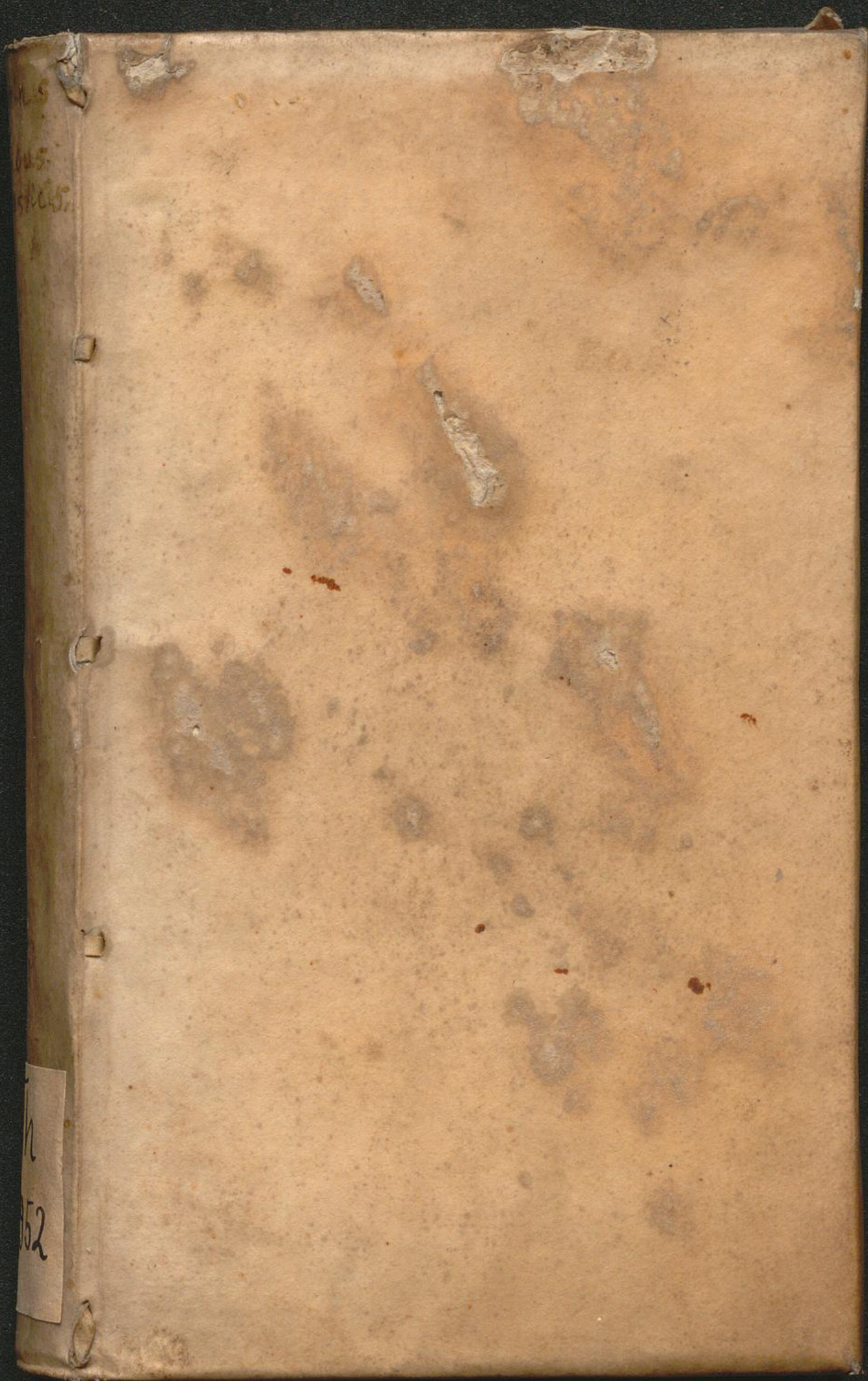
UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

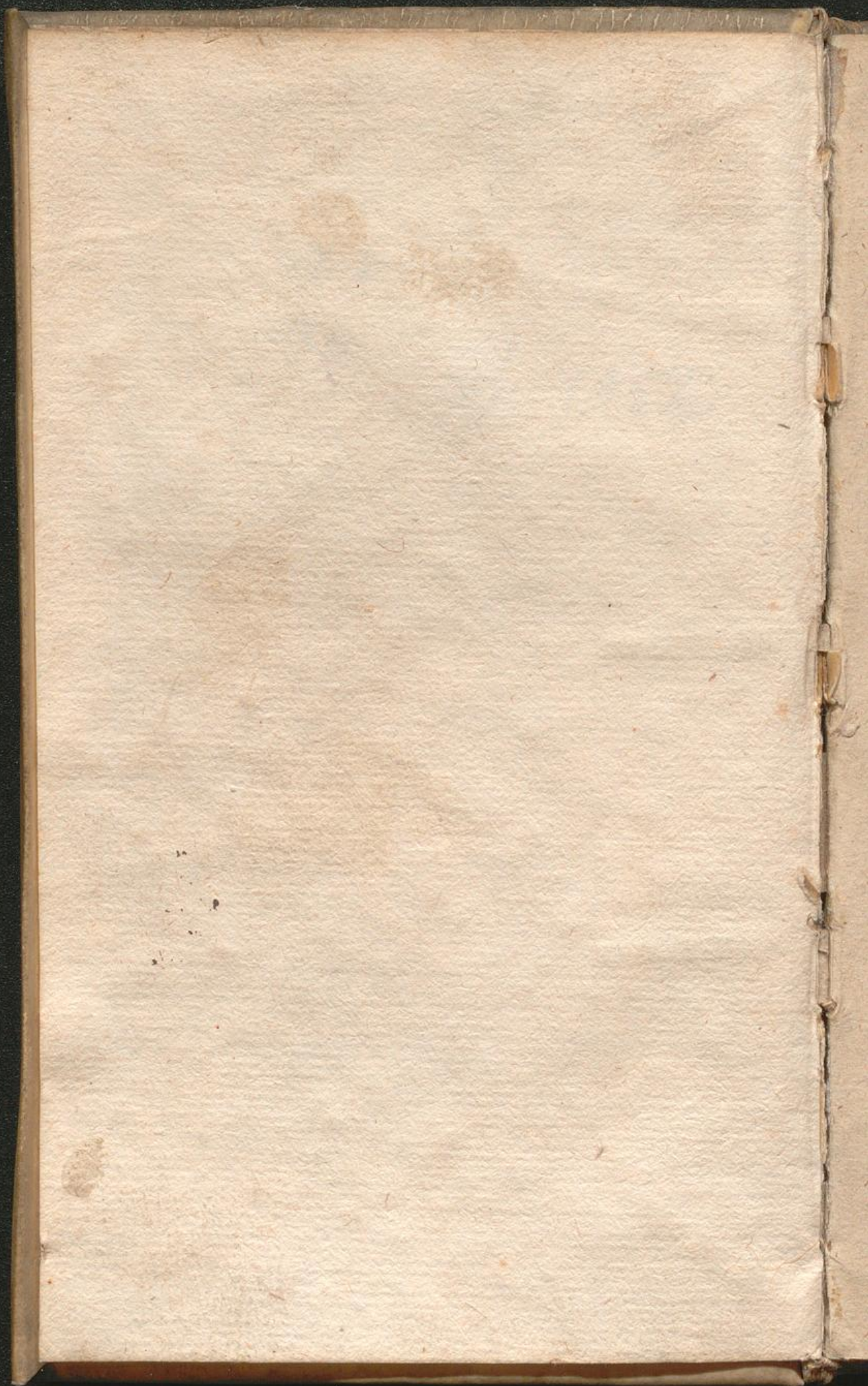
De Scriptoribvs Ecclesiasticis Liber Vnvs

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Coloniae Agrippinae, 1645

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64672)

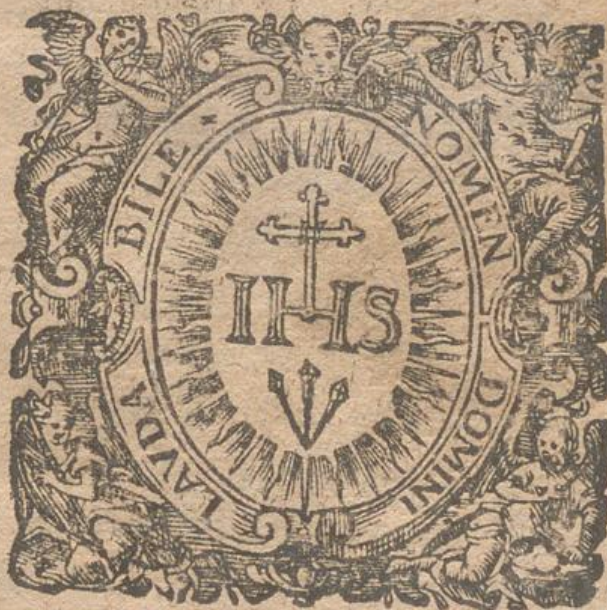

DE
SCRIPTORIBVS
ECCLESIASTICIS
LIBER VNVS.

CVM ADIVNCTIS INDICIBVS
vndecim, & breui CHRONOLOGIA ab
Orbe condito vsque ad annum
M. DC. XIII.

ROBERTO CARDINALE
BELLARMINO E SOCIET.

Collegii S. IESV AVCTOR. Paderb.

*Biblioth.
Theodor.
Paderborn.*

Cum Permissu Superiorum & Privilegio Cæs. M. special.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Sumptibus Iodoci Kalcouii.
ANNO M. DC. XLV.

Imprimatur, si videbitur Reuerendis.

P. M. S. P. Apost.

Cæsar Fidelis Vicefg.

Imprimatur,

*F. Ludouicus Ystella Magister Sacri
Palatii Apostolici.*

PRÆFATIO AD
LECTOREM.

ANte annos circiter quadraginta, cum me ad Sacram Theologiam in Scholis explicandam compararem; in lectionem veterum Scriptorum non indiligenter incubui; tum ut eorum doctrinam haurirem tum ut legitima, & vera eorum opera à falsis, & suppositiis separarem. Itaque scripsi libellum de scriptoribus Ecclesiasticis, addita censura, qua notabam, quæ illorum opera essent certa quæ dubia, quæ manifestè supposititia. Hic meus liber, me partim nesciente; partim etiam nolente, & prohibente, ad manus multorum deuenit. Quare ne fortè post obitum meum in lucem edatur imperfectus & mutilus, ut solent eiusmodi libri frequenter emitti; cum in hac mea ultima ætate recognoui, expoliui, & auxi, atque in lucem dare constitui, ut vel

P R A E F A T I O

communi vtilitati deferuiat, vel saltem
inemendatus, & imperfectus neminem
offendat. Propositum autem mihi in hoc
opere fuit, non omnes omnino Scripto-
res in Catalogum redigere: sed eos tan-
tum; qui de rebus Ecclesiasticis quoquo
modo tractant. Itaque Scriptores Ethnici,
& qui de rebus tantum profanis, aut et-
iam honestissimis quidem, sed politicis,
& humanis agunt, quales sunt legum ci-
uiliū Tractatores, Philosophi, Medici
Oratores, Poetæ, Historici, Mathematici
locum in hoc Catalogo non habebunt. Ac
ne omnes quidem Scriptores Ecclesiasti-
ci ad meum Catalogum pertinebunt. sed
illi solum, quorū opera adhuc super sunt,
plurimi enim sūt Scriptores optimi, quo-
rū opera perierunt. Quos auctores poterit
lector apud S. Hieronymum, Eusebium,
Gennadium, sanctum Isidorum, Photiū,
Honorium, Sigebertum, ac Trithemium
facilè reperire. Denique non omnes Scri-
ptores Ecclesiastici, quorum libri extant,
in Catalogo meo ponentur: sed ij tantum
qui ab anno millesimo quingentesimo
ante Christi aduentum, vsque ad annum
Christi millesimum quingentesimum,
id est,

A D L E C T O R E M.

id est, à Mose primo Scriptore Ecclesiastico usque ad nostrum sæculum; sapientiæ Ecclesiasticæ laude floruerunt. Omnes enim Scriptores nostri sæculi, non quod nulli, aut pauci, aut obscuri sint; sed quod penè innumerabiles sint, & satis noti hominibus doctis; & quod nulli sint libri, quod sciam, illis falsò suppositi: ob quorum discretionem à legitimis, & germanis, hunc laborem præcipuè ego suscepi. Si quis tamen cupiat hos etiam auctores cognoscere, habet Antonium Possevinum nostrum, qui in suo apparatu Sacro tribus tomis distincto Scriptores penè omnes, veteres, & recentiores, per alphabeti ordinem enumeravit. Quia verò in hoc Catalogo solius temporis rationem habui, & miscui Theologos cum Iuris Canonici peritis; & historicos Ecclesiasticos cum Oratoribus, & Poetis sacris propterea ad maiorem lectorum commoditatem, subieci indices decem, præter Indicem Alphabeticum, qui ad initium operis ponitur. *In primo*, Indice erunt Explanatores sacræ Scripturæ. *In secundo* ij, qui scribunt aduersus Hæreses. *In tertio* Doctores

† 3

Scho-

P R Æ F A T I O

Scholastici. *In quarto* sacrorum Canonum collectores, vel expositores. *In quinto*, qui casus conscientiae tractant. *In sexto* Oratores Christiani. *In septimo* Poetae, qui res sacras canunt. *In octavo* historici Ecclesiastici. *In nono* Chronologi item Ecclesiastici. *In decimo*, qui pios libellos ad alendam animi deuotionem scribunt. Adieci quoque ad finem operis breuem Chronologiam ab Orbe condito vsque ad nostra tempora, vt omnes intelligant, quid secutus sim, cum sua tempora Prophetis, atque alijs Scriptoribus assignaui. Illud postremò admonendum esse censui, me in hoc Catalogo non posuisse Pontifices Romanos, qui solas epistolas ediderunt, nisi quando probabile fuit, eas epistolas ab ipsis vel dictatas fuisse, vel scriptas. Siquidem epistolae Pontificiae, vt plurimum, non partus sunt ingenij Pontificum, sed eorum, qui ab epistolis illis sunt. Certè sanctus Hieronymus in Epist. ad Geruntiam de Monogamia, testatur se iuuisse Damasum Pontificem in chartis Ecclesiasticis; & Orientis, atque Occidentis Synodicis consultationibus respondisse. Ex quo intelligimus, epistolas illas partum ingenij Hierony-

rony-

AD LECTOREM.

ronymi fuisse, non Damasi. Sanctus quoque Gregorius auctor est insignis epistolæ, quæ sub nomine Pelagii secundi Pontificis habetur post quintam Synodum generalem. Erat enim tunc sanctus Gregorius Pelagii Papæ Diaconus, eumque iuuabat in Chartis Ecclesiasticis, ut Hieronymus Damasum. Constat etiam epistolam Alexandri III. Pontificis ad Soldanum Iconii, non ab Alexandro, sed à Petro Blesensi fuisse compositam. Quod idem de multis aliis affirmare possumus.

INDEX
SCRIPTORVM ALPHABETICVS.

A	
A bdias Propheta.	p. 11
A bdias Babylonius.	
46	
A chaie presbyteri.	ibid.
A d Goddamus.	272
A dams Bremensis.	205
A delsmannus.	204
A ddo Propheta.	196
A ddo Viennensis.	179
A ddo Treuerensis.	205
A drianus VI.	207
A eneas Gazæus.	155
A eneas Syluius.	289
A egidius Roman.	261
A ggæus Propheta.	18
A hias Propheta.	8
A imonius.	196
A lbertus Krantzius.	304
A lbertus Magnus.	258
A lbinus Alcuinus.	186
A lbericus Bergomensis.	274
A lexander de Hales.	247
A lgeus Scholasticus.	226
A lphonsus Vargas.	278
A lphonsus Tostatus.	287
A malarius Treuirensis.	189
A mbrosius Ansbertus.	197
A mbros. Camaldulensis.	299
A mbrosius Catharinus.	312
A mbros. Mediolanensis.	93
A nos Propheta.	10
A mmenius Alexandr.	57
A mphiloehus.	103
A nastasiu Bibliothecarius.	
196	
A nastasiu Nicenu.	176
A nastasiu Sinaita.	166
A ndreas Barbatius.	291
A ndreas Cæsariensis.	162
A ngelomus.	202
A ngelus de Clauasio.	300
A nسلم. Cantuariensis.	206
A nسلم Landunensis.	218
A nسلم Lucensis.	206
A nسلمus.	177
A ntiochus.	172
S. Anthonius Abbas.	71
A ntonius Andreæ.	267
A nton. Bonfinius.	303
S. Antonius de Padua.	244
A ntonius de Burrio.	280
S. Antonius Florentin.	286
A ntonius Melissa.	184
A pollinarius.	88
A pponius.	187
Aratus	

INDEX.

Aratus.	166	Burchardus.	200
Aristeas.	23	C.	
Arnobius Afer.	153	Æsarius Arelatensis.	160
Arnobius Alter.	16	Cerealis Massiliensis.	
Arnoldus Abbas.	238	156	
Astefanus.	272	Christianus Druthmarus.	
S. Athanasius.	72	203	
Athenagoras.	48	Chromatius.	117
S. August. Hipponensis.	121	Claudianus Vienen.	148
Augustin. de Ancona.	165	Claudius Scotus.	188
Augustinus de Roma.	284	Clemens Alexandrinus.	52
Auritus Alcinus.	164	Clemens Romanus.	37
Aurelius Prudentius.	116	Conradus Urspergensis.	243
Aurelius Cassiodorus.	165	Conradus Koellim.	309
Aufonus.	137	S. Cornelius Papa.	59
B.		Constantinus Magnus.	69
Baldus.	280	S. Cyprianus Carthag.	60
Baptista Mantuanus.	305	S. Cyprianus Benetus.	301
Baptista Plantina.	299	S. Cyrillus Alexandrin.	141
Baptista Trauamala.	300	S. Cyrillus Hierosolymita-	
Barlaamus.	265	nus.	87
Bartholmæus Pisanus.	273	D.	
Baruch Propheta.	16	Dacius Mediolanensis.	
S. Basilius Magnus.	88	168	
Beda Venerabilis.	177	S. Damasus Papa.	92
Berengosius.	22	Daniel Prophet.	17
S. Bernardinus.	285	Dauid Rex, & Propheta.	6
S. Bernardus.	228	Diadochus.	115
Berno Augiensis.	200	Didymus Alexander.	86
Bertoldus.	218	Dinus Mugellanus.	264
Bessarion Cardinalis.	293	Dionysius Alexandr.	64
Blondus Flavius.	288	S. Dionysius Areopagita.	43
Boetius Seuerinus.	164	Dionysius Carthusian.	296
S. Bonauentura.	162	Dionysius Exiguus.	164
Bonifacius Moguntinus.	184	Dominicus Iacobitius.	306
Bruno Carthusianus.	120	Dominicus à Soto.	312

† 5

Doro-

INDEX.

Dorotheus Archimandrita.	Franciscus Maironis.	268	
168	Franciscus Petrarcha.	276	
Dorotheus Tyrius.	67	Franciscus Titelmannus.	
Durandus de S. Portiano.	309		
267.	Franciscus Victoria.	311	
E.	Franciscus Zabarella.	281	
E Berardus.	266	Freculphus.	190
E Edmundus Cantuarien-		Frodoardus.	199
sis.	247	Fulbertus Carnoten.	200
Egesippus.	49	S. Fulgenius.	161
Eginarthus.	187	G.	
Eliachim.	20	G Abriel Biel.	427
Eligius.	174	G Gad Propheta.	7
Ennodius.	162	Gaudentius.	116
S. Ephrem.	88	Gelasius Cizicenus.	152
S. Epiphanius.	92	Gelasius Papa.	157
Esaias Abbas.	174	Gennadius Massiliensis.	156
Esaias Propheta.	10	Georgius, siue Gennadius	
Esdras.	21	Scholarius.	294
Euagrius Scholasticus.	169	Georgius Cedrenus.	205
Eucherius.	146	Germanus Constantinopoli-	
Eugippius.	162	litanus.	177
S. Eulogius Martyr.	201	Gilda Sapiens.	159
Eusebius Casarien.	70	Glaber Rodolphus.	201
Eusebius Emesenus.	145	Gotfridus Vindocinensis.	116
Eutymius Zigabenus.	223	Gottifredus Viterbiens.	239
Ezechiel Propheta	17	Gratianus.	232
F.		Gregorius Beticus.	86
F Austinus Diaconus.	92	Gregorius de Arimino.	275
F Faustus Regiensis.	141	S. Gregorius Nazianzen.	90
Felinus Sandeus.	304	S. Gregorius Nyssenus.	100
Ferrandus Diaconus.	162	S. Gregorius Papa I.	169
Finus Hadriunus.	301	S. Gregorius Papa II.	176
Flavius Blondus.	288	S. Gregorius Papa VII.	204
Franciscus Lycherus.	208	S. Gregorius Taumaturgus.	
Franciscus Ferrariensis.	306	57.	
		S. Gre-	

INDEX.

S. Gregorius Turonicus.	169	Hieremias Propheta.	15
Gregorius Protosyncellus.		S. Hieronymus Stridonienf.	
294		104	
Guido Archidiaconus.	261	Hilarius Arelatenfis.	151
Guido Carmelita.	272	S. Hilarius Pictaviensis.	83
Guido Papa.	450	Hincmarus Remensis.	195
Guilmundus Auerfan.	204	Hildebertus Turonensis.	
Gulielmus Anrifiodorenf.	220.		
245.		S. Hildephonfus Toletanus.	
Gulielmus Durantes.	260	175.	
Gulielmus Neubrugen.	240	Hildinus.	190
Gulielmus O Kam.	269	S. Hippolytus Martyr.	53
Gulielmus Parifiensis.	245	Honorius Auguftodonenfis.	
Gulielmus Tyrius	239	244	
Guntherus Monach.	242	Hugo de S. Caro.	247
H.		Hugo de S. Viétoze.	227
H Abachuc Propheta.	14	Hugo Etherianus.	237
Hadrianus Papa I.	184	Humbertus Cardis.	202
Hadrianus Papa VI.	307	Humbertus Ord. Prædicat.	
Hatligarius Cameracenf.	248		
189		I.	
Haymo Halberft.	192	Iacobus Apoftolus.	31
Hector Boetius.	307	Iacobus Almainus.	307
Helinandus.	242	Iacobus Philipp. Berg.	302
Helmoldus.	239	Iacobus Sanazarius.	306
Herman, fve Paftor.	34	Iacobus à Virriaco.	246
Hermannus Contractus	201	Iacobus de Valentia.	300
Henricus de Gandauo.	263	Iacobus VVimphelingius.	
Henricus Harphius.	298	305	
Henricus de Gaffia.	279	Iacobus Latomus.	311
Henricus de Kalterfen.	285	Idaicus Clarus.	99
Henricus Oftienfis.	250	Idiota.	266
Henricus Stero.	260	Iefus Syrac.	23
Henricus Sufo.	274	S. Ignatius Martyr.	41
Henricus Vridonenfis.	232	S. Ildephonfus Toler.	140 175
Heruæus Brito,	267	Ingulphus.	212
		Inno.	

I N D E X.

Innocentius Tertius.	241	Ioannes Polemar.	286
Innocentius Quartus.	247	Ioannes Picus.	301
72. Interpretes.	21	Ioannes Roffensis.	309
Ioachim Abbas.	241	Ioannes Ragusinus.	285
S. Ioannes Apostolus.	30	Ioannes Rusbrochius.	279
Ioannes Andreas.	273	Ioannes Tabienfis.	307
Ioannes Bachonius.	273	Ioannes Taulerus.	278
Ioannes Bassolius.	291	Ioannes Trithemius.	305
Ioannes Cassianus.	148	Ioannes Saresberienfis.	238
S. Ioannes Chrysostom.	118	Ioannes Villanus.	271
Ioannes Capreolus.	281	Ioannes Zonaras.	217
Ioannes Calderinus.	273	Ioannes Driedo.	311
Ioannes Climacus.	167	Iob Propheta.	3
Ioannes Curopalates.	206	Ioel Propheta.	9
S. Ioannes Damascenus.	182	Jonas Propheta.	13
Ioannes de Anania.	285	Jonas Aurelianenf.	188
Ioannes Franciscus Picus.	306.	Jonas Hybernus.	171
		Iosephus Hebræus.	26
Ioannes Diaconus.	196	Iosephus Methonensis.	294
Ioannes Cochläus.	311	Iosue Dux Hebræorum.	5
Ioannes de Capistrano.	286	S. Irenæus Martyr.	50
Ioannes de Turrecremata.	192	Isaias Propheta.	10
		Isichius.	170
Ioannes Duns Scotus.	264	S. Isidorus Hispalenf.	172
Ioannes Echius.	308	Isidorus Pelusiores.	149
Ioannes Faber.	310	Iudas Apostolus.	33
Ioannes Geison.	283	Iulius Africanus.	53
Ioannes Hircanus.	24	Iulius Firmius.	31
Ioannes Hierosolym.	114	Iulianus Pomerius.	150
Ioannes de Imola.	284	Iulian. Toletanus.	175
Ioannes Maior.	307	Iunilius.	166
Ioannes Maxentius.	163	Iuo Carnotensis.	166
Ioannes Moscus.	171	S. Iustinus Martyr.	46
Ioannes Naclerus.	304	S. Iustus. Orgelitanus.	166
Ioannes Parisiensis.	264	Iunencus Presbyter.	71

Lactan-

I N D E X.

L.		S. Martialis Lemouicen.	44
L actantius Firmianus.		Marsilius ab Ingen.	280
68		Marsilius Ficinus.	302
Lambertus Scaphuaburg.		Martinus Bracaren.	167
212.		Martin. Polonus.	249
Landolphus Carthus.	272	Martinus Nauarrus.	313
Lanfrancus.	204	Matthæus Apost.	31
Laonicus Chalcondyla.	291	Matthæus Palmerius.	291
Laurentius Iustinian.	291	Matthæus Paris.	298
Leo Papa Primus.	150	Matthias Palmerius.	283
Leo Papa Nonus.	201	Maximus Confessor.	138
Leo Sapiens imper.	197	Maximus Martyr.	174
Leo Ostenfis.	214	Melito Sardenfis.	48
Leontius Bizantijs.	165	S. Methodius Martyr.	67
Leontius Alius.	171	Michæas Propheta.	13
Liberatus Archidiacon.	168	Micrologus.	211
Linus Papa.	37	Minutius Felix.	53
S. Lucas Evangelista.	34	Monaldus.	270
S. Lucianus Martyr.	140	Moses Barcepha.	199
Lucifer Caralitanus.	82	Moses Propheta.	1
Ludgerus.	187	N.	
Luitprandus.	198	Nahum Propheta.	14
Lupoldus.	273	Nathan Propheta.	7
M.		Nehemias.	21
M acharius Senior.	72	Nicephorus Callistus.	266
Malachias Prophe.	18	S. Nicephorus Constantin.	
Manuel Caleca.	278	186	
Marcus Antonius Sabelli-		Nicephorus Gregoras.	271
cus.	303	Nicetas Choniates.	243
S. Marc. Evangelista.	33	Nicetas David.	194
Marcus Eremit.	198	Nicolaus Abbas Panorm.	
Marcellinus Comes.	163	288	
Marcellinus Presbyter.	177	Nicolaus Cabasilas.	275
Mardocheus.	22	Nicolaus de Cusa.	294
Marius Victorinus.	83	Nicolaus Gorran.	277
Marianus Scotus.	213	Nicolaus de Lira.	270
		Nico-	

I N D E X.

Nicolaus papa I.	194	Petrus Damiani.	202
Nilus Abbas.	151	Petrus Diaconus.	182
Nithardus.	189	Petrus Lombardus.	215
O.		Petrus Paludan.	271
O Ecumenius.	212	Petrus Tarantasiensis.	259
O lympiodorus.	ibi.	Philo Carpathius.	93
S. Optatus Mileuitanus.	87	Philo Iudæus.	25
Oresius Abbas.	71	Philastrus.	99
Origenes.	54	Phocius Constantinopolit.	
Oseas Propheta.	8	194	
Ortho Frisingens.	226	S. Polycarpus Martyr.	42
P.		Pomerius.	157
P Achomius.	71	Pontius Diaconus.	64
Paciauus.	86	Primasius.	167
Pacificus.	299	Prochorus.	36
Palladius.	116	Proclus Constantinopolit.	
Paschasius Diaconus.	160	155	
Paschasius Rathbertus.	187	Procopius Gazæus.	167
Paulinus Aquileiens.	185	S. Prosper Aquitanus.	152
S. Paulin. Nolanus.	138	Prudentius.	116
S. Paulus Apostolus.	29	R	
Paulus Apostolus.	284	R Abanus Maurus.	191
Paulus Diaconus.	185	R adulphus Flaviacens.	
Paulus Middelburgius.	98		
304		Raymundus Lullius.	262
Paulus Orosius.	141	S. Raymundus de penna-	
Pelagius Aluarus.	270	forti.	244
S. Petrus Apostolus.	27	Regimius Antistodoren.	
Petrus Aureolus.	267	197	
Petrus ab Ancharano.	280	Rhegino Abbas.	198
Petrus ab Alliaco.	282	Richardus Armachanus.	375
Petrus Bertrandus.	272	Richardus de Mediauilla.	
Petrus Blesensis.	236	263	
Petrus Cluniacensis.	228	Richardus Victorinus.	229
Petrus Chrysolog.	150	Robertus Gaguinus.	303
Petrus Comestor.	237	Robertus Holkot.	274
		Rober-	

INDEX.

Robertus Sorbona.	250	T.	
Rogirius de Houeden.	240	T Ariapus.	49
Ruffinus Aquileien.	115	T Tertullianus.	50
Rupertus a Ruffia.	260	Theodoretus.	244
Rupertus Tuitienfis.	217	S. Theodorus Studites.	188
		Theodorus de Ratthu.	154
		Theodorus Balsamon	240
		Theodulphus.	191
		7 Theophilactus.	206
		154 Theophilus Alexandrinus.	
		151 114.	
		6 S. Theophilus Antiochenus.	
		214 49.	
		86 Theorianus.	237
		141 S. Thomas Aquinas.	292
		81 Thomas Cantapratens.	251
		121 Thomas de Argentina.	274
		139 Thomas de Kempis.	286
		148 Thomas Morus.	310
		214 Thomas de Vip Caiet.	306
		274 Thomas Valdens.	283
		193 Titus Bostrenus.	87
		131 Tobias.	19
		V.	
		V Dalricus de Argentina	
		149 260	
		13 Venantius Fortunatus.	168
		171 Victor Africanus.	165
		149 Victor Capuan.	166
		199 Victor Vticensis.	156
		197 Victorinus Pictabionens.	
		308 66	
		137 Vigilius.	160
		23 Vincentius Bellouacens.	
		249	

S. Vin-

INDEX.

S. Vincent Ferrerius.	281	Z.	
Vincentius Lirinensis.	149	Z acharias Chrysopolis.	
Vsfuardus Monachus.	187	214	
Walfrid Strabo.	193	Zacharias Propheta.	18
Vernerus Westphal.	300	S. Zeno Veronensis.	65
Witrichindus.	199		
Willielmus Malmesberien- sis.		<i>Sunt omnes Scriptores quingenti.</i>	

E I N I S.

DESCRIBE

DE SCRIPTO- RIBVS ECCLESIASTI- CIS TESTAMENTI VETERIS.

De Mose. 2483.

Moses Propheta sanctissimus, & verustissi-
mus, & primus inter Scriptores Ecclesia-
sticos, natus est, secundum meum compu-
tum, anno bis millesimo quadringentesi-
mo tertio ab initio Mundi. Vixit annis cen-
tum viginti. Anno octogesimo vitæ suæ
suscepit iussu Dei Principatum Hebræorum, id est, anno
mundi 2483. obiit anno mundi 2523. Scripsit Pentateu-
chum, id est, quinque volumina, quorum nomina ab He-
bræis sumuntur à primis verbis librorum.

Itaque primum vocant berescit, id est, In principio.

Secundum ve elle semot, id est, Hæc sunt nomina,

Tertium, vaicra, id est, Vocauit autem.

Quartum, vaiedabber, id est, Locutusque est.

Quintum, elle addebarim, id est, Hæc sunt verba.

Græci, & Latini denominant hos libros à materia, de
qua agitur in principio libri, & quidem primum librum
vocant Genesim, quia initio scribitur generatio cæli, &
terre, & reliquarum rerum creatarum.

Exodum vocant librum secundum, quia initio descri-
bitur egressio filiorum Israel de Ægypto. Exodus enim
egressum significat.

Tertium vocant Leuiticum, quoniam in eo describi-
tur

RI

tur officium Leuitarum circa tabernaculum , sacrificia
& alia id genus.

Quarum vocant Numeros , quoniam initio libri numeratur multitudo filiorum Israel per tribus , & familias suas.

Quintum vocant Deuteronomium, quasi secundam legem quoniam in eo reperitur, & explanatur lex Domini data in Monte Sina.

Ex his libris intelligi potest, Moſem fuiſſe virum doctiſſimum, non ſolum in omni ſapientia Ægyptiorum, vt dicitur à ſancto Stephano Actor. 7. ſed etiam in arte Hiſtorica; Poetica, Oratoria, Morali, & Theologica. Scribit enim Hiſtoriam, Genealogias, & res geſtas Patriarcharum ab orbe condito vſque ad exitum filiorum Iſrael de Ægypto, id eſt, ab initio temporum vſque ad annum bis milleſimum quadringentimum octogefimum tertium, imo etiam vſque ad obitum ſuum, id eſt, vſque ad annum bis milleſimum quingentefimum viceſimum tertium. Quæ autem poſt mortem ipſius Moſis ſcribuntur in extremo capite Deuteronomii, addita ſunt, vel à Ioſue, vel ab Eſdra, vel ab alio aliquo Propheta.

Quod etiam Poeta inſignis fuerit Moſes, reſtantur duo cantica ipſius, alterum Exod. 15. alterum Deuteronom. 32. De arte ipſius Oratoria teſtatur Oratio, quam ſcribit ſub nomine Iudæ ad Ioſeph. Genetiſ 44. & alia ipſius Moſis ad Deum. Numer. 14. & exhortationes, vel reprehentiones ad populum. De ſcientia Morali, & peritia legum condendarum, non tam proprio ingenio, quam inſpiratione diuina, teſtis eſt magna pars Exodi, Leuitici, & Deuteronomii. Denique de myſteriis Theologiæ, ſub figura Arcæ fœderis, & veſtium ſacerdotalium, & totius tabernaculi, teſtis Philo Hebræus, qui has allegorias ſubtiliſſimè explanauit.

Scripſerunt vitam Moſis Philo ex Iudæis, & Gregorius Nyſſenus ex Chriſtianis. Tribuuntur Moſi psal-
mi vndecim à ſancto Hieronymo, & aliis: ſed probabilior
eſt ſententia ſancti Auguſtini, & aliorum,
qui

qui totum psalterium Davidis esse volunt. De qua re scripsi in præfatione Psalmorum.

De Iob.

IOB, ad miraculum usque sanctus, & doctus, ante Moysen vixit. Nam ex sententia Græcorum, & multorum Latinorum, fuit tertius ab Esau, & quintus ab Abraham. Moses autem fuit quartus à Jacob, & sextus ab Abraham. Sed ex sententia Hebræorum, & sancti Hieronymi in quæstionibus Hebraicis, Iob non descendit ab Esau, sed à Nachor fratre Abrahæ; & fuit tertius à Nachor fratre Abrahæ, ac per hoc multo antiquior Mose. Quod etiam ex ætate colligitur. Iob enim vixit centum quadraginta annis post plagas, ut dicitur in fine libri, & antea vixerat multos annos, cum septem filios, & tres filias genuisset. Quare non male sanctus Isidorus in libro de vita & morte Patrum capite vigesimo quarto scribit, Iob vixisse ducentos quadraginta octo annos, ad quam ætatem Moysis tempore nemo perueniebat. Mihi sententia sancti Hieronymi semper visa est probabilior, tum propter distantiam ætatis, ut diximus: tum quia pronepos ille Esau, non dicitur Iob, sed Iobab, ut notum est ex Genesis capite trigesimo sexto, quo nomine nunquam vocatur Iob, neque in libro Iob, neque apud Ezechielem capite decimo quarto, neque Tobie primo, neque Iacobi quinto, in quibus solis locis sit mentio sancti Iob. Ac ut magis appareat differentia: sciendum, sanctum Iob, ita scribi Hebraicè יִיב pronepotem autem Esau, ita scribi יִיבב, ubi differentia est in ipsis radicalibus literis. Quod autem aliqui respondent, literam aleph, aliquando excidere, & nomina sæpè contrahi; non magni momenti est. Nam literæ radicales non solent excidere: & si, Iob, esset nomen contractum, aliquando legeretur integrum in libro, ubi passim nominatur: nusquam autem legitur, nisi Iob.

At contra obiicitur argumentum ex editione 70.

Interpretum. Habetur enim in ea editione appendix ad finem libri Iob, in qua dicitur, Iobum fuisse de filiis Esau, & quintum ab Abraham. Sed ea appendix non videtur de textu 70. sed ab aliquo addita: alioqui non ita libere à sancto Hieronymo reiiceretur. Sed quicquid de hoc sit, auctorem libri Iob sanctus Isidorus lib. 6. Originum cap. 2. scribit fuisse Mosem, aut ipsum Iob, aut alium ex Prophetis. Et quidem non pauci contendunt, auctorem libri fuisse Iob, sed non pauciores volunt fuisse Mosem.

Mihi utraque sententia videtur vera, si ita dicamus, ab ipso Iob fuisse annotatas res eius gestas lingua Arabica: sed à Mose fuisse postea ex volumine Iob compositum librum, quē nunc habemus, lingua Hebraica, addito principio, & fine, id est additis illis verbis, Vir erat in terra Hus, nomine Iob, simplex & rectus, & timens Deum, & recedens à malo; & ad finem addita morte ipsius.

Quod autem liber, qui nunc extat, sit Mosi potius, quàm Iob; ideo mihi persuadeo, quia & Hebræi doctores ita sentiunt, & rationes non contemnendæ pro hac sententia possunt adferri.

Primum enim si Iob esset auctor libri, qui nunc extat, primus scriptor sacer esset Iob, non Moses. Iam enim ex ætate ostendimus, & ex ipsa scriptura, Iobum fuisse antiquiorem Mose. At communi consensu, Moses est primus scriptor Ecclesiasticus.

Deinde si Iob esset auctor libri huius, non esset hic liber in canonem scripturarum ab Hebræis admissus. Iob enim non fuit de filiis Israel, sed Idumæus, vel Arabs: Idumæi autem, & Arabes pro hostibus habebantur ab Hebræis.

Præterea liber Iob Hebraicè scriptus est, non Syriacè, vel Arabicè, qua multis aliqua vocabula Arabica in eo legantur, præsertim quando introducuntur loquentes amici Iob: at Iob, non Hebraicè scripsit, si quid scripsit, sed lingua sua. Quod si non est Iob auctor libri huius, nulli melius tribui potest hoc opus, quàm Mosi, qui fuit temporibus Iobi. Quod enim quidam dicunt auctorem hu-

huius libri esse Salomonem: ex auctoritate sancti Gregori Nazianzeni Oratione ad Iulianum exactorem seu verius, exauctorem tributorum: non magnificandum est, nam sanctus Gregorius non dicit, Salomonem esse auctorem libri Iob, sed solum citat sub nomine Salomonis quædam verba, quæ habentur apud Iob cap. 3. Sed facile fuit, ut sanctus Gregorius ex lapsu memoriæ verba verius auctoris tribuerit alteri: præsertim cum eo loco verbis, quæ sunt apud Iob, adiunxerit etiam alia, quæ non sunt apud Iob.

De Iosue. 2523.

Iosue filius Nun, successor Moysi fuit in principatu Hebræorum anno mundi 2523. qui populum post obitum Moysi rexit annis viginti sex, & obiit anno centesimo decimo vitæ suæ, ut habetur in ultimo capite Iosue. Quis auctor fuerit libri Iosue, non est omnino certum. Nam sanctus Athanasius in Synopsi rectè monet ex nomine libri non necessario colligi auctorem, sed materiam. Dicitur enim liber Iosue, quia continet res gestas Iosue: & eodem modo dicuntur libri alii, vel Iudicum, vel Ruth, vel Regum, vel Tobiae, aut Iudith, aut Esther, aut Machabæorum. Theodoretus in libro de quæstionibus in Iosue, existimat, librum Iosue scriptum ab auctore anonymo, qui scripsit librum iustorum, de quo dicitur Iosue 10. Nonne scriptum est hoc in libro iustorum? Sed hoc argumentum nihil efficit. Nam non agitur eo loco, nisi de ingenti illo prodigio, quo ad verbum Iosue Sol, & Luna steterunt. Hoc enim prodigium cum aliis similibus videtur annotatum fuisse in aliquo libro, qui dicebatur liber iustorum.]

Sanctus Isidorus libro sexto Originum cap. secundo affirmat, librum Iosue scriptum fuisse ab ipso Iosue. Et hoc verissimum nobis esse videtur, tum quia in extremo capite huius libri dicitur de Iosue, scripsit omnia verba hæc in volumine legis Domini: tum quia omnino credibile est, Iosue ministrum, discipulum, & suc-

cessorem Moſis, imitari voluiſſe Dominum, & Magiſtrum, & prædeceſſorem ſuum: vt ſicut ille ad æternam memoriam literis mandauerat res geſtas in populo Dei vſque ad ſua tempora; ita & ipſe faceret, cum ei nec ſcientia, nec aſſiſtencia Spiritus ſancti in ſcribendis ſacris hiſtoriis deſſet. Porro pauca, quæ adduntur in fine libri de morte ipſius, & ſepultura, ſine dubio ſcripta ſunt à ſueceſſoribus, quicumque illi fuerint, & veriſimile eſt à Samuele, vel Eſdra.

De Samuele Propheta. 2878.

Samuel Propheta fuit vltimus Iudex & Princeps populi, antequam Reges creati cœpiſſent. Suſcepit autem Principatum anno mundi 2878. præfuit annis 20. Hunc fuiſſe auctorem libri Iudicum, & Ruth, & libri primi Regum, docet ſanctus Iſidorus libro ſexto Originum cap. ſecundo, & quod attinet ad librum primum Regum, in quo continentur res geſtæ Dauidis, reſtatur liber primus Paralipom. capite vltimo eum ſcriptum fuiſſe à Samuele.

Dicitur etiam li. 7 Reg. c. 10. à Samuele fuiſſe ſcriptam legem Regni: ſed hæc non videtur extare.

De Dauide. 2919.

David Rex & Propheta regnare cœpit anno mundi 2919. & regnauit annis 40 vt ſcribitur lib. 3. Regum cap. 2. ſcripſit librum Pſalmorum centum quinquaginta. Sic enim docent Chryſoſtomus, Theodoretus, Caſſiodorus, Euthymius, & alii præfatione in Pſalmos, & ſanctus Auguſtinus libro 17. de Ciuitate Dei cap. 14. quamuis autem ſanctus Hilarius præfatione in pſalmos, & ſanctus Hieronymus in epiſtola ad Cyprianum, velint pſalmos eſſe compoſitos ab auctoribus, qui nominantur in titulis, vt à Moſe, Salomone, Aſaph, Chore, Idithum: tamen probabiliorem exiſtimamus ſententiam priorem. De qua re diſſeruimus præfatione in explanationem pſalmorum. Extat quidem pſalmus quidam breuis extra numerum centū quinquaginta

ginta psalmorum, sed eum apocryphum existimamus, quia Concilium Laodicenum capite ultimo, & Tridentinum sess. 4. non ponunt in canonem scripturarum nisi psalmos 150.

Porro David non solum Propheta eximius fuit, sed etiam poeta venustissimus, & doctissimus: & scientiam habuit historiae sacrae, legum diuinarum, moralis, & naturalis philosophiae. Quae omnia in psalmis mirifice apparent.

De Gad, & Nathan. 2959.

GAd, & Nathan Prophetae profecuti sunt res gestas Davidis, quae habentur in libro primo, & secundo Regum & initio tertii, ab eo loco, ubi desuit Samuel. Sic enim scribitur lib. 1. Paralipom. cap. ultimo, Gesta Regis David priora, & nouissima scripta sunt in libro Samuel videntis, & in libro Nathan Prophetae, & in volumine Gad videntis. Aetas horum duorum Prophetarum necessario debet poni post obitum Davidis; qui obitus contigit anno mundi. 2959.

De Salomone Rege sapientissimo. 2959.

Salomon Rex, Davidis Regis filius regnare coepit anno mundi 2959. & regnavit annis 40. ut scribitur Regum libro 3. capite 1. scripsit sine vlla controversia libros tres Proverbia, Ecclesiastem, & Cantica canticorum. De libro Sapientiae nonnulla quaestio est: Nam non habetur in Codicibus Hebraicis, sed solum in Graecis, & Philoni adscribitur Iudaeo, teste sancto Hieronymo praefatione in Proverbia Salomonis. Sed tamen à veteribus Patribus communi consensu hic liber tribuitur Salomoni, ut notum est ex Eusebio l. 4. hi. c. 22. Tertulliano de praescriptione, Cypriano de mortalitate, Hilario in psalm. 127. Ambrosio sermone 8. in psal. 118. Basilio lib. 5. in Eunomium, Epiphanio haeresi Anomaeorum, & Augustino tractat. in psal. 63. & ipse auctor libri Sapientiae ca. 9. testatur, se fuisse Regem in Israel, & sibi à Do-

mino imperatum, ut templum ædificaret: quæ in Salomone proprie conueniunt. Sed hæc discordia facile conciliabitur, si dicamus, sententias huius libri esse Salomonis, sed collectas in vnum volumen, & Græcis verbis expressas à Philone, non illo, qui tempore Caii Imp. floruit, sed alio antiquiore. Iosephus lib. 8. antiquitatum capite . refert à Salomone scriptos fuisse libros Odarum, & carminum quinque supra mille: & parabolarum libros ter mille. Item scriptas ab eo fuisse incantationes, quibus morbi curantur, & dæmones pelluntur. Quæ videntur parum verisimilia; sed siue sint vera, siue falsa, certum est ea hoc tempore non extare, & fortasse ex verbis Iosephi, occasionem acceperunt aliqui perditii homines tribuendi Salomoni librum perniciosissimum, qui inscribitur clauicula Salomonis. Sanctus Athanasius in fine Synopsi commemorat inter apocrypha psalmos, & cantica Salomonis. Et ad hunc diem inueniuntur, in Bibliotheca Vaticana psalmi, & Ode Salomonis; sed an sint illa, quorum meminit sanctus Athanasius, incertum est.

De Abia & Addo. 3000.

Abias, & Addo scripserunt res gestas Salomonis, ut habetur in secundo libro Paralipomenon cap. 9, siue sint ex, quæ narrantur in tertio libro Regum, siue res aliæ. Quis autem scripserit reliqua, quæ habentur in libro tertio Regum post cap. vndecimum, & in toto quarto, & in duobus libris Paralipomenon, nõ est omnino certum: sed credibile est scripta fuisse à Sacerdotibus, & Prophetis illorum temporum.

De Osea. 3170.

Prophetae tam maiores, quàm minores floruerunt post diuisionem Regni, quæ facta est post obitum Salomonis. Quo etiam tempore vixerunt auctores librorum Tobie, Iudith, & Esther. Sed ut eos ordine disponamus, statuendum esse videtur ut certum, Prophetas minores eo prophetasse ordine, quo in Bibliis Hebraicis, & La-

& Latinis collocantur; quamvis in Græcis sit aliqua diversitas, & de Abdia, & Habachuc sit non exigua difficultas. Ratio huius fundamenti est, quia videmus, Prophetas maiores sine vlla controuersia suo ordine collocatos, vt Isaias præcesserit Hieremiam, & Hieremias Ezechielem, & Ezechiel Danielelem. Item quia magna pars Prophetarum minorum sine vlllo dubio ita collocati sunt, vt Oseas Ioel em præcedat, & in fine Aggaus Zachariam, & Zacharias Malachiam. Proinde colligi potest, omnes esse suo ordine dispositos: neque excogitari potest vlla ratio, cur prior tempore debuerit posteriori postponi: nisi cum classis (vt sic loquar) variatur. Maiores enim Prophetæ suam classem faciunt, & minores quoque suam. Sed nos ex vtrisque vnâ classem faciemus, vt secundum ordinem temporis omnes collocemus.

Primus omnium tam maiorum, quam minorum fuit Oseas, qui prophetauit, vt ipse testatur, in diebus Ozia, Ioatham, Achaz, & Ezechia Regum Iuda, & in diebus Hieroboam filij Ioas Regis Israel. Annus autem, quo regnare cœpit Ozias in Hierusalem, fuit vicesimus septimus, quo regnavit Hieroboam in Samaria, videlicet ter millesimus centesimus septuagesimus. Fuit autem Oseas de tribu Issachar, vt Epiphanius testatur: & iussu Domini accepit uxorem fornicariam, vt significaretur fornicatio populi, per Idolatriam à Deo: & propter hoc peccatum prædicit captiuitatem decem tribuum, & deinde captiuitatem etiam duarum aliarum tribuum, quæ facta est per Nabuchodonosor.

De Ioel. 3170.

Græci post Oseam ponunt Amos: sed Hebraici, & Latini codices ponunt Ioel. Sed non est res magni momenti, quia fuerunt omnes isti tres Prophetæ Synchroni, id est, contemporanei, vt sanctus Hieronymus loquitur initio explicationis Oseæ: & quia Ioel non designat tempus, quo prophetauerit, intelligitur pro-

A. 5

phes.

phetasse sub eisdem Regibus, ut scribunt sanctus Hieronymus in caput primum Ioelis, & sanctus Augustinus libro decimo octauo de Ciuitate Dei, capite vicesimo septimo, & Theodoretus in prologo super duodecim Prophetas.

Porro Ioel prædicit duabus tribubus, quibus propriè Propheta datus erat à Deo, Babylonicam captiuitatem, easque ad pœnitentiam hortatur; & in extremo vaticinio prædicit aduentum Messiae, & Spiritus sancti per eum mittendi, & vltimi iudicii diem. Obiit in pace.

De Amos 3170.

AMos prophetauit eodem tempore. Nam initio dicit, se visionem suam vidisse in diebus Ozia Regis Iuda, & in diebus Hieroboam filii Ioas.

Prædixit ipse quoque captiuitatem, & alia grauius flagella; & grauissimè in scelera inuectus à filio Amasæ Sacerdotis fuste inter tempora percussus interiit, ut Epiphanius testatur in libro de vita, & morte Prophetarum.

De Isaiâ. 3190.

Post Amos sequitur proximè Isaias, primus ex maioribus. Quamuis enim tam Osee, quam Isaias initio dicant, se prophetasse in diebus Ozia, Ioatham, Achaz, & Ezechia: tamen Eusebius in Chronico, & sanctus Hieronymus in primum caput Osee, scribunt. Oseam fuisse primum, & Isaiam secundum in scribenda prophetia. Et videtur hoc posse confirmari, tum ex illis verbis Osee, Principium loquendi Domino in Osee; quo significari videretur, inter multos, qui eodem ferè tempore prophetauerunt, primum fuisse Oseam; tum ex eo, quod Oseas addit, se visionem vidisse, non solum in diebus Ozia, sed etiam in diebus Hieroboam: ut videlicet significaret, se visionem vidisse, & prophetasse ad initium Regni Ozia, quod concurrit cum fine Regni Hieroboam: Isaias autem non meminit Hieroboam, quia non prophetauit in

in diebus eius , ac per hoc non prophetauit ad initium Regni Ozia, sed postea. Ex qua ratione sequitur, Isaiam debere collocari post Ioel, & Amos, qui fuerunt contemporanei Ozia: & Amos dicit , se prophetaſſe in diebus Ozia Regis Iuda , & in diebus Hieroboam filii Ioas.

Isaias igitur vnus est & primus ex maioribus Prophe-
tis, scripsit librum magnum, imo etiam maiorem, quam
vllus alius Propheta, & scripsit ante omnes alios Prophe-
tas maiores.

Dicuntur enim Prophetæ maiores , qui singuli suos
scripserunt libros integros; minores autem dicuntur il-
li, quorum prophetia omnes simul vnico libro apud He-
braeos continentur. Fuit vir nobilis ex tribu Iuda,
& facundissimus , vt ex eius volumine quiuſ intelli-
gere potest. Scripsit autem de aduentu Christi, de nati-
uitate eius ex Virgine, de vita, de prædicatione, de Re-
gno, de miraculis, de passione, de sepultura, de aliis eius
mysteriis, vt Euangelista potius, quam Propheta fuisse
videatur. Scripsit etiam de vocatione Gentium, & de
gloria Ecclesiæ planè admirabiliter. Obiit sub Manas-
se Rege filio perditissimo Ezechia Regis optimi; iussu
eiusdem Manasse sectus in duas partes crudelissimo sup-
plicio, vt Epiphanius testatur in libro de vita & mor-
te Prophetarum. Sed Deus eodem auctore Epiphanio,
sepulchrum eius gloriosum miraculis reddidit.

De Abdia 3195.

Abdias ab Eusebio in Chronico ponitur tempori-
bus Achab Regis Israel, ac per hoc longè ante Ose-
am, & Isaiam, & Ioel, & Amos. Idem videntur sensis-
se sanctus Hieronymus, & sanctus Epiphanius. Abdias
enim à sancto Hieronymo in commentario creditur es-
se ille dispensator domus Achab Regis , qui abscondit
centum Prophetas, eosque paur, quo tempore Iezabel
vxor Achab Prophetas Domini perſequebatur: de qua
re loquitur Scriptura libro tertio Regum , capite deci-
mo octauo. Sed Epiphanius hunc eundem Abdiam Pro-
phe-

phetam existimat esse illum quinquagenarium Principem, cui peperit Elias, ne ab igne de cœlo misso absumeretur. De qua historia Scriptura loquitur libro quarto Regum, capite primo. Neque dissentit Epiphanius à Hieronymo, quia potest fieri, ut ille, qui erat dispensator in domo Achab, postea factus sit Dux militiæ in domo Ochoziæ filii Achab. Sed maxima difficultas est, quia idem sanctus Hieronymus in primum caput Osee scribit, Abdiam fuisse contemporaneum Osee, Ioelis, & Amos, & quartum locum habere inter Prophetas minores: & non potest fieri, ut ille Abdias, qui vixit tempore Achab, pervenerit ad tempora Oziæ, & Ezechiae, in quibus temporibus prophetarunt Osee, Ioel, & Amos. Achab enim antiquior fuit Ozia, plus centum quinquaginta annis.

Contra autem videtur Abdias posterior fuisse non solum Osea, Ioele, & Amos, sed etiam Michæa, & Iona, & aliis multis. Nam in prophetia sua meminit belli Chaldaeorum contra Hierusalem, & captivitatis eiusdem urbis tanquam iam peractæ, & præteritæ, ut videatur collocandus post Hieremiam.

Mihi tamen placet sententia sancti Hieronymi, qui (ut paulo antè dixi) facit Abdiam æqualem Osee, Ioeli, & Amos. Quod autem alibi dixit, Prophetam Abdiam fuisse dispensatorem domus Achab, non ex mente sua, sed ex traditione quadam Iudaica dixisse videtur, quæ traditio non alio fundamento nititur, nisi similitudine nominis, quasi non potuerint esse plures Abdias.

Quod autem hic Propheta meminerit captivitatis Babylonicæ, non cogit, ut sentiamus, illum prophetasse post captivitatem: nam more Prophetarum loquitur de captivitate illa futura per verbum præteriti temporis.

Igitur Abdias prophetavit contra Idumæos, & non solum prædixit exitum eorum, sed etiam causam exitii, quia videlicet tempore captivitatis Babylonicæ futuri essent Idumæi socii Chaldaeorum contra filios Israel.

Obiit

Obiit hic Propheta in pacè, Epiphanius auctore loco citato.

De Iona. 3195.

Ionas Propheta eodem tempore prophetavit, quo superiores Prophetæ, vt scribunt sanctus Hieronymus in prologo Ionæ, Eusebius in Chronico, & libro decimo de præparatione Euangelica, capite vltimo, & sanctus Augustinus libro 18. de Ciuitate Dei, cap. 27. Prophetauit autem Ionas contra Niniuitas, & exitium illis prædixit. Et quamuis agentibus illis pœnitentiam Deus pepercerit: tamen postea reuersis ad iniquitatem Deus exitium illis immisit, quod Ionas prædixit, vt habemus in libro Tobie cap. 12.

Sanctus Hieronymus in prologo Ionæ refert verba Tobie, quibus expressè dicitur, euerendam Niniuem, vt prædixit Ionas. Sed in nostro libro Tobie cap. 12. non habetur nomen Ionæ, sed solum, Prope erit interitus Niniue, non enim excidit verbum Domini.

Hunc Iouam, scribit Epiphanius in libro de vita, & morte Prophetarum, esse puerum illum, quem suscitauit Elias ad preces Viduæ Sareptanæ. Quod idem ex traditione Hebræorum refert sanctus Hieronymus in prologo Ionæ. Quo fundamento nitatur hæc traditio, non scio, certè tempora parum coherent.

De Michæa. 3223.

Michæas prophetavit paulò post supradictos. Scribit enim initio prophetiæ suæ, se prophetasse in diebus Ioatham, Achaz. & Ezechie; & omittit Oziam, quem Oseas, Isaias, & Amos posuerunt. Proinde prophetavit initio Regni Ioatham, id est, anno mundi 2223. Prædicit hic Propheta captiuitatem primam decem tribuum, & secundam duarum tributum: prædicit aduentum Christi, & natiuitatem in Bethlehém, & conuersionem Gentium ad Ecclesiam Dei.

De

De Nahum. 3264.

NAhum Elcesæus prophetauit post abductas decem tribus in captiuitatem à Salmanasar Rege Assyriorum, vt restantur sanctus Hieronymus, Theodoretus, & Theophylactus, in præfatione in Nahum; si- dem volunt eum prophetasse tempore Ezechie: illo enim anno decem tribus in captiuitatem ductas esse constat ex libro quarto Regum, capite decimo octauo. Itaque tempus prophetie Nahum incidit in annum mundi 3264.

Prædicat hic Propheta exitium Regis Assyriorum, & vastationem Ninivæ per Chaldæos. Et Iudeis prædicat, non præualiturum Regem Assyriorum contra Hierusalem, sicut præualuerat contra Samariam. Obiit in pace, teste sancto Epiphanio in lib. de vita & morte Prophetarum.

De Habachuc. 3283.

Habachuc prophetauit ante captiuitatem duarum tribuum, vt docet Epiphanius in libro de vita, & morte Prophetarum; & in Chronico Hebræorum, quod Seder olam vocant, dicitur Habachuc prophetasse sub Rege Manasse filio Ezechie, id est, post captiuitatem decem tribuum, sed ante captiuitatem duarum tribuum. Manasses autem regnare cœpit anno mundi ter millesimo, ducentesimo, octogesimo tertio.

Multi tamen graues auctores volunt, Habachuc prophetasse post captiuitatem Babylonicam, vt sanctus Hieronymus in prologo ad hunc Prophetam, Theodoretus, & alii. Ducuntur hi auctores illo argumento, quod Habachuc Propheta, Angelo eum rapiente, & deferente, attulerit prandium Danieli in laculeonum constituto; ac per hoc vixerit tempore Danielis, & ad initium Imperii Cyri Regis Persarum. Sed nos priori sententiæ adharemus, quoniam ipse Habachuc disertis, & multis verbis prædicat aduentum Regis Babyloniæ ad capiendos Iudæos. Non est autem

autem moris Prophetarum loqui de rebus præteritis per verba temporis futuri : sed è contrario prædicere futura per verba temporis præteriti. Annuntiare enim præterita, tanquam si essent futura, vnusquisque potest sine spiritu prophetiæ.

Ad argumentum autem de allatione prandii ad Danielem, facile responderi potest, non esse eundem Habachuc Prophetam vnum ex maioribus & Habachuc Prophetam, qui tulit prandium Danieli : sicut non est idem Michæas Propheta, qui vixit tempore Achab Regis Samariæ cum Michæa Propheta, qui vnus est ex duodecim Prophetis minoribus.

Ergo Habachuc de tribu Simeon prædicit aduentum Chaldæorum, & Babylonicam captiuitatem. Prædicit etiam vastationem eorundem Chaldæorum, quæ facta est per Medos, & Persas. Et tandem prædicit aduentum Christi, passionem, resurrectionem, & secundum aduentum in gloria.

De Sophonia. 3340.

Sophonias prophetauit, vt ipse testatur in diebus Iosias Regis & quia non designat Sophonias annum Regni Iosias, vt facit Hieremias, intelligendum est, Sophoniam prophetaſſe ad initium Regni Iosias, id est, anno mundi ter millesimo, trecentesimo, quadragesimo. Hoc enim anno cœpit regnare Iosias. Porro hic Propheta concionatur contra peccata, & hortatur ad pœnitentiam, & prædicit excidium Palæstinorum, Moabitaram, Ammonitarum, Æthiopum, & aliarum Gentium. Prædicit etiam conuersionem Gentium, & ruinam Idololariæ. Denique prædicit Christi resurrectionem, Iudæorum excœcationem, & exitium vltimum, & Ecclesiæ gloriam, & felicitatem.

De Hieremia. 3337.

Hieremias Propheta secundus ex maioribus prophettare cœpit anno tertio decimo Regni Iosias, id est, anno ter millesimo, trecentesimo, trigesimo septimo ab orbe

orbe condito, ut ipse initio libri sui testatur, & prophetavit usque ad annum undecimum Sedecie Regis, qui fuit ultimus Rex Hierusalem: & tunc completa fuit captivitas Babylonica. Fuit autem Hieremias ex tribu Sacerdotali, vir mitissimus, & sanctissimus, & post multos labores, & angustias lapidibus obrutus ab ingrato populo, vitam cum morte commutavit. Vide Epiphanium de vita & morte Prophetarum.

Scriptit autem, vel dictavit insigne volumen, in quo populum, & Principes eius ad poenitentiam multis sermonibus hortatus est. Prædixit imminentem ruinam Hierusalem, & templi Domini, & totius Regni. Prædixit multa de Christi aduentu, de testamento novo, deque aliis Christianis mystenis apertissime.

Addidit Hieremias ad finem libri sui threnos, id est, lamentationes, carmine scriptas, ordine alfaberico, quibus deplorat ærumnas gentis suę corporales, & spirituales.

Addidit denique epistolam ad populum captivum in Babylone, qua hortatur illos, ut in fide veri Dei persistant, & ab Idolorum cultu se abstineant, quam epistolam posuit Baruch in extremo libro suo.

De Baruch. 3366.

Baruch minister, & amanuensis Hieremie, præter ea, quę scripsit Hieremia dictante, ut colligitur, ex cap. trigesimo sexto Hieremie, scripsit proprium volumen quinque capitibus comprehensum; nam sextum est epistola Hieremie. Prophetavit autem Baruch tempore Iechoniae Regis, ut ipse testatur initio sui voluminis. Regnavit vero Iechonias anno mundi 3366. & solis tribus mensibus regnavit. Proinde hoc ipso anno Baruch prophetavit, & prædixit apertissime Dei Incarnationem, & apparitionem in carne humana. Et quamvis hic liber non inveniatur in Hebraicis codicibus, & excidisse, & periisse credatur, ramen citatur passim a Patribus sub nomine Hieremie & a sancto Cypriano lib. 2. contra Iudeos ca.

s. &

§. & à sancto Cyrillo libro 0. in Iulianum citatur sub nomine Baruch.

Vide si placet, defensionem huius libri Canonici in nostris Controuerſis lib. 1. de verbo Dei.

De Ezechiele 3371.

EZechiel tertius ex maioribus prophetare cœpit (vt ipse testatur cap. .) anno quinto transmigrationis Iechoniæ Regis, qui fuit annus mundi ter millesimus trecentessimus septuagesimus primus. Fuit ipse quoque de genere Sacerdotali vir optimus, & sanctissimus, & prædicabat concaptiuis suis, eosque ad virtutem hortabatur, sed mercedis loco ab ipso Principe populi sui obtruncatus occubuit. Prædixit reuersionem populi ad propria loca, & de aduentu Domini, & Baptismo, aliisque Christi mysteriis multa, sed obscure, maximè de structura templi vaticinatus est.

De Daniele 3398:

DAniel quartus ex prophetis maioribus, abductus est in captiuitatem adhuc puer, & perseuerauit in captiuitate vsque ad Cyrum Regem Persarum, id est vsque ad finem captiuitatis. Cœpit autem prophetare anno secundo Nabuchodonosor Regis (vt ipse testatur cap. 2.) sed annus ille secundus non intelligitur ab initio regni, sed ab initio Monarchiæ, quam inchoauit deuastata Ægypto. Incidit autem hæc deuastatio, & initium Monarchiæ in annum vicesimum tertium regni eius.

Itaque secundus annus Monarchiæ notatus à Daniele, est annus regni vicesimus quartus, & annus mundi 3398. Fuit Daniel de tribu Iuda, vir nobilis, & spiritu sapientiæ: & prophetiæ plenissimus, atque ea de causa gratissimus Regibus etiam Idololatriis, & ab eis magnis honoribus cultus. Scripsit multa de Christo, & de tempore aduentus eius, nec non de morte eius, & de excacatione Iudæorum, item de Antichristo, & præliis eius. Prædixit progressum quatuor præcipuorum Regnorum, & de bellis futuris inter Græcos, & Persas, & inter suc-

cessores Alexandri Magni tanta perspicuitate, ut aliqui putauerint, sed falso, ea scripta fuisse multo posterius, quam reuera fuerint. Liber hic partim Hebraicè, partim Chaldaicè scriptus est. Didicit enim Daniel in Babylone, iussu Regis, linguam, & literas Chaldaeorum. De partibus quibusdam Danielis, quæ ab hæreticis non recipiuntur, vide in primo nostro libro de Verbo Dei.

De Aggeo. 3465.

Aggæus prophetare cœpit anno secundo Darii Regis Persarum, mense sexto ut ipse initio testatur. Fuit autem annus ille ab orbe condito 3465. Concionatur Aggæus ad populum, eum exhortans ad reedificationem templi, eumque grauitè increpans, quod essent diligentiores in domibus suis ædificandis, & ornandis quam in domo Dei reedificanda. Et prædicit, templum hoc secundum fore multo gloriosius, quam fuerit primū. Quod intelligitur de gloria templi ob Christi præsentiam, siue de Ecclesia Christi, non de structura materiali, ut sanctus Augustinus ostendit libro decimo octauo de Ciuit. Dei cap. quadagesimo quinto.

De Zacharia. 3465.

Zacharias illo ipso anno secundo Darii prophetauit sed mense octauo, ut ipse testatur. Itaque Aggæus duobus tantum mensibus Zachariam præcessit. Ipse quoque hortabatur populum ad ædificandum templum, & ad timorem Domini, & obedientiam mandatorum. Prædixit quoque multa per varias similitudines de felicitate Ecclesiæ Christianæ, & vltima perditione Iudæorum.

De Malachia. 3521.

Malachias vltimus duodecim minorum Prophetarum, prophetauit post Aggæum, & Zachariam, tempore Artaxerxis Regis Persarum, Nam capite secundo reprehendit Iudæos, qui duxerant filias alienigenas in uxores: & similis reprehensio extat apud Esdram libro primo, capite nono, & constat ex præcedentibus capitibus,

bus, hanc obiurgationem factam fuisse post templum reedificatum, regnante iam Artaxerxe filio Darii, cuius anno sexto finita est consecratio templi, ut habetur lib. 1. Esdræ cap. 6.

Malachias posterior est Zacharia quantum distat annus secundus Darii ab anno primo Artaxerxis, qui regnare cepit anno 51. proinde hoc anno vixit, & scripsit Malachias. Hunc Prophetam Origenes existimauit non fuisse hominem, sed Angelum in specie hominis, quia Malachias Hebraice Angelum significat.

Refellit hunc errorem sanctus Hieronymus in proœmio Malachiæ. Quia si propter nomen Angeli deberet negari Malachiam fuisse hominem, eodem modo quia Osea significat Saluatorem, & Ioel significat Deum, & Dominum; possemus existimare, Oseam fuisse Christum, & Ioelem fuisse Dominum Deum.

Alij voluerunt Malachiam fuisse Esdræ, & dictum Angelum ob sapientiam, & puritatem vitæ. Hæc est sententia Hebræorum, quam sanctus Hieronymus nec videtur approbare, nec reprobare. Sed communis sententia, quæ omnino sequenda nobis videtur, est, Malachiam fuisse hominem diuersum ab Esdræ. Sic docet Eusebius in Chronico, sanctus Augustinus lib. decimo octauo, de Cinit. Dei cap. 36. sanctus Cyrillus in .cap. Malachiæ, qui dicit non esse audiendos, qui contra sentiunt, S. Epiphanius in lib. de vita, & morte prophetarum.

Porro Malachias de tribu Zabulon erat, ex sententia Epiphaniij loco citato, & prædixit abolitionem sacrificiorum Iudaicorum, & institutionem sacrificij noui, quod toto orbe offerendum erat. Prædixit quoque vltimū Iudicium, & reuersionem Eliæ Prophetæ ad conuertendas reliquias Israel, & præter prædictiones vehementer conuincionatus est aduersus negligentiam Sacerdotum, & alia vitia. Deniq; in pace quieuit adhuc iuuenis, teste Epiphanio.

De Tobia. 3236.

Historia Tobia, & Iudith incidit in tempus Prophetarum minorum, videlicet Nahum, & Abachuc, sed

visum est coniungere omnes Prophetas simul, neque in chorum ipsorum extraneos admittere. Igitur Tobias senior cum Tobia iuniore translatus fuit in Ciuitatem Ninive a Rege Assyriorum Salmanasar, & perseuerauit vsque ad aliquot annos Senacherib successoris eius.

Contigit autem captiuitas illa anno sexto Ezechiae Regis Iuda, qui fuit nonus Osee Regis Israel, & ab orbe condito 3204. Quis fuerit auctor libri Tobiae, non est omnino certum, sed credibile est auctorem fuisse Tobiam iuniorem, vel seniore.

Siquidem Angelus Raphael cap. 12. iussit Tobiae utrique, ut narrarent, siue (ut habetur in textu Graeco) scriberent omnia mirabilia Domini, quae ipsi viderant, patientiam videlicet Tobiae senioris, & consolationem magnam quam a Deo per Angelum Raphaellem accepit. Itaque scriptus videtur liber anno mundi 3252. mortuo Senacherib. Quae autem in fine libri adduntur de morte Tobiae iunioris, sine dubio ab aliquo alio addita sunt.

Porro liber Tobiae scriptus est Chaldaice, non Hebraice, & ideo fortasse ab Hebraeis non agnoscitur pro libro sacro. Transtulit eum in linguam Latinam sanctus Hieronymus, ut ipse testatur praefatione in Tobiam, & ab Ecclesia Catholica inter Sacros libros numeratum fuisse cognoscimus ex Concilio Tertio Carthaginensi, ex Innocentio Primo in epistola ad Exuperium, ex Gelasio I. in decreto de scripturis Sanctis, & Cypriano in ser. de eleemosyna. ex Ambrosio in lib. de Tobia, ex Basilio in Oratione de auaritia, denique ex Concilio Trident. sess. 4.

De Eliachim auctore libri Iudith. 3270.

QVando contigerint quae narrantur in libro Iudith, maxima quaestio est: alii enim volunt ea contigisse post captiuitatem Babylonicam, quia in primo capite fit mentio Regis Nabuchodonosor: alii volunt contigisse ante captiuitatem illam, sed post captiuitatem decem tribuum, quae facta fuit tempore Ezechiae Regis Iuda: & quauis tam hi auctores, quam illi varient circa tempus praecisum

Sum: nobis tamē videtur nō posse assignari aliud tempus, quam inter duas captiuitates, tempore videlicet Regis Iuda Manasse, & Regis Assyriorum Merodach Baladam, quem putamus alio nomine dictum esse Nabuchodonosor, qui regnavit etiam in Babylonia. Sed de hac re fusē tractauimus in lib. 1. de Verbo Dei cap. 12.

Itaq; tempus huius historiæ erit annus mundi ter millesimus ducentessimus septuagesimus. Quis auctor fuerit huius libri, incertum est ex sententia sancti Isidori lib. 6. Originum cap. 2.

Sed si fidem habeamus Iosepho in libro primo contra Apionem, auctor erit Eliachim, qui alio nomine dicebatur Ioachim Sacerdos magnas Hebræorum, de quo fit mentio in libro Iudith cap. 4. & 15.

Scribit enim Iosephus in more positum fuisse apud Ægyptios, & Babylonios, & potissimum apud Hebræos, vt res gestæ publicæ, scribendæ committerentur Sacerdotibus magnis: tempore autem Iudith Sacerdos magnus erat Eliachim, vt supra diximus.

Porro liber Iudith quamuis ab Hebræis, & hæreticis modernis reiiciatur ex Canone Scripturarum diuinarum, tamen Cōcilium Nicenum primum hunc librum retulit in numerum librorum diuinorum, teste S. Hieronymo præfatione in Iudit. Quod idem fecerunt Concilium tertium Carthaginense cap. 47. & Tridentinum sess. 4. & Decretum Gelasij I. de Scripturis sanctis, & Epistola Decretalis Innocentij I. ad Exuperium, & sanctus Augustinus libro secundo de doctrina Christiana cap. 8. & S. Isidorus lib. 6. Originum cap. 1. & Cassiodorus lib. 1. diuinaram lectionum, & Rabanus li. 2. de Institutione Clericorum, & alij Patres.

Recenset hic liber, victoriam diuinitus reportatam ab Hebræis cōtra Holofernē Principē militiæ Assyriorū per virtutē nobilissimæ & castissimæ fœminæ Iudith Viduæ.

De Esdra, & Nehemia. 3521.

ESdras Sacerdos, vixit sub Arraxerxe Rege Persarum. Qui imperare cœpit anno ab orbe condito 3521. Scripsit au-

psit autem librum primum Esdræ, & fortasse etiam secundum, ut censet sanctus Isidorus libro 6. Originum cap. 2. quamvis probabilius sit, secundum librum a Nehemia scriptum fuisse, qui post Esdram missus est in Iudæam ab eodem Artaxerxe, cuius pincerna erat. Libri tertius, & quartus inter apocryphos computantur.

Porro Esdram sancti Patres docent instauratorem fuisse Sacrorum librorum, quod non ita intelligendum est, quasi Scripturæ sacræ omnes perierint in euerfione ciuitatis, & templi sub Nabuchodonosor, & ab Esdra diuinitus inspirato reparatæ fuerint, ut fabulatur auctor lib. 4. Esdræ cap. 1. sed, quod scripturæ Mosis, & Prophetarum in varia volumina descriptas, & in varia loca dispersas, & tempore captiuitatis non diligenter conseruatas, Esdras, summa diligentia collectas ordinauerit, & in unum quasi corpus redegerit.

Vide Irenæum lib. 4. cap. 3. Tertullianum lib. de habitu mulierum, Clementem lib. 1. Stromatum, Hilarium præfatione in Psalmos, Chrysostomum hom. 1. in epist. ad Hebræos, Theodoretum præfatione in Psalmos.

Addit sanctus Hieronymus in prælogo galeato, Esdram inuenisse nouas literas Hebraicas, & antiquas Samaritanis dimisisse.

De Mardocheo auctore libri Esther.

3528.

DE tempore historiæ Reginæ Esther magna est inter scriptores controuersia: nobis olim placuit, & hodie etiam placet sententia Iosephi Hebræi lib. 1. antiquitatum cap. 11. nec non Seueri Sulpitij li. 1. de sacra historia, Nicephori Constantinopolitani in Chronico, & aliorum multorum, quos sine nomine refert Eusebius in Chronico. Iuxta hanc sententiam Esther nupsit Assuero Artaxerxi Longimano, anno eius 7. qui incidit in annum mundi 3528 quo eodem tempore floruit Esdras, ut supra diximus, atque hac de causa sanctus Isidorus libro sexto Originum, ca. secundo docuit, auctorem libri Esther esse Esdram.

Sed

Sed multò probabilius est, auctorem fuisse Mardocheum patrum, & nutricium ipsius Esther, & qui illi semper adfuit, & res gestas omnium optimè nouit.

Vide plura si placet, in Controuersis nostris lib. 1. de Verbo Dei cap. 7.

De 72. Interpretibus, & Aristæa. 3720.

ANno septimo decimo Ptolomæi Philadelphi Regis Ægypti, qui fuit annus Mūdi ter millesimus septingentesimus vicesimus, facta est celeberrima illa versio sacrarū Scripturarum ex lingua Hebraica in Græcam à septuaginta duobus viris doctissimis, non sine miraculo diuino, conuenientibus tot hominibus in vnam, & eandem versionem, vt scribunt Philo li. 2. de vita Mosis, Iosephus lib. 2. antiq. cap. 2. Tertullianus in Apologetico ca. 18. Athanas. in Synopsi, Epiphanius de mensuris, & ponderibus & Augustinus lib. 18. de Ciuit. Dei cap. 45. sed Epiphanius non solum nominat Regem, sed etiam annum 17. Regni eius Qui fuerint viri illi doctissimi, & nomina exponit Aristæas in suo libro de septuaginta duobus interpretibus, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 7. editionis secundæ. Et quamuis aliqui recentiores existimēt, Aristhæam, qui nunc extat, nō esse illum, qui vixit tempore ipsorum septuaginta interpretum, sed confictum ab Hebræis; tamen verè esse illum ipsum, satis probatur ex eo quod omnia, quæ citant ex Aristæa Iosephus l. 12. antiq. c. 2. Tertullianus in Apologetico. cap. 18. Eusebius libro octauo de præparatione Euangelica capite primo, & sanctus Hieronymus præfatione in Pentateuchum, inueniuntur in hoc nostro ad verbum.

Vide, si placet, de Lxx. Interpretibus in nostro lib. 2. c. 6. de Verbo Dei.

De Iesu Sirach. 3759.

Iesus Sirach, qui auctor est libri sacri, qui dicitur Ecclesiasticus, vixit tēpore Ptolomæi Euergetis Regis Ægypti,

pti, ut ipse testatur in præfatione ad librū suum: ipse autē se nominat Iesum Sirach in fine capitis quinquagesimi. Hunc sacrum librum hæretici recentiores contemnunt: sed eum ut diuinum, & sacrum agnoscunt Patres Concilii Carthaginensis tertii ca. 47. & Trid sess. 4. Item Pontifices, Innocentius in Epist. ad Exuperium, & Gelasius in Decreto de libris sacris: item S. Aug. de doctrina Christiana li. 2. c. 8. Epiphanius in hæresi Anomæorum, Cyprian. libr. 3. epist. 9. Clemens Alexandrinus. lib. 7. Stromatum, & alii.

De auctore librorum Machabæor. 3860.

Libri Machabæorum vltimi sunt inter sacros libros testamenti veteris: sunt autem duo libri nam duo alii inter apocrypha numerantur) quorū prior continet res gestas Matathæ, & trium filiorum eius Iudæ Machabæi, Ionathæ, & Simonis ab anno mundi 382. vsque ad annū 385. Huius libri ignoratur auctor sed credibile est auctorem fuisse Ioannem Hircanum, filium Simonis, qui rebus omnibus interfuit, & fuit summus Sacerdos post patrem suum Simonem, & habuit vitam diurnam, & pacificam in principatu annorum triginta & vnus, & fuit non solū Sacerdos, & Princeps, sed etiam Propheta, ut scribit Iosephus li. 1. antiq. cap. 16. Posterioris libri Machabæorum, qui continet historiam eandē, sed paulo altius incipit, & narrat martyrium insigne Eleazari, & septem puerorum Machabæorū, & Matris ipsorum, auctor fuit Iason Cirenæus, qui libris quinque omnem hanc historiam cōprehendit: quorum librorum epitomen solum habemus, ut dicitur li. . Machabæorum cap. 2. Hos libros, quicquid hæretici obstrepant, ut verē Canonicos habet Ecclesia, ut perspicuum est ex Concilio Tertio Carthaginens. & Tridentino, ex Epist. Innocentii primi ad Exuperium, & Gelasio in Decreto de Scripturis sacris, ex sancto Cypriano lib. 1. epist. 3. ad Cornelium, & sancto Augustino lib. 8. de Ciuit. Dei cap. . & libro . contra Gaudentium cap. 23. Præter hos libros sacros enumerat sanctus Athanasius in Synopsi aliquos libros apocryphos, qui non extant.

De

Philo Hebræus, vir omnium consensu doctissimus, floruit sub Caio Imperatore, ad quem etiam legatione functus est pro gente sua. Hic ponitur à sancto Hieronymo inter scripores Ecclesiasticos quia scripsit in laudem Christianorum, qui sub sancto Marco Euangelista, in Ægypto religiosissime vivebant. Et præterea iure numeratur inter scriptores Ecclesiasticos testamenti veteris, quoniam Scripturas diuinas testamenti veteris primus exposuit. Scripsit plura quorum Catalogum refert Eusebius lib. .histor. cap. 17. sed non omnia extant. Eius opera ex editione Basileensi anni millesimi quingentesimi sexagesimi primi hæc sunt.

De mundi opificio lib. 1.

De allegorijs legis 2. De Cherubim 1.

De sacrificijs Abel, & Cain 1.

Quod deterius potiori insidietur 1.

De Agricultura 1. De plantatione Noe 1.

De temulentia Noe 1.

In illud, Respuit Noe 1. De Gigantibus 1.

Quod Deus sit immutabilis 1.

De confusione linguarum 1.

De Abrahamo 1. De Profugis 1.

Quis rerum diuinarum sit hares 1.

De Ioseph 2. De Mosis vita 3.

De Charitate 1. De creatione Principis 1.

De fortitudine 1. De Decalogo 1.

De Speciabilibus legibus 1.

De Circumcisione 1. De Monarchia 2.

De Sacerdotum honoribus 1.

De Victimis 1. De offerentibus victimas 1.

De Meretricis mercede 1.

Quod omnis probus liber 1.

De Vita contemplatiua 1.

De Nobilitate 1. De premiis, & poenis 1.

De execratione 1.

Quod Mundus sit incorruptibilis 1.

In Flaccum 1. De Legatione ad Caium 1.

De his libris non est controuersia.

Circumfertur nomine Philonis Breuiarium temporum, sed ab omnibus reiicitur, vt etiam alii historici, qui cum eo Breuiario simul editi sunt.

De Iosepho Hebræo. 4057.

Iosephus Hebræus floruit sub Vespasiano Imperatore, cui prædixit Imperium, cum ab eo captiuus detineretur. Scripsit

Antiquitatum Iudaicarum, lib. 20.

De bello Iudaico 7.

Contra Apionem 2.

De Machabæis. 1.

Vitam ipse suam addidit ad lib. antiq.

Porro in libris antiquitatum comprehendit Iosephus historiam sacram à Genesi vsque ad Machabæos, & deinde addidit reliquam historiam vsque ad sua tempora.

Libro autem decimo octauo antiquitatum c. quarto, reddit Christo mirabile testimonium, affirmans eum fuisse plusquam hominem, & verè Christum, in operibus magnificum, in verbis veracissimum, & à Pilato quidem occisum, sed tertia die resurrexisse: cuius testimonii meminit Eusebius libro primo histor. Ecclesiast. cap. vndecimo, & sanctus Hieronymus in libr. de Scriptoribus Ecclesiast. in Iosepho.

Quod autem Hebræi dicunt, testimonium illud de Christo in suis libris non haberi, & ideo videri superadditum à Christianis: facile refelli potest. Nam Hebræi non habent Iosephum filiū Marathiæ, qui Græcè scripsit libros antiquitatum, de quo nos loquimur, sed Iosephum filium Gorionis, qui aliquid simile scripsit Hebraicè: proinde non est mirum, si Iudæi in suo Iosepho hoc testimonium non habeant, cum in nostro habeatur, & non sit superadditum, sed verum & germanum Iosephi testimonium.

Certè sanctus Hieronymus, & Eusebius viri doctissimi fuerūt, & omnes penè libros veterum Scriptorū legerunt:

& nun-

& nunquam hoc testimoniū de Christo, Iosepho tribuissent, nisi sciissent verē ab illo auctore ita scriptum fuisse.

Omissi libros Rabinorum, qui plurimi sunt, quoniam pleni sunt fabulis Iudaicis, & erroribus perniciosis: neque verum esse arbitror, quod Io. Garetijs, alii nonnulli scribunt, Rabinos aliquot, quorum opera nunc extant, scripsisse ante aduentum Christi, video enim passim ab iis mentionem fieri euerisionis Hierusalem, & templi per Titum Vespasiani filium.

DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS TESTAMENTI NOVI.

Seculum primum ab anno Dom.
I. ad 100.

De S. Petro Apostolo. Anno Dom. 34.

ANCTVM Petrum in Catalogo primum ponimus, & signamus anno 34. Quia illo anno Domini viuebat, & Ecclesiam regere cœperat.

Quamuis enim extet apud Eusebium lib. 2. hist. Eccles. cap. 1. Epistola Domini nostri IESV Christi scripta ad Abagarum Regem. Edessæ, tamen ea epistola nunquam fuit admitta ab Ecclesia inter quas sine dubio admitta fuisset, si ab ipso Domino scriptam fuisse constaret.

Quamuis etiam extant Cantica B. Virginis Mariæ, Zachariæ, & Simeonis, ea tamen non ab ipsis, sed à sancto Luca scriptis mandata fuerunt.

Denique quamuis inter epistolas sancti Ignatii Martyris inueniatur vna B. Virginis Mariæ ad ipsum Ignatiū, ea tamen non habetur in Græcis codicibus, neque eius meminerunt veteres Patres ante sanctum Bernardum: proinde non constat, an sit verē B. Virginis epistola.

Quod

Quod autē attinet ad ordinem inter scriptores Sacros testamenti noui, quoniam eodem vixerunt seculo, sequuti sumus ordinem quem Ecclesia sequitur in illis collocendis, tum in Latinis, tum in sacrificio Missæ.

Ergo sanctus Petrus Apostolus, & Christianorum summus Pontifex, & Vicarius Iesv Christi, qui est Sacerdos in æternum, anno Domini tricesimo tertio, vel secundum alios tricesimo quarto Ecclesiæ Christianæ præsidere cœpit, & anno sexagesimo nono, vel secundum alios septuagesimo, martyrio coronatus est.

Sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. scribit sanctum Petrum crucifixum fuisse anno quartodecimo Neronis. Sed sanctus Hieronymus Eusebii Chronicum secutus est. Verè enim Nero nō imperauit annis quatuordecim, & mensibus octo, vt Eusebius scribit: sed annis tredecim, & mēsis septem, vt scribunt Suetonius, Dio, & alii: & quoniam imperare cœpit à die quattodecima Octobris iisdem auctoribus, inde fit, vt sanctus Petrus, qui die vicesimo nono Iunii obiit, non anno quartodecimo, sed tertiodécimo Neronis obierit.

Scripsit epistolas duas, ac de priore nulla vnquam dubitatio fuit: de posteriore propter styli diuersitatem nonnulla apud aliquos ambiguitas fuit. Sed Ecclesia vtramque epistolam, & canonicam, & sancti Petri esse docuit in Concilio Laodicensi, Carthaginensi tertio, Florentino, & Tridétino: merito & Beda venerabilis admiratur, fuisse aliquos, qui epistolam illam sancti Petri fuisse dubitare potuerint, cum auctor Simonem Petrum se initio nominet, & affirmet, se in monte sancto cum Christo fuisse in transfiguratione, & disertè dicat. Hanc secundam vobis scribo epistolam. Hinc enim sequitur, vt auctor huius epistolæ, vel fuerit insignis impostor, quod nemo vnquam dicere ausus est vel fuerit sanctus Petrus.

Cur autem diuersus esse videatur stylus prioris, & posterioris epistolæ, rationem reddit S. Hieronymus in ep. ad Hedibiam quæst. II. quoniam Apostolus non semper eodem interprete utebatur.

Addit sanctus Hieronymus in li. de Script. Eccles. multos

ros alios libros olim sub nomine S. Petri scriptos fuisse, quos ipse ibidem enumerat, sed omnino apocryphos imo spurios, & supposititios fuisse vel ex eo constat, quod nunquam ab Ecclesia, vel in Catalogum sanctarum Scripturarum redacti, vel in Bibliis sacris repositi: vel in templis recitati sint, & hoc tempore non ipsi solum, sed eorum nomina, & memoria euauerint.

De S. Paulo Apostolo. Ann. 35.

Sanctus Paulus Apostolus ab ipso Christo de cælo vocatus, & per cælestem reuelationem Euangelium plenissime edoctus repente de persecutore prædicator eximius factus, eodem anno & die, quo sanctus Petrus, martyrio coronatus est: cuius rei Eusebius in Chronico sanctus Hieronymus, de Script. Eccles. & omnis antiquitas testis est.

Scriptit epistolas quatuordecim:

Ad Romanos 1. Ad Corinthios 2.

Ad Galatas 1. Ad Ephesios 1.

Ad Philippenses 1. Ad Colossenses 1.

Ad Thessalonicenses 2.

Ad Timotheum 2. Ad Titum 1.

Ad Philemonem 1. Ad Hebræos 1.

Et quidem de primis tredecim nulla vnquam contro-
uersia fuit. Epistolam ad Hebræos, test. sancto Hierony-
mo in l. de Script. Ecclesiast. alii tribuebant Barnabæ, alij
Lucæ, alij Clementi Romano: nec defuerunt hæretici ve-
teres, & recentiores, qui huic epistolæ auctoritatem de-
traherent. Cæterum esse eam & verè canonicam, & à san-
cto Paulo scriptam, testis est Ecclesia Catholica vniuersa,
quæ illam legit assidue inter Missarum solemnia sub no-
mine B. Pauli Apostoli: testes sunt Patres Conciliorum
supra citatorum: qui hanc epistolam in numerum diui-
narum Scripturarum posuerunt: testes veteres Patres,
qui eam ad probanda dogmata fidei passim adducunt.
Vide, si placet, de hac epistola integram disputationem
in Controuersis nostris lib. 1. de Verbo Dei cap. 17.

Præte

Præter has epistolas quatuordecim, fertur & alia sub nomine B. Pauli ad Laodicenses, sed ea (inquit S. Hieronymus in libr. de Script. Eccles.) ab omnibus exploditur.

Feruntur quoque sub eiusdem beati Pauli nomine epistolæ quædam breues ad Senecam: quas sanctus Hieronymus in eodem libro, in Seneca, non videtur contempnissse, sed Ecclesia Catholica neque epistolam ad Laodicenses, neque epistolas ad Senecam in Catalogo Scripturarum posuit, ac per hoc B. Pauli eas non esse censuit.

De S. Ioanne Apostolo. 34.

SANCTUS IOANNES APOSTOLUS, & Euangelista, dilectus Deo, & hominibus, usque ad Traiani Imperatoris tempora peruenit, & sexagesimo octauo post passionem Domini anno, qui erat annus à natiuitate eiusdem Domini nostri, centesimus, vel centesimus primus, in pace quieuit: testes Eusebius in Chron. sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. & alii.

Scriptit Euangelium, Apocalypsim, & Epistolas tres, & quidem Euangelium, de quo nulla fuit vnquam dubitatio, scripsit post alios tres Euangelistas. Et quoniam sancti Apostoli breuitati studebant maxime, ideo sanctus Ioannes fere omnia prætermisit, quæ ab aliis scripta fuerant: ea si quidem sola repetiit, quibus aliquid addendum esse existimauit.

De Apocalypsi dubitatio aliqua fuit olim, apud Græcos præcipue, & nunc est apud hæreticos nostri temporis quemadmodum etiam de secunda, & tertia epistola. Sed Ecclesia Catholica tum Apocalypsim tum epistolas illas duas, vt Euangelium, & Epistolam primam in numerum sanctarum Scripturarum sub nomine S. Ioannis recipit.

Vide Controuersias nostras lib. 1. de Verbo Dei, cap. 18. & 19.

De

De S. Matthæo Apostolo. 34.

SANCTUS Matthæus Apostolus primus omnium Euangelii scripsit, lingua patria, id est, Hebraica: testis est sanctus Hieronymus in libro de Script. Eccles. qui etiam vidisse se, & descripsisse affirmat Euangelium sancti Matthæi lingua Hebraica scriptum, & ante Hieronymum id ipsum testari sunt Epiphanius hæresi 29. quæ est Nazaretorum, Eusebius lib. 3. histor. cap. 24. & Irenæus li. 3. cap. 1.

Quis in linguam Græcam transtulerit Hebraicū Matthæi Euangelium, ignorari scripsit sanctus Hieronymus. Sanctus Athanasius in Synopsi scribit à sancto Iacobo fratre Domini fuisse expositum Euangelium S. Matthæi.

Vtrum illa expositio fuerit versio in Græcum non sci-
mus. De hoc sacro libro nulla fuit vnquam dubitatio.

De S. Iacobo Apostolo. 34.

SANCTUS Iacobus Apostolus Epistolam vnā scripsit, quæ de septem Catholicis est. Ac de ipso Iacobo, vt etiam de eius epistola nonnulla quæstio est.

Græci in Menologio tres Iacobos Apostolos celebrant, Iacobum Alphæi die nono Octobris, Iacobum fratrem Domini, die vicesimo tertio eiusdem mensis, & Iacobum Zebedæi die 30. Aprilis.

Sanctus quoque Hieronymus in lib. contra Heluidium meminit huius opinionis; quæ tres Iacobos facit, duos ex numero duodecim Apostolorum, & vnum extra numerum. Sed recte idem S. Hieronymus in eodem loco hanc opinionem refellit: nam idem omnino est Iacobus Alphæi, & Iacobus frater Domini, qui & minor dicitur in Euangelio: & duos tantum nouit, & celebrat Ecclesia Latina, Iacobum fratrem Ioannis die 25. Iulii, & Iacobum Alphæi fratrem Domini die 1. Maij.

Cur autem dicatur frater Domini, variè sentiunt auctores. Heluidius hæreticus ausus est dicere, dictum esse fratrem Domini, quod esset filius B. Virginis Mariæ ex Ioseph. Sed hæc hæresis est manifesta. Eusebius libr. 2. hist. cap. 1. & Epiphanius hæresi 78. volunt eum fuisse filium Ioseph de priore vxore, ac per hoc fratrem Christi

Christi eo modo, quo dicitur Ioseph pater Christi; vide licet putatitius, non verus.

Sed verius est, sanctum Ioseph fuisse perpetuo Virginem, ut erat eius sanctissima coniux: & Iacobum fuisse filium Cleophæ, qui Cleophas fuit frater S. Iosephi, hinc enim Maria Cleophæ dicitur soror Matris Domini Ioan. 19. quia erat vxor Cleophæ fratris Ioseph: vñratum enim est, ut coniuges duorum fratrum sorores nominentur: & quemadmodum Maria Cleophæ dicebatur soror Mariæ Matris Domini sic etiam Iacobus dicebatur frater Domini, quia erat filius sororis Matris Domini.

Hanc sententiam colligo partim ex Egesippo, partim ex Euangelio: Egesippus enim apud Eusebium lib. 3. hist. cap. 11. ex versione Ruffini, dicit, Simeonem fuisse consobrinum fratrem Salvatoris, quia erat filius Cleophæ fratris Iosephi Sponsi Beatæ Mariæ matris Domini.

Porro sanctum Iacobum minorem fuisse fratrem Simonis, & Ioseph, & Iudæ, testatur Euangelium S. Matthæi cap. 1. & Marci cap. 6. vbi dicuntur fratres Domini Iacobus, & Simon, & Iudas: & hoc idem testatur Epiphani, hæresi 78. quare si Simon, siue Simeon (idem enim est nomen) erat frater Iacobi, & Simeonis pater erat Cleophas frater Iosephi, certe sequitur, ut pater Iacobi fuerit Cleophas, non Ioseph.

Neque huic sententiæ repugnat, quod sanctus Iacobus minor dicatur in Euangelio Iacobus Alphæi: potest enim fieri, ut pater sancti Iacobi fuerit binomius, quemadmodum sanctus Matthæus dicitur etiam Leui, & S. Petrus dicitur etiam Simon; & obseruat S. Hieronymus in libr. contra Heluidium, in sacris Scripturis, multos esse binomios.

Quod attinet ad epistolam eius, non defuerunt olim, qui de eius auctoritate dubitarent, ut etiam hoc tempore ab hæreticis in dubium reuocatur. Sed certissimè epistola sacra, & canonica est, de qua re vide quæ scripsimus lib. 1. de verbo Dei cap. 18.

Extat nomine S. Iacobi Proterogeuangelium, sed ab Ecclesia nunquam receptum.

Ex-

Extat etiam Liturgia eidem S. Iacobo attributa, quæ tamen à posterioribus ita locupletata est, vt non sit facile diiudicare, quæ pars eius Liturgiæ S. Iacobum habeat auctorem.

Obiit hic beatissimus Apostolus glorioso martyrio coronatus anno septimo Neronis, vt scribit S. Hieronymus in lib. de Scriptoris. Ecclesiast.

Quod autem Epiphanius scribit hæresi 78. obiisse sanctum Iacobum anno ætatis suæ nonagesimo sexto, non videtur probabile. Fundamentum enim huius numeri est opinio illa falsa Epiphanii, quod sanctus Ioseph anno quadragesimo ætatis suæ genuerit Iacobum, deindè anno octogesimo viduus existens, acceperit Mariam coniugem, quo tempore fuisset Iacobus annorum quadraginta quibus si addamus triginta tres annos Domini, & viginti quatuor quibus post Ascensionem Domini Iacobus superuixit, vt idem Epiphanius dicit, fient anni Iacobi nonaginta sex compleri.

Sed hic multa sunt improbabilia, nam nec probabile est, Iacobum filium fuisse Ioseph: nec Ioseph annorum octoginta accepisse Mariam in coniugem, nec Iacobum electum esse ad Apostolatam, cum esset penè decrepitus; nec eundem Iacobum superuixisse solum annis viginti quatuor, cum ex communi opinione gubernauerit Ecclesiam Hierosolymitanam annis triginta, & obierit anno septimo Neronis.

De S. Iuda Apostolo. 34.

Sanctus Iudas frater Iacobi Apostolus ex duodecim vñ nam, eamque breuem scripsit epistolam, quam Ecclesia, vt sacram, & canonicam recipit.

Vidè quæ scripsimus lib. 2. de Verbo Dei, cap. 18. De obitu huius Apostoli nihil habemus certi.

De S. Marco Euangelista. 44.

Sanctus Marcus Euangelista martyrio coronatus anno octauo Neronis, breue scripsit Euangelium: testis sanctus Hieronymus in libro de Script. Eccles. Græcè

C

scriptum

scriptum initio S. Marci Euangelium, scribunt sanctus Hieronymus in præfatione ad Damasum, & sanctus Augustinus lib. 1. cap. 2. de consensu Euangelistarum. Latine autem scriptum, testatur Damasus in vita sancti Petri, quæ ponitur ad initium primi tomi Conciliorum: testantur etiam Syri, qui ad finem Euangelii secundum Marcum scribunt, Euangelium sancti Marci Romæ, & lingua Romana scriptum.

Sed quicquid de hac re sit, satis constat, Latinam veterem, & vulgatam editionem tam Matthæi quam Marci ex Græca editione translata.

De S. Luca Euangelista. 44.

SANCTUS Lucas Euangelista sancti Pauli comes, & sectator, vixit annos octoginta quatuor uxorem non habens: scripsitque duo sacra volumina, Euangelium, & Acta Apostolorum: testis Hieronymus in lib. de Scriptoribus Eccles. Neque de his vlla controuersia est.

De Auctore libri, qui Pastor inscribitur.

Hermen siue Hermes librum scripsit apud veteres valde celebrem, quem inscripsit, Pastorem. Is liber quamuis à sancto Hieronymo in lib. de Script. Ecclesiast. utilis esse dicatur, & nomine scripturæ à sancto Irenæo lib. 4. cap. 37. citetur: & ab aliis antiquissimis Scriptoribus, ut Clemente Alexandrino, & Origene in testimonium adducatur: tamen nunquam fuit in Canone sanctorum, & diuinorum librorum: nam Gelasius in Concilio Romano inter apocrypha scripta illum reiecit: & sanctus Hieronymus in prologo Galeato: & sanctus Athanasius in libro de decretis Nicænæ Synodi, & Eusebius, libr. 3. hist. cap. 3. dicunt hunc librum non esse in canone, quod idem scripsit Tertullianus in lib. de pudicitia.

Quamuis autem hic liber multa utilia habeat, ut sanctus Hieronymus scribit: habet tamen etiam aliqua noxia, ut de vnica poenitentia secundum errores Nouatianorum, quibus hic liber omnino fauere videtur: ut etiam illud

Illud de duobus geniis, siue de duobus Angelis vno bono & altero malo, singulis hominibus à Deo tributis, quem errorem ex hoc auctore accepit Io. Cassianus, eumque posuit in tertia decima collatione cap. 12. & ante eum Origenes hom. 35. in Lucam.

Quis autem iste Hermam fuerit non parua questio est. Nam Origenes in cap. 16. ad Romanos, Eusebius libr. 3. histor. cap. 1. & sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. dicunt hunc esse illum Hermam, quem saluari iubet Apostolus in epist. ad Roman. cap. 16. cum ait, Salutate Asyncritum, Phlegontem, Hermam, & cæt. Damasus autem, siue potius Anastasius Bibliothecarius in vitis Pontificum, quæ habentur ad initium primi tomi Conciliorum scribit, Hermam, siue Hermetem auctorem libri Pastoris fuisse fratrem sancti Pij Romani Pontificis, & librum appellatum esse Pastorem, quoniam Angelus in habitu Pastoris Hermeti apparuerat, & vt ea scriberet, quæ illi reuelauerat, iusserat.

Non videtur autem fieri posse vt Hermes frater Pij Pontificis ille sit, quem Apostolus saluari iusserat in epist. ad Romanos: nam inter illam salutationem, & Pontificatum Pij intercedunt, vt minimum, anni centum, & qui salutabatur ab Apostolo, non erat infans recens natus, sed vir aliquis grauis, notus Apostolo ex operibus bonis: proinde non est probabile, illum superuixisse vsque ad tempora Pij Pontificis.

Deinde scribit S. Hieronymus loco notato, librum Pastoris apud Græcos fuisse notissimum, apud Latinos pene ignotum: at si auctor libri fuisset homo Latinus, & Romani Pontificis frater, debuisset liber ipsius notior Latinis esse, quam Græcis.

Existimo igitur diuersos esse auctores, & diuersos eorum libros, quamuis idem fere nomen gererent: nā præterea, quæ dicta sunt, is, qui ab Apostolo saluari iubetur, vocatur Hermam, frater Pij dicitur Hermes: deinde liber, qui scriptus dicitur à fratre Pontificis, præcipue continebat mandatum Domini per Angelum, vt Pascha die Dominico celebraretur: at in libro Pastoris, qui à

veteribus citatur, & qui adhuc extat, nulla mentio fit Paschatis celebrandi die Dominico. Quare probabile est librum Hermetis, fratris Pontificis cito interiisse: & solum reliquum esse illum celebriorem, quem scripsit Herimam discipulus apostolorum.

Quod etiam confirmatur ex eo, quod sanctus Irenæus lib. 4. cap. 37. citans eum librum dicit, Benè ergo scriptura dicit; primo omnium crede, quoniam vnus est Deus. Neque enim Irenæus scripturam absolutè vocaret librum auctoris sui temporis, & qui Apostolus, vel Apostolorum auditor non fuisset.

De Prochoro, vno ex primis septem Diaconibus.

Prochorum fuisse vnum ex primis septem Diaconibus testatur sanctus Lucas in Actis Apostolorum cap. 6. Sed narratio, quæ sub eius nomine extat in Bibliotheca sanctorum Patrum, videtur omnino conficta. Nam quod in ea legitur, sanctum Ioannem Apostolum, & Euangelistam, cum ei sorte obtigisset Asia, grauissimè id tulisse, ac vehementer ingemuisse, seque ad pedes aliorum apostolorum abiecisse, atque propterea à sancto Petro fuisse reprehensum, indignum omnino est tanto Apostolo.

Quod in eadem narratione scribitur, postea quàm S. Ioannes ex olla feruentis olei illæsus exiuit, à fidelibus, qui illic aderant, Ecclesiam in eius honorem fuisse constructam, incredibile est. Qui enim id auderent in oculis sæuientis Domitiani?

Quod denique in eadem narratione dicitur, Euangelium à sancto Ioanne in Insula Pathmo fuisse conscriptum, repugnat communi sententiæ, quæ habet Euangelium à sancto Ioanne scriptum fuisse diu post exilium Pathmos, in vltima sua ætate.

Vide sanctum Athanasium in Synopsi extrema, vbi dicit, Euangelium prædicatum quidem à S. Ioanne in Pathmo, sed editum Ephesi post reditum ab exilio. Cui consentiunt Eusebius lib. 3. histor. cap. 24. Ephiphanius in hæresi quinquagesima prima, Hieronymus in lib. de Script.

Script. Eccles. Victorinus, & Primasius in expositione Apocal. Beda, Rupertus & alii initio expositionis in Ioannem.

Fortasse hæc Prochori narratio de rebus gestis S. Ioannis, est liber ille, qui sub nomine Circuitus Ioannis, inter apocrypha recensetur à sancto Athanasio in Synopsi.

De Sancto Lino. 70.

Similis narrationi Prochori est narratio, quæ sub nomine sancti Lini extat in Bibliotheca sanctorum Patrum. Narrat enim auctor ille multa de actis S. Petri, quæ vel falsa, vel dubia sunt, neque testimonium habet hoc opusculum S. Lini à veteribus.

Inter alia scribit auctor, Agrippam fuisse Præfectum Urbis tempore passionis sancti Petri, atque ab isto Agrippa fuisse sanctum Petrum occisum, sine consensu Imperatoris Neronis, à quo etiam id factum postea fuisse improbatum.

Sed neque constat Præfectum Urbis tunc fuisse Agrippam: & necem sancti Petri Neroni displicuisse, repugnat omnibus veteribus Patribus.

In eadem narratione scribit auctor, uxorem Albani secundum doctrinam S. Petri, repudiassè thorum viri sui ob amorem castitatis, inuito & reclamante marito.

Hæc vero doctrina S. Petri esse non potest, cum repugnet doctrinæ Coapostoli eius Pauli, 1. Corinth. 7. Fateor quidem à sancto Lino conscripta fuisse Acta sancti Petri vel potius Acta sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, quod aliqui dicunt, & de Actis sancti Petri in Romano Breuiario legitur: sed ea non extare, & loco eorum supposita fuisse, quæ nunc extant, arbitramur.

De S. Clemente Romano. 92.

Clemens Romanus, qui anno tertio Traiani martyrio coronatus est, cum sedisset in Apostolica sede annos nouem, multa scripsisse fertur, videlicet:

Epistolas duas ad Corinthios.

Duas ad Iacobum fratrem Domini.

Tres ad diuersos.

Libros decem recognitionum.

Libros .conflitur Apostolicarum.

Canones Apostolorum.

Itinerarium Sancti Petri.

Disputationem sancti Petri cum Apione: & Liturgiam. Epistola prior ad Corinthios non extat, eius ramen mentionem faciunt passim veteres Patres, vt epistolæ grauissimæ, & epistolæ sancti Pauli ad Hebræos per quā simillimæ. Vide sanctum Irenæum lib. .cap. Clementem Alexandrinum lib. 7. Stromat. Eusebium lib. .hist. cap. 12. & sanctum Hieronymum in libro de Script. Eccles.

Epistola posterior ad Corinth. neque extat, neque ab Ecclesiis probatur, vt S. Hieronymus testatur loco citato.

Epistolæ quinque quæ nunc extant, non carent scrupulo. Nam constat sanctum Iacobum, ad quem scribuntur duæ epistolæ, obiisse multo ante S. Petrum, & ramen in iis significatur Iacobo mors S. Petri. Sed forte epistolæ scriptæ sunt ad Simeonem fratrem Iacobi non ad ipsum Iacobum. In epistola quinta laudatur communitas omnium rerum, etiam vxorum: & totus hic locus desumptus est ex libr. 10. recognitionum, vbi hæc dicuntur à Faustiano Ethnico & à sancto Clemente refutantur. Sed forte hæc irreperunt, & in codice Vaticano non inueniuntur.

Scripsisse Clementem alias quoque epistolas, præter illam celebrem ad Corinthios, testatur S. Hieronymus in lib. 1. aduersus Iouinianum, vbi dicit, Clementem in suis Epistolis omnem pene sermonem de Virginitatis puritate contexere: quas laudes Virginitatis in epistolis, quæ extant, non reperimus.

De Recognitionibus eiusdem Clementis non habeo aliquid certi, quamuis non pauca vtilia documenta contineant, & à viris doctis aliquando citentur: ramen probabile existimo, vel non esse Clemētis, vel esse idem opus cum

cum eo, quod itinerarium, vel circuitus Petri aliqui vocant: Nam teste Epiphanio hæresi 30. Clemens ipse testatur, circuitus Petri à se conscriptos, ab hæreticis depravatos fuisse. Vere enim in Recognitionibus describuntur itinera sancti Petri & sancti Clementis, & admiscuntur disputationes ex media Platonis philosophia depromptæ, quas nullo modo credibile est S. Petri esse.

Quod si Recognitionum, & Itinerarij, idem sit opus, satis constabit, esse apocryphum. Itinerarium enim inter apocrypha retulerunt sanctus Athanasius in Synopsi, Sanctus Gelasius in Concilio Romano, unde extat caput sancta Romana. dist. 16. & Leo nonus in epistolis aduersus Nicetam. Verum quidem est, Recognitionum numerari libros decem, & Itinerarij libros octo: sed facile fuit corruptoribus addere, vel minuere, vel mutare.

De libris Constitutionum Apostolicarum, quæ Clementi auctori tribuuntur, idem ferè iudicium fieri debet, ac de libris Recognitionum. Multa enim in illis utilia sunt, & à Græcis veteribus magni fiunt: sed in Ecclesia Latina nullum fere nomen habent: & ipsi etiam posteriores Græci in Concilio Trullano can. 2. improbant has constitutiones, ut ab hæreticis deprauatas.

Audio Æthiopes his constitutionibus uti, ut vere Apostolicis, & ea de causa in erroribus versari circa cultum Sabbati, & diei Dominicæ, & circa ministerium Sacramenti baptismi, & aliis quibusdam dogmatibus: nam lib. 7. c. 24. iubent seruari diem Sabbathi, & Dominicæ, & lib. 5. constitut. cap. 10. prohibetur absolute, ne laici baptizent, & libro sexto, cap. 15. iubent rebaptizari eos, qui baptizantur ab hæreticis, ea de causa, quia heretici non sunt Sacerdotes.

Ac ne forte obiiceretur quod Phillippus Diaconus baptizabat, ut dicitur Act. 8. In iisdem constitutionibus li. 6. cap. 7. dicitur, Phillippum, qui baptizauit Simonem Magum, fuisse Apostolum. Quod manifeste falsum est.

Habentur in iisdem constitutionibus alia non pauca, quæ abhorreere videntur à veritate, ut quod lib. 3. cap. 2.

quartas nuptias appellent, manifestam fornicationem. li. 5. cap. 6. distinguant Mariam Magdalenam à Maria sore. re Lazari lib. 8. cap. 14. Iacobum fratrem Domini non velint esse Apostolum ex duodecim, & libr. eodem cap. 26. 27. & 28. velint imponi manum Subdiacono, & Lectori, & ipsi etiam Diaconissæ dum ordinantur, & libr. eodem cap. 32. dicant, Exorcistas non ordinari, & cap. 38. dicant ancillam soli Domino obsequentem recipi, si cum aliis intemperans fuerit, reiici.

De canonibus Apostolorum à Clemente scriptis maior est difficultas: nam ab vna parte Tertullianus in libro aduersus Praxeam scribit, canones Apostolorum esse nobis per manus traditos. Sanctus quoq; Athanasius in Synopsi eos numerat inter agiographa. Synodus Trullana cap. 2. recipit canones Apostolorum octoginta quinque. Denique sanctus Ioannes Damascenus libro quarto, de fide Orthodoxa cap. 18. videtur eos ponere inter sacras Scripturas.

At contra, Gelasius Papa in Concilio Romano, vnde extat caput, sancta Romana, distinct. 15. expresse dicit, liber canonum Apostolorum apocryphus: & hoc idem confirmatur distinct. 16. can. 1. & 2. Sed hæc conciliari possunt, si dicamus, canones legitimos esse solum quinquaginta priores: reliquos non esse legitimos, quâuis à Græcis recipiantur. Sic enim Urbanus Secundus apud Gratianum distinct. 12. can. præter. §. sciendum, dicit, canones Apostolorum ex toto à Græcis, ex parte à Latinis recipi: & Humbertus Cardinalis clarius idem dicit, cuius testimonium sub nomine Leonis noni ita refert Gratianus dist. 16. can. Clementis. Apostolorum, inquit, canones numerat Patres inter apocrypha exceptis capitulis quinquaginta, quæ decreuerunt Orthodoxæ fidei tractatores adiungenda. Hincmarus quoque, vt testatur Franciscus Turrianus libro primo pro epistolis Decretalibus cap. 15. scribit canones Apostolorum ab Ecclesia nobis traditos esse solum quinquaginta: & ante hos omnes Dionysius Exiguus quinquaginta solum canones Apostolorum in sua collectione posuit.

Deni.

Denique in antiquis codicibus Conciliorum, non inveniuntur canones Apostolorum, nisi quinquaginta. Et verè canones qui errorem sapiunt, & ab hæreticis superadditi videntur, sunt canones posteriores, ut can. 65. de sabbato non ieiunando, & 67. de baptizatis, vel ordinatis ab hæreticis, & 84. de numero librorum sacrorum: in quo canone multa sunt errata manifesta. Quod vero Gratianus dicit initio distinctionis sextæ decimæ canones Apostolorum auctoritate Zepherini Papæ esse sexaginta fortasse vitio librariorum erratum est in numero.

De disputatione sancti Petri cum Apione, & de Itineratio eiusdem S. Petri, quod non extat, nisi fortè (ut supra diximus) idem sint Itinerarium, & Recognitiones, non est multum laborandum: ab initio enim reprobata leguntur tum apud S. Hieronymum in libro de Script. Eccles. tum apud sanctum Athanasium in Synopsi.

De Liturgia S. Clementis idem ferè dicendum occurrit, quod de Liturgia S. Iacobi, eam verè Clementis esse sed à posterioribus auctam: credibile autem est, Clementem non ex proprio iudicio, sed ex ritu, quem observari viderat à S. Petro, Liturgiam composuisse: quemadmodum & ipse sanctus Petrus nihil aliud faciebat in offerendo sacrificio Eucharistico, nisi quod ipse Dominus fieri iusserat. Memiderunt Liturgiæ S. Clementis Proclus Patriarcha Constantinopolitanus lib. 7. de traditione diuinæ Missæ, & Nicolaus Episcopus Methonensis in lib. de veritate corporis Christi, & Bessarion Cardinalis in lib. de Sacramento Eucharistiæ.

De Sancto Ignatio 71.

SANCTUS Ignatius Episcopus Antiochenus, post sanctum Petrum Apostolum & sanctum Euodium sedere cœpit anno Domini 71. & sedit annis 40. & Romæ passus est anno vndecimo Traiani, teste sancto Hieronymo in libro de Script. Eccles. scripsit Epistolas utilissimas, ut testatur sanctus Polycarpus eius æqualis, qui in epistola ad Philipenses dicit, se collegisse epistolas Ignatii quotquot inuenire potuit.

Euse.

Eusebius lib. 3. hist. cap. 30. septem enumerat epistolas sancti Ignatii, vnde etiam sanctus Hieronymus loco citato, vnam ad Ephesios, alteram ad Magnesianos, tertiam ad Trallianos, quartam ad Romanos, quintam ad Philadelphios, sextam ad Smyrnicos, septimam ad Polycarpum, præter has inueniuntur aliæ quinque ad Mariam Cassabolitam vna, ad Antiochenos altera, ad Tarsenses tertia ad Philipenses quarta, ad Heronem quinta. Atque hæc quinque epistolæ, quamuis ad manus Eusebii, & Hieronymi non peruenerint, tamen ob styli similitudinem, & spiritum vere apostolicum à viris doctis omnino recipiuntur.

Tres aliæ circumferuntur, ad B. Virginem Deiparam vna, & ad sanctum Ioannem Euangelistam duæ, quibus additur epistola B. Virginis ad Ignatium. Harum, primus (quod sciam) meminit S. Bernardus (serm. 7. in Psalmum, Qui habitat: sed neque in codicibus Græcis habentur, neque grauitatem eloquii S. Ignatii omnino redolent.

Vnum hoc loco admonendum videtur, non esse magnam fidem habendam codicibus Græcis, qui nunc extant, quando discrepant à Latinis: sæpè enim emendatiores inueniuntur codices Latini, quam Græci: quod verum esse intelliget, qui conferet testimonia, quæ ex Ignatio citant sanctus Athanasius in epistola ad Epictetum, & Theodoretus in Dialogis, cum verbis eiusdem Ignatii, quæ nunc habentur in codicibus Latinis & Græcis.

De sancto Polycarpo. 71.

Sanctus Polycarpus Episcopus & martyr, vnam scripsit epistolam egregiam ad Philipenses, quæ cum epistolis sancti Ignatii circumfertur: eius epistolæ meminit sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. & Eusebius lib. 3. hist. cap. 30. alias 36. Vixit tempore S. Ignatii, sed superuixit vsque ad Imperium M. Antonini, vt idem S. Hieronymus in eodem loco testatur.

De S. Dionysio Areopagita. 71.

Sanctus Dionysius Areopagita sancti Pauli Apostoli discipulus fuit teste sancto Luca Act 17. Quamuis au-

gem

tem à nonnullis dicatur martyrium subiisse sub Domitiano, contra tamen sentiunt alii, quoniam ipse idem sanctus Dionysius in libro de Diuinis nominibus cap. 4. nominatim allegat S. Ignatii verba ex epistola ad Romanos: quā epistolam scriptam esse constat anno vndecimo Traiani, quo anno sanctus Ignatius martyrio coronatus est. Scribit autem (inquit Areopagita) & diuinus Ignatius, amor meus crucifixus est: hæc autem verba in epistola ad Romanos leguntur: quomodo igitur potest Dionysius obisse tempore Domitiani, qui Traianum præcessit, si citat epistolam scriptam vndecimo anno Traiani? Existimamus igitur S. Dionysium fuisse quidem sanctorum Ignatii, & Polycarpi æqualem, sed superuixisse vsque ad Imperium Hadriani.

Opera sancti Dionysii quæ nunc extant hæc sunt:

De Cœlesti Hierarchia, lib.	I
De Ecclesiastica Hierarchia.	I
De Diuinis nominibus.	I
De Mystica Theologia.	I
Item Epistolæ ad Caium.	4
Ad Dorotheum I. Ad Sosipatrum.	I
Ad Polycarpum I. Ad Demophilum.	I
Ad Titum I. Ad Apollophanem.	1
Ad S. Ioannem Apostolum.	2

Ferebatur & vna ad B. Paulum: sed ab omnibus merito reiecta est.

De cæteris operibus viri docti, & Catholici nihil dubitant. Soli hæretici Lutherani, & quidam Scioli, Erasmus, Valla, & pauci alii opera supra numerata negant esse sancti Dionysii Areopagitæ.

Sed (vt alia nunc omittam) ad auctoritatem his operibus conciliandam satis esse debet, quod hæc opera probentur à sancto Gregorio Papa homil. trigesima quarta in Evangelia, à sancto Martino Papa, & martyre in Concilio Romano, à sancto Agathone Pontifice in epistola ad Imperatorem Constantinum IV. & à Nicolao I. in epist. ad Michaelem Imperatorem. Item à Concilio VI. generali Act. 4. & à Concilio VII. Act. 2. Denique à sanctis Doctoribus

ribus plurimis, qui in hæc opera, tanquam germana sancti Dionysij Areopagitæ, commentaria scripserunt, ut à S. Maximo, monacho, à S. Thoma, & aliis.

Quod autem ante S. Gregorium Romanum nemo horum operum nomine sancti Dionysij Areopagitæ meminerit: causa videtur esse, quod alicubi latuerint, ut multa alia sæpè longo tempore delitescunt: & circa tempora sancti Gregorii reperta fuerint.

Quod enim quidam dicunt citari nominatim hæc opera ab Origene homilia quadam in primum cap. Ioannis, & ab Athanasio in quæstionibus ad Antiochum qu. 8. nihil efficit: nam in homilia illa nominantur Ariani, qui diu post Origenem exorti sunt: & in quæstionibus ad Antiochum nominantur auctores ipso Athanasio posteriores: ex quo sequitur ut illa testimonia esse non possint Origenis, vel Athanasii, sed recentiorum auctorum.

Scribunt quidem Liberatus Abbas in Breuiario cap. 10. & Athanasius Bibliothecarius in epistol. ad Carolum Caluum Imper. citari Dionysium Areopagitam à Ioan. Chrysostomo, & Cyrillo Alexandrino, sed quæ illi citant, non inueniuntur in locis citatis.

De sancto Martiale Episcopo Lemouicensi.

SANCTUS Martialis I. Episcopus Lemouicensis, dicitur scripsisse duas epistolas, vnam ad Burdegalenses, alteram ad Tolosanum, quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum. Sed multa sunt; quæ eas epistolas suppositicias esse indicare videantur.

Primum enim auctor harum epistolarum dicit, se cum Christo vixisse, antequam crucifigeretur, Martialis autem Episcopus primus Lemouicensium missus fuit ad eam Urbem, Decio Augusto, & Grato Coss. anno Domini 254. ut Gregorius Turronicus testatur lib. 1. histor. c. 10. quare necesse est, vel Martialem vixisse fermè 300. annis, vel titulum epistolarum esse falsum, qui auctorem præfert Martialem Episcopum Lemouicensem, vel Epistolas esse confictas.

Dein-

Deinde in secunda epistola cap. 8. scribit auctor à se baptizatum Stephanum Regem, & quendam alium Tyrannum cum Satrapis suis. Arqui tempore Apostolorum & etiam tempore Decii Imperatoris, non habuit Gallia viros Reges, sed Imperio Romano subiecta erat. Primum enim Regem, Romanis expulsis, fuisse in Gallia Clodium Comatum Faramundi filium post annum Dom. 400. testantur omnes historici, Gregorius Turronicus li. 2. cap. 9. qui eum vocat Clogionem, Ado Viennensis, Abbas Vrspergensis, Aimonius, Paulus Emilius, Robertus Gaguinus, Papirius Massonius, & alii.

Tertio, dicit idem auctor eodem loco, templa Idolorum euersa fuisse, & Ecclesias ædificatas auctoritate Regia ipso suo tempore: quæ videntur manifestè falsa, certè pugnant cum historiis Gregorii Turronici Adonis & aliorum.

Quarto, in epistola eadem cap. 6. citantur verba scripturæ Geneseos secundum S. Hieronymi versionem, quod etiam in vtraque epistola passim cernitur. Id vero signum est apertissimum nouitatis.

Quinto, in eadem epistola cap. 13. scribit auctor se interfuisse cum aliis discipulis quando Iudas osculo Dominum prodidit. Arqui hoc videtur repugnare Euangelio. Siquidem Marcus cap. 14. & Luc. ca. 22. dicunt Christum cum duodecim ultimam cœnam celebrasse, & cum eisdem in hortum ingressum, ac deinde Iudæ obuiam iuisse.

Sexto in epistola eadem, c. 8. dicit, Valeriam quandam in ipsa Gallia martyrio coronatam. Id vero repugnat Sulpitio lib. secundo sacræ historiæ, & Gregorio Turronico lib. 1. cap. 28. histor. Francorum, qui scribunt, temporibus M. Antonini primum intra Gallias martyria visa.

Multa sunt alia, quæ his epistolis fidem detrahare videntur. Alioqui autem piæ sunt, & ex iis non pauca dogmata Ecclesiastica confirmari possent aduersus nostri temporis hæreticos, si de tempore, quo scriptæ sunt, planè constaret.

De

De Abdia Babylonio.

Abdias Babylonius, vnus ex discipulis Domini fuisse dicitur. Sed vitæ Apostolorum, quæ sub nomine eius circumferuntur fabulis similiores sunt, quam vitæ narrationi. Sed neque eius Abdia, aut libri eius vllam in veteribus mentionem inuenio.

De Presbyteris Achaia, qui S. Andrea passionem scripserunt.

Exrat Passio S. Andreae Apostoli sub nomine Presbyterorum Achaia, qui dicunt se scripsisse ea, quibus ipsi interfuerunt. Audiui aliquando magnum quendam virum, eam historiã in dubium reuocantem. Sed certe non videtur negari posse quin vera & antiqua, & vtilis historia sit.

Petrus Damiani, qui ante sexcentos annos floruit, in serm. 2. de sancto Andrea, de hac historia sic loquitur; Non immerito in singularem auctoritatis arcem suscepta est, quam qui viderunt, scripserunt, & ministri fuerunt sermonis: Sanctus etiam Bernardus in serm. de S. Andrea, in vigilia eius, & in duobus, quos habuit in die festo, miris laudibus effert verba S. Andreae ad crucem, quæ in hoc libro ad verbum inueniuntur.

Ioannes à Louanio vir multæ doctrinæ, & iudicii in censura de passionibus sanctorum, quæ habetur in Martyrologio Molani, hanc historiã, vt legitimam, probauit.

Idem fecit Aloysius Lipomanus, vir grauissimus, qui ex probatis auctoribus vitas sanctorum descripsit. Denique in Breuiario Romano nuper recognitio historia hæc cum de ea inter viros doctos & graues acriter disputatum esset, omnium consensu approbata locum suum retinuit.

Seculum secundum ab Anno 100.
ad 200.

De S. Iustino Martyre. 150.

Post Apostolica tēpora prius eorum, quorum scripta ad nos peruenerūt, videtur esse S. Iustin. Philosophus & Mar-

& Martyr. Floruit enim temporibus Antonini Pii, & successorem eius Marci Aurelii, & Lucii Veri, & in Apologia ad Imp. & Senatum; populumque Romanum, scribit numerari eo tempore annos 150. à Christi natiuitate.

Opera eius multa recensentur ab Eusebio lib. 7. hist. ca. 17. & à S. Hieronymo in lib. de Script. Eccles. quorum operum aliqua non extant, & quædam etiam extant, quorum illi non meminerunt. Hæc igitur Iustini opera nunc feruntur.

Dialogus cum Triphone Iudæo Ephesi habitus.

Apologia ad Senatum Romanum.

Apologia altera ad Imp. Antoninum Pium.

Oratio Parænetica ad gentes.

De Monarchia.

Expositio fidei, siue de recta confessione.

Epistola ad Zenam & Serenum.

Interrogationes, siue quæstiones positæ gentibus, & gentium eas ad responsiones, earumque refutationes.

Interrogationes, siue quæstiones gentium positæ Christianis; & ad eas responsiones.

Refutatio quorundam Aristotelis dogmatum.

Et quidem de primis quinque libris, quorum Eusebius & Hieronymus meminerunt non videtur posse dubitari. Sciendum est autem Apologiam priorem; ut in nostris libris habemus, reipsa esse posteriorem, & non ad Senatum datam, ut nostri libri habent, sed ad Marcum & Lucium Imperatoris Pii successores, ut aperte colligitur ex Eusebio, & Hieronymo locis citatis: sed fefellit nostros, quia Apologia prior caret initio, & ideo non potuit cognosci, ad quem, vel ad quos directa esset.

Liber de expositione fidei, siue de confessione rectæ fidei, cuiuscunque sit, insignis liber est, & Iustino auctore dignus. Ambigo tamen, an eius sit, primo, quia veteres eius non meminerunt. Secundo, quia stylus videtur esse diuersus à stylo Iustini. Tertio, quoniam multo aperius, & distinctius differit de mysteriis Trinitatis, & Incarnationis, quam Scriptores eius seculi facere soleant.

De

De epistola ad Zenam & Serenum id ipsum censeo.

De libro questionum quinque Gentibus à Christianis positarum, facile iudicari potest, eum librum non esse Iustini; quod in eo sæpè fiat mentio Manichæorum, quos post mortem Iustini exortos esse constat. Idem iudicium fieri potest de questionibus 146. quas Gentes Christianis posuerunt; nam quæst. 82. & 86. citatur Origenes, & quæst. 115. citatur Irenæus, & martyr appellatur: cum tamen Iustinus utroque antiquior fuerit: nam ipse etiam Irenæus lib. 5. Iustinum Martyrem adducit, tanquam se antiquiorem.

De reprehensione dogmatum Aristotelis, meminit Photius in Bibliotheca; neque extat evidens iudicium falsitatis, ideo nihil habeo quod dicam.

De Melitone. 150.

SANCTUS Melito Sardensis Episcopus M. Aurelii Imp. tempore floruit; cui etiam Apologiam pro Christianis obtulit, ut refert Eusebius lib. 4. histor. cap. 25. Multa scripsit, quorum fragmenta extant apud Eusebium loco notato. Inter quæ fragmenta continetur Catalogus librorum Testamenti veteris, in quo liber Sapientiae tribuitur Salomoni: & hic solus liber recensetur à Melitone ex iis, qui in Hebraicis codicibus non habentur: ut etiam solus liber Ester omittitur ex iis, qui sunt in Hebræo.

Tribuitur etiam Melitoni liber de transitu B. Virginis qui extat in 7. tom. Bibliothecæ sanctorum Patrum, edit. 2. sed indignus liber est, qui tanto viro tribuatur.

De Athenagora. 155.

ATHENAGORAS æqualis Iustini fuit, & insignem Apologiam pro Christianis scripsit, & Imp. Marco Aurelio Antonino & Aurelio Commmodo obtulit; quam sub nomine Athenagoræ citat S. Epiphanius in hæresi Origenis, ubi refert verba Procli ex Methodio.

Scripsit etiam librum de Resurrectione: utrumque opus extat tom. 9. Bibliothecæ sanctorum Patrum edit. 2. & suspicione caret. Mirum autem est, cur Eusebius dili-

diligentissimus scriptorum investigator huius auctoris non meminerit.

Quod autem S. Hieronymus hunc scriptorem omiserit, non est adeo mirum, cum satis constet, catalogum S. Hieronymi ex historia Eusebii esse desumptum, quoad illos scriptores, qui Eusebium præcesserunt.

De S. Theophilo. 170.

Sanctus Theophilus Episcopus Antiochenus, sextus ab Apostolo Petro, vixit tempore M. Aurelii Imp. & sub Commodoeius filio obiit, teste Eusebio in Chronico. Scripsit multa, teste S. Hieronym. lib. de Script. Eccle. sed nunc extant in 1. tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum secundæ editionis, commentaria in quatuor Evangelia: & libri tres ad Autolycum aduersus Christianæ Religionis calumniatores.

De Tatiano. 170.

Tatianus S. Iustini auditor, scripsit infinita volumina, ex quibus (inquit S. Hieronymus de Script. Eccl.) vnus contra Gentiles florentissimus extat liber, qui liber nuper est inuentus, & editus in quarto tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum secundæ editionis. Porro Tatianus post martyrium S. Iustini à fide Catholica defecit, & in superbiam elatus hæresiarcha factus est.

De Egesippo. 177.

Egesippus æqualis Iustini, & Athenagoræ fuit, vt ex Eusebio lib. 4. histor. cap. 21. & S. Hieronymo in lib. de Script. Eccles. perspicuum est. Scripsit historiam Ecclesiasticam vsque ad sua tempora, id est, vsq; ad Aniceti Pontificatum. Huius historię meminerunt Eusebius & S. Hieronymus locis citatis, in quibus fragmenta historię eiusdem leguntur. Nunc non extat. Libri vero de excidio Hierosolymæ, qui sub nomine Egesippi circumferuntur; aut alterius Egesippi recentioris, aut supposititii sunt. Certè ex lib. 3. c. 5. colligitur, post Constantini tempora libros illos fuisse conscriptos.

D

De

SANCTUS Irenæus Episcopus & Martyr, Commodus Imperatore & Eleuthero vixit: & tempore Seueri Imperatoris martyrium consummauit, scripsit multa; sed ad nos non peruenerunt, nisi quinque libri aduersus Valentinum, qui pleni sunt doctrina, & pietate. Ambigunt nonnulli, Græcene an Latine scripserit; quoniam non inueniuntur eius libri, nisi Latine conscripti: & tamen ipse natione Græcus erat, & S. Polycarpi discipulus, & phrasis eius Græcismum redolet. Sanctus Hieronymus libro II. in Ezechielem explanans c. 36. Ezechielis, aperte Irenæum inter Scriptores Græcos numerat: & in lib. de Scriptorib. Eccles. in Tertulliano, dicit, Tertullianum esse primum Latinorum post Apollonium, & Victorem, quorum vterque Irenæo posterior est.

Seculum tertium ab Anno 200. ad 300.

De Tertulliano. 230.

TERTULLIANUS tempore Seueri Imperatoris floruit, ut ipse testatur lib. I. in Marcionem, in Apologético cap. 4. & alibi. Initio Catholicus ardentissimi zeli, deinde in Montani hæresim prolapsus contra Ecclesiam non pauca scripsit. Ergo opera Tertulliani indubitata sunt.

De patientia, lib. I.	De carne Christi,	I.
De Resurrectione carnis,		I.
De præscriptionibus aduersus hæreticos,		I.
Aduersus Iudæos, I.	Aduersus Marcionem,	I.
Aduersus Valentinianos,		I.
Aduersus Hermogenem, I.	Aduersus Praxeam,	I.
De corona Militis, I.	Ad Martyres,	I.
De pœnitentia, I.	De Virginibus velandis,	I.
De habitu muliebri, I.	De cultu fœminarum,	I.
Ad uxorem suam,		2.
† De fuga in persecutione,		I.
Ad Scapulam, I.	De testimonio animæ,	I.
De Anima, I.	† De exhortatione Castitatis,	I.

† De

Ab anno Dom. 200. ad 300.

51

† De Monogamia, . De Baptismo, I.
De Pallio, I. De Idololatria, I. † De Pudicitia, I.
† De Ieiunio aduersus Psychicos, I.
Scorpiacum contra Gnosticos, I.
De Oratione, I. De Spectaculis, I.
Apologeticus aduersus Gentes, I.

Ex his libris S. Hieronymus in lib. de Script. Eccles. dicit, scriptos esse contra Ecclesiam a Tertulliano iam tum hæretico, Librum de fuga in persecutione, De exhortatione Castitatis, De Monogamia, De Pudicitia, De Ieiunio, quibus crucem addidimus. Librum de Oratione scribit S. Hilarius in Can. 5. Matthæi esse volumen apostolicum, sed consequentem errorem auctoris detraxisse scriptis probabilibus auctoritatem.

Opera Tertulliani dubia, vel supposititia.

De Trinitate, lib. I.

De cibis Iudaicis, Epistola.

De libro de Trinitate dissentiunt sanctus Hieronymus, & Ruffinus: hic enim in Apologia pro Origene scribit, librum de Trinitate Tertulliani ab hæreticis cum operibus sancti Cypriani coniunctum fuisse, vel fallerent incautos. Ille autem in 2. libro aduersus Ruffinum contra asserit, librum illum de Trinitate, non esse Tertulliani, sed Nouatiani.

Idem etiam S. Hieronymus in lib. de Scriptor. Eccles. in Nouatiano, scribit Nouatianum scripsisse grande volumen de Trinitate quasi Epitomen operis Tertulliani. Vbi aperte significat, Tertullianum quoque scripsisse de Trinitate, cuius libri epitomen Nouatianus ediderit. Sed quicquid de hac re sit, dubitari non posse existimo, quin liber de Trinitate, qui nunc extat inter opera Tertulliani, Tertulliani non sit: nam in eo libro refutatur nominatim Sabelliana hæresis. Sabellius autem post tempora Tertulliani apparuit; & in tempora Nouatiani incidit, vt notum est ex epistola Dionysii Alexandrini apud Eusebium lib. 7. histor. cap. 5. Adde, quod stylus (vt

etiam S. Hieronymus annotauit) aperte clamar, librum illum Terrulliani non esse.

Liber, siue epistola de cibis Iudaicis, non videtur sty- lum habere Terrulliani: & videtur ab aliquo Episcopo propriæ plebi transmissus. Tertullianus autem Episcopus non fuit. Interim tamen nihil definitio, sed causas dubitandi in medium pono. Illud postremo addendum videtur, Tertulliani libros cum iudicio esse legendos, non eos tantum, quos S. Hieronymo teste, contra Eccle- siam proprie scripsit, sed etiam librum aduersus Praxeam, librum de Anima, librum aduersus Hermogenem, li- brum de Carné Christi, & librum de Pœnitentia. In his enim propositiones non pauca, vel erroneæ vel certe su- spectæ occurrunt.

De Clemente Alexandrino. 204.

Clemens Alexandrinæ Ecclesiæ Presbyter, vir do- ctissimus, Panteni discipulus, & Origenis magister, vixit sub Seuero Imp. vt ipse testatur lib. 1. Stromatum. Ibi enim deducit tempora Imperatorum vsque ad obi- tum Commodi, cui Seuerus successit, post breuissimum Imperium Pertinacis, & Iuliani. Multa scripsit, quorum meminerunt Eusebius lib. 5. hist. cap. 11. & sanctus Hie- ronymus de Script. Ecclesiast. Nunc vero hæc opera su- persunt.

Stromatum libri octo.

Pædagogi libri tres.

Oratio exhortatoria ad Gentes.

Neque de his dubitatio vlla est. Meminit Cassiodor, in libro 1. diuinarum institutionum explanationis Cle- mentis Alexandrini in Epistolas Canonicas, quæ an ea sit, quæ in Bibliotheca sanctorum Patrum inuenitur, non facile iudicare possum.

Non desunt in hoc insigni auctore sententiæ aliquæ, quæ errorem sapiunt, quas in libris nostris Controuer- siarum notauimus, & ob quas Gelasius Papa, in Conci- lio quodam Romano, Clementis huius opuscula inter apocrypha retulit. Vtrum autem sententiæ illæ ab hære-

ficis insertæ sint, vt aliqui pie credunt, an auctori more humano exciderint, ignoramus.

De Minutio Felice. 206.

Minutius Felix Tertulliani æqualis, scripsit Dialogum inter Christianum Octauium, & Ethnicum Cæciliū, qui Dialogus, Octauius inscribitur; atq; inde factum est, cum auctor ignoraretur, vt septem libris Arnobii contra Gentes, hic veluti octauus liber adiungeretur. Sed reuera non est octauus liber Arnobii, sed Octauius Minutii Felicis, Causidici Romani insignis, vt S. Hieronymus testatur in lib. de Script. Eccles.

De S. Hippolyto Episcopo, & Martyre. 220.

Sanctus Hippolytus Episcopus Portuenfis, & Martyr, Clementis Alexandrini discipulus, sub Alexandro Seuerō martyrium consummauit.

Multa scripsit, quæ enumerantur ab Eusebio libro. 6. histor. cap. 16. & à S. Hieronymo in lib. de Scriptorib. Ecclesiast. Nunc solum extant excerpta quædam ex libris sancti Hippolyti de Theologia, & Incarnatione, apud Henricum Canisium tomo 3. antiquæ lectionis: nec non in Bibliotheca Sanctorum Patrum, Oratio de consummatione mundi, de Antichristo, & secundo aduentu Domini nostri Iesu Christi.

Consulat Lector notationes Card. Baronii ad Martyrologium die 22. Augusti.

De Iulio Africano. 222.

Iulius Africanus paulo senior Origene fuisse videtur, Icum in epistola ad Origenem, eum filium appellet. Scripsit librum de temporibus ab origine mundi vsque ad Macrinum Imperatorem, sub quo ipse viuebat, & ad M. Antoninum Heliogabalum legationem suscepit, vt S. Hieronymus testatur in lib. de Scriptorib. Eccles. Sed hi libri perierunt, cum tamen extarent tempore Photii, vt ipse in Bibliotheca scribit. Extrahoc tempore solum Epistola ad Origenem de historia Susannæ, quam fabu-

Iosam esse contendit: cui respondit Origenes, veram illam esse demonstrans: Epistola Iulii Africani extat in 2. tomo operum Origenis.

De Origene. 226.

Origenes Adamantius, Clementis Alexandrini discipulus, vixit vsque ad tempora Galli, & Volusiani Imp. teste sancto Hieronymo in libro de Scriptoribus Ecclesiast. Quamvis autem doctissimus fuerit, deceptus tamen ex Platonis Philosophia in multos errores incidit. Sanctus Basilius in libro de Spiritu sancto, cap. 10. dicit, Origenem non habuisse sanas de Spiritu sancto opiniones. Sanctus Epiphanius in libris de hæresibus ponit Origenem in numero aliorum hæreticorum. Sanctus Hieronymus vertit in Latinum idioma libros Origenis Periarcon, ut ostenderet errores plurimos, quibus libri illi scaterent. Denique in quinta Synodo generali, collatione 8. canon. 11. dicitur anathema Origeni, & scriptis eius, sicut Ario, Eunomio, Macedonio, Nestorio, & Eutycheri: & in libro, qui inscribitur, Pratum spirituale, c. 26. in quadam revelatione visus est Origenes cum Ario, aliisque hæreticis in gehennæ ignibus torqueri. Citatur autem Pratum spirituale in septima Synodo generali, ne quis eum librum spernendum censeat. Hæc præmittenda existimaui propter eos, qui Origenem defendere, vel excusare conantur, quales fuerunt olim Eusebius in lib. 6 histor. Ecclesiast. & in apologia pro Origene, quam nomine Pamphili Martyris edidit: & qui Eusebium imitatus est, Rufinus, qui etiam Apologiam pro eodem Origene scripsit. Deinde paulo ante nostram ætatem eandem defensionem suscepit Ioannes Picus; & nostro tempore Gilbertus Genebrardus.

Opera Origenis ascendunt ad sena millia librorum, teste Epiphanio in hæresi Origenis, quæ est ordine 64. Sed plurima perierunt. Quæ nunc extant, in duos tomos distributa hæc sunt:

Primi

Primi Tomi.

In Genesim homiliae 17.	In Exodum homiliae	13°
In Leviticum homil. 16.	In Numeros homil.	28°
In librum Iosue homil.		26°
In librum Iudicum homil.		9°
In lib. Regum homil. 1.	In librum Iob libri	3°
In Psalm. 36. 37. & 38. homil.		9°
In Cantica canticorum homil.		6°
In Isaiam homil. 9.	In Hieremiam homil.	14°
In Ezechielem homil.		14°
Periarchon, id est, de principiis lib.		4°
Threni, siue planctus Origenis tract.		1°
De recta in Deum fide Dialogus.		
Commentaria in Iob, Ioachimo Perionio interprete.		
In eundem homil. 4.		

Secundi homi.

In Matthæum tractatus, 35.	In Lucam hom.	19°
In Ioannem tractatus,		32°
In diuersos locos noui testamenti hom.		10°
In epist. ad Rom. l. 36. Contra Celsum lib.		8°
Contra Marcionistas Dialogi.		
Philocalia, siue de amore honesti.		
De Susannæ historia Epitome.		
De eadem historia Iulii Africani epistola, & ad eandem Origenis responsio.		
His addi possunt Tetrapla, Exapla, & Octapla Origenis labore contexta. Tetrapla sunt quatuor editiones testamenti veteris. 70. Interpretum, Aquilæ, Symmachi, & Theodotionis. Exapla sunt quatuor illæ adiunctis duabus Hebraicis, altera literis Hebraicis, altera literis Græcis. Octapla sunt, editiones sex supradictæ, adiunctis duabus sine nomine auctoris, quinta, & sexta: addidit ipse Origenes septimam editionem ex versione 70. Interpretum emendata, & cum Theodotionis versione colla-		

ra, additis asteriscis, & obeliscis. Vide de his editionibus Epiphanium in libro de ponderibus, & mensuris.

Opera dubia, vel supposititia.

Homiliae in Leuiticum habentur etiam inter libros S. Cyrilli; sed vere Origenis sunt, non S. Cyrilli: nam & phrasim Origenis seruant, & erroribus eiusdem sca-
rent.

Libri tres in Iob, non videntur esse Origenis: nam lib. 1. meminit auctor Homousianorum, quam dicit esse sectam trium Deorum, quae totum orbem repleuit. At nomen Homousianorum inuentum est ab Arianis, qui post obitum Origenis apparuerunt. Deinde libro 2. meminit auctor sancti Luciani iam tum martyrio affecti. At sanctus Lucianus posterior Origine fuit.

Commentaria quoque in Iob, Perionio interprete, non videntur esse Origenis: nam in explanatione cap. 3. adfert expositionem sancti Luciani Martyris; item in explanatione cap. 7. & 8. refellit Manichaeos nominatim: & in cap. 18. meminit Homousianistarum. At Manichaei & Ariani, qui Catholicos Homousianistas vocabant, post Origenem exorti sunt.

De Homiliis in Psalmos aliqui dubitant, an sint Origenis.

Homiliae in diuersa loca Euangelii, sine dubio non sunt omnes Origenis.

In Homilia in caput Ioannis mentio fit Manichaeorum, & Arianorum, qui post Origenem exorti sunt.

In Homilia nona in diuersa loca, inueniuntur fragmenta ex sancto Hieronymo in vltimum caput Isaiae Prophetae, & ex sancto Gregorio lib. 15. Moralium, c. 14. & ex aliis Origine posterioribus; & ea fragmenta Hieronymi, & Gregorii, non Origenis esse stylus manifeste docet.

In Homilia de S. Maria Magdalena, super illud, Maria stabat ad monumentum foris plorans, stylus est plane Latinus.

Tractatus quintus in Matthaeum videtur esse Latini aucto-

auctoris : nam adducens auctor verba Isaiaë 48. Dominus misit me, & spiritus eius; in Græco, inquit, Spiritus sanctus neutri generis est, nō masculini, ut apud nos. Vbi se inter Latinos numerat. Et si tractatus quintus Latini auctoris est, non parua suspicio est, reliquos etiam tractatus eiusdem operis, Latini auctoris esse. Atque hæc pauca de Origene.

De Ammonio Alexandrino. 226.

Ammonius Alexandrinus tempore Alexandri Imper. vixit, & scripsit canones euangelicos, quos alii harmoniam euangelicam vocant: quam Victor Capuanus cum Tatiani diatessaron confudisse videtur. Vide in Bibliotheca sanctorum Patrum tomum 7. editionis secundæ, & Card. Baronium tom. 2. Annalium ad annum Dom. 174.

De S. Gregorio Thaumaturgo. 233.

Sanctus Gregorius antea Theodorus dictus, Episcopus fuit Neocæsariensis, & à magnitudine miraculorum patratorum Thaumaturgus appellatus, auditor fuit Origenis, dum esset adolescens, sed ab erroribus eius omnino immunis fuit. Claruit tempore Alexandri Seueri, cuius an 10. factum Episcopum scribit Car. Baronius in secundo tomo Annalium, ad ann. 233.

Scripsit Metaphrasim in Ecclesiastem.

Panegyricum in Origenem.

Breuem fidei confessionem, quam ex reuelatione B. Iohannis Apostoli didicit.

Expositionem fidei aduersus Elianum.

Et Epistolam Canonicam.

His nuper adiunxit Gerardus Vossius duodecim sententias cum anathematismis: Qui exrant Græce, & Latine apud Henricum Canisium tomo tertio antiquæ lectionis.

Tres sermones eiusdem sancti Gregorii de Annuntiatione B. Virginis.

Item Sermonem de Baptismo Christi, siue de Theophania Domini: denique disputationem de Anima ad Tatianum.

Et quidem de metaphrasi nullum est dubium. Eius enim testatur sanctus Hieronymus tum in libro de Scriptor. Eccles. tum in Commentario ad cap. 4. Ecclesiastæ. Ruffinus etiam meminit l. 7. hist. Eusebii c. 25. & falluntur, qui eam tribuunt Gregorio Nazianzeno.

De Panegyrico quoque in Origenem res notissima est. Scripsit enim illum adolescens, & coram ingenti multitudine, ipso etiam Origene audiente, recitauit, teste S. Hieronymo de Scriptor. Eccles. & hoc tempore in lucem prodiit auctore Gerardo Vossio hunc ipsum Panegyricum Græce, & Latine.

Non minus certum est didicisse sanctum Gregorium confessionem fidei à beato Ioanne Euangelista sibi cum ipsa sanctissima Virgine Deipara apparente, cuius rei meminit Gregorius Nyssenus in vita Gregorii Thaumaturgi: & eam ipsam fidei confessionem ab eodem Gregorio scriptam, totidem verbis referunt idem Gregorius Nyssenus, & alii.

Denique extra Controuersiam est epistola canonica, quam etiam Balsamon Commentariis illustrauit.

Expositionem fidei, quam sanctus Gregorius scripsit, existimat Gerardus Vossius se inuenisse, & edidisse: sed fortasse fallitur: nam expositio illa fidei, cuius meminit sanctus Basilius in epist. 64. ad Neocæsarienses, quæ vere à Gregorio Thaumaturgo scripta fuerat aduersus Elianum, multum differt ab ista, quæ nunc extat apud Vossium. In illa enim habebatur, Patrem & filium hypostasi esse vnum, & sola animi cogitatione distingui: vnde suspicio orta erat, à Gregorio foueri hæresim Sabellii: & sanctus Basilius laborat, vt sanctum Gregorium à Sabellianissimi suspitione defendat. Sed videtur sanctus Gregorius per hypostasim intelligere voluisse substantiam, siue essentiam, nam de voce hypostasis differens sanctus Hieronymus in Epistola ad Damasum dicit, totam secularium literarum scholam nihil aliud per hypostasim, nisi vnam

Nam nosse. At expositio fidei, quam Vossius edidit, Sabellium nominatim refutat, neque vnquam dicit, Patrem & filium hypostasi esse vnū, & sola rationis cogitatione distinguī, sed contra dicit, Patrem & filium natura diuinitatis esse vnū, & vnāquamque personam per se subsistere & aliam esse hypostasim Patris, aliam filii, &c. Præterea expositio fidei Vossiana videtur omnino scripta contra Arianos, ac per hoc satis diu post tempora S. Gregorii Thaumaturgi: sic enim incipit, Inimicissimi, & alieni a confessione Apostolica sunt, qui dicunt, esse filium ex non extantibus, &c. & infra, Eos vero, qui communicant cum iis, qui reiciunt homousion, tanquam alienum a scripturis, & qui dicunt aliquid ex Trinitate creatum esse, alienos existimamus.

Constat autem Arianos fuisse, qui dicebant, filium esse ex non extantibus & qui reiciebant vocem, homousion, tanquam alienam a scripturis. Quin etiam ita disputat hic auctor de Incarnatione, vt videatur refellere Nestorianos, & Eutychianos.

Eadem censura addi potest ad duodecim capitula cum anathematismis, quæ Gerardus Vossius sancto Gregorio tribuit. Videntur enim illa capitula quasi appendix quædam ad expositionem fidei adiuncta: ac præcipue Nestorii & Eutychetis erroribus opponuntur: qui hæretici longe post obitum S. Gregorii exorti sunt.

De sermonibus in Annunciationem, & Theophaniam Dominicam, vt etiam de libello De anima ad Tatianum, nihil certi habeo, cum nec veteres horum operum meminerunt; neque tamen conuinci possit, eos esse supposititios.

De S. Cornelio Papa. 254.

SANCTUS Cornelius Papa tempore Decii sedit, & scripsit insignes epistolas, quarum meminit sanctus Hieronymus in libro de Scriptor. Eccles. è quibus extat solum epistola ad Fabium, siue Flavianum Antiochenum Episcopum, sed non integra, apud Eusebium libr. 6. histor. capit. 35. & alia breuis ad Lupicinum, tomo 1. Bibliothecæ
san-

sanctorum Patrum: & alia dux inter epistolas sancti Cypriani.

De S. Sixto Secundo.

Sixtus Secundus Pontifex, & martyr dicitur scripsisse librum sententiarum, siue prouerbiorum, qui citatur à sancto Augustino lib. De natura, & gratia, cap. 64. & extat in tomo 5. Bibliothecæ sanctorum Patrum edit. 2.

Cæterum liber ille falso tribuitur sancto Sixto martyri, cum sit Sixti philosophi ethnici, ut sanctus Hieronymus demonstrat in epistola ad Cresiphontem; & in cap. 21. Hieremiæ, & in cap. 18. Ezechielis: & sanctus Augustinus lib. 2. Retractationum, cap. 42. retractat locum citatum ex libro de natura & gratia. Denique Gelasius in Concilia 70. Episcoporum reprobatur librum prouerbiorum sub nomine sancti Sixti ab hæreticis conscriptum: dicit autem ab hæreticis conscriptum, quia Rufinus eum librum plenum erroribus conuertit ex Græco, & sancto Sixto attribuit.

De sancto Cypriano. 250.

Sanctus Cyprianus vir eloquentissimus, & sanctissimus sub Valeriano, & Galliено martyrium passus est, teste sancto Hieronymo in libro de Scriptor. Eccles. sed in Episcopum promotus fuit temporibus Fabiani Papæ, & Philippi Imp. proinde sedit temporibus Fabiani, Cornelii, Lucii, Stephani, & Sixti Pontificum Romanorum. Opera eius multa extant, sed non omnia indubitata: primo igitur catalogum texemus operum indubitatorum.

Opera sancti Cypriani, indubitata.

Epistolarum libri quatuor, quas Pamelius ordine temporum digessit, & sunt numero 83.

De habitu Virginum, tractatus vnus.

De lapsis, 1.

De simplicitate Prælatorum, siue de vnitare Ecclesiæ, 1.

Deo-

De oratione Dominica, 1.
 Contra Demetrianum, 1.
 De Idolorum vanitate, 1.
 De mortalitate, 1. De Eleemosyna, 1.
 De bono patientiæ. De zelo, & liuore, 1.
 De exhortatione Martyrii, 1.
 Ad Quirinum contra Iudæos, libri tres.
 Ad Iubaianum de baptizandis hæreticis, 1.
 Ad Pompeium contra epistolam Stephani Papæ, 1.
 Hos tamen duos libros Pameliuſ inter epistolas con-
 iecit, & sunt epistolæ 73. & 74.
 Sententiarum ex Concilio Carthaginensi de hæreticis
 baptizandis, 1.

Opera supposititia, vel dubia.

De monte Sina, & Sion, tractatus vnus.
 De reuelatione capitis sancti Ioan. Baptistæ.
 Expositio symboli.
 De singularitate Clericorum.
 De operibus Cardinalibus Christi, serm. 12.
 De laude Martyrii.
 De disciplina, & bono pudicitie.
 Ad Nouatianum de spe veniæ lapsis non neganda.
 De duplici martyrio. De aleatoribus.
 De cænæ dispositione.
 De duodecim abusionibus seculi.
 De spectaculis.
 De Iudaica incredulitate ad Vigilium.
 De Iudæis, qui insecuti sunt Christum.
 Carmen, Genesis. Carmen, Sodoma.
 Carmen ad Apostatam Senatorem.
 Hymnus de Pascha.
 Oratio pro Martyribus, quæ incipit, Agios.
 Oratio altera, quæ incipit, Domine sancte Pater.
 Tractatus de monte Sina, & Sion non habet stylum
 sancti Cypriani.
 Tractatus de reuelatione capitis sancti Ioannis Bapti-
 stæ,

stæ, non est sancti Cypriani, sed auctoris multo recentioris, qui in hoc ipso opere mentionem facit sanctorum Athanasii, & Cyrilli: item Theodosii Imp. & Pipini Regis Francorum: & ipsa reuelatio capitis sancti Ioannis Baptistæ contigit sub Theodosio, vt Nicephorus testatur l. .c. 49. Itaque reuelatio de qua hic agitur facta est annis plus centum post obitum sancti Cypriani.

Expositio Symboli, non est sancti Cypriani, sed Rufini: nomine Rufini habetur inter opera sancti Hieronymi: & testatur Gēnadius in libro de viris illustribus, Rufinum in explicatione Symboli excelluisse: denique stylus est Rufini, non sancti Cypriani.

Tractatus de singularitate Clericorum, vbi prohibetur Clericis cohabitatio fœminarum, insignis & utilis est, & antiqui sine dubio auctoris: nonnullis videtur esse potius Origenis, quam Cypriani, Sed tamen stylus aperte reclamatur: & Latinum authorem non Græcum esse clamat. Idem etiam stylus satis diuersus est a stylo sancti Cypriani, & verba multa parum latina admiscet, quæ in Cypriano non inueniuntur, qualia sunt, inordinaliter, contubernalitas, mulcedo, passibilitas, & alia.

Sermones de operibus Cardinalibus Christi eruditi, & antiqui auctoris sunt, sed non videntur esse Cypriani. Primum enim stylus multo humilior est, quam sancti Cypriani esse soleat. Deinde in sermone de tentatione & ieiunio, docet hic auctor, Diabolum cecidisse de cælo ante hominis creationem: cuius sententiæ contrarium habet sanctus Cyprianus in tractatu de zelo, & liuore. Denique in præfatione sic alloquitur sanctum Cornelium Papam, Quia, inquit, solent aliquando Patres nugis infantilibus arridere, & linguis balbutientibus delectari, indulgentiam meretur humilitas, quæ quo potest accessu sublimitatis vestræ manibus se porrigit attrectandam: hæc ille. At S. Cyprianus semper Cornelium fratrem, & collegam appellabat: nec ignorabat, se non minus doctum, & disertum, quam Cornelius esset; & cum præterea Episcopus ante Cornelium ordinatus fuisset, & in Ecclesia vniuersa mirifice clareret; nunquam profecto scripta sua nugos

fantiles appellaret: neque diceret, sublimitatem Cornelii
 lingua balbutienti Cypriani oblectari debere.

Libellus de laude martyrii ideo positus est inter opera
 Cypriani dubia, quoniam Erasmus dubitauit ob ali-
 quam styli dissimilitudinem. Sed communiter admitti-
 tur inter vera opera sancti Cypriani, præsertim cum Mo-
 ses, & Maximus, ad quos liber iste scribitur, in epistola
 ad Cyprianum, quæ est 26. inter epistolas sancti Cypria-
 ni, huius ipsius libri mentionem faciant: neque stylus
 dissidet ab aliis operibus, nisi quod est magis elabora-
 tus, quam aliqua alia eiusdem opera, sed non magis,
 quam omnia. Siquidem epistola secunda, quæ est ad
 Donatum, non cedit huic libello; & tamen illa epistola
 est, hic vero liber similis orationi in genere demonstra-
 tiuo.

Liber de disciplina, & bono pudicitia; & liber ad No-
 uirianum de spe venia; danda lapsis; sancti Cypriani mihi
 esse videtur; quicquid Erasmus dicat, qui nimis subtiliter
 de styli dissimilitudine aliquando iudicat.

Liber de duplici Martyrio, sancti Cypriani esse non po-
 test, cum auctor mentionem faciat Diocletiani, & Maxi-
 miani Imperatorum, qui nondum imperare cœperant,
 cum S. Cyprianus martyrium pateretur: ac vt magis mi-
 remur qua fronte eiusmodi libri sub Cypriani nomine e-
 dantur, meminit hic idem auctor belli Cæsarei contra
 Turcas.

Liber de aleatoribus utilis & doctus est; sed non vide-
 tur esse Cypriani, cum in principio satis aperte significet
 auctor, se vniuersali Ecclesiæ præsidere, & Apostolatū ge-
 rere super quem Christus fundauit Ecclesiam, & Christi-
 vicariam sedem obtinere, & sibi traditas esse clauces ligan-
 di, & soluendi. &c. Itaq; videtur libellus esse alicuius Ro-
 mani Pontificis, qui S. Cypriani scriptiones imitatur,
 quamuis styli eius elegantiam non assequatur.

Liber de cœnæ dispositione non solum Cypriani non
 est, verum neque alicuius docti hominis est. Fortasse au-
 ctor eius Cyprianus dicebatur, sed longe diuersus ab illo,
 de quo nunc agimus: nam neque verba, neque sententias
 habet

habet homine docto dignas; sed ineptas, & ridiculas narrationes, & fabellas.

Liber de duodecim abusionibus seculi S. Cypriani esse non potest, cū passim citet scripturas ex versione S. Hieronymi: qua ratione neque S. Augustini erit, quamuis inter eius etiam opera feratur.

Liber de spectaculis egregius est, & ad imitationem libri Tertulliani de eodem argumento conscriptus. Ratio dubitandi sitne Cypriani, an non, sola styli diuersitas esse videntur.

Liber de incredulitate Iudaica ad Vigilium, nihil est aliud, nisi versio in Latinā linguam dialogi Græci inter Iasonem Christianum, & Papiscum Hebræum: qui Græcus dialogus antiquissimus est, cum eius meminerit Origenes lib. 4. contra Celsum. Auctor autem Latinæ versionis non Cyprianus, sed Celsus dicitur, vt perspicuum est ex vltimis verbis libri.

Liber de Iudæis, qui insecuti sunt Christum, sancti Cypriani non esse videtur ob nimis magnam styli diuersitatem.

De Carminibus & orationibus nihil certi habeo: nam neque habemus veterum testimonia, vnde probemus opera ista esse Cypriani: neque habemus argumenta, vnde probemus non esse, opera sunt grauiā, & docta, & S. Cypriano digna.

De S. Pontio Diacono. 250.

SANCTUS Pontius Diaconus sancti Cypriani, scripsit insignē volumen de vita, & passione sancti Cypriani, teste sancto Hieronymo de scriptor. Eccles. Id volumen extat ad initium S. Cypriani in editione Iacobi Pamelii.

De S. Dionysio Alexandrino. 250.

SANCTUS Dionysius Alexandrinus Episcopus æqualis fuit sancti Cypriani, sed paulo prior in Episcopatu, & paulo posterior in morte: & scripsit libros, & epistolas multas, teste sancto Hieronymo de scriptor. Eccles.

cles. Extat nunc epistola vna satis brevis inter canones Ecclesiasticos Græcorum cum annotationibus Balsamonis. Extat epistola insignis contra Paulum Samosatenum Romæ edita græce. & latine ab. 1608. Extant etiam multa, & magna fragmenta operum huius Dionysii apud Eusebium lib. 6. hist. ca. 33. & sequentibus vsque ad finem libri, & li. 7. ca. 1. & sequentibus vsque ad 21. Extant denique alia fragmenta apud Athanasium in libro de sententia Dionysii Alexandrini, & in lib. de sententia Nicænæ Synodi. Neque de his vlla controuersa est.

De sancto Zenone Episcopo, & Marty-
re. 260.

Ecclēsia Veronensis sanctum Zenonem Episcopum veneratur, quem sub Gallieno Imperatore passum esse prædicat, & eius sermones permultos nuper edidit. Huius Zenonis Episcopi, & martyris nulla fit mentio apud Eusebium in hist. neque apud sanctum Hieronymum in libro de Scriptor. Eccles.

Primus est sanctus Gregorius, qui sanctum Zenonem Episcopum Veronæ Martyrem nominat, lib. 3. Dialogorum, cap. 19. sed de operibus eius mentionem nullam facit. Extant sub nomine eius sermones editi Veronæ anno 1586.

De Genesi sermones 4. De Abraham. 3.
De Somnio Iacob, 1. De Iuda Patriarcha. 1.
De Exodo, 15. De Præcepto, Attende tibi, 1.
De Iob, 1. De Psalmis, 9.
De Isaia, 6. De Martyrio Isaia, 1.
De Daniele, 9. De Iona, 1.
De Euangelio secundum Lucam, 1.
De Euangelio secundum Ioannem, 1.
De Epistola ad Corinthios, 1.
De Æterna filii generatione, 3.
De Aduentu Christi, 1.
De Natiuitate Christi, 3.
De Circumcisione, 1. De Fide, 1.
De Fide, Spe, & Charitate, 1.

E

De Fi-

De Fidei veritate, 1. De Pascha, 9.
 Inuitatio ad fontem, 8. Ad Neophytos, 7.
 De spirituali ædificatione, 1.
 De Patientia, 1. De Pudicitia, 1.
 De Continentia, 1. De Iustitia, 1.
 De Timore, 1. De Ieiunio, 1.
 De Spiritu, & corpore, 1. De Avaritia, 3.
 De Liuore, & Inuidia, 1.
 De S. Archadio, 1. De Resurrectione, 1.

Ex his sermo in illud, Attende tibi; & sermo in Euangelium Lucae, & sermo de ieiunio, & sermo de liuore, & inuidia, nō sunt S. Zenonis, sed S. Basilii Magni, vt notum est tum ex stylo, tum ex communi sententia. Item sermones in Psalmos, si non omnes, certe maiore ex parte apud Hilarium inueniuntur.

De aliis non habeo, quod dicam, nisi aliquos esse breuissimos, vt sermones dici non mereantur; aliquos esse repetitiones aliorum; aliquos ita obscuros, vt intelligi nequeāt; & quod me male habet, de his sermonibus nullam extare apud veteres mentionem. Primus enim, qui eos inuenit, Guarinus fuit Veronensis Orator, ante annos circiter centum: editi sunt autem Venetiis anno 1508. & postea emendatius, & pulchrioribus characteribus Veronæ anno 1586. consulat Lector Card. Baronium in notis Martyrologii.

De S. Victorino Pictabionense. 270.

SANCTUS Victorinus Pictabionensis Episcopus, & Martyr, multa opera scripsit, teste sancto Hieronymo in libro de Scriptor. Eccles. Nunc solum extat Commentarius in Apocalypsim, & de hoc ipso dubium est, an sit Victorini opus. Scribit eim sanctus Hieronymus in epistola præfixa Commentario Victorini in Apocalypsim, Victorinum in isto suo Commentario secutum esse errorem Chiliastarum, quod etiam scripsit in libro de Script. Eccles. in Papia: qua de causa Gelasius Papa, Victorini opera inter apocrypha numerauit. At Commentarium, quod nunc extat sub nomine Victorini, non solum hoc

errore caret, sed contra hunc errorem etiam pugnat. Hic beatus vir sub Diocletiano martyrium passus est anno Dom. 303.

De sancto Methodio Episcopo, & Martyre. 285.

Sanctus Methodius Episcopus Tyri claruit tempore Diocletiani Imperatoris & anno eius 10. martyrio coronatus est, ex Hieronymo de Script. Eccles. Is multa scripsit, sed nunc solum extant fragmenta satis magna ex libr. eius de resurrectione aduersus Origenem, apud Epiphanium hæresi 64. Extant etiam alia fragmenta apud Photium in bibliotheca. Circumfertur libellus reuelationum sub nomine S. Methodii, sed supposititius censetur.

De Dorotheo Tyrensi.

Dorotheus Tyrensis dicitur tempore Diocletiani exilium passus, & scripsisse Synopsin de vita Prophetarum, & discipulorum Christi: quæ Synopsis extat in bibliotheca sanctorum Patrum, & frequenter citatur. Ad huius Dorothei nullam mentionem inueni apud Eusebium, S. Hieronymum, vel Gennadium, aut etiam Ioan. Trithemium, qui scripserunt de viris illustribus.

Ipsa vero Synopsis plena est fabulis: cōsulat lector, quæ iste auctor scribit in vita Abdiæ, Ionæ, Isaïæ, Hieremiæ, & Elisæi. Præterea cōsulat, quæ scribit in vita Iacobi Alphæi, & Clementis: & in summa sciat, ab isto numerari inter 72. discipulos Christi, omnes, qui ab Apostolo Paulo nominantur, etiam si Ethnici fuerint, vel fœminæ: & illos omnes non solum discipulos Domini, sed etiam Episcopos facere. Non meminisse libri tam fabulosi, nisi vidissem à multis citari, & non minimi fieri.

De Arnobio. 285.

Arnobius sub Imperatore Diocletiano floruit, teste sancto Hieronymo de Script. Eccles. ac ut probatur

baret; se vere factum esse ex pagano Christianum, scripsit libros septem contra gentes: nam octavius, qui illi operi adiunctus est, non est liber octavius Arnobii sed Octavius Felicis Minutii, de quo supra dictum est. Feruntur etiam sub nomine Arnobii Commentaria brevia in Psalmos. Sed ea non videntur esse huius Arnobii, sed alterius recentioris: nam in explicatione Psalm. 108. refellit hic auctor hæresim prædestinatorum, quæ tempore S. Augustini, vel postea exorta est: & in explicatione Psalm. 109. nominatim refellit Photinū hæresis Ebionitarum instauratorem. At Photinus tempore Valentiniani Imperatoris vixit, teste S. Hieronymo de Script. Eccl. quo tempore Arnobius superstes esse non poterat. Fuit enim Arnobius præceptor Lactantii, Lactantius autem in extrema senectute vocatus est à Constantino Magno, ut Crispum filium erudiret, teste S. Hieronymo de Scri. Ecc. in Lactantio. Quamvis autem Commentaria in Psalmos nō sint illius Arnobii, qui circa initia Principatus Diocletiani florebat: sunt tamen auctoris alicuius veteris, qui etiam Arnobius dicebatur, ut constat ex Commentariis Bedæ in Psalmos, in quibus explicatio Arnobii non semel adducitur. Vide infra in verbo Arnobius iunior. Feruntur etiam annotatiunculæ in varios locos Euangelii: sed parui momenti, neque certum est, an sint Arnobii.

De Lactantio Firmiano. 290.

Lactantius Firmianus, Arnobii auditor, floruit sub Diocleriano, & ad Principatum Constantini Magni in senectute peruenit, teste S. Hieronymo in lib. de Script. Eccl. ubi multa eius opera recenset, quæ non extant: quæ autem extant hæc sunt:

Diuiinarum Institutionum lib. 7.

De Ira Dei, 1.

De Opificio Dei, 1.

Epitome in libros suos.

Carmen de Phænice.

Aliud de Passione Domini.

Tertium de resurrectione eiusdem, & de Paschate.

Et

Et quidem opera omnia, exceptis carminibus, sine cō-
trouersia Lactantii sunt: & quemadmodum ad eloquen-
tiam Tullianam proxime accedunt, ita erroribus variis
sic deformata sunt, vt non sine causa Gelasius Papa in Cō-
cilio Romano apocrypha censerī voluerit.

Carmen de Phænice Echnici hominis esse videtur.

Carmen de resurrectione, & de Paschate, vt etiam de
Passione, ambiguum est, an Lactantii sint, quia nonnulli
negant illius esse: & tamen non habemus certum argu-
mentum, vnde probetur illius non esse.

**Seculum Quartum ab Anno 300.
ad 400.**

De Constantino Magno Imperatore. 306.

Constantinus sanctæ Helenæ filius, Imperat. maxi-
mus, & felicissimus, quamuis occupatissimus in Im-
perio Orbis terræ gubernando, quod suscepit anno Do-
mini 306. & tenuit vsque ad 337. scripsit tamen multas
latinas orationes, earumque magnam partem recitauit,
Eusebio teste lib. 4. de vita Constantini cap. 29. Vna tan-
tum nunc superest, scripta ad sanctorum cōtum: cuius
meminit idem Eusebius lib. 4. cap. 32. de vita Constanti-
ni, atq; eadem excuti solet post ipsos libros de vita Con-
stantini. Oratio sane pulchra, & luculenta de Christi ad-
uentu, & diuinitate; vbi etiam cap. 18. inseruntur carmina
Sibyllæ Erithrææ, quarum literæ capitales reddunt hanc
sententiam, **I E S V S** Christus, Dei filius, seruator,
Crux. Scripsit etiam idem Imperator epistolas multas,
quarum aliquæ extant tum in histor. Eusebii, tum in li-
bris de vita Constantini. Sed epistolæ possent forrasse tri-
bui Secretariis, sed orationes ipsius Constantini pro-
priolabore, & studio scribeban-
tur, vt diximus.

De Eusebio Casariensi. 326.

Eusebius Pamphili Episcopus Casariensis, tempore Constantini Magni floruit, scripsit plurima, ex quibus hæc nunc extant.

De Evangelica præparatione lib. 14.

De Evangelica demonstratione, 10.

De Historia Ecclesiastica, 10.

De vita Constantini, 4.

Aduersus Hæresim Hieroclis, 1.

De Philosophorum dissensione, 1.

Chronicum interprete sancto Hieronymo.

Ex his, libri de præparatione, & demonstratione Evangelica, imperfecti sunt. Scripsit enim Eusebius, teste sancto Hieronymo de Script. Eccles. De præparatione lib. 14. De demonstratione lib. 20. Nunc autem illi sunt 14. isti sunt 10. Historiam Eusebii Ecclesiasticam Rufinus vertens libros nouem confecit, quibus duos ipse addidit. Sed Ioannes Chrystophorus in sua interpretatione libros decem esse ostendit, quot etiam sanctus Hieronymus numerauit. Ceterum Rufinus non ad verbum vertit, sed aliqua addidit, aliqua detraxit. Hanc historiam Gelasius inter apocryphos libros retulit, fortasse ob nimias laudes Origenis.

Scripsit præterea Eusebius sub nomine S. Pamphili martyris Apologiam pro Origene: quamuis enim sanctus Hieronymus in libro de Scri. Eccles. in Pamphilo testatus sit, à sancto Pamphilo scriptam fuisse Apologiam pro Origene: ramen idem sanctus Hieronymus lib. 2. in Rufinum, se postea comperisse dicit, Apologiam illam esse partem Apologiæ Eusebii pro eodem Origene, cui Rufinus mutauerat titulum, & hoc ipsum probat testimonio Eusebii, qui sanctum Pamphilum nihil scripsisse asseruit præter epistolas aliquot.

Porro Eusebium hunc Casariensem Arianum hæreticum fuisse testatur sanctus Athanasius in libro de Decretis Nicenæ Synodi: testatur sanctus Hieronymus in utroque libro aduersus Rufinum, ubi Eusebium hunc non solum

hære-

hæreticum Arianum, sed nunc signiferum, nunc Principem Arianorum vocat: testatur septima Synodus Act. 5. ubi primum Legati Apostolici, deinde tota Synodus reiciunt auctoritatem Eusebii Pamphili, tamquam hæretici Ariani. Quare mirum est, cur aliqui moderni Eusebium hunc tanto ardore defendere velint.

De Iuueno Poeta Christiano. 330.

Iuencus presbyter scripsit Constantino imperanteli-
bros quatuor carminum, quibus Evangelicam histori-
am complexus est. Laudat hoc opus sanctus Hierony-
mus tum in libro de Script. Eccles. tum in epistola ad Ma-
gnum, tum etiam in Commentario ad ca. 7. Matthæi. Ex-
tant hi libri in 8. tomo Bibliothecæ Sanctorum Patrum
editionis secundæ.

De sancto Antonio Abbate. 330.

Sanctus Antonius Abbas eodem Imperatore Con-
stantino floruit, scripsitque epistolas septem lingua
Ægyptiaca, sed sensu & spiritu Apostolico, ut S. Hiero-
nymus testatur in libr. de Script. Eccles. Extant epi-
stolæ S. Antonii in Bibliotheca sanctorum Patrum. Ad-
dit Io. Trithemius in libro suo de Script. Eccles. scriptos
fuisse ab eodem magno Antonio duos libros sermonum,
qui pariter nunc extant in Bibliotheca sanctorum Patrū.
Sed mirum est Trithemiū non aduertisse, in sermonibus
illis citari. Basilium, Gregorium Nyssenum, Io. Chryso-
stomum, Nilum, Photium, & alios, qui multis annorum
centuriis posteriores fuerunt S. Antonio Abbate, de quo
nos loquimur.

De S. Pachomio. 340.

Sanctus Pachomius ex milite gentili Monachus pro-
batissimus effectus, S. Antonii æqualis, & forte disci-
pulus, scripsit regulam Monachorum, Angelo dictan-
te, quæ extat inter opera Ioannis Cassiani, Romæ ex-
cusa.

De sancto Oresiesi. 340.

Oresies Monachus æqualis sancti Pachomii scripsit (Gennadio teste in libro de viris illustribus) librum diuino sale conditum de Instructione vitæ Monasticæ: hic liber extat in Bibliotheca SS. Patrum editionis secundæ, tomo quarto.

De sancto Macario Seniore. 340.

Sanctus Macarius Senior sancti Antonii discipulus, & sancti Pachomii, atque Oresiesis æqualis, scripsit homilias quinquaginta ad Monachos, quæ exstant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo secundo editionis secundæ.

De sancto Athanasio. 340.

Sanctus Athanasius Episcopus Alexandrinus, sub eodem Constantino florere cœpit, & sub Valente Imperatore migravit ad Dominum, testē sancto Hieronymo de Scriptoribus Ecclesiasticis. Opera sancti Athanasii quatuor tomis continentur, nec tamen sunt omnia: meminit enim sanctus Hieronymus duorum librorum contra gentes, & libri vnus contra Valentem & Ursacium, & alterius de Psalmorum titulis, & etiam de vita sancti Antonii, qui tamen libri in his quatuor tomis desiderari videntur, nisi forte mutata sint nomina, ut mox dicemus.

Tomus Primus.

Oratio contra Idola.

De Incarnatione Verbi eiusque ad nos aduentu.

Ad Epictetum Episcopum Corinthiorum epistola.

Expositio fidei.

Liberum Episcopi Romani ad Athanasium epistola.

Athanasii Responsio.

Ad Antiochenes epistola.

De æterna substantia Filii, & Spiritus sancti cum Deo.

Ora-

Oratio quod Christus sit vnus.

Ad adelphium fratrem contra Arianos.

Orationes quatuor contra Arianos.

In hoc dictum, ex Deo Deus est Verbum.

In hoc dictum, Omnia mihi tradita sunt, &c.

Compendium e superioribus contra eos, qui dicunt
Spiritus sanctum esse creaturam.

Obseruatio in libros Primi Tomi.

ORatio contra Idola, & liber de Incarnatione Verbi, videntur esse duo libri contra gentes, quorum sanctus Hieronymus meminit. Nam initio libri de Incarnatione Athanasius dicit, se hactenus disputasse contra Idola, nunc sequi, vt disputet de Incarnatione Verbi, vt plane appareat duo illa opera esse coniuncta, & vnum esse partem alterius. Vtrumque autem est contra gentes, & refertur testimoniis gentilium. Quare mirum est, cur vnum dicatur oratio, & alterum dicatur liber, cum vtrumque sit disputatio contra Idola, & pro Christo aduersus gentes.

In eodem primo tomo est quædam expositio fidei, de qua num sit Athanasii ambigo, tū quia diuersa est à Symbolo Athanasii, nec scio cur duas expositiones fecerit; tū maxime, quia hæc videtur illi contraria: in hac enim dicitur, tres personas diuinas non esse tres substantias, seorsum distinctas: in illo autem Symbolo dicitur, alia est persona Patris, alia Filii alia Spiritus sancti, & Græce, alia hypostasis, id est, substantia: testatur enim S. Gregorius Nazianzenus, Oratione in Athanasium extrema, ab Athanasio fuisse declaratum intelligi à Latinis per nomen personæ, quod à Græcis per nomen hypostasis, & Græcos dicere tres hypostases, Latinos tres personas.

In eodem tomo habetur epistola Liberii Papæ ad Athanasium, & responsio Athanasii ad Liberium: sed neutra videtur cōuenire auctori, cui tribuitur. Liberius enim ita scribit ad Athanasium, ac si dubitet de eius fide: & iubet illum anathema dicere Sabellio, & Ario: deinde addit rationem, Vt ego securior efficiar, tuæque mandata in

hæſitantē obeam. At neque credibile eſt, Liberium vnquam dubitaſſe de fide S. Athanaſii: neque etiam ita ſe illi ſubieciffe, vt mandata eius obiturum ſe polliceretur. Adde, quod epiſtola, quę tribuitur Liberio incipit per, Ergo, ſine interrogandi nota, vt conſuſio potius epiſtolę, quam epiſtola eſſe videatur.

Reſponſio quoque Athanaſii non habet formam epiſtolę, ſed ſimplicis confeſſionis fidei, neque confeſſio cōcepta eſt verbis ſatis propriis, præſertim vbi dicit, Illa caro ſuſpenſa eſt in Cruce, non ipſe: in illa omnes humanas paſſiones, vt homo ſuſtinuit, non ipſe. At negari non debet, ipſum Chriſtum ſive etiam ipſum Deum Crucifixum in carne: ſic enim loquitur S. Petrus, Chriſto igitur in carne paſſo, & Chriſtus paſſus eſt pro nobis, & S. Paulus, Humiliauit ſe miſiſum factus obediens vſque ad mortem, & Nunquam Dominum glorię crucifixiſſent. Sanctus vero Athanaſius maxime proprie, & caſtigatè de eiusmodi myſteriis loqui ſolet. Proinde non videtur eiusmodi ſcriptio S. Athanaſio tribuenda.

Tomi Secundi.

Apologia ad Conſtantium.

Apologia de fuga ſua.

Epiſtola ad omnes Orthodoxos.

De ſententia Dionyſii Alexandrini.

De decretis Nicænę Synodi contra Eusebium.

Apologia contra Arianos ſecunda.

Ad Serapionem epiſtola.

Ad ſolitariam vitam agentes epiſtola.

Ad Iouianum Imp. epiſtola.

De Synodis Arimini, & Seleucię.

Ad Dracontium Episcopatum fugientem epiſtola.

Ad Episcopos Africę epiſt.

Obſervatio in Tomum Secundum.

IN hoc ſecundo tomo nihil eſt, de quo aut ego ambigā, ſi alios ambigere ſciam. Illud vnum admonendum duxi, quod S. Hieronymus in libro de Script. Eccleſ. ſcribit,

ex.

extare etiam librum Athanasii contra Valentem & Ursacium, recte accipi posse de libro inscripto, de Synodis Arimini, & Seleucia: in illis enim contra Valentem & Ursacium proprie scribitur.

Sunt etiam in hoc tomo duæ breues epistolæ post epistolam ad Iouianum Imperatorem, quæ nescio cur in indice sint prætermissæ.

Tomi Tertii.

De Incarnatione Verbi.

De natura humana suscepta.

De Incarnatione Christi.

De salutari aduentu Christi contra Apollinarem.

Contra omnes hæreses sermo.

Ad Maximum Philosophum Oratio.

In illud, Profecti in pagum, inuenientis pullum.

In passionem Saluatoris.

Ad Marcellinum de interpretatione Psalmorum.

De Virginitate, siue de meditatione.

Testimonia de scriptura de naturali communione similis essentia trium personarum.

Ad omnes vbique per Ægyptum, & Syriam, &c.

Refutatio contra hypocrisim Meletii.

De sanctissima Deipara Maria.

In passionem & crucem Domini.

Ad Serapionem Episcopum Thmureos epistola.

In illud, Quicumque dixerit verbum, &c.

Disputatio in Nicæno Concilio contra Arium.

Homilia de semente.

Declaratio Leuitici de diuersa eiusdem rei nomenclatura.

Obseruatio in Tomum Tertium.

Liber qui hic dicitur, de interpretatione Psalmorum, videtur esse ille, quem S. Hieronymus vocat de titulis Psalmorum, in libro de Scriptor. Eccles. in Athanasio: nam Cassiodorus quoque hunc eundem librum vocat, de

de titulis Psalmorum, id est, de varia excellentia Psalmorum.

Sermone sanctissima Deipara, non videtur esse S. Athanasii, sed alicuius posterioris, qui post Concilium tertium, & quartum, imo etiam sextum floruerit: ita enim accurate disputat de vnione diuinæ & humanæ naturæ in vna hypostasi; nec non de appellatione Deiparæ, quod Virgini ea appellatio iure conueniat, & denique de duabus voluntatibus, & operationibus vnus volentis, & operantis Christi, vt dubitari non possit, quin iste auctor viderit decreta Conciliorum contra Nestorium, Eutychetem, & Monothelitas. At (vt recte ratiocinatur Cardin. Baronius to. 1. Annalium ad annum Christi 48.) si hic sermo esset Athanasii sine dubio citatus fuisset à S. Cyrillo, & à Patribus tertiæ, quartæ, & sextæ Synodi ad cōuincendos hæreticos. Videmus autem non citari vnquam hunc sermonem, sed libros de Incarnatione, vbi non tam aperte Athanasius loquitur. Adde, quod in hoc sermone autor dicit, attributa Dei non esse ipsam substantiam Dei, sed circa substantiam versari: quod valde improprie dictum est, & alienum à consuetudine S. Athanasii, qui valde considerate loqui solet. Adde vltimo, quod in explicatione vocabuli *ὁμοία* dicit vocem *ὁμοι* significare æqualitatem: at Græcis *ὁμοτης* est æqualitas, non *ὁμοία*, & tota illa deductio vocis *ὁμοία* à voce *ὁμος* est leuior, quam vt Athanasium decere videatur.

Disputatio Athanasii cum Ario, quæ in hoc to. habetur, non est habita in Concilio Nicæno, vt inscriptio indicare videtur; sed est habita in Monasterio aliquo, vt ex initio disputationis intelligi potest: neque est habita proprie cum ipso Ario, sed cum aliquo eius discipulo, vt perspicuum est ex illius verbis, Derepente ex radice Christo inimici Arii bellua sub humana specie ad nos insiluit. Neque obstat, quod postea, qui disputat, dicatur Arius: ponitur enim Arius, pro, Arianus: quo modo in eadem disputatione, non semel ponitur nomē Sabellii, pro nomine Sabelliani. Vtrum hæc fuerit vera disputatio, an dialogus conscriptus in personam Athanasii, & alicuius

Aria

Ariani: & utrum sit ab Athanasio, an ab alio scriptus, non facile iudicari potest.

Tomus Quartus.

Quæstiones ad Antiochum Principem.
De definitionibus Theologicis.
Disputatio cum Ario Laodicæ habitata.
Exhortatio ad Monachos.
De Passione imaginis Domini.
Ad Marcum Papam epistola.
Marci Papæ Responso.
Ad Serapionem de sancto Spiritu, epistola.
De unita Deitate Trinitatis, libri septem.
Synopsis totius Scripturæ.

Observatio in Tomum Quartum.

IN hoc tomo nihil fere est, quod vere sit Athanasii.

Quæstiones ad Antiochum, Athanasii esse non possunt, nam quæst. 23. citat auctor magnum Athanasium, & ab eo dissentit. Quæst. 108. dicit, Romanos esse Francorum genus: ex quo apparet, auctorem esse recentem. Franci enim dicuntur omnes occidentales in Regnis Turcarum. Qu. 129. citatur S. Gregorius Theologus, qui tamen posterior est Athanasio. Multo minus Athanasii sunt quæstiones quadraginta sex, quæ in aliis codicibus inveniuntur: nam in iis citantur ut antiqui Patres, Epiphanius, Gregorius Nyssenus, & alii.

Liber de definitionibus Theologicis non videtur esse S. Athanasii, quia in cap. de Actu, citat ad confirmandam suam sententiam S. Gregorium Nyssenum, his verbis, Actus, quemadmodum S. Gregorius Nyssenus inquit, est naturalis cuiusque rei &c. At credibile est Gregorium Nyssenum nondum scribere coepisse, quando Athanasius obiit. obiit enim Athanasius sub Valente: Gregorius autem sub Theodosio scribere coepit, ut probabiliter colligitur ex li. S. Hieronymi de Scri. Eccl. Scripsit enim eum librum S. Hieronymus anno 15. Theodosii, ut ipse met restatur

stat in extremo libro: & in eodem libro dicit, à Gregorio Nysseno lectum sibi fuisse librum quendam à se compositum, ante paucos annos. Adde, quod in hoc libro de definitionibus, tam distincte loquitur auctor de duabus naturis Christi in vna hypostasi, vt omnino scripsisse videatur post Concilium Chalcedonense.

Disputatio cum Ario Laodicæ habita non potest esse Athanasii vera disputatio: dicitur enim habita anno secundo Constantii, & tamē introducitur Athanasius diaconus disputans cum Ario presbytero: at ex historicis constat, Athanasium factum esse Episcopum Alexandrinum anno 21. Constantini Magni. Præterea Arius obiit morte turpissima anno 31. Constantini, omnium consensu: quomodo ergo disputaturus adducitur anno secundo Constantii? Denique in hac disputatione mentio fit Photini hæretici, quali ab ipso Ario hæreses didicisset: at Photinus posterior Ario fuit, vt ex S. Hieronymo colligitur libro de Scriptor. Eccles. Denique videtur omnino hæc disputatio, dialogus ille esse, quem à se scriptum fuisse Vigilii Episcopus testatur lib. 5. contra Eutychem.

Liber de Passione imaginis Domini, citatur in secunda Nicæna Synodo, act. 4. vbi totus hic liber legitur & recipitur sub nomine sancti Athanasii, sed non videtur esse sancti Athanasii huius, de quo nunc agimus, sed alterius multo recentioris. Scribit enim Sigebertus in Chronico, accidisse hoc miraculum anno Domini 766. eo tempore videlicet, quo quæstio agerabatur de cultu sacrarum imaginum: voluit enim hoc tam insigni miraculo Deus confundere hæreticos Iconoclastas. Illud autem obseruandum est, illa vltima verba capit. 7. Hæc est vera, & vehementer credula ratio de cruore lateris Domini nostri Salutoris, qui profluxit de sancta imagine eius, quæ crucifixa est in Syria in Beryto ciuitate: hic est sanguis ille Dominicus, qui apud plerosque repertus esse dicitur, nec aliter æstimandum est à vere Catholicis, præter id quod scribitur à nobis, quasi ex carne, & sanguine Christi aliquid possit in mundo inueniri, nisi illud, quod in ara altaris per manus Sacerdotum quotidie spi-

ritur.

ritualiter efficitur, &c. Ista, inquam, ultima verba non haberi in codice græco Concilii Nicæni secundi, neque in versione Anastasii Bibliothecarii; sed esse addita ab aliquo, post disputationem habitam de sanguine Christi coram Pio secundo Pontifice Maximo: quod etiam apparet ex varietate styli istius conclusionis à reliqua narratione. Quod autem auctor huius additionis dicit, à veris Catholicis non debere credi esse alium sanguinem Domini super terram, nisi illum, qui consecratur in altari; repugnat traditioni Ecclesiæ Mantuanæ, quæ gloriatur habere se, de sanguine illo, qui de latere Domini fluxit; eumque verum esse Domini sanguinem, declaratum fuisse à Leone tertio Pontifice ante annos octingentos. Scribunt enim historici plurimi, ut annales antiqui Francorum, Ado Viennensis, Aimoinus, Regino, Abbas Urspergensis, & alii, Leonem Pontificem, Carolo Magno id petente, contulisse se Mantuam, ut de veritate sanguinis Domini miraculis multis ibi coruscante, iudicaret: atque inde in Franciam ad Carolum perrexisset. Et quamvis historici non explicent qualis fuerit sententia Pontificis: tamen Cardinalis Baronius, tomo nono Annalium, ad annum Domini 804. scribit, Romæ extare diplomata Pontificia, in quibus veritas illius sanguinis declaratur. Et certe si Pontifex illo tempore secus censuisset, tam diu sanguis ille conservatus non fuisset. Scribit etiam Matthæus Parisiensis in Henrico tertio Angliæ Rege, pag. 713. in meo codice, missum fuisse à Patriarcha Hierosolymitano vasculum cum vero sanguine Christi ad eundem Regem, & susceptum cum incredibili celebritate, Episcopis prædicantibus, & rationem reddentibus de veritate illius sanguinis.

De Epistolis Athanasii ad Marcum Papam, & Marci Papæ ad Athanasium; constat ex ratione temporis, eas epistolas esse supposititias, ut dicemus infra, in observatione ad Gratianum.

Libri septem de unita Deitate Trinitatis, non mihi videntur Athanasii; quia Latine scripti videntur, non ex

Græc.

Græco versi, ut patet, tum ex stylo, tum quia aliquoties auctor significat, quo modo dicantur apud Græcos quæ ipse Latine scripsit, ut libro sexto Maledictus, inquit, qui hanc Dei natiuitatem ex nullis extantibus phantasma esse confiteretur, quod Græci ἐξ ἑν ὄντων appellant, & libro 7. in ultimis verbis. Ac per hoc, inquit, unita est Patris, & Filii, & Spiritus sancti substantia, quam Græci dicunt ὁμοούσιον. Deinde refellit hic auctor nominatim Urbicum Potentinum, qui Eunomii discipulus fuit. Non videtur autem credibile Athanasium potuisse confutare discipulum Eunomii, cum ipsum Eunomium, non Athanasius, sed Basilii, qui Athanasio iunior erat, primus confutauerit.

Præter libros, qui in his quatuor tomis continentur, extat seorsim vita sancti Antonii, & Symbolum, quod incipit, Quicumque vult saluus esse; quæ sancti Athanasii opera esse vera, & germana non dubitamus. Quod enim sanctus Athanasius scripserit vitam sancti Antonii testatur sanctus Hieronymus in libro de Scriptor. Eccles. in Antonio, in Euagrio, & in Athanasio: testatur etiam sanctus Gregorius Nazianzenus oratione in Athanasium, & sanctus Augustinus, libro 8. confess. capite 6. Quod autem ea, quæ nunc extat, sit illa ipsa, cuius meminit sanctus Hieronymus, & sanctus Augustinus, perspicuum est ex eo quod est re vera insignie volumen, ut eam vocat sanctus Hieronymus, & continet magna illa miracula, quorum meminit sanctus Augustinus, & habet reuelationem illam de anima Ammonis, quam ex vita à sancto Athanasio scripta referunt Palladius in historia Lausiaca cap. 8. & Socrates in histori. libro 4. cap. 18. Neque potest contra obiici, nisi quod in hac vita non fiat mentio Pauli primi Eremitæ, & aliarum rerum, quæ narrantur à sancto Hieronymo in vita sancti Pauli primi Eremitæ. Sed responderi potest, Athanasium non omnia, quæ ad vitam sancti Antonii pertinebant, assecutum fuisse, vel non omnia, quæ acceperat in mentem venisse illi, cum scriberet; vel etiam noluisse omnia scribendo nimis longam orationem suam facere: alioqui

si ob-

si obiectio illa vim ullam haberet, possemus de Scriptori-
bus Euangeliorum etiam dubitare: multa enim Matthæ-
us & Marcus omiserunt in vita & rebus gestis Christi re-
ferendis, quæ Lucas non omisit: multa quoque omisit
Lucas, quæ Matthæus & Marcus non omiserunt: multa
denique & grauissima Ioannes scripsit, quæ tres Euange-
listæ prætermiserunt.

De Symbolo Athanasii Ecclesia ipsa Catholica testi-
monium perhibet, dum illud sub nomine sancti Athana-
sii in diuinis officiis recitandum proponit, neque id facit
sine veterum Patrum testimonio, Sanctus enim Augusti-
nus tractatu in Psal. 126. sic loquitur explicans illud, Per
diem sol non vter te. De hoc sole Pater Athanasius Ale-
xandrinus Episcopus ita pulchre locutus est, Filius, in-
quit, Dei à Patre solo est, non factus, nec creatus, sed ge-
nitus.

Tribuuntur S. Athanasio à nonnullis commentaria
in omnes epistolas sancti Pauli. Sed ea Theophylacti sunt
non Athanasii.

De Serapione.

Serapion Episcopus Thmuceos à sancto Athanasio or-
dinatus. Vir fuit sancto Antonio carus vt scribit san-
ctus Hieronymus in libro de Script. Eccles. scripsit librum
contra Manichæos; qui extat apud Henricum Canisium
tomo 5. antiquæ lectionis: scripsit de Psalmorum titulis
& epistolas ad diuersos teste S. Hieronymo in libr. de
scriptor. Eccles. Sed non videntur extare.

De Iulio Materno Firmico. 340.

Iulius Maternus Firmicus floruit tempore filiorum C6-
stantini Magni, ad quos scripsit egregium librum de
mysteriis, & erroribus profanarum religionum.

Extat hic liber in Bibliotheca sancto-
rum Patrum tomo
quarto.

Lucifer Episcopus Calaritanus Athanasii æqualis, ita zelo fidei catholicæ ardens fuit, ut à Sanctis Patribus etiam post schisma factum, & sectam Luciferianam post se relictam, non nisi timide, & dubitanter arguatur. Sanctus Ambrosius in Oratione de obitu Satyri, Lucifer, inquit, se à nostra tunc temporis communione seiunxerat, quamquam pro fide exulauit, & fidei suæ reliquit hæredes. Sanctus Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos prope finem, Ventum est, inquit, ad asperissimum locum in quo aduersum voluntatem, & propositum meum cogor de beato Lucifero secus quicquam, quam & illius meritum; & mea humanitas possit æstimare, &c.

Sulpitius libro 2. sacræ historiæ, Cæterum, inquit, Luciferum Antiochiæ longe diuersa sententia fuit: nam in tantum eos qui Ariminifuerant, condemnauit, ut se etiam ab eorum communione secreuerit, qui eos sub satisfactione, vel pœnitentia recepissent. Id recte an peperam constituerit, dicere non ausim. Sanctus tamen Augustinus liberius schisma Luciferi condemnat, tum in libro de de hæresibus, tum in libro de agone Christi cap. 30.

Vide de Luciferi rebus gestis historicos, Ruffinum l. 1. cap. 30. Sulpitium lib. 2. sacræ hist. Socratem lib. 3. cap. 7. Theodoretum lib. 3. cap. 14. Sozomenum lib. 3. cap. 14. Nicephorum lib. 10. cap. 17. Histor. tripart. lib. 6. cap. 23. Libri Luciferi qui extant hi sunt:

Ad Constantium Imperatorem lib.

De Regibus Apostaticis,

De non conueniendo cum hæreticis,

De non parcendo delinquentibus in Deum,

Quod moriendum sit pro filio Dei,

Epistola ad Florentium.

His additæ sunt Epistola Florentii ad Luciferum.

Item epistolæ duæ sancti Athanasii ad eundem Luciferum.

Item epistola Liberii Papæ ad Constantium Imp.

Item

Item epistola Athanasii ad seruos Dei.

De quibus libris, vel epistolis nulla dubitatio mihi esse videtur, quin sint eorum auctorum quorum nomina præferunt.

Impressi sunt hi libri Parisiis anno 1568. opera Ioan. Tili Episcopi Meldensis.

De Victorino Afro. 350.

C Marius Victorinus Afer floruit tempore Constantij Imperatoris, anno quadragesimo, vt ipse testatur, post Concilium Nicænum. In senectute conuersus ad fidem est teste sancto Augustino libro 8. confess. cap. 2. & post conuersionem relictis libris gentilium scripsit, teste sancto Hieronymo in libro de Scriptoribus Eccles. contra Arianos, & in epistolas beati Pauli de quo Commentario in epistolas idem Hieronymus scribit in proæmio epistolæ ad Galatas, non esse admodum probandum. Extant nunc in tomo quarto vel octauo Bibliothecæ Sanctorum Patrum libro 4. de Trinitate, Hymni tres, & Carmen Heroicum de Machabæis, quæ omnia caute legenda sunt, cum auctor magis arti Rhetoricæ, quam Theologiæ, & Sacris literis operam dederit.

De sancto Hilario. 355.

S Sanctus Hilarius Pictauorum Episcopus sancti Athanasii æqualis fuit, & quamuis iam prouectæ ætatis Christianus factus, tamen breui in Ecclesiastica doctrina ita profecit, vt Doctor maximus, & Ecclesiæ Catholicæ columna merito habitus sit. Eius opera hæc extant:

De Trinitate libri,

12

Aduersus Constantium Augustum,

1

Ad eundem,

1

Ad eundem alter.

1

Aduersus Auxentium Arianum.

1

De Synodis aduersus Arianos.

1

Ad Apram filiam epistola.

F 2

Ad e-

Ad eandem Hymnus.

In Matthæum Commentaria.

In psalmos aliquot explanatio.

De Patris & Filii vnitate,

De essentia Patris, & Filii,

Ad Augustinum epistolæ,

Carmen in Genesim.

Et quidem de libris de Trinitate, De duobus libris aduersus Constantium, De libro contra Auxentium, De libro de Synodis, De Commentariis in Matthæum, & in psalmos nulla dubitatio est, horum enim & meminit sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. & nemo illis contradixit vnquam.

De Epistola, & Hymno ad Apram filiam Erasmus non solum dubitauit, sed etiam scripsit notha esse. Cæterum Fortunatus sancti Hilarii successor in vita ipsius disertis verbis scripsit, dedisse sanctum Hilarium epistolam ad Apram filiam, & totum argumentum epistolæ descripsit, vt non sit dubium hanc ipsam, quæ extat epistola, vere S. Hilarii esse, vt etiam hymnum adiunctum.

De epistol. ad Augustinum extra cotrouersiam est, eas non esse Hilarii Pictauiensis, sed Hilarii alterius multo recentioris: nam & Pelagiani, de quibus in illis epistolis agitur: post Hilarii obitum exorti sunt, & ipse Augustinus, ad quem scribuntur, post Hilarii excessum Christianus factus est.

Pari ratione carmen in Genesim Hilarii esse non potest, cum ad Leonem Papam scriptum sit, sed etsi hoc carmen non sit Hilarii: tamen constat ex Concilio Tolitano 4. can. 12. hymnos aliquot sancti Hilarii cani in officio Ecclesiastico.

De libris duobus de Patris, & Filii vnitate & de essentia Patris, & Filii, non omnino certus sum, Hilarii ne, an alicuius alterius sint: nam sanctus Hieronymus horum librorum non meminit, & in posteriore inuenitur fragmentum valde magnum ex lib. 8. de Trinitate: quæ sunt argumenta, quod libri isti non sint Hilarii, sed alterius, qui Hilarium imitari voluerit. Libri certe graues sunt

sunt, & docti, & Hilari spiritu, & eloquentia non indigui.

Vna superest quaestio, An liber primus aduersus Constantium Imperat. sit scriptus ipso Constantio viuentem, an post eius mortem. Sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. dicit vnum librum scriptum esse Constantio viuentem, alterum post eius obitum: & nisi is, qui primus nunc extat, sit scriptus Constantio mortuo, nullus erit illo mortuo scriptus: nam alii duo citra controuersiam scripti sunt viuentem Constantio. Erasmus hoc argumento ductus, primum librum existimat scriptum esse post obitum Constantii. Cardinalis Baronius tomo tertio Anna-
lium pagina 714. & 715. contendit omnes tres libros scriptos esse viuo adhuc Imperatore Constantio, & librum, quem sanctus Hieronymus testatur post obitum Constantii scriptum, non extare, & rationem adducit, quia sanctus Hilarius in hoc libro scribit, se per hanc liber-
timam confessionem tendere ad martyrium, & animat alios ad martyrium per eandem libertatem loquendi, Ponamus inquit, animas pro quibus, quia fures introierunt & Leo saeuens circumit. Ad martyrium per has voces ex-
eamus, quia Angelus Satanæ transfigurauit se in Angelum lucis. Clament pastores, quia mercenarii fugerunt. At si iam persecutor erat mortuus, ridicula videtur Hilarii iactantia. Deinde scribit, se ita loqui cum Constantio vt Ioannes Baptista loquebatur cum Herode: at Ioannes Baptista Herodi viuenti non mortuo dicebat, Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Præterea ipse Hilarius describit tempus, quo hunc librum scripsit, & dicit, ante annos quinque missos fuisse in exilium Paulinum, Eusebi-
um, Luciferum, Dionysium: at illi in exilium pulsi sunt anno 19. Constantii, tempore Concilii Mediolanensis: ergo scripsit Hilarius librum illum anno Constantii 24. quo anno Constantius viuebat. Obiit enim ad initium anni 25. Sed fortasse possunt hæ sententiæ conciliari, si dicamus, Hilarium scripsisse librum illum ex Gallia, cum putaret, Constantium adhuc viuere, sed vere mortuus esset: constat enim ex Sulpitio, in secundo de sacra hi-

storia, & ex sancto Hieronymo in chronico, & ex ipso Cardinal. Baronio, sanctum Hilarium rediisse in Galliam paulo antequam Constantius moreretur: & quia res in tam remota regione gestæ continuo resciri non possunt, facile concurrere potuit finis scriptiois Hilarii, cum fine vitæ Constantii. Itaque immerito Erasmus in annotationibus marginalibus irridet Hilarium, quasi Constantio minetur audacter, sed post mortem eius.

*De Gregorio Betico, & Sebadio
Agennensi.*

Gregorius Beticus in Hispania, & Sebadius, siue Phegadius siue Phebadius Agennensis in Gallia, eodem tempore, quo sanctus Athanasius, & sanctus Hilarius aduersus Arianos librum quisque suum edidit. Meminit horum auctorum & librorum sanctus Hieronymus in libro de Scriptor. Eccles. & libri ipsi nunc extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 4. Phegadii vero miræ laudes extant apud Sulpitium lib. 2. hist.

De Paciano Episcopo Barcinonensi. 360.

Paucianus Episcopus Barcinonensis obiit Theodosio imperante: & scripsit epistolas tres contra Nouatianos, quarum meminit sanctus Hieronymus in libro de Script. Eccles. Nunc vero in Bibliotheca sanctorum Patrum, & seorsim in editione Romana anni Domini 1564. non solum extant tres illæ epistolæ sed etiam parenesis eiusdem Paciani ad pœnitentiam, & libellus de baptismo. Neque aliquid occurrit, vnde de eorum librorum auctoritate dubitari possit.

De Dydimio Alexandrino. 361.

Dydimus Alexandrinus cæcus à prima ætate dictauit opera prima & nobilissima, teste sancto Hieronymo in libro de Scriptor. Ecclesiast. Nunc solum extat liber de Spiritu sancto inter opera sancti Hieronymi, quoniam eum librum idem sanctus Hieronymus latinitate

rate donauit: & expositio in epistolas canonicas in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 9. extat etiam liber contra Manichæos apud Henricum Canisium tomo quinto antiquæ lectionis. Claruit sub Valentiniano & Valente Principibus. In eo reprehenditur ab ipso etiam sancto Hieronymo, eius alioqui admiratore, quod Origenis errores secutus est. Vide Apologiam aduersus Rufinum.

De S. Optato Mileuitano. 365.

SANCTUS Optatus Mileuitanus Episcopus eodem tempore floruit: & egregios septem libros aduersus Donatistas edidit. Sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccl. sex libros ab Optato scriptos fuisse dicit: sed nunc septem numerantur, neque septimus dissentit à cæteris. Facile fuit in librum S. Hieronymi irrepsisse errorem in numeris.

De Tito Bostreno. 365.

TITUS Bostrorum Episcopus vixit Imperatore Iuliano sed obiit sub Valente, vt sanctus Hieronymus testatur in li. de Script. Eccl. egregios libros contra Manichæos è quibus tres cum argumento quarti, editi sunt Ingolstadii anno 1604. ab Henrico Canisio tomo quinto antiquæ lectionis: Exrant etiam eiusdem Titii commentaria in Matthæum, & Lucam impressa cum aliis quibusdam Ingolstadii apud Sartorium. Obseruandum est autem Commentaria in Matthæum, & Lucam non posse esse huius Titii, quoniam auctor horum commentariorum passim citat Chrysostomum, Cyrillum Alexandrinum, & Pelusiorum, qui pueri erant cum Titus moreretur.

De S. Cyrillo Hierosolymitano. 365.

SANCTUS Cyrillus Hierosolymæ Episcopus sub Cōstantio Episcopus factus, ac sæpe de sede eiectus, & sedi restitutus, tandem Theodosio imperante obiit. Scripsit in adolescentia Catecheses, quæ nunc Latine, & Græce

extant. Fertur etiam eius epistola ad Constantium de apparitione Crucis: cuius epistolæ sanctus Hieronymus in lib. de Script. Ecclesiast. non meminit, sed nihil est cur improbetur.

De Apollinario. 365.

Apollinarius Laodicens Episcopus vixit à tempore Constantii Imper. vsque ad Theodosium Iuniorum, vir fuit magis peritus Poeticæ, & Rhetoricæ, quam Theologiæ: ideo in errores grauissimos incidit, atque in eum potissimum, quod in Christo non esset anima rationalis. Scripsit innumerabilia, teste sancto Hieronymo in libro de Scriptor. Ecclesiast. & sancto Basilio epistol. 72. ubi dicit, Apollinarem fuisse nimis promptum ad scribendum & mundum totum libris suis repleuisse, sed libris parum considerate scriptis. Nunc solum extant Psalmi Dauidis ab ipso carmine heroico descripti, & Parisiis impressi an. 1580.

De sancto Ephrem Syro. 365.

Sanctus Ephrem Diaconus Edessenus obiit sub Valente Principe, scripsitque plurima opera, quæ teste sancto Hieronymo in libro de Scriptor. Ecclesiast. in Ecclesiis post lectionem scripturarum publice legi solebant. Edita sunt Colonia anno 1547. multa opera S. Ephrem, magis pia, quam docta, sed multo plura Romæ à Gerardo Vossio partim anno 1589. partim anno 1593. Sed non vacauit mihi legere, nisi sermones aliquos de compunctione, & pœnitentia, & de S. Cruce & passione Domini & de S. Deipara, & alia quædam: ideo iudicare nequeo an sint omnia vere S. Ephrem opera, an supposititia aliqua sint admixta.

De sancto Basilio. 370.

Sanctus Basilius Magnus Archiepiscopus Casariensis in Cappadocia, Valente imperante floruit, & sub Gratiano obiit, vt sanctus Hieronymus testatur in libro de Scriptor. Ecclesiast. Opera eius præclarissima sunt, & qua-

Quatuor tomis continentur in editione Basileensi anni 1540.

Tomiprimi hac sunt.

In opificium sex dierum homiliae	11
In Psalmos homiliae	17
Variorum argumentorum homiliae	28

Tomisecundi.

De Virginitate lib. 2.	De Paradiso,	1
Contra Eunomium libri		3
Contra Sabellianos, & Arianos lib.		1
De Spiritu sancto,		1
De libero arbitrio. 1.	De Baptismate.	2

Tomitertii.

Sermones ascetici. 7.	De Iudicio Dei.	1
De Confessione fidei.		1
Moralium summar.		80
Quaestiones fuse explicatae.		55
Quaestiones compendio explicatae.		313
Constitutiones Monasticae.		

Quarti Tomi.

Epistola Basilii, & Gregorii Theologi,	180
Epistola ad Chilonem de vita solitaria.	
Aliae eiusdem epistolae.	
Oratio aduersus eos, qui calumniantur, quod tres Deos dicimus.	

Observatio in Opera S. Basilii.

IN primo tomo ponuntur homiliae vndecim de opificio sex dierum: sed nouem tantum censentur à nonnullis esse Basilii, quia sanctus Hieronymus nouem tantum meminit. Duæ postremae tribuuntur Gregorio Nysseno, qui opus Basilii imperfectum perficere studuit. Sed falli videntur, qui decimam, & vndecimam homiliam Gregorio tribuunt, & Basilii esse negant: nam ipse Gregori-

Us in libro suo de opere sex dierum extremo dicit quidem in supplementum operis Basilii composuisse se librum de opificio hominis, sed non duas homilias : & liber ille extat inter opera Gregorii Nysseni, sed diuersus omnino ab illis duabus homiliis Basilii. Scribit sanctus Hieronymus in libro de Scriptor. Eccles. homilias Basilii de opere sex dierum esse nouem sed hoc dicit quia Basilii nouem tantum initio scripsit, sed postea addidit alias duas, quarum initium est. Veteris debiti solutionem. &c. Vide infra in obseruatione in opera Gregorii Nysseni.

In secundo tomo ponitur liber vnus de Paradiso : sed in editione Antuerpiensi anni 1568. ponuntur homiliae quatuor.

Item in secundo tomo ponuntur libri tres contra Eunomium : sed in editione Antuerpiensi, libri quinque : & quamuis duos vltimos libros Erasmus sustulerit, vt indignos Basilio, alii tamen Basilio non indignos censent.

In tertio tomo sunt quaestiones compendio explicatae, quae non sunt indubitatae. Nicephorus enim lib. 9. cap. 16. & lib. 13. cap. 29. & Sozomenus lib. 3. cap. 13. dicunt, a multis tribui Eustathio Sebasteno Ascerica Basilii : id quod de quaestionibus compendio explicatis intelligendum videtur : nam qu. 1. & 95. videtur damnare traditiones, quas Basilii acriter defendit in libro de Spiritu sancto cap. 27. item q. 4. & 293. videtur tollere de medio discrimen peccati mortalis, & venialis : quod certe sancto Basilio tribui non potest. Additur etiam in editione Antuerpiensi Commentarius S. Basilii in 16. capita Isaiae Prophetae : & alia quaedam minutiora, tum in ea editione, tum in aliis adduntur.

De S. Gregorio Nazianzeno. 370.

SANCTUS Gregorius Episcopus Nazianzenus, cognomento Theologus, S. Basilii aequalis & studiorum comes, floruit sub Valente, & anno 11. Theodosii obiit, teste Sancto Hieronymo de Script. Eccles. Multa scripsit, in quibus

quibus sapientiam cum eloquentia mirifice copulauit;
quæ extant Colonia edita, anno Domini 1570. hæc sunt:

Libri scripti soluta Oratione.

Apologetici lib. 4. Orationes ad diuersos.	3.
Orationes funebres.	7.
Oratio in laudem Heronis Philosophi.	1.
Orationes de pace.	3.
Orationes siue libri de Theologia,	5.
Orationes in Iulianum Imp.	2.
Ad Clidonium epistolæ.	2.
Orationes in dies festos. 7 Tractatus de fide.	1.
Tractatus de fide Nicænæ Synodi.	1.
Orationes variorum argumentorum,	17.
Ad virginem exhortatio,	1.
Metaphrasis in Eccleasten, 1. Epistolæ.	80.

Carmina.

Tragœdia, Christus patiens,	1.
De rebus suis.	2.
De variis argumentis veteris, & noui Testamenti.	9.
De Virginitate insigne carmen.	1.
De præceptis à Virgine seruandis.	1.
Spiritualia epigrammata.	13.
Sententiarum spiritualium carmine scriptarum libri.	3.

Observatio in Opera S. Gregorii.

O Ratio in laudem Heronis Philosophi, debet inscribi, in laudem Maximi Philosophi, vt testatur S. Hieronymus in libro de Script. Eccles. in Gregorio Nazianzeno, vbi reprehendit eos, qui mutauerunt nomen Maximi in nomen Heronis

Metaphrasis in Eccleasten non est Gregorii Nazianzeni, sed Gregorii Thaumaturgi, vt supra ostendimus. Tragœdia Christus patiens, non videtur habere grauitatem solitam Nazianzeno, præsertim cum describitur eiulatus matris Christi, quæ prudentissima, & constantissima erat.

De sancto Damaso. 367.

SANCTUS Damasus Romanus Pontifex an. sexto Theo-
dosii obiit, & scripsit de Virginitate, & alia, quorum
meminit sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles.
Sed vera eius scripta non extant exceptis paucis episto-
lis, quarum aliquæ sunt inter epistolas S. Hieronymi, a-
liquæ in historia Theodoret. lib. 2. cap. 22. & lib. 5. cap.
10. & 11. Tribuitur S. Damaso liber de vitis Pontificum
qui extat in primo tomo Conciliorum: sed liber ille est
Anastasio Bibliothecarii, non Damasi, ut notum est.

De Faustino Diacono. 367.

FAUSTINUS Diaconus vixit tempore Damasi Pontificis
& bis schismaticus fuit, semel in schismate Ursicini
cōtra Damasum, & iterum in schismate Luciferianorum,
ut testantur Gennadius de viris illustribus, & Card. Ba-
ronius tomo 4. Annalium, ad annum Damasi I. & Syricii
IV placuit tamen cum in hoc Catalogo ponere, quoniam
scripsit ad Flacillam Imperatricem libros 7. contra Aria-
nos satis eruditos, qui extant in Bibliotheca sanctorum
Patrum tom. 4. edit. 2.

De sancto Epiphanio. 370.!

SANCTUS Epiphanius Salaminæ Cypri Episcopus floruit
sub Valente Gratiano, & Theodosio Augustis. Scri-
bit S. Hieronymus in libro de Script. Eccles. Epiphani-
um anno quartodecimo Theodosii adhuc superfuisse, &
in extrema etiam senectute libros scripsisse.

Opera eius hæc extant.

Opus panarium contra omnes hæreses, quæ tunc ad
octoginta numerabantur.

Liber inscriptus Ancoratus.

Anacephaleosis, siue summa panarii.

De mensuris, & ponderibus liber.

Historia brevis de Prophetarum vita.

Ad Io.

Ad Ioan. Episcopum Hierosolymitanum epistola, à S. Hieronymo latinitate donata.

De his operibus nulla dubitatio est.

Dicitur Epiphanius scripsisse vitam S. Hilarionis: sed canon extat.

Ad finem epistolæ ad Ioannem Hierosolymitanum videtur aliquid additum ab Iconoclastis: de qua re vide Controversias nostras lib. 2. de Sanctis cap. 9.

De Philone Carpathio. 374.

Philo Carpathius à S. Epiphanio Episcopus ordinatus est, ut in vita S. Epiphanii legitur. Scripsit Commentaria in Cantica canticorum, quæ extant in primo tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum, secundæ editionis. Sed videntur multa inserta ex Commentario S. Gregorii Papæ in Cantica, quæ cum reliqua explicatione non multum coherent.

De S. Ambrosio Mediolanensi. 374.

Sanctus Ambrosius Episcopus Mediolanensis vir plane sanctissimus, & doctissimus Gratiano, & Theodosio Imperatoribus floruit. Obiit anno tertio post excessum Theodosii qui erat trecentessimus nonagesimus septimus ab aduentu Saluatoris, ex Card. Baronio.

Opera eius in editione Parisiensi, anni Domini 1549. qua ego utebar cum hæc scriberem, hæc sunt.

Tomi primi.

De Officiis, lib. 3.	De Virginibus	3.
Ad Virgines exhortatio		1.
Institutio Virginis		1.
Ad Virginem deuotam.		1.
Ad Virg. lapsam.		1.
De Viduis I.	De Pœnitentia	2.
Exhortatio ad Pœnitentiam		1.
De fuga seculi I.	De bono mortis.	1.

Tomi Secundi.

De vocatione gentium, lib.		1.
	De fi-	

De fide ad Gratianum
 De spiritu sancto ad eundem
 De fide contra Arianos
 De Incarnationis Sacramento
 De mysterio Paschæ

8.
 3.
 1.
 1.
 1.

Tertii Tomi.

Oratio funebris de obitu Valentiniani.
 Alia de obitu Saryri.
 De fide resurrectionis Oratio.
 Alia de obitu Theodosii.
 Epistolarum ad diuersos, lib.
 Conciones ad Populum

10.
 91.

Tomi Quarti.

Exameron, lib. 6. De Paradiso
 De Cain, & Abel 2. De Noe, & Arca
 De Abraham patriarcha
 De Isaac, & Anima
 De Iacob & beata vita.
 De Ioseph Patriarcha
 De benedictionibus Patriarcharum
 De Nabuthe Iezraelita.
 De Elia, & Ieiunio 1. De Tobia
 De interpellatione Iob, & David.
 Apologia David 1. De Salomone
 De iis, qui mysteriis initiantur
 De Sacramentis
 De Dignitate Sacerdotali.
 Precariones ante Missam
 Commentarii in Psalm. 1. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 43. 45. 47.
 48. 61. & 118.
 Alia David Apologia.
 De interpellatione David.

1.
 1.
 2.
 1.
 2.
 1.
 1.
 1.
 1.
 3.
 1.
 1.
 6.
 1.
 2.

Tomi Quinti.

In Euangelium Lucæ, lib.
 In omnes Epistolas S. Pauli commentaria.

10.

De fi.

De fide resurrectionis acephalus.

Precationis piæ. Hymni sacri.

Canticum sanctorum Ambrosii & Augustini, quod incipit, Te Deum laudamus.

Observatio in Opera S. Ambrosii.

IN primo tomo, Liber ad Virginem lapsam non videtur esse S. Ambrosii: nam cap. 8. si loquitur auctor. Inhære pœnitentiæ usque ad extremum vitæ, nec tibi præsumas ab humana die posse veniam dari: quia decipit te, qui hoc tibi polliceri voluerit: quæ enim proprie contra Dominum peccasti, ab illo solo te convenit in die Iudicii expectare remedium. Atqui hæc sententia Novatianum errorem continet, & contra eam disputat sanctus Ambrosius in duobus libris de pœnitentia: quos libros indicat ipse cap. 8. lib. 2. à se fuisse compositos, dum describit, quo pacto à forensi negotio ad sacerdotium repetite vocatus fuerat. Petrus quidem à Soto lect. 2. de necessitate confessionis libros duos de pœnitentia non audeat affirmare esse S. Ambrosii: sed communiter S. Ambrosio adscribuntur.

In secundo tomo, libri de vocatione gentium falso tribuuntur S. Ambrosio, cum manifeste S. Prosperi sint. Certe Ambrosii esse non possunt, cum lib. 1. cap. 7. & lib. 2. cap. 8. disputet auctor adversus Pelagianos qui post mortem S. Ambrosii exortisunt.

In tertio tomo, certum est aliquas epistolas & aliquos sermones non posse esse Ambrosii. Nam in epistol. 84. quæ est ad Demetriadem, mentio fit Pelagianorum, qui (ut paulo ante dixi) Ambrosio noti non fuerunt. Sunt etiam, qui epistolam 8. ad Vercellenses, S. Ambrosii, esse negant quod in ea fiat mentio Venetiarum, quæ tempore S. Ambrosii nondum conditæ erant. Sed falluntur: nam per Venetias eo loco non intelligitur ciuitas Venetiarum sed regio: coniunguntur enim Venetiæ cum Liguria, & Æmia: sic enim loquitur auctor in principio epistolæ, Ex omnibus Liguriæ, atque Æmiæ Venetiarumque, vel cæteris finitimis Italiæ partibus, &c.

Sermo

Sermones, nonus, tricesimus septimus, & septuagesimus secundus inueniuntur etiam inter sermones sancti Augustini. Item sermo 69. qui est de S. Eusebio Vercellensi Episcopo, & sermo septuagesimus tertius, qui est de sancto Cypriano, inueniuntur etiam inter sermones sancti Maximi, sed verbis alicubi mutatis.

Sermones vero sequentes nempe, 3. 14. 30. 31. 32. 44. 47. 50. 51. 52. 53. 54. 56. 57. 58. 60. 61. 62. 66. 71. 77. 78. & 82. sunt ad verbum inter sermones sancti Maximi, ut plane iudicari non possit, utrum Ambrosio, vel Maximo tribui debeant. Sed cuiuscunque sint, antiqui, & Sancti auctoris sunt.

Sermo nonagesimus de passione B. Agnetis dubius redditur, quoniam sanctus Ambrosius libro 1. de Virginibus significat, Beatæ Agneti ceruicem gladio amputatam. Stetit inquit, orauit, ceruicem inflexit. At illius sermonis auctor scribit, B. Agneti ad palum alligatæ, ut combureretur, cum flamma diuinitus extincta esset, iussu Aspasii iudicis gladio guttur fuisse perfosum.

Sermo quoque nonagesimus secundus, de Baptismo S. Augustini, longissime distat à stylo, & grauitate Ambrosii: neque villo modo credibile est, quod in eo sermone dicitur, Ambrosium sæpe Deum orasse, ut eum à captiuitatibus Augustini liberaret. Augustinus enim non disputando cum Ambrosio, sed eum concionantem audiendo ad fidem Catholicam conuersus est, ut ipse idem testatur lib. 5. confess. cap. 13. & lib. 6. cap. 1.

In quarto tomo Apologia David posterior, & liber etiam posterior de interpellatione David non videtur esse Ambrosii, tum quia stylus diuersus est, & iam ante scripserat Ambrosius Apologiam David, & libros tres de interpellatione David, tum quia auctor posterioris Apologiæ negat, adulterium David fuisse verum adulterium, & allegorice interpretandum censuit, Ambrosius autem in vera Apologia sua peccatum adulterii confitetur, sed laudat poenitentiam.

In quinto tomo, sunt commentaria in epistolas sancti Pauli,

Pauli, quæ à multis non creduntur Ambrosii, nec sine causa.

Primo, quia S. Augustinus, qui libenter, & frequenter Ambrosii testimoniis utitur contra Pelagianos, ex his commentariis nulla testimonia petit.

Secundo quia Pelagius ipse, qui Ambrosii testimonia sancto Augustino obicere solet ex his commentariis nihil obiecit, cum tamen in his commentariis sint non pauca, quæ Pelagii errores continere videntur, ut perspicuum est ex commentariis in epistolam ad Romanos.

Tertio, quia auctor horum commentariorum multa exponit contra sententiam S. Ambrosii, quod plane perspiciet, qui conferre voluerit illud Philip. 2. Qui cum in forma Dei esset: explicatum in commentario huius auctoris, cum explicatione Ambrosiana in epistol. 47. & lib. 2. de fide cap. 4. & illud 1. Tim. 1. Regi seculorum immortalis: explicatum in commentario huius auctoris, cum expositione Ambrosiana lib. 2. de fide cap. 1. & 3. & lib. 3. cap. 2.

Quarto, quia sanctus Augustinus lib. 4. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 4. citat sanctum Hilarium in expositione illorum verborum ad Rom. 5. in quo omnes peccauerunt: & sententia, quam sanctus Augustinus citat, habetur totidem verbis in commentario huius auctoris: non igitur auctor huius commentarii, est Ambrosius, sed Hilarius Pictaviensis, aut Hilarius Arelatensis: nam iste auctor vixit tempore Damasi, ut ipse testatur in Commentario ad caput tertium prioris ad Timotheum: tempore autem Damasi Hilarius Arelatensis, aut natus non erat, aut adolescens erat: S. autem Hilarius Pictaviensis obiit anno quinto Valentiniani Imp. ex Hieronymo in Chronico: annus autem quintus Valentiniani erat secundus Damasi: non est autem credibile in extrema ætate tam ingens opus cudisse Hilarium, & stylus Hilarii cum stylo huius auctoris nihil simile habet: Hilarius vero Arelatensis post Damasi tempora floruit. Credibile igitur est auctorem horum commentariorum esse Hilarium

Diaconum Romanum, qui Luciferi schisma propagauit, & libros etiam non paucos scripsit, ut sanctus Hieronymus testatur in dialogo contra Luciferianos extremo. Neque mirum est, hunc Hilariū à sancto Augustino, sanctum Hilarium vocari, cum nuncupatio Sancti tunc factis communis fuerit Christianis, præsertim Ecclesiasticis.

Postremo accedit, quod idem videtur esse auctor horum commentariorum, & quæstionum veteris, & noui testamenti, quæ extant inter libros sancti Augustini: doctrina enim horum commentariorum, & illarum quæstionum simillima est, ut notauerunt Censores Louaniceses in notis ad Augustinum: stylus videtur etiam esse idem & ætas mirifice consentit: auctor enim illarum quæstionum quæst. 44. scribit, ab excidio Hierosolymæ vsque ad sua tempora fluxisse annos trecentos: quibus si addas annos à Natiuitate Christi vsque ad excidium Hierosolymæ erunt omnes anni 372. vel 373. ut ex Chronico S. Hieronymi apparet. Hoc eodem tempore sedisse Damasum Pontificem, sub quo auctor horum commentariorum scripsisse se memorat in explicatione capitis primi epistolæ prioris ad Timoth. notissimum est.

Quod si auctor horum commentariorum idem sit cum auctore illarum quæstionum, plane efficietur auctorem horum commentariorum non esse Ambrosium. Ambrosius enim nihil scripsit antequam Episcopus fieret, neque factus est Episcopus ante annum Dom. 374. ut Card. Baronius in Annalibus docet. Ille autem auctor cum scriberet, numerabat annum Dom. 372. vel 373. ut supra diximus.

In eodem tomo sunt hymni sacri, ex quibus aliqui certo sunt Ambrosii, ut ille, Deus creator omnium, Polique tector vestiens, &c. cuius meminit sanctus Augustinus lib. 9. confess. cap. 12. & ille, Æterne rerum conditor Noctem diemque qui regis, &c. cuius meminit idem Augustinus lib. 1. Retract. cap. 21. Aliqui certo non sunt Ambrosii, ut ille, Vexilla Regis prodeunt, qui est Fortunati, & alii quidam in quibus non seruatur ratio metrica quæ

quæ Ambrosio notissima erat, eiusmodi est ille, Opratus votis omnium sacratus illuxit dies, Quo Christus mundi spes Deus conscendit cælos arduos, & ille: Christe, qui lux es, & dies Noctis tenebras detegis, &c. Isti enim indigni videntur qui Ambrosio tribuantur. Canticum, Te Deum laudamus, Ecclesia in diuinis officiis, Ambrosii, & Augustini canticum vocat & extat Chronicum S. Dacii Episcopi Mediolanensis, qui Iustino imperante floruit, in cuius chronici libro primo, cap. decimo, scribitur, completo baptismo S. Augustini, toto obstupesciente populo repente canticum illud à sanctis Ambrosio, & Augustino alternatim fuisse cantatum.

Præter opera suprascripta, In editione Romana anni 1585. adduntur opera quædam sancto Ambrosio adscripta, quamuis eius non sint, vt commentarius in Apocalypsim, & alia quædam, & recte dicuntur ea opera non esse sancti Ambrosii, ac præsertim explicatio Apocalypsis, cum auctor mentionem faciat Longobardorum Italiam inuadentium: quæ inuasio diu post mortem S. Ambrosii contigit.

De S. Philastrio Brixienfi. 380.

SANCTUS Philastrius Episcopus Brixie, tempore S. Ambrosii vixit, vt sanctus Augustinus testatur initio libri de hæresibus ad Quod vult Deus: scripsit librum de hæresibus vsque ad sua tempora, qui liber extat in Bibliotheca sanctorum Patrum secundo edita, tomo 4. Sed illud est obseruandum, multa à Philastrio inter hæreses numerari, quæ vere hæreses non sunt: proinde cum prudentia legendus est. Quod autem in hæresi 63. meminit anni Dom. 430. mendum est Typographorum: nam ad eum annum hic auctor non petuenit.

De Idacio Claro. 380.

IDACIUS, sive Ithacius Clarus Episc. Hispanus, de quo multa Sulpitius in historia sacra cum de Priscilliano agit. Scripsit libros tres aduersus Variandum Arianum, qui

extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 4. edit.
2. scripsit etiam Apologeticum aduersus Priscilliani hæ-
reses, teste Isidoro de viris illustribus cap. 15. quem li-
brum extare non puto. Vixit circa annum Dom. 380. &
in eo reprehensus, & punitus, ab Episcopis fuit, quod Pri-
scillianum apud seculares Iudices accusauerit, & occidi
curauerit.

De S. Gregorio Nysseno. 380.

Sanctus Gregorius Nyssenus Episcopus, S. Basilii fra-
ter viuebat adhuc, & scribebat anno 14. Theodo-
sii, teste S. Hieronymo libr. de Scrip. Eccles. Interfuit
Concilio Primo Constantinopolitano, & scripsit Sym-
bolum fidei in ea Synodo editum, vt refert Nicephorus
lib. 12. hist. cap. 13.

Eius opera ex editione Basileensi anni 1562. hæc sunt:

Epistola de nomine Christiani.

De Oratione Dominica, lib. 1.

De octo Beatitudinibus in cap. 5. Matth. 1.

Sermones, de Natiuitate.

De S. Stephano.

In sextum Psalmum.

De Octaua. De Pascha.

De Christi assumptione.

De Trinitate, & quod Spiritus S. sit Deus.

De eo, quod non sint tres Dii.

De differentia essentiae, & hypostaseos.

De fide Trinitatis.

In dictum Apostoli, Tunc ipse filius subiicietur ei. De
dormientibus.

De Infantibus præmature raptis.

De Resurrectione, Orationes 4.

De Assumptione Domini.

In dictum Domini, Quatenus fecistis vni ex minimis
his, mihi fecistis.

De Anima & resurrectione disputatio.

De Trinitate contra Iudæos.

San-De

De sancto Baptismo.

Orationes laudatoriae in Basilium.

In 40. Martyres.

In Pulcheriam.

In Placillam.

In Gregorium Neocæsariensem.

In Theodorum martyrem.

In Meletium.

De imagine, siue de creatione hominis, supplementum
exameron Basilii.

De Philosophia, lib. 8

De vita Moyfis. 1

*Prima observatio in opera S. Grego-
rii Nysseni.*

DEesse videntur in hoc librorum Catalogo libri in
Eunomium, quorum meminit S. Hieronymus in li-
bro de Script. Ecclesiast. Neque dici potest, contra Eu-
nomium scriptum esse librum de Trinitate, &, Quod
Spiritus sanctus sit Deus: nam hic est libellus, non libri
plures: & in hoc libello Eunomius ne nominatur qui-
dem. Audio ex Bauarica Bibliotheca depromptos Græ-
celibros duodecim contra Eunomium, eosque latinita-
te donatos à Patre Iacobo Gretsero nostro de literis, &
quod est longe amplius, de Ecclesia Catholica optime
merito. Hi sunt igitur libri, quos commemorat S. Hiero-
nymus & sibi ab ipso Gregorio lectos fuisse dicit.

Secunda Observatio.

PRæter libros supra numeratos extant ex editione Pa-
risiensi anni 1373.

In Ecclesiasten conciones octo.

In Cantica Canticorum explanatio.

De perfecti hominis Christiani forma.

Catechetica Oratio, quæ dicitur magna.

G 3

In eos,

In eos, qui differunt baptismum.

De fugienda fornicatione.

In eos, qui agere ferunt reprehensiones.

In mulierem peccatricem.

De Pauperibus amandis.

De vera Virginitate.

Ad Flavianum epistola.

Tertia Observatio.

Libri octo de Philosophia non videntur esse S. Gregorii Nysseni: nam in lib. 2. docet, animam non creati in corpore, sed ante corpus fuisse creatam, qui est error Origenis: & præterea totum hoc opus philosophicum est & sapit Pelagianismum. Adde quod hoc idem opus inuenitur in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo nono, ex editione secunda sub nomine cuiusdam Nemethi Philosophi Christiani eo solum excepto, quod apud Nyssenum diuiditur in octo libros, apud Nemethum est vnus liber diuisus in capita 45. & inscribitur, De homine, siue de anima. Hic autem Nemethius, quando scripserit, ignoratur: sed quia nominatim refellit Manichæos, Apollinarem, & Eunomium, videtur vixisse, & scripsisse tempore S. Gregorii Nysseni, aut certe non antea.

Quarta Observatio.

Posset ab aliquo quæri cur Gregorius scripserit de creatione hominis ad supplendum exameron Basilii, cum ipse Basilius suppleuerit opus suum addens decimam, & vndecimam homiliam, in quibus creationem hominis satis copiose explicat. Respondemus, Basilium in duabus illis postremis homilis absoluisse explanationem diuinæ Scripturæ de opere sex dierum, sed non accurate disputasse de tota structura corporis humani, imo vero solum attingisse ea, quæ ad oculos pertinent, vt ex illis cætera colligerentur. Itaque in homilia postrema aperte indicat, se non omnia dixisse, quæ dici potuissent, cum ait, Si mihi tantum superesset ocii, vt tibi hominis structuram demonstrare possem, ex te ipso sane disceres sapientiam Dei
circa

Circa te. Gregorius igitur ex his & aliis Basilii verbis occasionem accipit scribendi libri de creatione hominis, libri, inquam, longissimi, in quo suppleret ea, quæ Basilii omisit, de voce, de auribus, de manibus, de aliis denique membris, vel sensibus, quæ structuram humani corporis admirabilem reddunt.

Quinta Observatio.

Hæretici, qui peregrinationes ad loca sancta reprehendunt, nituntur maxime Oratione quadam valde proluxa sancti Gregorii Nysseni, quam totam referunt Magdeburgenses Centuria quarta cap. 10. Sed eam orationem non inuenimus hactenus inter opera S. Gregorii Nysseni. Neque argumenta, quæ inde colligunt hæretici aliquid probant, ut nos aperte ostendimus in controuersis lib. 3. de Sanctis cap. 8.

De Amphilochio. 380.

Amphilochius Iconi Episcopus S. Gregorii æqualis, quem S. Hieronymus in epistola ad Magnum parem doctrina sacra, & prophana facere videtur Basilio, & Gregorio Nazianzeno, cum de his tribus viris dicit, non facile iudicari posse, quid in illis primum admirari debeas, eruditionem seculi an scientiam scripturarum.

Scripsit librum de Spiritu sancto, & homilias non paucas: de priore libro testis est S. Hieronymus in l. de Script. Eccles. De homiliis testis est Theodoretus, qui eas in dialogis frequenter citat.

An hoc tempore extet liber de Spiritu sancto, & homiliae, quas Theodoretus citat, equidem certo scire non porui.

Extat quidem sub nomine Amphilochii vita S. Basilii Magni, sed haud dubio falsa, vel supposititia. Primum enim narrat ille auctor Basilium factum Episcopum ante mortem Iuliani. Quod repugnat historiis, & ipsi S. Gregorio Nazianzeno in oratione de S. Basilio. Deinde nar-

rat auctor, sanctum Basilium ostensum fuisse per revelationem Eusebio Cæsariensi, cum antea eum non nosset. Quod etiam falsum esse certum est, ex eo, quod Nazianzenus scribit, Eusebium cum Basilio de Episcopatu contendisse, & ea de causa inimicum Basilio factum. Tertio constat, sanctum Basilium obiisse anno ultimo Valentis Imper. & octo annis Episcopatum administrasse, ex Gregorio Nazianzeno, & aliis: proinde Episcopum factum anno sexto Valentis: at iuxta suppositum Amphilochium, Basilius, vel sedisset annis quindecim, vel ante mortuus esset, quam Episcopus fieret, si vivente Iuliano iam Episcopus erat.

Omitto multa alia, quæ perperam narrantur in illa vita tum de Libanio, tum de aliis.

De S. Hieronymo. 390.

Sanctus Hieronymus presbyter & Ecclesiæ doctor floruit anno 14. Theodosii, ut ipse de se testatur in libro de Script. Eccles. extremo. Obiit Honorio imperante anno Domini 422. ætatis suæ anno 51. ex chronico sancti Prosperi, vel anno Domini 420. ætatis anno 78. ex Annalibus Card. Baronii. Opera sancti Hieronymi novem tomis continentur in editione Lugdunensi anni millesimi quingentesimi trigesimali. In editione vero Romana anni 1565. & 1572. Mariani Victorii idem est tomorum numerus, sed quæ prior editio coniecerat in quatuor tomum, editio posterior coniecit in octauum, & nonum: & quæ editio prior collocauerat in tomis quinto, sexto, septimo, octavo, & nono: posterior collocat in quarto, quinto, sexto, & septimo. Nos sequemur ordinem editionis posterioris, quæ ab erroribus Erasmi purgata est.

Igitur in primo tomo hæc opera insunt.

Primi Tomi.

Epistolæ hortatoriæ, ut plurimum, 42.
Ad Heliodorum. Ad Rusticum.

Ad

Ad Lætam. Ad Saluiam.
Ad Agereuchiam, duæ. Ad Paulinum.
Ad Paulum, & Eustochium nomine Marcellæ. Ad Marcellam, tres.
Ad Paulum Concordiensem.
Ad Theophilum Alexan.
Ad Castrutium. Ad Exuperantium.
Ad Iulianum Diaconum.
Ad Virgines Hermonenses.
Ad Rufinum. Ad Chromatium & alios.
Ad Antonium.
De vitando suspecto contrubernio.
Ad Sabinianum Diaconum.
Ad Nepotianum. Ad Florentinum, duæ.
Ad Demetriadem. Ad Furiam.
Ad Gaudentium. Ad Celantiam.
Ad Eustochium, duæ.
Ad Lucinium.
Ad Abigaum. Ad Iulianum.
Ad Castorinam. Ad Theodosium Monachum. Ad Augustinum.
Ad Nicæam Diaconum.
Ad Chrisogonum. Ad Rusticum.
In eodem tomo sunt epistolæ laudatoriæ, siue funebres, numero duodecim.
In Nepotianum. In Marcellam.
In Blefillam. In Afellam.
In Leam. In Paulam.
In Lucinium. In S. Paulum.
In Malchum. In Fabiolam.
In sanctum Hilarionem.
In mulierem septies ictam.
Denique ad finem primi tomi, est liber de Scriptoribus Ecclesiast. siue de viris illustribus.

Observatio in primum Tomum.

In hoc primo tomo nihil est, de quo merito dubitari possit.

Secundi Tomi

In secundo Tomo libri sunt contra hæreticos, vel calumniatores.

Aduersus Heluidium, lib. 1.

Aduersus Iouinianum, lib. 2.

Apologia pro libris in Iouinianum.

apologeticum ad Domnionem.

Ad Pammachium pro iisdem libris.

Aduersus Vigilantium ad Riparium epistola.

Aduersus Vigilantium, lib. 1.

Ad Marcellam aduersus Montanum epistola.

Aduersus Luciferianos Dialogus.

Ad Auitum contra Origenem.

Ad Ioannem Hierosolymitanum Origenistam.

Ad Pammachium de erroribus Io. Hierosoly.

Ad Theophilum contra eundem Ioannem.

Apologiæ aduersus Ruffinum lib. 3.

Ad Cresiphontem aduersus Pelagium.

Aduersus Pelagianos, lib. 3.

Ad diuersos diuersorum argumentorum epistolæ triginta
necnon epistolæ Epiphanii, Theophili, & Augustini.

Ad Hieronymum epistolæ octo.

Observatio in secundum Tomum.

In hoc etiam tomo nihil est dubium, vel suppositium.

Tertijs Tomi,

In Tomo tertio sunt præfationes, & questionum explanationes.

Ad Paulinum de libris diuinæ scripturæ.

Præfationes in Pentateuchum.

In Iosue. In libros Regum.

In librum Paralip. 2.

In Esdram. In Tobiam.

In Iudith. In Esther.

In Iob. In Prouerbia.
 In Ecclesiastem. In Cantica.
 In Isaiam. In Hieremiam.
 In Ezechielem. In Danielelem.
 In 12. Prophetas.
 In quatuor Euangelia.

Sequuntur in eodem tomo explicationes quaestionum
 à diuersis propositarum.

A Damaso. A Dardano.
 A Vitali. Ab Amando.
 A Minerio, & ab Alexandro.
 A Cypriano. A Paula Urbica.
 Ab Euagrio. A Marcella.
 A Sophronio. Ab Hedibia,
 A Principia Virgine. A Fabiola.
 A Ruffino. A Sunia, & Fretella.
 Ab Algasia. A Paulino. A Desiderio.

Denique sunt in eodem Tomo.
 Traditiones siue quaestiones Hebraicae.
 In Genesim.
 In libros Paralipomenon.
 In libros Regum.

Item, libri de locis Hebraicis, & de nominibus Hebraicis, quae in omnibus libris testamenti veteris & noui occurrunt.

Observatio in Tomum tertium.

In hoc tomo nihil est, de quo dubitetur exceptis quaestionibus in libros Regum, & in libros Paralip. Sanctus enim Hieronymus in libr. de Script. Eccles. extremo, testatur, se scripsisse traditiones, siue quaestiones Hebraicas in Genesim, loca Hebraica, & nomina Hebraica; & de traditionibus, siue quaestionibus Hebraicis in libros Regum, & in lib. Paralip. nihil dicit, praeterea in quaestionibus Hebraicis in Genesim adscribit idem Hieronymus passim verba Hebraica, in quaestionibus autem in libros Regum & Paralip. nonnisi semel, aut iterum id facit. Denique grauior videtur scriptio illa in Genesim, quam

ista

ista, in libros Regum, & Paralipomenon, sed cuiuscunque sit hoc opus, non magni refert.

Quarti Tomi.

In 4. tomo sunt commentaria in quatuor Prophetas maiores, & Threnos Hierem.

Quinti Tomi.

In quinto tomo sunt commentaria in Ecclesiastem: & in duodecim Prophetas minores.

Sexti Tomi.

In tomo sexto commentaria in Matthæum, In epistolas ad Galatas, ad Ephesios, ad Titum, ad Philemonem, Liber Didymi de Spiritu S. à Hieronymo latinus factus.

Observatio.

In his tribus tomis omnia sunt legitima, & certa, quod attinet ad auctorem excepto Commentario in Threnos Hieremiæ, qui videtur esse potius Rabani, quam Hieronymi: habetur enim inter opera Rabani, & inveniuntur in eo sententiæ aliquæ ex sancto Gregorio decerptæ.

Post Commentarium in Matthæum, sequebatur Commentarium in Marcum, quod Marianus prudenter omisit quia auctor ostendit se neque Græcæ linguæ, neque Hebraicæ fuisse peritum: & in explicatione ca. 14. & 15. multa scribit inepta, & falsa.

Septimi Tomi.

In tomo septimo Commentaria in Psalmos omnes. Versio S. Hieronymi ex Hebræo.

Observatio.

De Commentariis in psalmos obscura quæstio est: scripsit sanctus Hieronymus in psalmos septem, videlicet in Psal. 14. 15. 16. 17. 18. 19. & 20. ut ipse testatur in libr. de Script. Eccles. Deinde scripsit in Psalm. 44. 89. & 126. ut notū est ex Epistolis eius ad Principiam, & ad Cyprianum, &

num, & ad Marcellam. Scripsit denique Commentarios in omnes Psalmos, ut ipse idem testatur in Apologia prima contra Ruffinum. Certum est primos tractatus in Psalmos septem, periisse: non minus certum est, explicationem trium psalmorum, esse S. Hieronymi, & arate inter epistolas. De Commentariolis quæstio est, an sint ista Commentaria, quæ sub nomine sancti Hieronymi extant in hoc septimo tomo. Quod enim sint ista ipsa Commentaria, quæ nunc extant, probari potest, primo ex eo quod sanctus Hieronymus in Apologia prima contra Ruffinum, scribit, se in Commentariolis illis vertisse verba Hebraica, nasse cubar, quæ habentur in secundo Psalmo, adore filium, eadem autem verba in interpretatione Psalterii de Hebræo in Latinum, vertisse, adorare pure: & utramque lectionem defendit. Atqui in istis Commentariis, de quibus agitur, inuenitur, adore filium: & in interpretatione ex Hebræo inuenitur, adore pure, igitur sicut interpretatio Psalterii ex Hebræo, quæ extat, est sancti Hieronymi, ita & Commentaria quæ extant, eiusdem sunt Hieronymi. Deinde probari potest alio simili argumento ex sancto Augustino: Sanctus enim Augustinus in epistola ad Fortunatianum citat verba S. Hieronymi exponentis Psalmum nonagesimum tertium: & verba illa omnia inueniuntur in Commentario isto, ut non videatur posse esse dubium, quin sanctus Augustinus citauerit Commentaria ista sub nomine S. Hieronymi. Accedit tertium argumentum ex testimonio sancti Gregorii, qui explicans verba illa Psalmi quarti pœnitentialis: Cor contritum, & humiliatum Deus non despicias: allegat sanctum Hieronymum exponentem eundem locum: & expositio illa in his Commentariis inuenitur: proinde testimonio sancti Gregorii, hæc ipsa Commentaria sancti Hieronymi esse videntur. Contra tamen sunt argumenta non minus probabilia. Nam hic auctor in explicatione Psalmi sextidecimi, disertis verbis citat Eucherium: Eucherium autem, qui ex scriptis notus est, multis annis sanctus Hieronymus præcessit: neque in libro de Script. Eccles. ullius Eucherii sanctus Hieronymus meminit, cū
tamen

tamen nullum fere prætereat ex maioribus, vel æqualibus suis. Deinde hic idem auctor in explicatione Psal. 108 scribit, suo tempore fuisse annum quadringentesimum ab excidio Hierusalem, in quo cæpit vltima captiuitas Iudæorum: excidium autem Hierusalem contigit anno quadragesimo secundo post passionem Domini, vt idem auctor ibidem affirmat: quibus annis si addamus annos triginta tres vitæ Christi, erunt omnes simul anni 475. Igitur auctor horum Commentariorum viuebat anno Domini 475. Atqui sanctus Hieronymus obiit anno Domini 422. vt supra dictum est. Accedit tertium argumentum quod hic auctor in explicatione Psal. 86, dicit illa verba: Nunquid Sion dicet homo, esse ex Hebraica veritate: & tamen in translatione Psalterii ex Hebræo sanctus Hieronymus vertit, Ad Sion diceretur homo: & vere sic est in Hebræo, vt videatur auctor horum Commentariorum non calluisse linguam Hebraicam, ac per hoc non esse Hieronymus, qui eius linguæ, sine controuersia peritissimus erat. At (vt omittam alia multa) S. Hieronymus in Apologia prima contra Rufinum scribit, se Cōmentarios confecisse in Psalmos: auctor autem horum Commentariorum in quorundam Psalmorum explicatione longissimas disputationes vel cohortationes adiungit. Vide Commentaria in Psal. 81. 86. 132. 133. & secundam expositionem Psalm. 119. quæ habetur ad finem Commentarii: isti enim Psalmi breuissimi sunt, & Commentaria habent fusissima. Ego igitur (si mihi liceat sententiam meam exponere) existimo, Commentaria, de quibus agimus, vere esse sancti Hieronymi, sed non pura. Videtur enim aliquis longe posterior scriptor adiunxisse multa de suo: quod idem accidit versioni Scripturarū ex Hebræo, quam habemus in editione vulgata: est enim versio ipsa sancti Hieronymi, exceptis Psalmis, in editione vulgata, sed multis additis, vt ostendi in Controuersis, lib. 2. de Verbo Dei, cap. 9. extremo: sic igitur Commentaria ista Hieronymi sunt, sed aucta ab aliquo, qui multa inseruit ex Hilario, ex Ambrosio, ex Rufino, & ex Augustino, & qui etiam adiecit cohortationes, siue conuinculas.

las; quæ habentur interdum ad finem, & qui ista adiecit videtur vixisse anno Domini 475. ut etiam facile Eucharium citare potuerit. Atque ex hac obseruatione soluntur omnia argumenta, quæ nos paulo ante adduximus, quæque ab aliis Scriptoribus adducuntur. Illud vnum videtur solui non posse, quod hic auctor dicat, secundum Hebraicam veritatem haberi in Psal. octuagesimo sexto Nunquid Sion dicet homo, Respondemus tamen, vocem illam (Hebraicam) irrepisse in textum scioli alicuius temeritate, & omnino abradendam esse: auctor enim dixerat: alicubi legi, Mater Sion, alicubi, Nunquid Sion: & addidit, in textu Græco haberi μήτηρ, id est, nunquid, sed aliquo mutatum est in μήτηρ, id est, mater: & se velle utroque modo exponere: & cum exposuisset, Mater Sion, addit, exponamus nunc secundum Hebraicam veritatem, quæ habet, Nunquid Sion, ubi illud, Hebraicam, superuacaneum est: & legendum videtur exponamus nunc secundum veritatem, quæ habet Nunquid Sion: illud enim, Mater Sion non est secundum veritatem Græci textus, sed secundum corruptionem: in illis enim Commentariis sanctus Hieronymus exponit Psalterium secundum versionem Græcam Lxx. Interpretum, non secundum versionem ex Hebraico.

Octauo Tomi.

In Tomo octauo hæc sunt.

In Iob Commentaria Bedæ.

In Prouerbia Commentaria Bedæ.

In Cantica Homiliæ Origenis.

In omnes Pauli epistolas Commentaria falso attributa Hieronymo.

Obseruatio.

Recte Marianus Victorius Commentaria in Iob non tribuit sancto Hieronymo, sed Bedæ: nam in extremo volumine scribit auctor, se scripsisse in gratiam Vesterii: Vesterium autem Episcopum fuisse in Anglia tempore Bedæ, ex historia eiusdem Bedæ manifeste colligitur.

Recte

Recte quoque Commentaria in Prouerbia tribuuntur Bedæ, non autem Hieronymo, siquidem in caput 21. & 31. citatur S. Gregorius Papa; & in cap. 30. citatur nominatim S. Hieronymus.

Commentaria in omnes Epistolas, non solum non sunt Hieronymi, sed, quod magis mirum est, Pelagii hæresiarchæ sunt. Nam sanctus Augustinus, lib. 3. de peccatorum meritis, & remiss. cap. 1. dicit, se legisse Commentaria Pelagii breuia in omnes epistolas Pauli: & infra ca. 12. allegat quædam ex Commentariis in cap. 7. prioris ad Corinth. quæ in his Commentariis inueniuntur. Vide auctorem horum Commentariorum, in cap. 5. 6. 7. & 8. & 11. ad Romanos, item 1. Corinth. 4. Philip. 1. & 3. & in caput 6. prioris ad Timoth. & inuenies sententias manifeste Pelagianas.

Noni Tomi.

In Tomo nono sunt multa aliorum ut Eusebii Cæsariensis, Ruffini, Augustini, Gennadii, & aliorum, de quibus nullum est dubium.

Plurimi etiam libri, vel epistolæ ponuntur, quas Erasmus tanquam supposititias in tomum quartum cõiecerat, Vere enim nihil horum est, quod Hieronymi doctrina, vel fide sit dignum. Ego solum ea commemorabo, quæ manifeste comperi ad Hieronymum non pertinere.

Epistola ad Demetriadem Virginem, quæ incipit, Si summo ingenio: Pelagiana est, & à S. Augustino tribuitur ipsi Pelagio, & confutatur in libro de gratia Christi cap. 22. 27. 37. 38. & 40.

Epistola ad Geruntii filias, similiter Pelagiana est: sicut etiam.

Epistola ad Amicum de cognitione diuinæ legis.

Epistola de Scriptoribus Ecclesiasticis ad Desiderium ponit inter lumina Ecclesiæ Origenem, Iouinianum, Pelagium, hæreticos: numerat etiam Hilarium Pontificem, qui S. Leoni successit, qui diu post mortem S. Hieronymi clarere cœpit,

Epi-

Epistola de filio luxurioso, & frugi, Pelagiana est: & multum omnino discrepans à vera epistola sancti Hieronymi de eodem argumento.

Symbolum ad Damasum, quod incipit, Credimus in Deum Patrem, & clauditur illis verbis, se imperitum, & maleuolum, vel non Catholicum, non me hæreticum cōprobabit: non est Hieronymi ad Damasum, sed Pelagii ad Innocentium. Id ostendit S. Augustinus in lib. de gratia Christi, cap. 30. 31. 32. & 33. ubi dicit Pelagium misisse ad Innocentium Papam libellum fidei suæ: & ibidem refert verba eius libelli, quæ sunt illa ipsa, quæ in hoc Symbolo continentur.

Epistolæ sancti Augustini ad Cyrillum Hierosolymæ Episcopum de obitu sancti Hieronymi, sine dubio falsæ & suppositiæ sunt. Constat enim Cyrillum Hierosolymitanum Episcopum obiisse diu antequam sanctus Hieronymus moreretur: scribit enim sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. in Cyrillo, Cyrillum sæpius expulsum, & reuocatum, tandem octo annis pacifice sedisse. Adde quod epistolæ istæ, vt etiam epistola Eulebii ad Damasum de morte sancti Hieronymi nouitatem suam manifeste produnt. Nec solum nouitatem, sed etiam imperitiam, & imposturas: scribit enim fictitius Cyrillus ad Augustinum, hæresiarcham quendam Syluanum docuisse, duas in Christo esse voluntates: sed miraculis sancti Hieronymi hunc hæresiarcham fuisse confutatum. At hæresis monothelitarum ducentis annis post tempora Cyrilli, & Hieronymi exorta est: & non est hæresiarcha dicendus, qui duas voluntates in Christo confitetur, sed qui vnā tantum, vt ex Concilio sexto generali intelligi potest. Itaque auctor harum epistolarum confundit tempora, hæresim monothelitarum pro fide Catholica vendit, Cyrillum, Augustinum, & Hieronymum pro magna laude hæreticos monothelitas facit.

Tribuitur ad vltimum sancto Hieronymo liber de viris sanctorum Patrum: sed sciendum est, eum librum non esse vnius auctoris: nam in prima parte ponuntur vitæ Monachorum, quas scripsit Euagrius Ponticus de quo

H

scribit

scribit sanctus Hieronymus in epistola ad Cresiphontem, ex illis vitis solam primam esse verā, quæ est Ioannis Abbatis: eidem Euagrio tribuit vitas Patrum Gennadius in suo catalogo scriptorum. Viris illis ab Euagrio scriptis adiunctæ sunt vitæ Pauli primi Eremitæ, Hilarionis, & Malchi à sancto Hieronymo scriptæ: item vita sancti Antonii scripta ab Achanasio: item vita Mariæ Ægyptiacæ à Zozimo edita: item multa ex collationibus Cassiani: denique vita sancti Hieronymi parum fideliter conscripta.

De Theophilo Alexandrino. 390.

Theophilus Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus sancti Hieronymi æqualis, vt epistolæ vtriusque inuicem scriptæ testantur, scripsit epistolas tres Paschales, quas sanctus Hieronymus latinas fecit. Atque epistolæ istæ satis vtilis, & doctæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 3. scripsit præterea aduersus Origenem, & alia quorum meminit. Gennadius in lib. de viris illustribus, sed hæc non extant. Ad initium epistolarum paschalium ponitur epistola quædam, sub nomine Sancti Hieronymi ad Theophilū quæ epistola supposititia esse videtur, nam inuehitur auctor epistolæ in sanctū Ioannem Chrysostomum, iam tum defunctum, tanta acerbitate, quanta non potest vllō modo tribui sancto Hieronymo. Deinde salutatio initio epistolæ est omnino inusitata sancto Hieronymo. Denique stylus non est sancti Hieronymi.

De Ioanne Episcopo Hierosolymitano. 390.

Ioannes Episcopus Hierosolymitanus vixit tempore sancti Hieronymi, vt notum est ex contentione inter eos, non semel excitatis. Scripsit teste Gennadio, librum in obrectatores studii sui, ostendens se non esse Origenistam. Tribuitur eidem Ioanni liber ad Caprasium de institutione Monachi, qui habetur in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 9. edit. 2. sed hic liber videtur scriptus ab aliquo longe posteriore: siquidem in eo libro

aicit

dicitor auctor se esse Ordinis Carmelitarum, & describit habitum Carmelitarum: at illis temporibus nomen Carmelitarum Religiosorum erat plane inauditum, ut etiam Card. Baronius affirmat, tomo 6. Annalium, ad annum 444. adde quod stylus est hominis Latini, & temporum posteriorum.

De Diadocho. 390.

Diadochus Episcopus Phorices scripsit insignem librum de Perfectione continens capita centum: hic liber extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quinto. edit. 2.

De Ruffino Presbytero. 390.

Ruffinus presbyter Aquileiensis sancti Hieronymi quondam amicissimus, deinde æmulus factus, scripsit libros duos historie Ecclesiastice, quos addidit ad historiam Eusebii Cæsariensis à se conuersam ex Græco: scripsit etiam explicationem Symboli Apostolici: item in Psalmos aliquot Commentaria, Inuectiuas duas in sanctum Hieronymum, & Apologiam pro Origene, in qua multa mentitur, ipso Hieronymo teste in secunda apologia: scripsit quoque multas epistolas. Hæc omnia extant, partim inter opera sancti Hieronymi, partim in historia Eusebii, partim etiam seorsim. Vertit quasdam sententias Sixti Philosophi Pythagorici, easque tribuit sancto Sixto Pontifici & Martyri, ut testatur Hieronymus in epistola ad Cresiphontem. Sanctus etiam Augustinus ex versione Ruffini deceptus, eas sententias esse putauit sancti Sixti Martyris: quod retractat lib. 2. retractat. cap. 46. Hæ sententiæ extant in tomo quinto Bibliothecæ sanctorum Patrum, editionis secundæ. Vertit præterea in Latinam linguam Recognitiones Clementis, ut Gennad. testatur in li. de viris illustribus. Sed sicut ipsæ Recognitiones falso fortasse tribuuntur Clementi, ita etiam non est incredibile, falso adiunctam illis fuisse præfationem Ruffini, quasi interpretis: denique Ruffinus merito notatur erroris à Gelasio Papa, cap. sancta Romana, distinct. 15.

De Palladio Galata. 390.

Palladius Galata Ruffini æqualis, & amicus fuit, ut ex operibus eius intelligi potest. Scripsit historiam Lausiacam, & Paradisum Heraclidis, in quibus describuntur breuiter multorum sanctorum vitæ, quæ non modicam præstare possunt legentibus utilitatem. Ipse tamen reprehenditur, ut Origenista, à sancto Hieronymo in epistola ad Ctesiphontem, & à sancto Epiphanio in epistola ad Ioannem Hierosolymitanum, quæ extat in secundo tomo sancti Hieronymi. Extat etiam dialogus quidam sub nomine Palladii in tomo 1. operum sancti Ioannis Chrysostomi, editionis Pariensis.

De sancto Gaudentio Brixienti. 390.

Sanctus Gaudentius successor Philastrii in Episcopatu Brixie, scripsit utilissimos tractatus de variis argumentis, qui extant in tom. 2. Bibliothecæ sanctorum Patrum editionis 2.

De dedicatione Basilicæ, tractatus vnus.

De Pascha in Exodum, 7.

De lectione Euangelii, 2.

De Exodo iterum, 1.

De Paralytico, 1.

In illud, Nunc iudicium est Mundi, 1.

De promissione Paracleti, 1.

De Macchabæis Martyribus, 1.

De Villico iniquitatis ad Germinium, 1.

In illud Pater maior me est. 1.

De Aurelio Prudentio. 390.

Aurelius Prudentius, Poeta Christianus, floruit sub Theodosio seniore, & filiis eius: scripsit egregia carmina, psicomachiam, de pugna Fidei, & Idololatriæ: Pudicitia, & libidinis, Patientia, & iræ: Superbia, & humilitatis: Luxuria, & sobrietatis: Auaritia, & largitatis: Concordia, & discordia.

Scripsit librum Catemerinon, id est, rerum diuinarum, in

rum, in quo continentur hymni à marutino ad Vespertinum.

Scripsit librum Peristephanon, id est, de coronis, in quo sunt laudes multorum martyrum sancti Laurentii, sancti Vincentii, sanctæ Eulaliæ, SS. Petri, & Pauli, sanctæ Agnetis, sancti Cypriani, sancti Cassiani, & aliorum.

Scripsit Apotheosim, id est, de diuinitate, vbi sunt hymni in infideles, in hæreticos Sabellianos, in Iudæos, item de natura animæ, & de resurrectione carnis.

Scripsit Amarringenia, id est, de origine peccatorum, contra Marcionem.

Scripsit libros duos contra Symmachum.

Addit Gennadius in libro de viris illustribus, scripta quoque fuisse ab eo, Enchiridion veteris & noui Testamenti, & de opere sex dierum. Hoc opus in Bibliotheca SS. Patrum tribuitur Ameno. Eius initium est, Eua columba fuit, &c.

De sancto Chromatio Episcopo Aquileiensi. 390.

SANCTUS Chromatius Episcopus sanctissimus, & doctissimus fuit, testimonio sancti Hieronymi præfatione in librum Paralip. Scripsisse fertur commentaria in Matthæum, sed nunc extant solum homiliæ de octo beatitudinibus in cap. quintum Matthæi, & tractatus in illud, Ego à te debeo baptizari. Vide in Bibliotheca sanctorum Patrum tom. 2.

Extat in quarto Tomo operum sancti Hieronymi epistola sub nomine Chromatii, & Heliodori ad Hieronymum & responsio Hieronymi, in quibus agitur de Natiuitate Beatissimæ Virginis; sed vtraque falsa, & supposititia est: vt etiam falsam esse conuincit Card. Baronius epistolam eorundem Chromatii & Heliodori ad Hieronymum circa Martyrologium. Vide præfationem Card. Baronii ad Martyrologium Romanum, cap.

5. & 7.

H 3

De 5.

De S. Ioanne Chrysostomo. 398.

SANCTUS Io. Chrysostomus, magnus Ecclesiæ Doctor
 S. primum in foro versatus est magna cum laude: deinde
 Monasticam vitam exercuit, atque ab eremo ad clerum
 vocatus presbyter Antiochenus ordinatus est anno 11. Va-
 lentiniani iunioris, & 8. Theodosii senioris: Anno dein-
 de 4. Archadii, & Honorii Episcopus Constantinopoli-
 tanus factus, tandem anno 11. eorundem Imperatorum,
 & Episcopatus sui nono mortem obiit circa annum Do-
 mini 407. Opera, quæ extant quinque tomis comprehen-
 duntur, in editione Veneta ann. Do. 1575. hac enim edi-
 tione vtebar dum scriberem

Primi Tomi.

In Genesim, homilia	67.
In Psalmos, homilia	46.
In varia loca testamenti veteris,	52.
Ex quibus quinque sunt de visione Isaia.	

Secundi Tomi.

In Matthæum, homil.	89.
In eundem operis imperfecti, hom.	54.
In varia loca Matthæi, homil.	26.
In Marcum, homil.	14.
In varia loca Luca, hom.	7.

Tertii Tomi.

In Ioannem, homil.	87.
In varia loca Ioannis, hom.	6.
In Acta Apostolorum, hom.	15.
Conciones de sacris feriis,	32.
In varia loca Pauli, hom.	14.
In quibus sunt multæ de laudibus Pauli.	

Quarti Tomi.

Commentaria per homilias in omnes Epistolas B. Pauli.

Quinti Tomi.

Ad populum Antiochenum, homil.	80.
--------------------------------	-----

De Sa-

De Sacerdotio dialogi, siue libri,	6
De compunctione cordis, lib.	2
De prouidentia Dei, lib.	6
De orando Deo, lib.	2
De comparatione Regis & Monachi,	1
Contra vituperatores vitæ Monasticæ,	3
Contra gentiles, siue in Babylam mart.	1
De pœnitentia sermones,	12
Aduersus Iudæos, & hæreticos, serm.	15
Contra Concubinarios, serm.	2
Variorum argumentorum, ser. 48. Epistolæ,	8
Ad Innocentium Papam,	1
Ad Cyriacum,	1
Ad Episcopos, & Presbyteros ob pietatem in carcere in-	1
clusos,	1
Ad Theodorum lapsum,	2
Ad Eutropium,	1
Ad Olympiam illustrem fœminam,	1
Liturgia, siue Missa S. Ioan. Chrysostomi.	

Observatio.

In primo Tomo ex homiliis in diuersa loca testamenti Veteris, est homil. in cap. 1. Genes. quæ incipit, Deus institutor Mundi: quæ homilia nō videtur posse esse Chrysostomi, cum in ea inserta sint duo integra capita ex libro latino de Ecclesiasticis dogmatibus, videlicet tricesimum primum, & tricesimum secundum. Liber autem iste habet auctorem Chrysostomo posteriorem, vt infra dicemus. Aliæ quoque nonnullæ sunt, quæ dubiæ fidei videri possunt. Sed homiliæ in Genesim, & in Psalmos, & de visione Isaïæ, & aliæ plurimæ indubitatæ sunt.

In secundo tomo Commentaria in Marthæum sine dubio Chrysostomi sunt. Sed opus imperfectum non videtur esse Chrysostomi: non enim erat vlla ratio, cur bis de argumento eodem tam multa idem auctor scriberet. Sed cuiuscunque sit opus, aut ab hæretico aliquo compositum fuit, aut ab hæretico aliquo corruptum, quamuis alioqui liber sit doctus, & minime spernendus. Homil. 4.

dicat, Spiritum sanctum esse ministrum filii : & hom. 48. homusianos numerat inter hereticos : quę duę sententię Arianorum sunt. Contra tamen homil. 27. & 44. dicit hereticos esse, qui affirmant, filium esse minorem patre : quę superioribus dictis contraria sunt, proinde credibile est auctorem fuisse Catholicum, sed opus illius ab Arianis esse deprauatum.

In eodem tomo sunt Commentaria in Marcum, quę sine dubio Chrysostomi non sunt, sed alicuius simplicis Monachi, qui fratribus suis Euangelium explicabat, ut constat ex homil. 3. 4. 8. 9. & ex aliis, quę in eodem tomo habentur, quędam sunt manifeste Chrysost. ut homilia de prodicione Iudę, item de diuitie, & Lazaro. Homil. 4. & alia de Publicano, & Phariseo, & alia de Cruce, & Latrone. Reliqua videntur excerpta partim ex Comm. Chrysost. in Matth. partim ex opere imperfecto, partim ex hom. in Marc.

In tertio tomo hom. 87. in Ioann. omnium consensu Chrysostomi sunt. Idem omnino sentiendum existimo de homiliis 55. in Acta Apostolorum, quamuis ab Erasmo reuocentur in dubium. Certe homil. 9. auctor Episcopum se esse dicit, & homil. 11. addit Episcopum se esse Urbis amplissimę, & homil. 41. dicit, se vixisse tempore Iuliani apostatę & hom. 52. nomen suum dicit esse Ioannem : neque est aliquid alicuius momenti, unde suspicio suppositi operis colligi possit. Adde quod Ioannes Damasce-nus lib. 3. de fide, & O Ecumenius in catena explanationis in Acta, testimonia petunt ex his homilis sub nomine S. Ioan. Chrysostomi. De sex homiliis interpositis inter Commentaria in Ioannem, & in Acta, non est omnino certum, an sint Chrysostomi, excepta tertia, quę incipit, Hirundinum pulli. Reliqua omnia creduntur esse Chrysostomi, ac persertim homilia de laudibus Pauli.

In quarto tomo nihil est, quod iure reuocari possit in dubium.

In quinto tomo omnia fere sunt certa, & indubitata, exceptis homiliis ad populum Antiochenum, ex quibus viginti & vna tantum reperiri dicuntur manuscriptę in anti-

antiquis Bibliothecis, & aperte colligitur ex contextu ipsarum: per multas earum esse fragmenta homiliarum Chrysostomi in Matthæum, vel in Ioannem, vel in Acta Apostolorum, vel in epistolas Pauli: ut exempli gratia, homilia ad populum Antiochenum vicesima septima decerpta est partim ex homil. 10. partim ex 11. partim ex 12. in Acta, & homil. 60. & 61. ad populum decerptæ sunt ex hom. 83. in Matthæum, & 4. in Ioan. Sed hoc non multum refert, cum sententiæ eiusdem auctoris sint.

De Seueriano Gabalensi. 398.

Seuarianus Episcopus Gabalensis, vir eloquentissimus dicitur fuisse: & Gennadius in libro de viris illustribus scribit se legisse huius Seueriani expositionem in Epistolam ad Galatas, & alia quædam, addit etiam, illum sæpe inuitari solitum à S. Ioanne Chrysostomo, & ab Archadio Imperatore ad sermones habendos in Ecclesia Constantinopolitana. Extrahuius Seueriani sermo vnus, in quinto tomo operum S. Ioan Chrysostomi. Huius Seueriani editæ sunt nuper in Anglia græce homil. 6. in Exameron cum operibus S. Ioan. Chrysostomi, sunt etiam inter decem homilias à Card. Sirlero editas sub nomine sancti Ioan. Chrysostomi: sed eas Seueriani esse constat ex Theodoretò, & Damasceno, qui eas citant.

*Seculum quintum ab Anno
400. ad 500.**De sancto Augustino. 420.*

Sanctus Augustinus Episcopus Hypponenſis florebat circa annū Dom. 420. cuius anni ipse meminit in epistola ad Isichium, quæ est octogesima. Obiit autem anno ætatis suæ septuagesimo sexto, teste Possidio in eius vita, & à natali Dom. anno 433. ut Prosper testatur in chronico. Ac ut ex Catalogo librorum ipsius possit lector intelligere, quæ sint opera eius indubitata, adscribam locum

Retractionum, in quo ipsemet operis sui mentionem facit, vel adscribam Indic. quod significat, eum librum esse in indiculo Possidij, qui diligentissime in indiculum redegit omnes libros S. Augustini. Vbicunque igitur inuenitur notatus liber Retract. vel Indic. is liber sine dubio erit S. Augustini: ubi nihil erit annotatum, de eolibro dicemus in obseruatione, quam subiiciemus.

Primi Tomi hac sunt.

Retractionum libri 2.	Lib. 2. retract. cap. 67
Confessionum, 13.	2. retract. cap. 6
De Grammatica, 1.	1. retract. cap. 6
De Dialectica, 1.	1. retract. c. 6
Categoriæ decem, 1.	1. retract. c. 6
Principia Rhetorices, 1.	1. retract. c. 6
De Musica, 6.	1. retract. c. 11.
Contra Academicos, 3.	1. retract. 1
De ordine, 1.	1. retract. 3
De vita beata, 1.	2. retract. 2
Soliloquiorum, 2.	1. retract. 4
De Magistro, 1.	1. retract. 12
De immortalitate animæ, 1.	1. retract. 5
De quantitate animæ, 1.	1. retract. 8
De libero arbitrio, 3.	1. retract. 9
De vera Religione, 1.	1. retract. 5
De moribus Ecclesiæ, 1.	1. retract. 7
De moribus Monachorum, 1.	1. retract. 7
De Genesi contra Manichæos, 2.	1. retract. 10
Regulæ Monastica, 3.	
De vita Eremitica ad sororem, 1.	

Obseruatio.

In hoc tomo, vt notum est ex libris Retractionum, sola duo opera dubia esse possunt, Regulæ, & de vita Eremitica, quorum non fit mentio in lib. retract. Et quidē ex tribus regulis, sola tertia est certa Sancti Augustini, sed sœminis data, non viris; habetur enim in epistola 109. reli.

reliquæ duæ non videntur Augustini. Liber de vita Eremitica non potest esse Augustini, cum in eo nominentur SS. Patres, Benedictus, & Gregorius.

Tomii secundi hæc sunt.

Epistolæ S. Augustini cum iis, quæ ad ipsum scribuntur. 222.

Observatio.

Ex his inveniuntur in Retractionibus septem.

Epistolæ duæ ad Ianuarium, id est, 118. & 119.	2. retract. 20
Epistola ad Deo gratias, 49.	2. retract. 31
Epistola ad Honoratum, 120.	2. retract. 36
Epistola ad Paulinum, 112.	2. retract. 41
Epistola ad Bonifacium, 50.	2. retract. 43
Epistola ad Dardanum, 57.	2. Retract. 49

Admonet tamen ipse idem in extremo lib. 2. Retractionum, à se epistolas, & sermones omnes, non fuisse in retractionibus comprehensos.

Epistolæ sexdecim Augustini ad Bonifacium, & Bonifacii ad Augustinum quæ interseruntur inter epistolam ad Honoratum de fuga in persecutione, & epistolam ad Ediciam de foro continentiae, non videntur esse Augustini, sed breuissimæ sunt, & non multum refert cuius tandem sint.

Epistolæ Augustini ad Cyrillum, & Cyrilli ad Augustinum, de obitu & miraculis sancti Hieronymi, falsæ sunt, ut notauimus supra in observatione ad Tomum nonum sancti Hieronymi.

Tomii tertii hæc sunt.

De doctrina Christiana, lib. 4.	2. retract. 4.
Locutionum sacrae Scripturae, 7.	2. retract. 54
De fide, & Symbolo, 1.	1. retract. 17
Enchiridion, 1.	2. retract. 63
De Trinitate, 15.	2. retract. 15
De Genesi imperfectus, 1.	1. retract. 18

De Ge-

De Genesi ad litteram, 12.	2. retract. 24
De mirabilibus sacrae Scripturae, 3.	
De agone Christiano, 1.	2. retract. 3
De opere Monachorum, 1.	2. retract. 11
De spiritu & littera, 1.	2. retract. 37
De diuinatione daemonum, 1.	2. retract. 36
De Ecclesiasticis dogmatibus, 1.	
De Spiritu, & Anima, 1.	
De fide ad Petrum, 1.	
Speculum, 1.	Indic.
Quaestiunculae de Trinitate, 1.	
De benedictionibus Patriarcharum, 1.	
Sententiae, 1.	

Observatio.

Liber de mirabilibus sacrae Scripturae non sine causa non inuenitur in retractationibus, neque in Indiculo Possidii, quoniam liber est indignus ingenio, & grauitate sancti Augustini, quem etiam non magni fecit, & S. Augustini esse negauit S. Thomas 3. p. qu. 45. art. 3. ad secundum.

Liber de Ecclesiasticis dogmatibus non videtur esse sancti Augustini, cum praecipue constaretur ex sententiis Concilii Arausici, & summorum Pontificum Innocentii, Zozimi Caestini, & maxima ex parte ex operibus sancti Augustini: atqui Concilium Arausicanum, & epistolam Caestini scripta esse constat post obitum S. Augustini. Hadrianus Papa in epistola ad Carolum Magnum tom. 3. epistolarum summorum Pontificum, citat de reliquiarum veneratione cap. 73. libri de Ecclesiasticis dogmatibus, sub nomine Gennadii Massiliensis Episcopi. Algerus, qui floruit anno Dom. 1100. tribuit eundem librum Gennadio, scribens de corpore & sanguine Domini libr. 1. cap. 22. quod etiam facit Platina in vita Symmachi ubi dicit, tempore huius Pontificis scriptum fuisse à Gennadio Massiliensi librum de Ecclesiasticis dogmatibus.

Liber de spiritu, anima non est S. Augustini, sed allicuius

24
7.3
27
36
Necius multo recentioris, cum ca. 37. citet Boetium, qui
fere centum annis fuit Augustino posterior, & ca. 48. mul-
ta proferat ex libro de Ecclesiasticis dogmatibus: est ta-
men liber doctus, & pius.

Liber de fide ad Petrum, non videtur esse sancti Au-
gustini, cum non fiat eius mentio nec in Retractationi-
bus, nec in Indiculo. Tribuitur à multis sancto Fulgen-
tio, tum quod Petrus quidam Diaconus eius amicissi-
mus fuerit, & hic liber scribatur ad Petrum Diaconum:
tum etiam quia stylus conformis sit stylo S. Fulgentii. De-
nique Bertramus presbyter, qui circa annum Dom. 850.
scripsit de corpore & sanguine Christi, hunc librum sub
nomine sancti Fulgentii citavit: & (quod maius est) in
Breniario Romano recognito, in fectio sanctissimæ Tri-
nitatis assignantur lectiones secundi nocturni ex lib. de
fide ad Petrum sub nomine S. Fulgentii.

Liber, qui inscribitur; speculum, quamvis de eius au-
ctore aliqui dubitauerint, vere sancti Augustini est: nam
& habetur in Indiculo Possidii, & ipse idem Possidius in
vita S. Augustini, tradit, hunc librum ab Augustino fuisse
conscriptum.

Quæstiunculæ de Trinitate, videntur excerptæ ex li-
bris Augustini de Trinitate, incertum à quo.

Liber de benedictionibus Patriarcharum similiter ex-
cerptus videtur ex quæstionibus Hebraicis S. Hierony-
mi. Vterque parvus libellus est, ut non multum referat,
quis eorum sit auctor.

Sententiæ sine dubio Augustini sunt, sed collectæ à san-
cto Prospero, nec solum soluta oratione, sed etiam carmi-
ne descriptæ, ut in eius operibus videre licet.

Tomi Quarti hæc sunt.

De mendacio, lib. 1.

1. retract. 27

Contra mendacium, 1.

2. retract. 60

De fide, & operibus, 1.

2. retract. 38

Quæstionum in eptateuchum, 7.

2. retract. 55

Quæstionum Evangelicarum, 2.

2. retract. 12

Quæstionum ex Matthæo, 1.

Indic.

De consensu Evangelistarum, 4.

2. retract. 6

Octo-

Octoginta trium quaestionum, 1.	1. retract. 16
Sententiarum viginti & vnus, 1.	
Quaestionum ad Simplicianum, 2.	2. retract. 1
Quaestionum ad Dulcitium, lib. 1.	2. retract. 63
Quaestionum sexaginta quinque.	
Quaestionum veteris & noui Testamenti.	
De cura pro mortuis, 1.	2. retract. 64
De Catechizandis rudibus, 1.	2. retract. 14
De incarnatione Verbi, 2.	
De Trinitate & vnitatem Dei, 1.	
De essentia diuinitatis, 1.	
De fide rerum inuisibilium, 1.	
De substantia dilectionis, 1.	
De continentia, 1.	Indicul.
De patientia, 1.	Indicul.
De bono viduitatis, 1.	Indicul.
De vera, & falsa poenitentia, 1.	
De salutaribus documentis, 1.	
De amicitia, 1.	
De ferm. Domini in monte, 2.	1. retract. 19
Expositio inchoata in epist. ad Rom. 1.	retract. 25
Expositio quarundam propositionum epistolae ad Romanos,	1. retract. 13
Expositio epistolae ad Galatas,	1. retract. 24.
Annotationes in Iob.	1. retract. 13

Observatio.

Ex libris quos Augustinus pro suis agnoscit in Retractionibus, nemo iure dubitare potest, nisi forte de libro annotationum in Iob. Ipse enim Augustinus dicit, eum librum ita se deprauatum inuenisse vitio librariorum, vt vix audeat illum pro suo agnoscere.

Liber Sententiarum viginti vnus: & liber quaestionum sexaginta quinque non videntur esse S. Augustini, non solum quia non habentur in retractionibus, neque in Indiculo, sed etiam quia nihil habent graue, & dignum Augustino.

Liber quaestionum veteris & noui Testamenti, non est Au-

est Augustini, sed alicuius hæretici nam quæst. 2. dicit, Mundum factum fuisse propter diaboli præsumptionem, quæst. 13. dicit, paruulos filios, qui vna cum parentibus perierunt in subuersione Sodomæ, liberos esse a Gehenna: ac per hoc negat ille auctor peccatum originis, quæst. 21. dicit mulierem non esse creatam ad imaginē Dei quæst. 43. dicit, Iephthæ pullum habere testimonium iustitiæ: & tamen extat clarissime ad Hebr. 11. quæst. 80. dicit, homines non nasci filios diaboli, quæst. 109. dicit, Melchisedech esse Spiritum sanctum, & esse Sacerdotem, sed non summum, ut in oblatione, inquit, præsumunt Antistites Vbi reprehendit: canonem Missæ, vbi legitur, summus Sacerdos tuus Melchisedech.

Hunc locum videtur notare sanctus Hieronymus in epistola ad Euagrium, vbi dicit, auctorem cuiusdam operis, in quo asseritur, Melchisedech esse Spiritum sanctum, esse imperitum sermone, & scientia. Quæst. 44. dicit, ab excidio Hierusalem vsque ad sua tempora fluxisse annos trecentos: ex quo plane colligitur, hunc auctorem esse antiquiorem Augustino: nam anni trecenti ab excidio Hierusalem sunt anni trecenti, septuaginta tres à natiuitate Domini: eo autem tempore S. Augustinus erat adulescens annorum sexdecim. Obiit enim anno Dom. 433. cum esset ætatis annorum 76. ut supra diximus: proinde nasci debuit anno Dom. 357. ex quo vsque ad 373. sunt anni sexdecim, nec scribere cœpit libros Ecclesiasticos, nisi post baptismum quem suscepit post annum tricesimum: quis autem credatur fuisse auctor harum quæstionū diximus supra, dum S. Ambrosii libros recenseremus.

Libri de Incarnatione Verbi, De Trinitate, & vnitare Dei, De essentia diuinitatis, De fide rerum inuisibilium, De substantia dilectionis, non videntur esse S. Augustini cum non inueniantur in retractationibus, nec in Indiculo Possidii, qui diligentissimus fuit in libris Magistri sui colligendis, neque etiam sapiunt phrasim, & doctrinam S. Augustini.

Libri de continentia, De patientia, & de bono viduitatis, S. Augustini sunt, etiamsi Erasmus reclamet: nam inue-

inueniuntur in Indiculo Possidii, & citantur à venerabili Beda sub nomine S. Augustini in Commentario ad cap. 8. ad Rom. & in cap. 1. & 7. prioris ad Corinth. in cap. 4. ad Philip. & in ca. 5. 1. Timoth. & alibi : denique nulla est probabilis ratio in contrarium.

Liber de vera & falsa pœnitentiâ non est sancti Augustini: nam præterquàm quod non sit eius mentio in retractionibus, nec in Indiculo, cap. 17. hic auctor adducit sententiam quandam S. Augustini, & ab ea dissentit.

Liber de salutaribus documentis, & liber de amicitia non videntur esse S. Augustini, tum quia eorum non facit mentionem Possidius in Indiculo, tum quia stylus humilior est, & oratio ipsa magis ieiuna, quam soleat S. Augustini: libri tamen pii sunt, & non inutiles.

Tomi quinti sunt:

Libri viginti duo de Ciuitate Dei, quos & sanctus Augustinus pro suis agnoscit in lib. 2. retract. cap. 43. & grande opus appellat, ut re vera est, & tempus etiam, & occasionem scribendi fuisse dicit, euersionem Urbis Romæ, sub Alarico Rege Gothorum.

Tomi sexti hæc sunt:

De hæresibus ad Quod vult Deus, lib. 1.	Indic.
De quinque hæresibus Oratio.	Indic.
Concio ad Catechumenos.	Indic.
Oratio aduersus Iudæos.	Indic.
De altercatione Ecclesiæ, & Synagogæ.	
De utilitate credendi, lib. 1.	1. retract. 14
Contra epistolam fundamenti. 1.	2. retract. 2
De duabus animabus contra Manichæos, 1.	1. retract. 15
Contra Fortunatum Manichæum, 1.	1. retract. 16
Contra Adimantum Manichæum, 1.	1. retract. 22
Contra Faustum Manichæum, 33.	2. retract. 7
De actis cum Felice Manichæo, 2.	2. retract. 8
Contra Secundinum Manichæum, 1.	2. retract. 10
De natura boni cont. Manichæos, 1.	2. retract. 9
De fide contra Manichæos, 1.	
Contra aduersarium legis, & Prophetarum, 2. 2. retract. 58	
Contra	

- Contra Priscillianistas, & Origenistas, 1. 2. retract. 44
 Contra sermonem Arianorum, 1. 2. retract. 52
 Contra Maximinum Episcopum Arianorum, 3. Indic.
 Contra Felicianum Arianum, 1. Indic.
 De bono coniugali contra Iovinianum, 1. 2. retract. 22
 De sancta virginitate, 1. 2. retract. 23
 De adulterinis coniugiis ad Pollentium, 2. 2. retract. 57
 De Stoicis, & Epicureis tractatus, 1.
 De eo quod dictum est, Ego sum, qui sum, tractat. 1.

Observatio.

Liber de hæresibus S. Augustini est, nam & est in Indiculo, & citatur à S. Gregorio lib. 6. epist. 179. Sed duæ postremæ hæreses Nestorii, & Eutychetis adiectæ sunt ab aliquo alio post obitum S. Augustini: ipse enim recentissimam esse scripsit hæresim Pelagianorum.

Libellus siue Oratio de quinque hæresibus quicquid Erasmus dicat, vere est S. Augustini, cum sit in Indiculo, & citetur à Beda in comment. ad cap. 1. ad Roman.

Idem iudicium esse debet de concione ad Catechumenos, & de Oratione aduers. Iudæos.

Liber de altercatione Ecclesiæ & Synagogæ non videtur Augustini, cum nec sit in retractationibus, nec in Indiculo, nec ab ullo bono auctore testimonium habeat, neque phrasim sancti Augustini sapiat.

Liber de fide contra Manichæos, nō videtur esse S. Augustini, quia non fit eius mentio in retractationibus, nec in Indiculo Possidii, & quia utitur phrasibus insolitis Augustino, ut est illa cap. 18. si Deus incorruptibilis est, vel omnis natura summi boni inuiolabilis, immaculabilis, inadibilis, incoinquinabilis, &c. Alioqui liber est doctus & hominis in scriptis Manichæi versatissimi.

Libri tres contra Maximinum tamen non habentur in libris Retractationum, tamen sine dubio S. Augustini sunt, quia habentur in Indiculo Possidii, & citantur à Beda in cap. 8. ad Roma. & in sexta Synodo generali Act. 4. ex epistola Agathonis Papæ.

Idem iudicium fieri debet de libro contra Felicianum etiam si Erasmus nolit, nam & habetur in Indiculo, & citatur à Beda in primum caput prioris ad Corinth.

Tractatus de Stoicis, & Epicureis, & tractatus in illud. Ego sum, qui sum, pulcherrimi sunt & Augustino dignissimi, & posterior citatur à Beda in 1. cap. prioris ad Corint. Neque mirum est, non haberi hos tractatus in retractationibus, aut in Indiculo: debuissent enim hi tractatus collocari in tomo 10. cum sermonibus, non in sexto cum libris: tractatus enim & sermones, siue homilias S. Augustinus testatur se non recognouisse, fortasse ob nimiam multitudinem, & varetatem. Possiditis quoque non singulos tractatus in indicem redegit.

Tomi septimi hæc sunt.

Psalmus contra partem Donati.	1. retract. 20
Contra epistol. Parmeniani, lib. 3	2. retract. 17
Contra literas Petiliani, 3	2. retract. 25
Contra Cresconium Grammaticum, 4	2. retract. 26
Contra epistolam Gaudentii, 2	2. retract. 9
De baptismo contra Donatistas, 7	2. retract. 18
De vnico Baptismo contra Petilianum, 1	2. retract. 34
De vnitæ Ecclesiæ contra Petilianum, 1	Indic.
Opus breuiculi collationis contra Donatistas, 1	
2. retract. 39	
Post collationem contra Donatistas, lib. 1	
2. retract. 40	
Sermo super gestis cum Emerito.	Indic.
De gestis cum Emerito Donatista, 1	2. retract. 51
Contra Fulgentium Donatistam, 1	
De peccatorum meritis & remissione. 3	2. retract. 3
De natura, & gratia, 1	2. retract. 42
De Gratia Christi, & peccato originali, contra Pelagianos, 2	2. retract. 50
De nuptiis & concupiscentia, 2.	2. retract. 53
	Contra

Contra duas epist. Pelagianorum, 4	2. retract. 61
Contra Iulianum Pelagianum, 6	2. retract. 66
De anima, & eius origine, 4	2. retract. 56
De prædestinatione, & gratia, 1	
Prosperi, & Hilarii epistolæ ad Augustinum,	
De prædestinatione sanctorum & bono perseverantiæ, 2	
Indic.	
De prædestinatione Dei, 1	
De gratia, & libero arbitrio, 1	2. retract. 66
De correptione, & gratia, 1	2. retract. 67
Ad articulos sibi falso impositos, 1	
Hypognosticon contra Pelagianos, 6	
De perfectione iustitiæ contra Cælestinum, 1	Indic.
De gestis Pelagii, 1	2. retract. 47

Observatio.

Omissis libris, quorum mentio fit in retractationibus, vel in indiculo, de quibus dubitatio esse non potest, de reliquis dicemus.

Liber contra Fulgentium Donatistam, dialogus est, in quo primum introducuntur interlocutores, Donatista, & Catholicus, deinde Fulgentius, & Augustinus, & certe nihil est in hoc dialogo, unde probari possit, auctorem eius non esse Augustinum, nisi quod eius mentio non habetur in retractationibus, neque in Indiculo. Sed fieri potest, ut in tanto numero librorum, tum ipse Augustinus, tum Possidius unius libelli oblitus fuerit: si hoc non placet, non habeo quod dicam, nisi librum alicuius esse, qui Augustinum in dialogo loquentem introduxit, quo modo M. Tullius Lælius, & Catonem, Antonium, & Crassum in dialogis loquentes facit.

Liber de prædestinatione, & gratia, non videtur esse Augustini: nam discrepat à phrasi, & à doctrina Augustini: si quidem cap. 16. dicit hic auctor, hominem potuisse iuste à Deo damnari, etiam si non peccasset. Contrarium docet S. Augustin. in epist. 105. & 106. & l. 2. de peccatorum

torum meritis, & remiss. cap. 16. & alibi: deinde nulla erat ratio cur hunc librum scriberet, qui tam copiose scripserat de prædestinatione sanctorum. Denique liber hic neque à Beda, neque ab alio veteri testimonium habet.

Libellus de prædestinatione Dei non est S. Augustini cum in extremo libro doceat, prædestinationem esse ex præuisione operum: quam sententiam vbique S. Augustinus oppugnat.

Responsio ad articulos sibi falso impositos, S. Prosperi est, & inter eius opera habetur.

Libri qui inscribuntur Hypognosticon, eruditi sunt, & vtilis, & vetusti auctoris, sed phrasim non habent Augustini, neque à Possidio, vel Beda, vel alio veteri citantur sub nomine Augustini.

Liber de perfectione iustitiæ, S. Augustini est: non enim solum est in Indiculo, sed etiam citatur sub nomine Augustini in libro contra Collatorem extremo à S. Prospero, & venerabili Beda passim.

Liber de gestis contra Pelagium non extat in tomis S. Augustini, sed eum addimus: quia nuper inuentus, & typis mandatus est.

Tomus octauus hæc sunt.

Tractatus in omnes Psalmos Dauidis: cuius operis mentio fit in Indiculo Possidii, & omnium consensu Augustini sunt illi tractatus: sed eos partim concionando in populis, partim dictando confecit, ut ipse testatur in præfatione Psalm. 118.

Tomus nonus hæc sunt.

In Euangelium S. Ioan. tractatus, 124.	<i>Indic.</i>
In Epist. primam Ioannis tract. 10	<i>Indic.</i>
In Apocalypsim Ioannis homil.	18
Meditationum liber 1. De diligendo Deo,	1
Soliloquiorum, 1. Manuale,	1
De triplici habitaculo, 1. De scala Paradisi,	1
De 12. gradibus abusionum,	1
	De cen-

De contritione cordis,	I
De cognitione veræ vitæ, 1. De Speculo,	I
De vita Christiana, 1. De Assumpt. B. Mariæ,	I
De disciplina Christiana, 1.	Indic.
De decem chordis, 1. Indic. De cantico nouo,	I
De contemptu Mundi, 1. De vanitate seculi,	I
De obedientia, & humilitate,	I
De bono disciplinæ,	I
De visitatione infirmorum,	I
De consolatione mortuorum,	I
De quarta feria, 1. De Caraclismo.	
De tempore barbarico. De sobrietate.	
Speculum peccatoris De pœnitentiæ medicina.	
De vtilitate pœnitentiæ.	
De conflictu virtutum & vitiorum.	
De quatuor virtutibus Charitatis.	
De laudibus charitatis.	
De honestate mulierum.	
De Pastoribus, & de quibus, lib.	Indic.
De Symbolo fidei.	4
De conuenientia decem præceptorum, & decem pla-	
garum.	Indic.
De rectitudine Catholicæ conuersationis.	
De vtilitate ieiunii.	
De Urbis excidio.	
De creatione primi hominis.	
De arbore scientiæ boni, & mali.	
De pugna animæ.	
De Antichristo.	
Psalterium Mariæ suæ.	
Expositio super Magnificat.	

Observatio I.

Ex tot libris indubitati sunt, Expositio Euangelii, & Epistolæ S. Ioannis: de his enim nulla vnquam controversia fuit, & habentur in Indiculo Possidii.

Item liber de disciplina Christiana, & liber de decem chordis, & de vtilitate pœnitentiæ & de Pastoribus, & de

quibus, & de conueniētia decem præceptorum, & decem plagarum. Hi enim omnes sunt in Indiculo Possidii. His accedunt liber de quatuor virtutibus charitatis, quem citat Beda in cap. 13. prioris ad Corinth. & liber de Urbis excidio, quem citat Beda in cap. 10. prioris ad Corinth. & liber de pœnitentiæ medicina, quem etiam citat Beda non raro.

Observatio. II.

Manifeste supposititii hi sunt, liber de Speculo; nam ca. 3. citantur versus Boetii.

Liber de conflictu virtutum, & vitiorum qui tribui solet etiam S. Leoni: nam in extremo libro commendatur regula S. Benedicti, qui vtroque posterior fuit, & stylum habet omnino diuersum à stylo SS. Augustini, & Leonis.

Liber explicationis Apocalypsis, quoniam exponit caput 21. de statu præsentis Ecclesiæ, quod impudentiæ nimiae esse dicit S. Augustinus libr. 20. de Ciuit. Dei cap. 17.

Liber de Antichristo, nam mentionem facit Imperii translati à Græcis ad Francos: quod contigit 400. annis post Augustini tempora.

Observatio. III.

De reliquis libris nihil certi habemus. Nam nec possumus certo astruere eos esse Augustini, cum diligentissimus collector Possidius eos præterierit, neque inueniamus à Beda citatos, qui ex operibus Augustini Commentaria in epistolas B. Pauli confecit: neque audeamus pterosque horum librorum, negare esse Augustini, cum pii sint, & docti, & Augustini ingenio non indigni.

Tomidecimi hæc sunt.

De verbis Domini homil.

64

De verbis Apostoli homil.

35

Liber quinquaginta homiliarum.

De tempore homil.

256

De Sanctis homil.

51

Ad fra-

Ad fratres in Eremo homil.

76

De communi vita Clericorum serm.

2

Sermones nuper excusi ex Carthusia Parisiensi.

Sermones noui, id est, recens iuuenti & excusi, num.

128

Homiliae, siue sermones de Verbis Domini, & de Verbis Apostoli, aut omnes, aut fere omnes S. August. sunt: multi enim habentur in Indiculo Possidii, & qui non habentur similes sunt aliis, siue grauitatem sententiarum, siue stylum, & verba consideres.

Liber quinquaginta homiliarum totus, aut fere totus Augustini est, eadem ratione.

De homiliis de tempore, & de Sanctis non eadem certitudo haberi potest: credibile tamen est, magna ex parte Augustini esse.

Sermones ad fratres in Eremo videntur magna ex parte conficti: dicit enim auctor illorum sermonum, Augustinum degisse in solitudine cum Monachis, ibique ad eos sermones istos habuisse. At constat ex Possidio in vita S. Augustini, Augustinum post baptismum Mediolani susceptum rediisse in Patriam, ad propriam domum, & agros, ibique tres annos cum paucis amicis suis in commune vixisse: deinde factum prebyterum Hipponensem monasterium habuisse intra ipsam Ecclesiam, ibique cum nonnullis vitam Apostolicam duxisse, non utique in Eremo, sed intra urbem. Denique factum Episcopum cum clericis suis in domo Episcopali vitam communem egisse: de qua re extant duo sermones eius de communi vita clericorum, qui sunt inter sermones ad fratres in Eremo quinquagesimus secundus, & quinquagesimus tertius: qui duo sermones sine iudicio collocati inter sermones ad fratres de Eremo, arguunt reliquos fictitios esse: inde enim intelligi potest, S. Augustinum, monachum quidem fuisse, sed non in solitudine cum Eremitis, sed in ciuitate, & Episcopali domo cum clericis suis monasticam vitam duxisse. Addo quod inter sermones ad fratres in Eremo multi sunt leues, & fabulosi, ut est sermo vicestesimus quartus, in quo narratur, S. Hieronymum Cardina-

lem fuisse in Ecclesia S. Laurentii, & veste muliebri indurum irrisum à Romanis, quæ sunt omnia falsa & conficta. Addo denique quod phrasis horum sermonum, exceptis duobus de communi vita clericorum, qui vere sunt Augustini, est inepta, impropria, luttulenta, ut mirum sit potuisse eiusmodi sermones S. Augustino ab aliquo viro prudente tribui.

Sermones recens excusi, præsertim opera Louanien-
sium Doctorum, sunt omnes Augustini: nam vel habentur in Indiculo, vel citantur à Beda, & sunt omnes graues & docti, & sancto Augustino (mea saltem opinione) dignissimi.

De sancto Maximo. 420.

Sanctus Maximus Episcopus Taurinensis, floruit, & obiit sub Honorio, & Theodosio iuniore Imp. teste Gennadio in libro de viris illustribus. Extant huius Maximi homiliae Romæ editæ anno 1564.

De aduentu Domini.	2
In vigilia natalis Domini,	1
In natali Domini,	6
In circumcisione Domini,	1
In Theophania.	8
In Quadragesima,	17
In solemnitate Paschali,	5
In litaniis de ieiunio,	1
In solemnitate Pentecostes,	3
In natali sancti Stephani,	1
In natali sanctæ Agnetis,	1
In natiuitate sancti Ioannis Baptistæ,	3
In natali Apostolorum Petri, & Pauli,	5
In natali sancti Laurentii,	3
In natali sancti Eusebii Vercellensis,	2
In natali sancti Cypriani,	2
In feriis sancti Michaelis,	1
In natali SS. Martyrum Tauricorum,	1
In communi martyrum,	1
Item de expositione Symboli,	1

Denon

De non metuendis carnalibus hostibus.	2
De auaritia vitanda,	2
De Eleemosynis largiendis,	2
De hospitalitate,	1
De defectu lunæ,	1
In dictum Isaia, Caupones tui miscent aquam vino.	

Observatio.

Diximus in Ambrosio multos sermones tribui simul, & sancto Ambrosio, & sancto Maximo, sed credibilis est, sancti Maximi esse illos etiam, qui tribuuntur Ambrosio. Gennadius enim enumerat fere omnes sermones sancti Maximi, & inter illos sunt aliqui, qui tribuuntur Ambrosio: quamvis non magnus sit error, cum vterque auctor sit doctus, antiquus, & Sanctus.

De Ausonio Poeta. 420.

Ausonius Poeta, sancti Maximi æqualis, scripsit multa prophana, scripsit etiam epistolas aliquas carmine ad sanctum Paulinum Nolanum: & extat sub eius nomine apud Paulinum precatio matutina ad Deum, & inter opera Ausonii egregium carmen de Resurrectione dominica, ex quo Christianus fuisse intelligitur, quamvis de Diis gentium nonnulla scripserit, more Poetarum.

De Synesio Episcopo. 420.

Sanctus Synesius Episcopus Ptolemaidis, vir fuit admiranda sanctitatis, & doctrinæ floruit tempore Theodosii iunioris ad quem scripsit librum, ut Euagrius testatur libro 1. histor. cap. 15. scripsit etiam plurimas & elegantissimas epistolas. Extant etiam in 8. tomo Bibliothecæ SS. Patrum editionis secundæ Synesii hymni

decem, sed anno 1612. prodierunt

opera omnia Synesii

Parisiis.

Sanctus Paulinus Episcopus Nolanus æqualis fuit Aufonii, vel potius aliquanto iunior: notus fuit opinione sanctitatis Ambrosio, Martino, Hieronymo, Augustino, Sulpitio: obiit anno Domini 411. ex Cardinal. Baronio tom. 5. Annalium. Scripsit Epistolas elegantes, & pias.

Ad Sulpitium Seuerum.	14
Ad Delphinum Episcopum,	5
Ad Amandum Episcopum,	6
Ad Victorium, 2	3
Ad Aprum,	1
Ad Florentium,	1
Ad Alithium Episcopum,	1
Ad incertos de Gazophilatio,	1
Ad Desiderium, 1.	1
Ad Macharium,	1
Ad Pammachium, 1.	1
Ad Iouium,	1
Ad militem quendam,	1
Ad Sebastianum Eremitam,	1
Ad Augustinum, 3.	1
Ad Alipium,	1
Ad Romanianum,	1

Scripsit etiam Poemata, quæ sunt.

Ad Iouium epistola carmine scripta.	
Ad Aufonium epistolæ quatuor carmine scriptæ.	
Ad Citherium de naufragio,	1
De natali Celsi pueri,	1
De natali sancti Felicis Nolani,	10
De reditu Nicætarum in Daciam,	1
Psalmi tres Davidis metricè decantati.	
Extant præterea in Bibliotheca SS. Patrum tomo 8, secundæ editionis.	
Libri sex de vita S. Martini carmine conscripti.	

Observatio I.

Tribuitur à nonnullis sancto Paulino Nolano vita sancti Ambrosii, sed vita illa Paulini est, sed non huius Nolani, ut non solum stylus ipse diuersissimus docet, sed etiam

etiam quia ille Paulinus sancto Ambrosio, ut administer
assistebat, etiam tempore mortis eius: imo ut clericus sub
cura Casti diaconi, amanuensis fungebatur officio. ut i-
pse indicat in vita beati Ambrosii. Sanctus autem Pauli-
nus nunquam astitit sancto Ambrosio, ut minister sed
multo ante mortem eius presbyter erat & a beato Am-
brosio in numero sacerdotum Ecclesiæ suæ habebatur, ut
ipse scribit in epistola ad Alipium.

Observatio II.

Libri sex de Vita sancti Martini non possunt esse sancti
Paulini Nolani, auctor enim eorum librorum meminit
Paulini Nolani, & se eiusdem nominis esse testatur, & se-
xtum librum scribit ad Perperuum Episcopum Turonen-
sem, qui sedit sub anno 470.

Observatio III.

Porro inter opera sancti Paulini fertur etiam carmen
Eucharisticum de vita sua: sed non est eius, ille enim au-
ctor scribit res gestas suas usque ad annum vitæ octogesi-
mum tertium. At S. Paulinus non excessit annum 78. ut
ex Cardin. Baronio constat. Denique tribuit Gennadius
S. Paulino librum de pænitentia, & alium de laudibus
Martyrum, qui non extant.

De Seueri Sulpitio. 420.

Seuerus Sulpitius æqualis, & amicissimus fuit S. Pauli-
ni, ut notum est ex epistolis inuicem scriptis.

Scripsit libros duos de sacra historia.

Item vitam sancti Martini Episcopi Turonensis.

Item dialogum de conuersatione Orientalium Mona-
chorum, in quo interlocutores sunt Gallus, & Postumi-
anus: cuius dialogi meminit S. Hieronymus lib. 11. in E-
zechielem cap. 36.

Item epistolas multas, quarum meminit Gennadius in
libro de viris illustribus, qui etiam Gennadius addit, hunc
Seuerum in senectute a Pelagianis deceptum, agno-
uisse

uisse cito errorum suum, & silentium vsque ad mortem tenuisse, vt vitium loquacitatis taciturnitate deleteret.

Observatio.

Seueri Sulpitii libri de sacra historia, & dialogi de conuersatione Orientalium caute legendi sunt.

In libro primo de sacra historia dicit, filios Dei, qui filias hominum adamauerunt, fuisse Angelos: quod refertur à Chrysostomo in cap. 6. Genesis, & ab Augustino lib. 15. de Ciuitate Dei cap. 23. & aliis probatis auctoribus. Dicit sacerdotes qui habent possessiones immemores esse præcepti dominici dati quondam Leuitis. At Leuitæ possessiones habebant, quin etiam oppida & suburbana eorum Leuit. 25. quare Hieremias ex genere Sacerdotum agrum vendidisse legitur Hierem. 32. & Barnabas Leuites agrum similiter quem possidebat, vendidit, Act. 4. Dicit præterea templum fundatum fuisse anno 588. ab egressu filiorum Israel de Ægypto. At scriptura 3. Reg. 6. notat annos 480.

In dialogo dicit, Ecclesiam auro non strui, sed destitui. Reprehendit Episcopos, qui Libros Origenis damnauerunt. Scribit coniugium ad veniam pertinere. Virginitatem ad gloriam, fornicationem ad pœnam. Dicit ex sententia sancti Martini Neronem simul cum Antichristo venturum, & Antichristum ex malo spiritu concipiendum. Denique notatur à sancto Hieronymo in cap. 36. Ezechielis erroris eorum, qui nouam Hierusalem auream, & gemmatam expectant.

De sancto Luciano. 420.

SANCTUS Lucianus presbyter vixit tempore Honorii, & Theodosii iunioris Imp. scripsit librum de inuentione corporum sancti Stephani, & aliorum, quæ ipse diuina reuelatione inuenit: hic liber extat apud Lipomanum, & Surium die tertio Augusti. Eodem tempore scripti sunt libri duo de miraculis sancti Stephani ad Euodium Vzalensem Episcopum: sed quia nomen auctoris ignoratur dicuntur libri Euodii.

De

De Paula Orosio. 425.

Paulus Orosius presbyter Hispanus sancti Augustini discipulus, scripsit ad ipsum S. Augustinum libros septem historiarum ab orbe condito, in quibus potissimum clades Romanorum describit, quas dum Idola colerent acceperunt.

De Sedulio. 430.

Cælius Sedulius presbyter Scotus Theodosio iuniori scripsit explanationem in omnes epistolas sancti Pauli, ex Origene, Ambrosio, Hieronymo, & Augustino excerptas: ex quo intelligimus errare illos, qui Sedulium floruisse scribunt tempore Constantii filii Constantini Magni & verius sentire Trithemium, qui ponit Sedulium anno Dom. 430.

Scripsit præterea Sedulius libros quinque carminum de quinq; mirabilibus operibus Dei: & hymnos duos de Christo, quorum alter alphabeticus est, & in Ecclesia canitur in festis natalis & Epiphaniæ: incipit autem, A solis ortus cardine.

De sancto Cyrillo. 430.

Sanctus Cyrillus Episcopus Alexandrinus vir sanctissimus, & doctissimus, ac præsertim circa mysterium Incarnationis Dominicæ à Deo doctus, imperante Theodosio iuniori præfuit Concilio Ephesino primo, nomine sancti Cælestini Papæ, Nestoriumque hæresiarcham primum scriptis egregiis, deinde etiam auctoritate damnavit. Eius opera in editione Parisiensi anni millesimi sexcentissimi quinti duobus tomis comprehenduntur.

Tomus Primi.

In Genesim ad literam, & mystice explanationum
lib. 11

In Leviticum. 16

In Isaiam. 5

In Euan-

In Euangelium sancti Ioannis.

Dicta veteris Testamenti anagogice explicata, collecta ex Cyrillo, Maximo, & aliis.

Liber aduersus Iudæos cum quæstionibus.

Breues anagogæ de iis, qui floruerunt ante legem.

Tomi Secundi.

Epistolæ sancti Cyrilli ad diuersos, & diuersorum ad S. Cyrillum numero 39

Homiliæ præsertim de incarnatione. 10

Apologia ad Theodosium Imperatorem. 1

Declaratio duodecim anathematismorum. 1

Liber apologeticus pro suis anathematismis.

Alius apologeticus liber ad Euoprium pro iisdem capitibus contra Theodoretum.

Expositio Symboli Nicæni.

Scholia de Incarnatione Vnigeniti.

Epistolæ duæ ad Succensum Episcopum.

Synodales epistolæ duodecim.

Dogmata Nestorii ex ipsius libris excerpta.

Oratio de exitu animæ, & secundo aduentu.

Opus insigne, Thesaurus inscriptus, libros continens quatuordecim.

Dialogorum cum Hermia libri septem.

De adoratione in spiritu, & veritate libri. 17

Contra Iulianum apostatam. 10

De recta fide ad Theodosium, & Reginas. 3

Aduersus antropomorphitas. 1

De sacrosancta Trinitate. 1

Præter hos libros, extant commentaria in Prophetas minores Græce, & Latine excusa Ingolstadii in folio, & libri quinque contra Nestorium Græce, & Latine in fine primi tomi conciliorum generalium editionis Romanæ: & breui expectantur sermones paschales triginta.

Observatio Prima.

Extare dicuntur græce explanationes in totum pentateuchum, sed latine non extant, nisi libri vndecim in Genesim.

Observa-

Observatio Secunda.

Libri sexdecim in Leuiticum Cyrilli non sunt, sed Origenis, vt supra diximus in Origene, & manifestum hoc est, tum quia auctor vbique sensum literalem destruit, tū quia habentur isti ipsi libri inter opera Origenis: vt mirū sit, cur Impressores in omnibus editionibus ista opera auctori non suo attribuant.

Observatio Tertia.

Scripsisse dicitur Cyrillus in alios etiam Prophetas, sed non extant commentaria eius, nisi in Isaiam, & Prophetas minores.

Observatio Quarta.

Scripsit Cyrillus libros duodecim in Ioannem, sed quatuor intermedii perierunt. Sed Iodocus Clitoveus ad imitationem Cyrilli addidit quatuor libros intermedios. Itaque Cyrilli non sunt, nisi primi quatuor, & quatuor postremi.

Observatio Quinta.

Liber aduersus Iudæos, & breues illæ anagoge, haud scio an Cyrilli sint. Sed res parui momenti est, cum sint libelli breuissimi, & leues.

Observatio Sexta.

Thesaurus creditur esse imperfectus: multa enim citantur a S. Thoma in opusculo de erroribus Græcorum ex Thesauro Cyrilli, quæ in his libris non inueniuntur.

Observatio Septima.

Liber de sacrosancta Trinitate non videtur esse Cyrilli sed alicuius posterioris. auctor enim copiose disputat de duabus naturis in Christo. & de duabus voluntatibus, & operationibus, & reddit rationem; cur non repugnent istis dogmatibus, qui aliquando dixerunt, in Christo esse operationem theandricam, & vnam verbī natu-

naturam esse incarnatam. Itaque videtur auctor scripsisse post sextam Synodum.

De Theodoro Episcopo Cyria. 430.

Theodoretus æqualis sancti Cyrilli, & aliquando etiam aduersarius, vt notum est ex concilio Ephesino. Quamuis autem Nestorio fauerit initio controuersia: tamen postea resipuit: & Nestorium inter hæreticos numerauit in lib. 4. de fabulis hæreticorū, & in Concilio Chalcedonensi admissus inter Catholicos fuit. Opera Theodoreti ex editione Colonienſi anni 1573. duobus tomis comprehensa, hæc sunt.

Tomus Primi.

De obscuris quæstionibus in Genesim, Exodum, Leuiticum, Numeros, Deuteronomium, Iosue, & Iudices, acceſſerunt in librum Ruth, in libros Regum, & Paralipomenon.

Commentaria in omnes Psalmos Dauidis.

Commentaria in Cantica Canticorum Salomonis.

Commentaria in omnes Prophetas excepto Isaia.

Commentaria in Cantica Moſis, Annæ, Habachuc, Isaia, Ezechia, Trium puerorum, Virginis Mariæ, Zachariæ, & Simeonis.

Tomus Secundi.

Commentaria in omnes epistolas B. Pauli.

Historia Ecclesiastica à Constantino vsque ad Theodosium iuniorem libri quinque.

Addit Gennadius continuasse historiam vsque ad Leonem Imperatorem quinque aliis libris adiunctis sed hi posteriores libri non exant.

Dialogorum, libri tres.

De hæreticis fabulis, libri quatuor, quibus addidit epitomem diuinorum decretorum.

Historia sanctorum Patrum, quam religiosam vocat.

De prouidentia, sermones decem.

Decu.

De curandis Græcorum affectionibus, lib. 12.

Denique Epistola ad sanctum Leonem Papam, & altera ad Sixtum Presbyterum Romanum: & Oratio de dilectione valde insignis.

Observatio.

Multo plura scripsit Theodoretus, vir plane doctissimus, atque inter alia meminit Gennadius in libro de viris illustribus librorum Theodoreti fortissimorum contra Eutychem & Dioscorum. Scripsit etiam nonnulla contra sanctum Cyrillum, quæ extant inter opera sancti Cyrilli, sed in quinta Synodo Generali damnata sunt, vna cum scriptis Theodori Mopsuesteni, quem idem Theodoretus mirifice laudat libro quinto extremo suæ historiæ. extat denique in quinta Synodo Act. 5. epistola Theodoreti ad Ioannem Antiochenum de obitu Cyrilli: sed ea epistola, non solum falsitatis arguitur, quia constat Ioannem Antiochenum obiisse ante Cyrillum, sed etiam indigna est, quæ Theodoreto, aut cuius Christiano attribuat.

De Proclo Episcopo Constantinopolitano. 430.

PROCLUS Episcopus Constantinopolitanus sancti Cyrilli æqualis, cuius magno cum honore meminit idem sanctus Cyrillus in expositione Symboli Nicæni, & in epistol. 31. ad Ioannem Antiochenum: scripsit epistolam valde celebrē de fide ad Armenos, quæ extat in Bibliotheca sanctorum Patrum, tomo 3. & nuper excusa est Græce & Latine, in primo tomo Conciliorum Generalium Romæ typis mandatorum, & fragmentum inde recitatur in quinta Synodo Generali Act. 5. scripsit etiam de traditione diuinæ liturgiæ. Vide de Proclo, quæ scribit Socrates lib. 7. cap. 40. 41. & 42.

De Eusebio Emeseno. 430.

EVLEBII Emeseni nomine circumferuntur homiliæ in Evangelia totius anni, & rursus homiliæ quinquagin-

ginta variorum argumentorum disertissima. Eusebii Emeseni cuiusdam meminit sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. quem dicit scripsisse plurimos libros, & vixisse tempore Constantii Imperatoris filii Constantini Magni. Sed illius opera non extant, ideo non posuimus eum suo loco. Hic autem vel est alius Eusebius Emesenus vndecunque hoc nomen acceperit, vel sub nomine supposititio homiliae istae sunt editae, cum verus auctor ignoraretur. Neque videntur homiliae illae breues in omnia Euangelia eiusdem esse auctoris cuius sunt quinquaginta homiliae de varris argumentis: stylus enim valde diuersus,

Illud certum est, auctorem quinquaginta homiliarum, fuisse Latinum, & Monachum in Monasterio Lirineni: nam homilia quinta ad Monachos indicat, se fuisse Abbatem Monasterii in Insula constituti. Idem homilia de sancto Maximo, eam insulam Lirinensem vocat. Videretur etiam ex Abbate Lirineni factus Episcopus, ut ipse subindicat in homilia de sancta Blandina. Disputat etiam contra Pelagianos in homilia de feria quinta in coena Domini, vnde manifestum est, eum non esse Eusebium Emesenum, qui floruit sub Constantio. Sunt qui has homilias tribuunt Eucherio Episcopo Lugdunensi, nec desunt qui auctorem nominent Caesarium Arelatensem, vnde vnam ex his homiliis praenotatam nomine Fausti Episcopi Regiensis: neque est improbabile, esse omnes eiusdem Fausti qui Abbas fuit Monasterii Lirineni, & ex Abbate Episcopus creatus, teste Gennadio in libro de viris illustribus.

Non definitio, cuius sint, sed hoc loco placuit auctorem earum homiliarum, constituere, quoniam siue sit Eucherius, siue Faustus, siue etiam Caesarius ante hoc tempus non vixit.

De sancto Eucherio Episcopo Lugdunensi. 440.

SANCTUS Eucherius Episcopus Lugdunensis vixit temporibus Theodosii Iunioris, & Valentiniani: & sub Valen-

Valentiniano, & Marriano Imperatoribus obiit circa annum Domini 433. vt scribunt Gennadius de viris illustribus, & Ado. Viennensis in chronico. Existimat tamen Card. Baronius tomo 5. Annalium, hos auctores falli, & Eucherium vixisse vltra annum Domini 463. quia inuenitur Eucherii nomen in subscriptionibus Episcoporum Concilii Arausicani secundi, & Arelatensis tertii. Sed ego suspicor peruenisse etiam ad an. 499. nā in Vita sancti Cæsarii Episcopi Arelatēsis dicitur Eucherius Episcopus Lugdunensis aliquando iter fecisse cum ipso Cæsario Arelatensi: Cæsarium autem fuisse in viuis tempore Symmachi Papæ, qui sedere cæpit anno. 499. aperte constat ex eadē vita sancti Cæsarii, apud Surium, die 27. Augusti: Itaq; vel oportet librum Gennadii esse corruptum, vel fuisse duos Eucherios Lugdunenses Episcopos.

Sed quicquid de hoc sit scripsit S. Eucherius varia opuscula, quæ Gennadius enumerat, nec satis noui an adhuc extent. Scripsit etiam teste Claudiano Episcopo Viennensi in libro de statu animæ, eloquentissimas conciones quæ fortasse sunt illæ, quæ sub nomine Eusebii Emeseni nunc extant. Tribuuntur Eucherio libri explanationum in Genesim, & in libros Regum. Sed Eucherii esse non possunt, cum auctor sæpe sanctum Gregorium citet, & ad finem expositionis libri primi Regum lectorem inuitet ad moralia S. Gregorii perlegenda: sanctus autem Gregorius plus centum annis fuerit Eucherio posterior. Fortasse qui hos libros Eucherio tribuerunt, ex eo permoti sunt, quod Gennadius testatur, scripsisse Eucherium ad Salonium, & Vranium de obscuris sanctarum Scripturarum capitulis.

Porro auctor huius operis in Genesim, & in libros Regum videtur fuisse Anglus: nam in tertio libro Commentariorum in libros Regum cap. 22. sic loquitur, Nostri inquit, nuper temporibus sanctus Gregorius Papa Evangelicis roboratus eloquiis Romanam rexit Ecclesiam & Reuerendissimi Patres Augustinus, Paulus & alii socii eorum iubente illo venerunt in Britanniam, &c.

Atque ab hoc auctore multa, iisdem pene verbis descripsit Beda in suis quæstionibus super libros Regum.

De Claudiano Episcopo Viennensi. 440.

Claudianus Mamertus Presbyter Viennensis æqualis sancti Eucherii: scripsit in signe opus de statu animæ, in quo Eucherii mentionem facit, ut supra diximus. Habetur hoc opus tribus libris comprehensum in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quarto.

De Sidonio Apollinari. 440.

Sidonius Apollinaris vir nobilissimus eodem tempore floruit. Fuit autem Episcopus Aruernensis. Scripsit varia opera soluta oratione, & carmine, ut Gennadius refert in libro de viris illustribus. Nunc extant libri epistolarum eius ad diuersos, & carmina eiusdem simul edita.

De Ioanne Cassiano. 440.

Ioannes Cassianus sancti Ioannis Chrysostomi olim Diaconus, & postea ad Gallias accedens, ibique sedem figens apud Massiliam presbyter ordinatus, scripsit Latino idiomate.

De habitu Monachorum, & de canonico orationum
& Psalmorum modo lib. 3

Institutionum, 1

De origine, & remedio octo principalium vitiorum, 8

Collationes Patrum, 24

De Incarnatione Verbi, 7

Et hoc opere expleto ad petitionem Leonis, postea summi Pontificis, finem viuendi fecit Theodosio iuniore, & Valentiniano regnantibus, ut testatur Gennadius in libro de viris Illustribus. Hæc omnia extant, & vtiliter legi possunt, excepta collatione tertia decima,

& paucis aliis, quæ in editi-

one Romana nota-

ta sunt.

De Vincentio Lirienſi. 440.

Vincentius Monasterii Lirienſis preſbyter æqualis Caſſiani fuit, quippe qui paulo poſt Concilium Ephelinum ſe ſcripſiſſe teſtatur, id eſt, tribus annis poſt Concilium celebratum. Scripſit opusculum paruum mole, ſed virtute maximum, de prophanis vocum nouitatibus. Libellus extat, & vtiliſſime legitur.

De Socrate, & Sozomeno. 440.

Socrates & Sozomenus hiftoriam Eccleſiaſticam ſcripſerunt ab eo tempore in quo deſinit hiftoria Euſebii Caſarienſis, vſque ad tempora Theodoſii iunioris. Eodem tempore vixerunt, & quod dolendum eſt, vterque Nouatianis erroribus fauiſſe dignoſcitur.

De Sixto Tertio. 440.

Sixtus Tertius Papa ſedit Romæ tempore Valentiniani Tertii Imperatoris. Scripſit inſignem epiſtolam ad Ioannem Antiochenum: cuius fragmentum extat in libro Vincentii Lirinienſis. Scripſit etiam alteram ad omnes Orientales, quæ extat in tomo primo Conciliorum. Extant etiam duæ in tertia parte Concilii Ephelini, editionis Romanæ. Extat præterea in Bibliotheca ſanctorum Patrum tomo quinto ſecundæ editionis ſub nomine Sixti tertii Pontificis liber de diuitiis: & alter de caſtitate, & epiſtola de malis doctõribus: quæ tria volumina falſo adſcribuntur Sixto Pontifici, cum ſint plena erroribus Pelagianorum. Sixtus enim, cum adhuc preſbiter eſſet prius damnauit Pelagium, vnde eſt epiſtola 105. Auguſtini ad Sixtum: ac deinde magno zelo Pelagianos inſecutus eſt, vt teſtatur Proſper.

De Iſidoro Peluſiota. 440.

Iſidorus Peluſiota Monachus doctiſſimus floruit tempore Theodoſii iunioris, ad quem extat eius epiſtola apud Cardin. Baronium tomo quinto Annalium ad annum Domini 431. Scripſit epiſtolas plurimas, quas

Græce, & Latine impressas habes Parisiis opera Billii anno 1585.

De sancto Petro Chrysologo. 440.

SANCTUS Petrus Chrysologus Episcopus Rauennas à Sixto Tertio Papa Episcopus creatus scripsit homilias 122. breues, sed disertas. Scripsit etiam insignem epistolam ad Eutychem hæresiarcham exhortans illum ad obedientiam sancto Leoni præstandam in materia fidei potissimum. Hortamur, inquit, te, vt iis, quæ à beatissimo Papa Romanæ ciuitatis scripta sunt obedienter attendas: quoniam beatus Petrus, qui in propria sede viuit, & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem, habetur alia epistola inter epistolas, quæ præcedunt Chalcedonense Concilium.

De sancto Leone Papa. 440.

SANCTUS Leo primus Papa, iure magnus appellatus seddit in Apostolica sede tempore Theodosii iunioris, Martiani, & Leonis Imperatorum ab anno Domini quadringentesimo quadagesimo vsque ad quadringentesimum sexagesimum primum, scripsit homilias eloquentissimas de præcipuis solemnitatibus Domini, & Sanctorum, necnon epistolas ad diuersos de rebus grauissimis numero nonaginta octo. Ex quibus illa ad Flavianum, quæ incipit, Lectis dilectionis tuæ literis: magna veneratione recepta fuit in Synodo Chalcedonensi Act. 4. ab omnibus, & singulis Patribus: & Gelasius Papa in decreto de libris Doctorum, dicit anathema iis qui Epistolam hanc sancti Leonis integram, & vsque ad vnum iota non recipiunt.

Tribui solet sancto Leoni liber de conflictu virtutum, & vitiorum. Sed (vt supra in Augustino diximus) S. Leonis is esse non potest, cum in eo fiat mentio regulæ S. Benedicti.

De sancto Nilo. 445.

SANCTUS Nilus Constantinopolitanus Monachus, sancti Ioannis Chrysostomi discipulus vixit tēpore Theodosii iunioris, & multa scripsit de institutione Monachorum, ut refert Nicephorus libro histor. 14. cap. 53. Nunc extant in Bibliotheca SS. Patrum tomo quinto edit. 2. capita parænetica: item asceticus: item aduersus vitia: item de Oratione centum quadraginta octo capita. Extrat etiam separatim liber sancti Nili de Christiana philosophia, quo nomine Monasticen significat. Citantur etiam epistolæ Nili in septima Synodo, Act. 4. Sed loci quidam ab hæreticis deprauati esse dicuntur.

De sancto Simeone Stylita. 445.

SANCTUS Simeon, cognomento Stylita, quia stetit in Scolumna annis 81. floruit tempore S. Leonis Papæ, & Leonis Imperatoris. Scripsit librum de morte assidue cogitanda, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum secundæ editionis tomo secundo. Idem scripsit epistolas pro Concilio Chalcedonensi quæ an extant ignoro: sed earum meminit Cardin. Baronius tomo quinto Annalium ad annum Dom. 458. Fuit etiam alius Simeon Stylita iunior, tempore Iustiniani Imp. cuius vna epistola recitatur actione quinta Concilii Nicæni secundi: de quo vide Euagrium lib. 6. historiæ cap. 22.

De Hilario Arelatensi. 445.

HILARIUS Arelatensis episcopus vixit tempore sancti Leonis Papæ, ad quem scripsit heroico carmine historiam Geneseos vsque ad septimum caput. Scripsisse dicitur præterea epistolam vnā ad sanctum Augustinum scripsit libros de prædestinatione Sanctorum, & de bono perseverantiæ.

Sed ea epistola non videtur esse huius Hilarii, sed alicuius alterius: nam sanctus Prosper in epistola, quam

scripsit cum Hilario ad sanctum Augustinum de eadem re dicit, Hilarium Arelatenlem tunc fuisse Episcopum: & tamen iste Hilarius, qui scribit ad Augustinum significat se tunc fuisse laicum quod etiam confirmatur ex primo capite libri de prædestin. Sanctorum, ubi Augustinus vocat Filios Prosperum, & Hilarium: quod certe non faceret si hic Hilarius Episcopus Arelatenlis fuisset.

Scripsit denique vitam sancti Honorati decessoris sui, & aliqua alia breuia opuscula, teste Gennadio in libro de viris illustribus. Sed opera superiora scripsit ante Episcopatum: in Episcopatu enim ob nimiam superbiam reprehenditur à sancto Leone Papa in epistola ad Episcopos per Viennensem prouinciam constitutos: Postea tamen resipuit, & multis virtutibus clarus sancto fine quieuit.

De sancto Prospero Aquitano. 445.

SANCTUS PROSPER Aquitanus Hilarii æqualis, & sancti Leonis quondam notarius, Episcopus fuit Rhegiensis in Italia, vel in Gallia. Scio passim existimari sanctum Prosperum fuisse Episcopum Rhegii in Æmia prouincia Italiae: sed ego suspicor, Episcopum fuisse Rhegiensem in Prouincia Prouinciæ suffraganeum Archiepiscopi Aquensis: nam video sanctum Prosperum subscripsisse in Concilio Prouinciali Vasensi, & Carpentoratenli: quod argumentum est, illum fuisse Episcopum in prouincia Gallia. Præterea sancto Prospero successit in Episcopatu Faustus Rhegiensis: omnes autem Faustum, Episcopum Gallum faciunt, non Italum, ac dicunt metropolitano Aquensi subiectum, non Rauennatensi, cui subiectus est Episcopus Rhegii in Æmia. Sed quicquid de hac re sit (nihil enim definitio) sanctus Prosper multa præclare scripsit pro gratia Christi contra Pelagianos, seque S. Augustini discipulum, & defensorem acerrimum demonstra-
uit.

Scripsit libros tres de prædictionibus & promissionibus Dei.

De vi-

De vita contemplatiua alios tres.

De vocatione gentium duos.

De gratia & libero arbitrio ad Ruffinum.

Responsiones ad capitula obiectionum Gallicarum,
Vincentianarum, & Genuensium.

De gratia Dei contra Collatorem,

Librum sententiarum S. Augustini,

Librum de prouidentia Dei.

Epistolam vnā ad S. Augustinum de prædestinatio-
ne.

Commentaria in Psalmos à centesimo vsque ad cente-
simum quinquagesimum.

Librum Epigrammatum, inter quæ est carmen contra
ingratos.

Chronicum Eusebii & S. Hieronymi continuauit.

Observatio.

Gennadius in libro de viris illustribus scribit, episto-
lam illam celebrem sancti Leonis ad Flavianum contra
Eutychem, existimari à sancto Prospero fuisse scriptam.
At certe si vlla epistola sancti Leonis est, illa omnino est,
siue stylum, siue doctrinam Leonis attendas.

Libri de vocatione gentium tribuuntur etiam S. Am-
brosio, sed vere Prosperi sunt non Ambrosii, vt supra de-
monstrauimus, cum de libris Ambrosii ageremus.

Liber de prouidentia Dei non videtur Prosperi sed ali-
cuius ex factione Gallorum, qui Semipelagiani sunt ap-
pellati. Legat prudens lector, & iudicet.

De Arnobio iuniore. 445.

ARNOBIUS, non ille, qui scripsit contra gentes, & sub
Diocletiano floruit sed alius iunior, qui paulo post
sanctum Leonem Papam vixisse videtur; scripsit librum
titulo Conflictus Catholici cum Serapione de Deo trino
& vno. Item de duabus in Christo substantiis in vnitatem
personæ: item de gratia, & liberi arbitrii concordia: qui li-
bri editi sunt Coloniz anno 1596. Neque est improbabile
huius Arnobii iunioris esse Commentarios in Psalmos,

mos, qui sub Arnobii nomine circumferuntur: de quibus vide quæ diximus supra in Arnobio.

De Theodoro Prasbytero in Raytu. 460.

Theodorus presbyter in monasterio Raytu, scripsit quindecim libros de Incarnatione Domini: nunc extat Commentarium de Incarnatione Domini contra Nestorium, & Eutycherem in Bibliotheca SS. Patrum tomo 1. edit. 2.

De Saluiano Episcopo Massiliensi. 460.

Saluianus presbyter, ac postea Episcopus Massiliensis sæqualis fuit S. Eucherii Lugdunensis, quippe, qui filiorum Eucherii, (habuit enim Eucherius ex legitimo coniugio ante Sacerdotium duos filios, qui ipsi quoque Episcopi fuerunt) Veranii, & Salonii Episcoporum magister fuit, teste Gennadio in libro de viris illustribus.

Porro Saluianus plurima opera scripsisse fertur, sed nunc extant solum, quod ego sciam, libri octo de providentia, & iudicio Dei, & libri quatuor de Ecclesia sub nomine Timothei, in quibus ita exaggerat vitia Christianorum, & maxime clericorum sui temporis, ut nimis videri posset, nisi ex vero zelo gloriæ Dei, & salutis animarum Oratio eius proficisceretur.

De Salonio Episcopo. 470.

Salonius S. Eucherii filius, & Saluiani discipulus, scripsit in proverbia, & Ecclesiasten Salomonis dialogum qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 1. editionis secundæ. An Episcopus fuerit Viennensis nec ne, disputat Cardin. Baronius tomo 6. Annalium ad annum Dom. 441.

De Fausto Regiensi 480.

Faustus ex Monacho Lirinenfi factus Episcopus Regiensis in Gallia, vixit medio tempore inter sanctum Prospe-

Prosperum, & sanctum Fulgentium: scripsit de Spiritu sancto, & contra Arianos, & Macedonianos, quæ non extat: scripsit præterea libros duos de gratia, & libero arbitrio: qui extant, & quos Gennadius in libro de viris illustribus miris laudibus effert: sed Gelasius Papa in decreto de libris apocryphis omnino reiecit: ut etiam reiciunt, & refellunt sanctus Fulgentius, Petrus Diaconus, Alcimus Auitus, & alii. Ado Viennensis in chronico ad annum 492. sic loquitur, Faustus ex Abbate Monasterii Lirinensis apud Regium Galliarum Episcopus factus, Pelagianorum dogma destruere conatus, in errorem labitur: unde qui eius sensus in hac parte Catholicos prædicant, sicut Gennadius de viris illustribus scribens, omnino errant. Ita enim liberum arbitrium tam Augustinus, quam cæteri Catholici in Ecclesia Dei docent, ut illuminatio, virtus, & salus illi à Christo, per Christum, & in Christo sit. Faustus vero iste ita liberum Christianorum arbitrium docere conatur, ut illuminatio, virtus, & salus non à Christo, sed à natura sit, contra hunc scribit Beatissimus Auitus Viennensis Episcopus lucidissima fide, eius redarguens errorem. Similiter & Ioannes vir eruditissimus Antiochenus presbyter.

Isidorus de viris illustribus in Fulgentio, dicit à Fulgentio scriptos libros septem contra Faustum, qui mira caliditate Catholicus videri volebat, cum Pelagianus esset, Auctor quoque vitæ sancti Fulgentii cap. 28. testatur à sancto Fulgentio refutatos libros duos Fausti de gratia & libero arbitrio. Et Petrus Diaconus in libro de incarnatione & gratia Christi cap. ult. anathema dicit libris Fausti. Hæc admonere volui propter aliquos, qui nostro tempore Faustum Catholicum fuisse contendunt.

De Aenea Gazeo. 490.

Aeneas Gazeus vir doctissimus scripsit dialogum insignem de animæ immortalitate, & corporum resurrectione, quem inscripsit Theophrastum, quia persona

sona principalis in dialogo nominatur Theophrastus: ætatem suam ipse aperit in extremo dialogo, ubi dicit, se vidisse sanctos illos, qui in persecutione Vandalica abscissis linguis optime loquebantur: hoc autem contigisse imperante Zenone, notum est ex Victore Vticensi de persecutione Vandalica.

De Cereali. 490.

Cerealis Episcopus Africanus, scripsit contra Maximinum Episcopum Arianum librum de fide, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 4. editionis secundæ, cuius meminit Gennadius Massiliensis.

De sancto Victore Vticensi. 490.

Sanctus Victor Vticensis Episcopus scripsit libros tres de persecutione Vandalica lectu dignissimos ob insignium Martyrum fortitudinem, qui in ea persecutione claruerunt. Vixit autem ipse regnante Zenone Imperatore, ut ipse testatur lib. 3. de persecutione Vandalica, id est, circa annum Domini 490.

De Gennadio Massiliensi. 490.

Gennadius Massiliensis presbyter, & postea Episcopus vixit tempore Gelasii Papæ, circa annum Dom. 490. nam ad ipsum Gelasium misisse librum suum de fide testatur ipse Gennadius in extremo libro suo de viris illustribus, quamvis non in omnibus codicibus liber Gennadii inueniatur completus.

Scripsit librum de Ecclesiasticis dogmatibus, qui extat inter libros sancti Augustini, & hic esse creditur liber, quem ipse misit ad Gelasium.

Scripsit etiam librum de viris illustribus, in quo suspicionem non parvam reliquit suæ non rectæ fidei. Laudauit enim Cassianum & Faustum, qui Semipelagiani fuerunt, & S. Prosperum depressit, qui pro gratia Dei contra Pelagium fortissime dimicauit.

Scripsit præterea multa alia, quæ ipse commemorat in
extremo

extremo libro de viris illustribus sed ea non extant, aut certe ad manus meas non venerunt.

De Pomerio. 490.

Pomerius alias Iulianus Pomerius presbyter vivebat cum Gennadius catalogum suum scriberet: scripsit autem per modum dialogi libros octo de natura animæ, qui videntur excepti ex libris octo Gregorii Nysseni, de Philosophia, siue potius Nemesii philosophi de anima: scripsit etiam prognosticon tribus libris comprehensum, sed diuersum ab eo, quod diu postea scripsit sanctus Iulianus Archiepiscopus Toletanus, vide Card. Baronium in notis Martyrologii, die 8. Martii.

De S. Gelasio Papa. 492.

Sanctus Gelasius Papa primus sedit in Apostolica Sede ab anno Domini quadringentesimo nonagesimo secundo vsque ad annum quadringentesimum nonagesimum sextum. Scripsit epistolas aliquot insignes ad Imp. & alios, quæ extant. Scripsit tomum de vinculo anathematis, qui extat inter epistolas eius decretales. Scripsit etiam librum contra Pelagianos, qui extat inter quintam, & sextam epistolam, in editione Romana. Scripsit etiam hymnos Ecclesiasticos ad imitationem sancti Ambrosii & libros quinque contra Nestorium, & Eutychetem teste Anastasio Bibliothecario, in vita sancti Gelasii. De hoc opere dubitatio existit, an extet, vel perierit, circumfertur enim liber sub nomine Gelasii Papæ de duabus naturis Christi contra Eutychetem, sed non videtur hic liber esse Gelasii Papæ, & multo minus esse ille, de quo loquitur Anastasius, & de quo etiam loquitur Gennadius Massiliensis in libro de viris illustribus. Non esse hunc librum Gelasii Papæ, videtur manifestum, quia in hoc libro citatur tanquam vnus ex catholicis, & sanctis Patribus Eusebius Cæsariensis, quem tamen hæreticum Arianum fuisse, & Origenis acerrimum defensorem, notum erat sancto Gelasio, qui hac de causa reprobauit opera Eusebii

Cæsa-

Cæsariensis, in decreto de libris apocryphis, adde quod iste auctor, Græcus fuit, non Latinus, cum inter sanctos Patres non posuerit Hieronymum, Augustinum, Leonem, &c. Non esse hunc eundem librum eum, cuius mentio est apud Anastasium, & Gennadium, ex eo colligitur, quod Anastasius dicit opus illud Gelasii diuisum fuisse in quinque libros: Gennadius autem dicit fuisse grande volumen: hic vero vna est, & non magnus liber. Non desunt, qui hunc librum velint esse Gelasii Cæsariensis, cuius meminit sanctus Hieronymus in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis in Gelasio. Sed iste Gelasius ad tempora Eutychetis non peruenit, cum post ipsum defunctum fuerit Episcopus Cæsareæ Paulus, & post Paulum Eulogius, antequam hæresis Eutychetis appareret, vt Cardin. Baronius demonstrat tomo sexto ad annum Christi quadringentesimum nonagesimum sextum. Præterea ab eo tempore, quo scripsit sanctus Hieronymus librum de Scriptoribus Ecclesiasticis quod erat annus decimus quartus Theodosii senioris vsque ad exortam hæresim Eutychetis, qui primum apparuit anno quadregesimo secundo Theodosii iunioris sunt anni paulo minus sexaginta: nam Theodosius senior superuixit tribus annis quibus si addas annos Archadii tredecim, & annos, Theodosii iunioris quadraginta duos, fient anni quinquaginta octo: neque credibile est Gelasium scripsisse contra Eutychetem ipso primo anno, quo errorem suum manifestare cœpit, sed post eius hæresim iam promulgatam, & fortasse etiam damnatam: quare credibile est eum, aut non superuixisse vsque ad hæresim Eutychetis, aut plane decrepitum fuisse, & ineptum ad scribendum, quando hæresis Eutychiana confutanda erat, non enim verisimile est, eum fuisse adolescentem, aut puerum, quando a sancto Hieronymo inter Scriptores Ecclesiasticos numeratus est. Alii sunt qui librum istum Gennadii esse credunt, eo quod facile fuerit Gelasium pro Gennadio scribere. Sed neque hoc verisimile est, cum ipse Gennadius Catalogum librorum suorum scripserit, & hoc opus inter alios non numerauit. Cardin. Baronius

nus tomo sex Annalium ad annum Christi 496. probat
satis apertis coniecturis, auctorem libri fuisse Gelasium
Cyzicenum, de quo hunc dicemus.

De Galasio Cizyceno. 495.

Gelasius Cyzicenus vixit tempore Basilisci Imperato-
ris, siue potius Tyranni, circa annum Domini 476.
vt ipse testatur in præfatione librorum de actis Nicænæ
Synodi. Scripsit historiam de actis Nicænæ Synodi tribus
libris comprehensam, quæ nuper excusa est in primo to-
mo Conciliorum generalium Græce, & Latine Romæ e-
ditorum. Scripsisse etiam creditur librū de duabus natu-
ris Christi contra Eutycherem, qui liber hætenus est edi-
tus sub nomine Gelasii Papæ. Coniecturæ, cur auctor hu-
ius libri existimari possit Gelasius iste Cyzicenus, hæ-
sunt.

Prima, quod non inueniatur alius Gelasius cui liber il-
li tribui possit.

Secunda, quia in hoc auctore conueniunt nomen, &
tempus, vt notum est.

Tertia, quia in præfatione historię de Actis Nicænæ
Synodi, scribit, se disputasse cum Eutychianis.

Quarta, quia sicut Gelasius in historia Nicænæ Synodi
lib. 2. mirifice laudat Eusebium Cæsariensem, eumque af-
firmat nunquam adhæsisse Arianis: sic etiam auctor libri
de duabus naturis Christi, ponit eundem Eusebium Cæ-
sariensem inter Sanctos, & probatissimos Patres Atha-
nasium, Nazianzenum, & alios eiusdem gloriæ.

Quinta quia stylus est omnino similis simplex, & nu-
dus omnibus ornamentis. Quomodo autem intelligi de-
beat, quod iste auctor dicit in libris de duabus naturis
Christi, remanere in Eucharistia panis, & vini naturam,
diximus in controuersis lib. 2. de Eucharist. cap. 17.

De Gilda Sapiente. 495.

Gilda cognomine Sapiens scripsit de excidio Britan-
niæ, quod incidit in annum Domini 445. Scripsit
etiam

etiam reprehensionem acrem in clerum Britanniae: nam propter peccata populi, & maxime propter peccata cleri iratus Deus immittit flagella huiusmodi. Extant hæc opera in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quinto editionis secundæ.

De Vigilio. 495.

Vigilius scripsit libros quinque valde eruditos contra Nestorium, & Eutycherem, pro defensione epistolæ sancti Leonis, & Concilii Chalcedonensis: ex quo coniectura est, eum vixisse tempore Zenonis, & Anastasii Imp. quo tempore Concilium Chalcedonense graviter oppugnabatur. Quis fuerit iste Vigilius, non satis constat, non enim potest esse sanctus Vigilius Episcopus Tridentinus, & Martyr. ille enim vixit tempore sancti Ambrosii, ad quem etiam est epistola eiusdem Ambrosii, & ex vita eius, quæ extat apud Lipomanum, & Surium, constat eum martyrio coronatum sub Stillicone Honori Imperatoris Duce. Vide de hac re Cardin. Baronium tomo quinto Annalium ad annum Domini 400. accuratissime differentem.

De Paschasio Diacono Cardinali. 499.

Paschasius Diaconus Cardinal. Romanæ Ecclesiæ, floruit sub Gelasio, Anastasio, & Symmacho Pontificibus Romanis: Vir fuit magnæ sanctitatis, & doctrinæ, & scripsit libros duos de Spiritu sancto, rectissimos, & valde luculentos: sic enim loquitur S. Gregorius lib. 4. dialog. cap. 40. Hi libri extant in Bibliotheca SS. Patrum tom. 9. edit. secundæ.

De sancto Casario Arelatensi. 499.

Sanctus Casarius Episcopus Arelatensis vixit tempore Symmachi Papæ, & Theodorici Regis Italiæ, ut in eius vita scribit Cyprianus eius discipulus, apud Surium die 27. Augusti: itaque falsum esse videtur, quod Concilium Arelatense tertium, cui præfuit sanctus Casarius celebratum sit æta. 461. id est, anno Domini 423. Sed

(v. ha.

(vt habet alia lectio) æra 492. id est, anno 454. Fallum quoq; est quod Trithemius scripsit, hunc sanctum Cæsarium floruisse anno 670. & veritas est in medio, peruenit enim ad annum 499. Extant eius homiliæ 46. in Bibliotheca SS. Patrum tomo 2. edit. secundæ.

Seculum sextum ab Anno 500. ad 600.

De sancto Fulgentio.

SANCTUS Fulgentius Carthaginensis, Episcopus Ruspensis, vir sanctissimus, & doctissimus floruit tempore Transimundi Regis ad quem scripsit libros. Obiit anno Domini 529. vitæ suæ anno 65. Episcopatus autem 25. vt Cardin. Baronius annotat tomo 6. Annalium. Scripsit plura teste Isidoro in lib. de viris illustribus quorum multa perierunt. Extant nunc in editione Antuerpiana anni 1574.

Ad Transimundum Regem, li.

3

De Incarnatione & gratia Christi,

1

Ad Monimum,

3

Contra obiectiones Arianorum,

1

Ad Donatum.

1

Ad Eutymium.

2

Ad Ferrandi quæstiones,

2

De fide ad Petrum, qui inter libros Augustini, habetur, de quo diximus supra,

1

Epistolæ septem satis prolixæ instar librorum,

7

Denique sermones decem variorum argumentorum, qui soli supersunt, ex multis, quos scripsisse, & habuisse dicitur.

Edita sunt Parisiis, alia quædam opuscula de veritate prædestinationis, & de Trinitate, quæ ad manus meas non peruenerunt.

De Andrea Episcopo Cæsarea.

ANDREAS Episcopus Cæsareæ Cappadociæ vir doctus scripsit commentaria in Apocalypsim, quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo primo editionis secundæ. Quando vixerit non est omnino certum; sed hoc

L

loco

loco eum posuimus, quia post sanctum Basilium Episcopus Cæsariensis fuit, eumque sæpe citat ut etiam citat sanctum Cyrillum, & indicat, se scripsisse post inclinationem Imperii Romani, & omnium consensu antiquus scriptor habetur: ex quo Arethas Cæsariensis compendium suum decerpit in Apocalypsim.

De Ennodio. 503.

Ennodius Diaconus, & postea Episcopus Ticinensis, claruit tempore Symmachi, & Hormisdæ Pontificum Romanorum, scripsit anno 503. Apologeticum librum pro quarta Synodo sub Symmacho, qui receptus fuit, & probatus à quinta Synodo sub Symmacho: scripsit etiam epistolas, & alia, quæ extant excusa Parisiis in 8.

De Petro Diacono. 503.

Petrus Diaconus æqualis sancti Fulgentii fuit, ut notum est ex libris inuicem scriptis. Scripsit enim Petrus hic librum de Incarnatione & gratia Christi ad sanctum Fulgentium, & alios Episcopos Africanos: qui liber extat inter opera sancti Fulgentii proxime ante librum sancti Fulgentii de eodem argumento.

De Ferrando Diacono. 504.

Ferrandus Diaconus, Carthagenensis eodem tempore scripsit paræneticum ad Reginum Comitem, qui extat in Bibliotheca SS. Patrum tom. 5. edit. secundæ. Scripsit etiam epistolas quæ, extant Romæ impressæ. Scripsit denique breue compendium sacrorum canonum.

De Eugippio Abbate. 510.

Eugippius Abbas Africanus vixit tempore sancti Fulgentii, & composuit magno labore tomos duos thesaurorum sancti Augustini: in quorum priore posuit quæcunque sanctus Augustinus scripserat de rebus obscurissimis, ut de anima, de charitate, de Resurrectione, de iudicio, de vita ac morte æterna. In posteriore collocavit, quæ sanctus Augustinus disputat contra Arianos, Donatistas, Manichæos, & Pelagianos. Editum est hoc opus Basileæ anno

anno Domini 1542. & Veneriis anno 1543. sed cauendæ sunt insidiæ hæreticorum, qui hoc opus in lucem emis-
runt.

De Marcellino Comite. § 20.

Marcellinus Comes vixit tempore Iustiniani: nam Anno Iustiniani nono & salutis 33. finem imiisuit Chronico suo, quod a Cassiodoro valde laudatur libro de diuinis lectionibus cap. 17. extat hoc Chronicum in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 7. edit 2. Scripsit idem Marcellinus, teste Cassiodoro, quatuor libros de Vrbe Constantinopolitana & Hierosolymitana: qui libri (vt opinor) non extant.

De Ioanne Maxentio. § 20.

Ioannes Maxentius Monachus, & vt creditur presbyter Antiochenus, vixit tempore Hormisdæ Papæ, contra cuius epistolam scripsit. Eius opera extat in quarto tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum. Scripsit autem Catholicæ fidei professionem, item libellum contra Acephalos, item dialogorum contra Nestorianos libros duos, item responsionem ad epistolam Papæ Hormisdæ, in quibus disputat aduersus Nestorianos, & aduersus Faustum Regiensem Semipelagianum. Et quidem Faustum, & Pelagianos egregie refellit, ex libris sancti Augustini: at Nestorianos ita refellit scribens contra Possessorem Episcopum Africanum, vt ad Eutychianos declinare videatur. Certe sanctus Hormisdæ Papa Possessorem defendit, & Ioannem cum suis Monachis acriter insectatus est. Vide epistolam Possessoris ad Hormisdam, & responsionem Hormisdæ in ipso opere Ioannis Maxentii. Scripsit autem Maxentius contra epistolam Hormisdæ negans illam esse Hormisdæ, ne videretur contra summum Pontificem scribere, sed re vera negari non potest, epistolam illam vere esse Hormisdæ.

De sancto Auito Alcimo. § 20.

Auitus Alcimus Episcopus Viennensis vir nobilissimus, sanctissimus, & doctissimus, floruit temporibus

ribus Papæ Hormisdæ, à quo Vicarius in Galliis constitutus est, ut constat ex epistola Hormisdæ ad ipsum. Multa scripsit & versu & soluta oratione, ut docent Gregorius Turonicus libro secundo cap. tricesimo quarto, & Ado Viennensis in Chronico. Ego solum legi libros quinque metricè scriptos in Genesim, & Exodum, & librum de castitate ad sororem plane grauissimos, & venustissimos, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum editionis secundæ tomo octauo.

De Boetio Seuerino. 520.

Boëtius Seuerinus, vir clarissimus, Senator, & Consularis floruit tempore Theodorici Regis Italiæ, nam ad ipsum Boëtium extat epistola Regis Theodorici, quæ est quadragesima quinta libri primi apud Cassiodorum. Scripsit multa de re philosophica, & Theologica, ac ut philosophica omittam, scripsit librum vnum de Trinitate ad Symmachum socerum suum.

Item librum de vnitatem Trinitatis.

Item librum vnum de duabus naturis Christi aduersus Eutycherem.

Item librum vnum, de fide ad Ioannem Diaconum.

Item de consolatione philosophiæ libros quinque partim carmine, partim prosa eruditissimos. Occisus est iussu Theodorici Regis anno Dom. quingentesimo vigesimo primo Papiæ.

De Dionysio Exiguo. 525.

Dionysius Exiguus natione Scythia, sed moribus Romanus, quemadmodum cognomento Exiguus, sed doctrina, & sanctitate maximus, vixit tempore Theodorici Regis Italiæ, & successorum eius: nam anno 527. scripsit cyclum Paschalem, & omissa profana numeratione annorum ab Imperio Diocletiani impii persecutoris, numerare cœpit ab Incarnatione Domini Iesu Christi. Scripsit præterea collectionem sacrorum canonum ex Conciliis Ecclesiæ Catholicæ: quem postea imitati sunt Marinus Bracarensis, & Cresconius.

De

Ab anno Dom. 500. ad 600.

165

De Victore Episcopo Africano. 530.

Victor Episcopus scripsit de ratione fidei Catholicæ ad Hunericum Regem Vandalorum circa annum Domini 530. extat eius liber in Bibliotheca SS. Patrum tomo 4. editionis secundæ.

De Aurelio Cassiodoro. 530.

Avrelus Cassiodorus Senator, & Regi Theodorico ab epistolis fuit. Scripsit eo tempore libros duodecim epistolarum variarum, & chronicum breue ab initio Mundi vsque ad tempora Theodorici Regis Italiæ, quæ simul excusa extant, Scripsit etiam libros duodecim de rebus gestis Gothorum, cuius operis compendium fecit Iordanus Episcopus Rauennæ, quod compendium cum libris epistolarum excusum inuenitur. Deinde mundo valedicens, & monachus effectus se rebus diuinis addixit, & tum scripsit:

De Institutionibus diuinarum lectionum lib. duos.

In omnes Psalmos, & in Cantica canticorum Commentaria.

Historiam tripartitam ex libris Socratis, Theodoret, & Sozomeni, per Epiphanium Scholasticum in latinam linguam conuersis, confecit.

Atque hæc omnia extant. Dicitur præterea à Trithemio Cassiodorus scripsisse in Acta Apostolorum, in epistolas canonicas, & in Apocalypsim Commentaria: præterea, summam diuinæ Scripturæ, quam memoriale scripturarum appellauit, quæ an extent ignoro.

De Leontio Byzantino. 540.

Leontius Byzantinus Monachus paulo ante quintam Synodum floruisse videtur. Scripsit libros tres contra Nestorianos, & Eurychianos: nec non contra fraudes Apollonistarum, & contra Seuerum, quæ omnia extant apud Henricum Canisium tomo quarto antiquæ lectionis. Extat etiam liber de sectis in Bibliotheca sanctorum Patrum.

De sancto Victore Capuano. 540.

SANCTUS Victor Capuanus Episcopus vir sanctus & doctus tempore Iustiniani Imperatoris circa annum Domini 545. scripsit de cyclo Paschali, teste Beda de sex aetatibus, & de ratione temporum cap. 48. Scripsit etiam praefationem in Armoniam Tatiani, qua ex quatuor Euangelii unum fecit, Sed recte Cardin. Baronius monet, tomo secundo Annalium ad annum Christi 174. à Victore Capuano erratum esse in nomine: Ammonii enim, non Tatiani ea Armonia est. Vide Bibliothecam sanctorum Patrum tomo 4. edit. 2.

De sancto Iusto Orgelitano.

SANCTUS Iustus Orgelitanus Episcopus vixit tempore Iustiniani Imperatoris, scripsit in Cantica canticorum. Exstat hoc opus in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 1. edit. secundae. Vide de hoc auctore Isidorum de Script. Eccles. ca. 14. & de viris illustribus cap. 34.

De Anastasio Sinaita. 544.

ANASTASIUS Sinaita Episcopus Antiochenus vixit tempore Iustiniani Imp. ut scribit Euagrius lib. 4. hist. ca. 39. scripsit multa, sed solum extat *ὁ δὲ 2ος*, id est, dux via contra Acephalos, impressus Ingolstadii anno 1606. & praeterea extant in Bibliotheca sanctorum Patrum to. 1. edit. 2. Anagogicarum contemplationum in exameron libri undecim: & de fidei dogmatibus libri quinque.

De Aratore. 545.

ARATOR Subdiaconus S. R. E. scripsit duos libros carminum, quibus Acta Apostolorum complexus est: eos libros Vigilio Papae obrulit, & publice eodem Papa annuente recitavit: extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo octauo.

De Iunilio. 545.

IUNILIUS Episcopus Africanus, scripsit ad Primasium item Episcopum Africanum libros duos de partibus diuinae legis, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum editionis 2.

nis 2. tomo, 1. Tribuitur etiam Iunilio Commentariolus in prima capita Geneseos: sed ille non est Iunilii, sed Bedę, citat enim sanctum Gregorium, & habetur inter opera Bedę.

De Primasio. 545.

Primasius Episcopus Africanus tempore Vigili Papę Constantinopoli fuit cum quinta Synodus generalis celebraretur, ut constat ex collatione secunda eiusdem Synodi: scripsit in epistolas sancti Pauli, & in Apocalypsim non contemnenda Commentaria.

De Martino Dumienfi, alias Bracarenfi. 560.

Martinus Dumienfis monasterii Abbas ac deinde Ecclesię Bracarenfis Episcopus vixit circa annum Domini 572. nam pręfuit Concilio secundo Bracarenfi, quod habitum est Era 610. id est, anno Domini 572. sed videtur anno sequente obiisse, ut notat Cardin. Baronius scripsit collectionem Canonum ex Gręcis Synodis, quę extant in tomis Conciliorum post secundam Synodum Bracarensem. Scripsit etiam de quatuor virtutum Cardinalium differentia, & alia, quę extant in tomo quinto Bibliothecę sanctorum Patrum editionis secundę, meminit huius Martini sanctus Isidorus in Catalogo Script. Eccles. ca. 22. & in lib. de viris illustribus cap. 35.

De Procopio Gazeo. 560.

Procopius Gazeus sophista, cuius meminit Photius in sua Bibliotheca, scripsit in octateuchum Cōmentaria magis ex aliorum libris, quam ex proprio ingenio: scripsit etiam in Isaiam, quę extant excusa Parisiis, Gręce, & Latine, dicitur etiam scripsisse in libros Regum, & Paralipomenon, quę opera utrū extrent, ignoro: quando vixerit, non certum est: sed posuimus eum post annum quingentesimum, quia nec sanctus Hieronymus, nec Gennadius neque alii qui scripserunt ante annum quingentesimum, hunc auctorem nominauerunt.

De Ioanne Climaco. 560.

Ioannes Climacus Monachus religiosissimus, scripsit librum triginta graduum, quibus ascenditur ad perfecti-

fectionem, unde ipse nomen Climaci inuenit. Existimant aliqui recentiores illum floruisse anno Dom. 340. sed non putamus id esse verum, tum quia nemo veterum hoc dicit, neque ex ipsius libro id colligi potest, tum quia in eo libro fit mentio sancti Abbatis Sabbæ, qui tempore Iustiniani Imp. obiit anno Domini 332. vt refert Card. Baronius tom. 6. Annalium.

De Dorotheo Archimandrita. 560.

Dorotheus Archimandrita scripsit sermones viginti quatuor, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum, tom. 2. edit. 2. Viderur vixisse hic Dorotheus circa annum Dom. 560. cum citet Climacum, & indicet se fuisse familiarem S. Zozimæ Abbati, qui sub Iustino seniore floruit.

De S. Dacio Mediolanensi. 560.

Sanctus Dacius Episcopus Mediolanensis vixit tempore Iustini Imp. teste S. Gregorio lib. 3. dialog. cap. 4. & scripsit Chronicum in cuius chronici lib. 1. cap. 10. tradit Canticum. Te Deum laudamus, compositum fuisse à sanctis Ambrosio, & Augustino.

De Liberato. 560.

Liberatus Archidiaconus Carthaginensis vixit paulo post quintam Synodum, vt ex eius Breuiario intelligi potest: scripsit enim Breuiarium de causa Nestorii, & Eutychetis: quod Breuiarium extat in 2. tom. Conciliorum & caute legendum est: siue enim ab aliquo deprauatum fuerit, siue ipse auctor, non bene affectus sit historię veritatem, non pauca in eo videntur esse perperam scripta.

De Venantio Fortunato. 570.

Venantius Fortunatus Episcopus pictauiensis, floruit doctrina, & sanctitate tempore Iustini Iunioris, scripsit vitam sancti Hilarii, quę extat apud Surium die decimo quarto Ianuarii, scripsit plurima carmina sacra, quę extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo octauo, editio-

editionis secundæ, sed in Ecclesia celebrantur maxime illa de sancta Cruce, Vexilla Regis prodeunt: & Pange lingua gloriosi.

De Euagrio. 596.

EVagrius Scholasticus scripsit historiam Ecclesiasticam libris sex, ab eo tempore in quo desit Sozomenus usque ad annum 12. Mauricii Imperatoris, id est, ad annum Domini 597.

De sancto Gregorio Turonico. 596.

Gregorius Turonensis Episcopus floruit imperante Mauritio, & sancto Gregorio Papa aliquanto senior fuit: siquidem anno septimodecimo inchoante Episcopatus Gregorii Turonici, Gregorius Papa creatus est & anno 21. completo in Episcopatu suo Gregorius Turonicus obiit: cui supervixit Gregorius Papa annis octo. Itaq; Gregorius Turonicus obiit anno Dom. 596. Gregorius autem Papa anno Dom. 604. Hæc ex Breuiario vitæ S. Gregorii Turonici, & ex vitæ sancti Gregorii Papæ decerpta sunt. Scripsit S. Gregorius Turonicus.

De historia Francorum, lib.

10

De gloria Martyrum,

1

De gloria Confessorum,

2

De miraculis sancti Iuliani,

1

De miraculis sancti Martini,

4

Alia præterea scripsisse dicitur, quæ vel non extant, vel certe ad notitiam meam non perueverunt.

Seculum septimum ab Anno

600. ad 700.

De S. Gregorio Papa.

Sanctus Gregorius Papa sanctissimus, & doctor eximius, & merito magnus appellatus, floruit Iustini, Mauricii, & Phocæ temporibus, & anno 14. pontificatus sui, salutis autem 604. obiit. Scripsit:

Moralis expositionis in Iob, lib.

38

L 5

De

De cura pastoralis partes tres,
 Dialogorum cum Petro,
 Expositionis in Cantica,
 Expositionis in Ezechielem, homil.
 In Euangelia, homil.
 Expositionem in Septem psalmos Pœnitentiales.
 In primum librum Regum, lib.
 Epistolarum, libros duodecim.
 Decreta nonnulla.
 Responsiones ad undecim interrogationes Augustini
 Episcopi Anglorum.

Observatio.

Sanctus Ildephonsus in lib. de viris illustribus, qui ex-
 rat inter opera S. Isidori, primo loco ponit S. Gregorium,
 eumq; omnibus scriptoribus anteponebat, meminit autem
 librorum quos supra enumeravimus, exceptis libris in
 Iob, in primum Regum, in Psalmos, & in Euangelia, sed
 addit, non omnia eius opera enumerasse. S. Isidorus in li.
 de Script. Eccles. meminit Moralium in Iob, & homil. in
 Euangelia, sed & ipse fateatur, ad se non peruenisse omnia
 opera S. Gregorii. Extant nunc præter libros supra scri-
 ptos, Antiphonarium, cuius meminit Sigebertus, & liber
 Sacramentorum, siue Sacramentarium, vide editionem
 Romanam anno 1593.

De Hesychio, siue Isychio. 607.

Hesychius, siue Isychius Episcopus Hierosolymita-
 nus: tempore S. Gregorii vixit: nam ad eum est epist.
 40. lib. 9. ex registro S. Gregorii. Neque alius inuenitur
 Episcopus Hierosolymæ; qui dicatur Hesychius vel Isy-
 chius ante istum. hic igitur scripsit in Leuiticum libros
 septem, & exponit versionem S. Hieronymi, quod est ar-
 gumentum, auctorem hunc esse posteriorem Hierony-
 mo, & Augustino, & aliis veteribus, non enim cœpit
 versio S. Hieronymi esse in usu Ecclesiarum, nisi
 satis diu post obitum sancti
 Hieronymi.

De S. Sophronio Episcopo. 630.

S Sanctus Sophronius Episcopus Hierosolymitanus, vixit tempore Honorii Papæ I. & Heraclii Imperatoris, & initio hæresis Monothelitarum in signis fuit defensor fidei Catholicæ. Extat epistola ipsius ad Sergium Episcopum Constantinopolitanum in sexta Synodo, Act. 11. Extant etiam in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 2. edit. 2. duo sermones eius, vnus de natali Domini, alter de Angelis. Obiit anno Dom. 634. ex Card. Baronio, tomi. 8. Annalium.

De Ioanne Moscho. 630.

Ioannes Moschus, alias Euiratus, scripsit ad sanctum Sophronium Episcopum Hierosolymitanum librum, qui dicitur Pratum spirituale, atque hinc fortasse factum est, vt nisi Sophronio, à multis hic liber tribuatur. Extat in tomo septimo Bibliothecæ sanctorum Patrum editionis secundæ. Et quidem liber est magna ex parte utilis, & citatur in septima Synodo.

De Leontio. 630.

Leontius tempore Heraclii Imperatoris vixit, & sancti Ioannis Episcopi cognomento Eleemosynarii æqualis sui admirabilem vitam literis mandauit. Obiit sanctus Ioannes anno vndecimo Heraclii, qui fuit annus Dom. 620. Hic liber testimonium habet à Synodo secundâ Nicæna, & vere lectu dignissimus est.

De Iona. 630.

Ionas Angelus, siue Hybernus tempore eiusdem Heraclii scripsit vitam, & res gestas sancti Columbani (vt apud Bedam libr. quinto histor. gentis est suæ cap. decimo septimo) qui vt nouus quidam Apostolus Angliam, Gallias, & Italiam mirifice illustrauit. Obiit anno sexto Heraclii, qui erat annus Dom. 615. Extat hæc vita apud Surium die 21. Nouembris.

Antiochus Monachus. vixit Heraclii tempore & centum viginti novem homiliis (quæ exstant in Bibliotheca sanctorum Patrum tom. 2. edit. 2.) deploravit ingentem illam calamitatem, quæ contigit anno 14. Heraclii, cum Hierusalem à Persis capta, & lignum sanctæ Crucis in Persidem asportatum fuit: quo tempore Christiani plurimi, ad nonaginta millia, Iudæis vilissimo pretio diuenditi, atque ab eis crudeliter morte necari dicuntur.

De S. Isidoro Hispalensi. 630.

Sanctus Isidorus Hispalensis Episc. sedere cepit in Episcopali sede anno 596. & anno 636. migravit in cælum, ut ex Chronicis Hispalensibus intelligitur: Scripsit multa, quorum Catalogum his verbis texit S. Hildephonus in libro de viris illustribus.

Scripsit inquit, opera eximia, & non pauca, id est,
Librum de genere officiorum.

Librum proœmiorum.

Librum de ortu, vel obitu Patrum.

Librum commentariorum, quem Synonyma vocitavit.

Libellos duos ad Florentinam contra nequitias Iudæorum.

Librum de natura rerum ad Siburum Principem.

Librum differentiarum.

Librum Sententiarum.

Librum quæstionum, siue expositionis Sacramentorum.

Librum Etymologiarum, quem non complevit. Hæc ille.

Sed in edit. Parisiensi anni 1601. adduntur isti libri.

De contemptu Mundi, Norma viuendi.

Exhortatio ad pœnitentiam.

Lamentum pœnitentiæ, versu, & alphabetice editum.

Oratio sancti Isidori prolixa ad peccata deslenda.

Oratio breuior contra insidias Diaboli.

Epistol.

Epistol. ad Massionum de lapsu, & reparatione Sacerdotis.

Chronicum ab initio Mundi vsque ad annum quingentesimum, Suinthiliani Regis Gothorum.

Chronicum Gothorum.

Historia Vandalorum.

Historia Sueuorum.

De Antiocho Rege, & martyrio Machabæorum.

De Scriptoribus Ecclesiasticis.

De natiuitate Domini, Passione, Resurrectione, Regno, & Iudicio ad Florentinam sororem.

De vocatione gentium ad eandem.

Epistola ad Ludifredum de Episcopi, & aliorum clericorum in Ecclesia officio.

Sententiarum, siue de summo bono libri tres.

Regula Monachorum.

De conflictu vitiorum, & virtutum.

Expositio in Cantica Canticorum.

Liber de viris illustribus.

Glossarium ex diuersis, quæ nomine Isidori Hispalensis circumferuntur collectum.

Observatio.

Mirum est, vnde tot opera S. Isidori prodierint, quorum non meminit S. Hildelphonsus qui eadem ætate vixit qua Isidorus ipse. Ideo suspicor, hæc non esse ab ipso S. Isidoro scripta, sed ab aliquo alio superaddita. Certe liber de contemptu mundi, & Norma viuendi decerpta sunt ex libro Synonymorum. Item chronicum decerptum est ex libro 5. Etymologiarum: aut si non inde decerptum est, non est verisimile chronicum bis ab Isidoro scriptum.

Porro quæ dicuntur in editione Parisiensi Commentaria in Genesim, Exodum, &c. dicuntur à sancto Hildelphonso, quæstiones, siue expositiones Sacramentorum, ex variis auctoribus collectæ: & qui sunt duo libri ad Florentinam sororem, de natiuitate Domini, &c. & de vocatione gentium: fortasse sunt duo illi, quorum meminit

meminit sanctus Hildephonsus, contra nequitiam Iudæorum. Et qui vocantur in editione Parisiensi de officiis Ecclesiasticis, vocantur a sancto Hildephonso, de genere officiorum.

De S. Eligio Episcopo. 640.

Sanctus Eligius Episcopus Nivernensis, scripsit homilias sexdecim, quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum, tomo secundo edit. 2. Obiit anno 665. teste Sigeberto in Chronico: cuius vita scripta satis diligenter libris duobus a Beato Audoeno Rothomagensi præposito, extat apud Surium die 1. Decembr.

De Esaia Abbate.

Esaias Abbas; qui quo tempore vixerit inuenire non potui, scripsit homil. 29. valde utiles præsertim Monachis ad perfectionem tendentibus. Extant in Bibliotheca sanctorum Patrum toto secundo, editionis secundæ.

De S. Maximo Martyre. 650.

Sanctus Maximus Monachus Constantinopolitanus & Martyr clarissimus vixit temporibus Honorii Papæ primi, & Heraclii Imperatoris: Obiit autem sub Vitaliano Pontifice, & Costante Imperatore anno Domini 660. Scripsit plurima, quorum Catalogum refert Card. Baron. tom. 8. Annalium; nunc extat insignis disputatio habita in Africa contra Pyrrum Monothelitam, quam Græcam & Latinam edidit idem Cardin. Baronius in appendice ad octauum tomum Annalium. Extat etiam in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 6. edit. secundæ liber de Ecclesiastica mystagogia: extant quoque Scholia in S. Dionysium Areopagitam Græce, & Latine edita Parisiis cum operibus sancti Dionysii. Extant denique to. 5. eiusdem Bibliothecæ SS. Patrum Centuriæ S. Maximi de charitate, & de Incarnatione Verbi: sed cum translatae sint in lingua Græca in Latinam opera hæreticorum, non multum illis fidendum est. Solent enim hæretici in auctoribus

bus bonis transferendis sæpe ad suos errores sententias
auctorum bonorum accommodare.

De Sancto Hildephonso Episcopo Toletano. 658.

SANCTUS Hildephonsus Episcopus Toletanus, factus
Sext anno Domini 658. tempore Vitaliani Papæ. Obiit
anno Domini 667. Scripsit insignem tractatum de Virgi-
nitate Beatæ Mariæ, & alium de perpetua Virginitate, &
parturitione eiusdem sanctissimæ Deiparæ, & sermones
duodecim de eadem, quæ omnia extant excusa Parisiis
apud Niuellium anno 1575. & inueniuntur in Bibliothe-
ca sanctorum Patrum tomo 9. edit. 2. Extat item liber de
viris illustribus: inter opera S. Isidori Hispalensis, sed
cum titulo sancti Hildephonsi: alia multa & versu, &
prosa scripsisse dicitur, quæ non extant. Ob singularem
deuotionem erga Beatissimam Dei Matrem, & defensionem
perpetuæ Virginitatis eiusdem Virginum Reginae,
meruit iste felix Antistes non solum in terris intueri eam
diuino splendore fulgentem, sed etiam ab ea donari præ-
clara veste Sacerdotali, & quod summo gaudio animam
eius repleuit, certus reddi de veste gloriæ post beatam mor-
tem consequenda: quæ omnia scribit Iulianus eius Dia-
conus, præfatione in librum Sancti Hildephonsi, de laudi-
bus intemeratæ Virginis Mariæ.

De S. Iuliano Episcopo Toletano. 680.

SANCTUS Iulianus Episcop. Toletanus creatus est anno
Dom. 680, & post annos decem obiit. Scripsit tres li-
bros aduersus Iudæos, qui extant in Bibliotheca sancto-
rum Patrum tomo 4. edit. 2. Scripsit etiam tres libros de
futuro seculo, quos Prognosticon vocauit, qui extant
in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 9. edit. 2. admo-
net autem Cardin. Baronius in notis ad Martyrologium
die 8. Martii, sanctum Iulianum Episcopum Toletanum
non recte vocari Iulianum Pomerium: duo enim
fuerunt Pomerii, vnus Presbyter, qui simpliciter di-
cebatur Pomerius à Gennadio, sed ab Isidoro, &
ab ali.

& ab aliis dicitur Iulianus Pomerius; quem Gennadius Massiliensis in Catalogo illustrium virorum, scribit, suo tempore vixisse, id est, ante annum Dom. 500. atque hic videtur esse ille, quem tam sæpe citat in suo Prognostico sanctus Iulianus Archiepiscopus Toletanus, de quo nunc agimus. Alter fuit Iulianus Pomerius Diaconus, qui præfationem addidit ad libros S. Ildephonsi, de quo paulo ante meminimus. Hic autem sanctus Iulianus vivebat A. ra. 724. id est, anno Dom. 686. Sed cum auctor huius operis in Epistola ad Regem Ervigium se Iulianum Pomerium nominet, non video, cur non ipse Iulianus Pomerius dici possit, ut sint tres Iuliani Pomerii, vnus Presbyter alter Diaconus, & tertius Episcopus.

De Anastasio Nicæno.

A Anastasius Nicænus Episcopus vixit post Concilium Trullanum, quini sextum à Græcis nuncupatum, quia canones addidit Concilio quinto & sexto generali: citat enim hic auctor canonem secundum Trullanum. Scripsit responsionem ad interrogationes de multis capitulis Ecclesiasticis. Vide Bibliothecam sanctorum Patrum, tomo primo edit. secundæ, ubi, notæ marginales caute legendæ, aut potius delendæ sunt, quia non sanam doctrinam continent.

Seculum octauum ab Anno
700. ad 800.

De S. Gregorio Iuniore. 714.

S Sanctus Gregorius Papa II. siue Iunior sedere cœpit anno salutis 714. sedit annos 17. obiit anno 731. Scripsit varia opera, sed extant solum Epistolæ doctissimæ, & multæ, quarum vna ad sanctum Germanum extat in 7. Synodo Actor. 4. duæ Græce, & Latine ad Imperatorem Leonem Isauricum, extant apud Card. Baronium tomo Annalium 9. ad annum 13. Gregorii II. apud eundem extant epistolæ ad Bonifacium anno vnde cimo Pontificatus, &

us, & ad Carolum Martellum, ad Turingos, ad Saxones
& ad alios anno decimo Pontificatus.

De sancto Anthelmo.

SANCTUS Anthelmus, siue Adelmus Episcopus fuit in
Scotia, & anno Dom. 700. sedere cœpit, ex Beda li. 1.
histor. cap. 19. scripsit de Virginitate librum, qui extat in
Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 3. edit. secundæ.
Scripsit etiam de Paschatis die contra errores Britonum,
teste Beda, eius vita habetur apud Surium die 28. Maii.

De S. Marcellino. 717.

SANCTUS Marcellinus Presbyter vir Apostolicus socius
fuit sancti Suiberti, primi Verdensis Episcopi, qui obiit
anno Dom. 717. Sed ipse B. Marcellinus diutius multo vi-
xit, & scripsit vitam sancti Suiberti, quæ extat apud Suri-
um die 1. Martii, atque ad relationem factam ex hoc li-
bro S. Marcellini, S. Suibertus canonizatus fuit postea à
Leone III. Pontifice anno 804.

*De sancto Germano Constantinopoli-
tano. 720.*

SANCTUS Germanus Episcopus Constantinopolitanus
vixit temporibus Gregorii secundi Papæ, & Leonis
Isaurici Imper. hæretici. Multa propter sacras Imagines,
& fecit egregie, & pertulit fortiter: tandem nonagenari-
us in exilio mortuus est, anno Domini 730. Scripsit mul-
ta. Extat nunc Theodoria rerum sacrarum in Bibliotheca
sanctorum Patrum tom. 6. edit. 2. Extant etiam epi-
stolæ tres Græce, & Latine eiusdem S. Germani in Con-
cilio II. Nicæno, artic. 4. quarum tertia valde prolixa est,
quibus epistolis præponitur epistola Gregorii Papæ II. ad
Germanum. Extat apud Henricum Canisium tomo 3. an-
tiquæ lectionis Fragmentum Græco-Latinum Orationis
eiusdem de hæresibus.

De Venerabili Beda.

VENERABILIS Beda Presbyter Anglus floruit eodem tē-
pore, anno siquidem Domini 731. in viuis erat, ut
M ipse

ipse testatur in fine quinti libri historiæ Anglicanæ. Scripsit plurima, quæ octo tomis continentur.

Primus tomus.

Continet ea, quæ ad Grammaticam, Arithmeticam, Geometriam, Astronomiam, Musicam, & similes artes pertinent.

Secundus Tomus.

Continet librum de natura rerum.
De temporum ratione.
De sex ætatibus Mundi.
De temporibus ad intelligendam supputationem temporum sacræ Scripturæ.
Sententias ex Cicerone, & Aristotele.
De Prouerbiis, De substantiis Elementorum.
Philosophiæ libros quatuor.
Librum de Pascha, siue Æquinoctio.
Librum de Arca Noe.
Librum de linguis gentium.
Denique oracula Sibyllina.

Observatio.

Irrepit inter libros venerabilis Bedæ epistola de diuinatione vitæ, & mortis, quæ plane indigna est hoc Auctore: & audio eam extare sub nomine Sphæræ Apulæi Platonici de morte, & omnibus negotiis. Itaque omnino tollendam censeo.

Tertius Tomus.

Continet libros quinque historiæ gentis suæ cum Epitome.

Vitas sanctorum Guthberti, Felicis, Vedasti, Columbani, Attalæ, Patricii, Eustasii, Bertolfi, Arnolphi, Burgundoforæ.

Item carmen de Iustini martyrio.

Martyrologium.

De situ Hierusalem.

Inter-

Interpretationem nominum Hebraicorum, & Græcorum in sacris Bibliis occurrentium.

Excerpta, & collectanea.

Quartus Tomus.

Continet explanationem in Pentateuchum & libros Regum.

Item in Samuelem explanationum allegoricarum libros quatuor.

Item explanationem in Esdram, Tobiam, Iob, Prouerbia, & Cantica.

Denique de Tabernaculo, & vasis, ac vestibus eius libros duos.

Quintus Tomus.

Continet Commentaria in totum nouum Testamentum, exceptis Epistolis B. Pauli.

Sextus Tomus.

Continet retractiones, & quaestiones in Acta Apostolorum.

Commentaria in omnes epistolas S. Pauli ex Augustini sententiis, & verbis excerpta.

Septimus Tomus.

Continet homilias de Tempore, & de sanctis plurimis. Item librum de Muliere forti,

Librum de Officiis.

Scintillas siue locos Communes.

Fragmenta in libros Sapientiales, & Psalterii versus.

Octauus Tomus.

Continet librum de templo Salomonis.

Librum de creatione siue opere 6. dierum.

Quaestiones in Octateuchum.

In quatuor libros Regum.

Quaestiones varias.

Commentaria in Psalmos.

Commentaria in Boetii librum de Trinitate.

De verbis Christi.

Meditationes Passionis.

De remediis peccatorum.

Observatio Prima.

Exstat indiculus operum venerabilis Bedæ ab ipso met scriptus, ut etiam vita eiusdem usque ad annum ætatis 9. ab ipso descripta est post historiam gentis suæ. Aliqua opera postea scripsit. Vixit enim longissimam vitam, ideo mirum non est, si aliqua nunc eius nomine circumferantur, quorum ipse in Indiculo suo non meminit.

Observatio secunda.

Non desunt, qui à Catalogo operum venerabilis Bedæ demere velint Commentaria in Epistolas S. Pauli ex Augustini verbis contexta: Sed nullus probabilius id fecit, quam Card. Baronius. Siquidem tomo septimo Annalium ad annum Christi 562. refert ex Cassiodoro, Petrum quendam Abbatem Tripolitanum S. Pauli epistolas exemplis opusculorum S. August. subnotasse, ut per os alienum sui cordis declararet arcanum: quæ ita locis singulis competentes aptavit, ut hoc magis studio beati Augustini credas esse profectum. Mirum est enim, sic alterum ex altero dilucidasse, ut nulla verborum suorum adiectione permixta, desiderium cordis proprii complectere videatur hæc Cassiodorus. Censet igitur Cardin. Baronius, Commentaria illa in epistolas sancti Pauli non Bedæ esse presbyteri, sed Petri Tripolitani Abbatis. Quia verò in præfatione Bedæ in epistolas habentur hæc verba, In Apostolum quæcunque in opusculis S. Augustini exposita inveni, cuncta per ordinem transcribere curavi. Respondet Card. Baronius, eam præfationem non esse Bedæ, sed allicuius, qui, ut hæc Commentaria Bedæ adscriberet, illa verba adiecit.

Ego vero quamvis à viro doctissimo, & optimo & mihi, cum viueret coniunctissimo valde ægre dissentiam, exponam tamen rationes, quæ me moueat, ut existimem ista commentaria vere esse Bedæ, & iudicium lectori relinquam.

Primum

Primum, Præfatio illa non est quidem à Beda his commentariis adiuncta, sed tamen tota sumpta est à verbis Bedæ, quæ habentur ad finem historiæ siue epitomes, cui subiecerat ipse Beda vitam suam, & indiculum operum suorum, vt Card. ipse Baron. affirmat, Tomo 8. Annal. ad annum Dom. 731. vbi ipsum indiculum, qui in multis codicibus deest, ad verbum ponit, & in eo indiculo Bedæ à Card. Baronio repræsentato sunt illa verba, In Apostolum quæ cunque in opusculis S. Augustini exposita inueni cuncta per ordinem transcribere curavi. Neque eo loco Card. Baronius dicit ea verba non esse Bedæ, neque credibile est, vllum fuisse tam audacem, & temerarium, vt indiculo Bedæ aliquid addere vellet.

Quod si verba illa sunt Bedæ, vt vere sunt, necesse est omnino, aut Bedam esse mentitum, quod nemo diceret, aut commentaria illa vera esse Bedæ.

Deinde, si ea commentaria non sunt Bedæ, certe sequitur, vt Beda, qui tam diligenter in vtriusque testamenti libris explanandis laborauit, solum Apostolum prætermiserit, cuius epistolæ nobilissima pars scripturarum esse videntur.

Præterea quid impedit, quod minus duo auctores, Petrus Abbas, & Beda presbyter diuersis temporibus, & locis eodem studio in paulo ex Augustini scriptis explicando desudauerint? si commentarium Petri Abbatis habereamus, & eo collato cum commentario Bedæ, vnum & idem esse videremus: tum plane fatendum esset, non esse hoc opus Bedæ adscribendum: sed cum illud non extet, licet omnino existimare, diuersum ab isto fuisse, id est, ex diuersis Augustini sententiis verbisque conflatum.

Observatio tertia.

Ex vitis Sanctorum, quæ habentur tertio tomo Bedæ, quædam sunt, quæ ab ipso Beda scripta non sunt. Certe vita sancti Patricii duobus libris comprehensa, non habetur in indiculo, & satis constat scriptam à Probo, vt in

extremo libro secundo legitur: sic etiam vitam S. Colum-
bani non Beda, sed Ionas scripsit: ut vitam sancti Arnul-
phi Paulus Diaconus scripsit non Beda: sic etiam inter
Collectanea, & flores, quæ habentur, 3. tomo nihil fere
est, quod sit Bedæ ingenio dignum. Collectaneum de lu-
minantibus Ecclesiæ habetur etiam in quarto tomo S.
Hieronymi, & nec Hieronymi, nec Bedæ est. Collectane-
um de quatuor generibus ligni in Cruce Domini, nihil
solidi habet. Oratiuncula, ubi inuocantur, tres Iacobi, &
altera ubi inuocantur Angelus Vriel, & Rumiell, longe
absunt à gravitate, & scientia Bedæ, sed sicut sunt inter
opera Bedæ aliqua, quæ non sunt Bedæ, ita desunt Com-
mentaria in Isaiam, Hieremiam, Danielelem, & duodecim
Prophetas minores, quæ in indiculo operum Bedæ nu-
merantur: & periisse videntur.

De S. Ioan. Damasceno. 731.

Sanctus Ioannes Damascenus, vir magnæ doctrinæ &
sanctitatis, æqualis fuit venerabilis Bedæ, & unus
Occidentem, alter Orientem sapientia sua illustravit,
non tempore Gregorii II. Papæ, & Leonis Isauri Imper-
atoris hæretici scripsit Orationes pro defensione sacra-
rum imaginum aduersus prædictum Leonem circa an-
num Dom. 711. sed diu postea superuixit, & multa passus
est ab Imperatore Constantino Copronymo propter fi-
dem Catholicam. Itaque longe à veritate aberrant, qui
Damascenum tempore Theodosii senioris floruisse scri-
bunt. Scripsit multa præclara opera, atque in primis li-
bros quatuor de fide Orthodoxa, in quibus ipse primus
vniuersam Theologiam recto ordine comprehendit.
Eum imitati sunt Magister sententiarum, & Doctores,
qui Scholastici dicuntur. Scripsit præterea Orationes tres
doctissimas, & vtilissimas aduersus impugnatores sacra-
rum Imaginum.

Scripsit etiam alia minora opuscula.

De Logica, librum vnum.

De Physica.

De in-

De introductione dignitatum.	I
De Duabus voluntatibus Christi.	I
De centum hæresibus.	
De trisagio.	I
De altercatione Christiani, & Saraceni.	I
Historiæ Barlaam, & Iosaphat.	II
De his qui in fide dormierunt Orationem.	I
Paralellorum.	3
De transfiguratione Christi.	
De natiuitate B. Virginis, & eiusdem Assumptione Orationes.	

Aduersus Manichæos Dialogum.

Vitæ sancti Stephani Iunioris.

Accesserunt nuper liber eiusdem Damasceni contra Acephalos, sed mutilus: & alius contra Nestorianos, apud Henricum Canisium tom. 4. antiquæ lectionis.

Observatio.

Ex his operibus nihil in dubium reuocari potest, nisi historia Barlaam: & Oratio de his qui in fide dormierunt. Historia Barlaam, de Iosaphat insignis, & utilis est. Sed quia Barlaam, dum instruit discipulum suum Iosaphat, iubet eum credere in Spiritum sanctum ex Patre, & Filio procedentem: dubitatio exorta est an hoc opus esse potuerit Ioannis Damasceni, qui libro primo de fide Orthodoxa cap. vndecimo docet, Spiritum sanctum non procedere ex filio, sed per filium. Sed responderi potest, in historia Barlaam particulam illam ex filio, videri additam ab aliquo: nam in noua editione per Billium castigata, non habetur ex filio. Dubitatio quoque existit, an hæc narratio sit vera historia, an potius conficta ad erudiendos nobiles adolescentes, qualis est vita Cyri apud Xenophontem. Cæterum veram historiam esse constat ex eo, quod S. Ioannes Damascenus in fine historiæ inuocat sanctos Barlaam, & Iosaphat, quorum res gestas scripserat, & Ecclesia Catholica in Martyrologio descriptos veneratur, die 27. Nouembris, eosdem sanctos Barlaam, & Iosaphat.

Oratio de his, qui in fide migrauerunt scrupulum iniecit, quia narrat Falconillam precibus primæ Martyris, & Traiani animam precibus S. Gregorii Papæ ab inferni suppliciis liberatos, quæ narrationes falsæ esse videntur, & fabulis similiores, quam historia: Sed fieri potest, ut sanctus Ioannes Damascenus, quamuis alioqui doctus, & prudens, istis narrationibus facile fidem habuerit, neque de veritate earum inuestiganda sollicitus fuerit.

De S. Bonifacio Moguntino. 740.

Sanctus Bonifacius natione Anglus Archiepiscopus Moguntinus, & Martyr, vixit temporibus Gregorii secundæ, & tertij, & Zachariæ pontificum Romanorum, & obiit ann. 105. Mogunt. De eius rebus gestis, vide Card. Baronium tomo 9. Annalium, ad annum 755.

De Antonio Melissa.

Antonius Melissa Monachus scripsit libros duos cõmunium locorum ad virtutes sequendas, & vitia fugienda, quos ex patribus collegit & quoniam ultimus, quem citat est sanctus Ioannes Damascenus, ideo hoc loco eum posuimus, cum veram ætatem eius ignoraremus. Extant hi libri in Bibliotheca sanctorum patrum tomo quinto editionis secundæ, sed caute legendi sunt, quoniã ab hæreticis latinitate donati, & impressi sunt. Vide observationes Iacobi Billii additas ad epistolas Isidori pelusiota: & Frontonis Ducæ notas, & Indicem expurgatorium Romæ impressum anno 1607.

De Hadriano Papa I. 772.

Hadrianus papa primus sedere cœpit in Apostolica sede anno Dom. 772. Constantino Copronymo hæretico imperante, & sedit annis vigintiquatuor, minus vno mense cum dimidio, vsque ad ann. Dom. 795. Vir fuit sanctus, & eruditus, & præter epistolas multas, quæ extant partim in septima Synodo Act. 2. partim inter epistolas pontificias: scripsit insignem librum pro defensione seprimæ

primæ Synodi, & responſionem ad librū miſſum à Carolo Rege Francorum ex Concilio Francofordienſi: qui liber Hadriani Papæ extat poſt ſeptimam Synodum, in noua editione Romana Conciliorum Generalium, Græce, & Latine impreſſorum anno 1612. Sciendum eſt autem librū, cui reſpondet Hadrianus, non fuiſſe compoſitum à Carolo Rege (vt hæretici Iconoclaſtæ falſo affirmant) ſed eſſe librū continentem obiectiones aduerſus ſeptimam Synodum, quam Patres Concilii Francofordienſis arbitrari ſunt celebratam fuiſſe ſine conſenſu Rom. Pontificis: & erroribus multis ſcatere, atque ideo non recipiendam, ſed reiiciendam videri.

De Paulo Diacono. 774.

Paulus Diaconus Aquilienſis, à ſecreris erat Deſiderii Regis Longobardorum, quando per Carolum Regem Francorum Deſiderius captus, & Regnum ipſius euerſum fuit anno Domini 774. qui deinde Monachus Caſſinenſis factus pie, & religioſe vitam duxit, vt ſcribit Leo Hoſtienſis in chronico Caſſinenſi lib. 2. cap. 17. Scripſit libros ſex de geſtis Longobardorum. Scripſiſſe etiam dicitur libros hiſtoriæ Romanæ quos videmus adiunctos hiſtoriæ Eutropii poſt imperium Iouiani, vbi deſiit Eutropius. Sed viri docti negant eos libros eſſe Pauli Diaconi. Scripſit præterea in regulam S. Benedicti, vt Leo Hoſtienſis teſtatur loco notato, & ea dicitur haberi manuſcripta in monaſterio Caſſinenſi. Scripſit hymnos ſacros, quorum vnus, qui incipit, Vt queant laxiſ reſonare fibris, ab Eccleſia frequentatur in natali S. Ioan. Baptiſtæ. Denique ſcripſit homilias, & alia, quæ non extant, niſi manuſcripta in Bibliothecis.

De Paulino Aquileienſi. 780.

Paulinus Aquileienſis Epiſcopus vir doctus, & pius tempore Caroli Magni ſcripſit contra Felicem, & Eli- pandum librū de ſancta Trinitate, qui extat in Bibliotheca ſanctorum Patrum tomo 4. edit. 2. obiit ann. Dom. 804. clarus miraculis.

De Albino Alcuino. 780.

Albinus Alcuinus Anglus Bedæ discipulus, in Gallias à Carolo Rege Francorum euocatus multa scripsit, è quibus extant.

Liber de diuinis officiis.

Epistola ad Carolum Regem.

Et altera ad Oduinum presbyterum.

Hæc, inquam, extant in codice impresso Coloniae anno 1568. cum aliis septem auctoribus de eodem argumento.

Extant præterea in Bibliotheca sanctorum Patrum tom. 3. edit. 2.

Quæstionum in Genesim, lib.

In Ecclesiastem.

De virtutibus, & vitiis.

Quæstionum de Trinitate.

De Trinitate, libri

De ratione animæ Epistola ad Eulalium.

De diuinis officiis.

Extant etiam epistolæ eiusdem Albini numer. 67. apud Henricum Canisium tom. 1. antiquæ lectionis. Edita sunt denique opera omnia Alcuini Parisiis, in quibus sunt etiam libri septem contra Felicem libri 4. contra Elipandum poemata varia, & vitæ ipsius Alcuini à contemporaneo scripta.

Seculum nonum ab Anno 800. ad 900.

De S. Nicephoro. 811.

Sanctus Nicephorus Episcopus Constantinopolitanus vixit tempore Leonis III. Pōntificis ad quem anno Dom. 811. misit epistolam valde prolixam, quæ extat tom. 9. Annalium Card. Baronii. Scripsit etiam Chronicum, quod extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo secundo edit. secundæ. Scripsit quoque quatuor opuscula contra Iconomachos, quæ extant apud Henricum Canisium tomo quarto antiquæ lectionis. Tandem vir

san.

sanctissimus propter fidei confessionem in' exilio obiit
anno Dom. 828.

De Vsuaro. 812.

VSuardus Monachus natione Gallus, Alcuini discipulus, iussu Caroli Magni Martyrologium scripsit satis accuratum, & celebre, quo multæ Ecclesiæ usæ sunt.

De S. Ludgero. 812.

Sanctus Ludgerus primus Episcopus Monasteriensis, vixit tempore Caroli Magni Imp. de quo illud insigne narratur, quod cum ab imperatore vocatus semel atque iterum ire recusasset, quod in Dei laudibus recitandis occupatus esset: & ipse apud Imperatorem se purgavit, quod maiori Domino obsequium tunc præstaret, & à pio & religioso Imperatore mirifice inde laudatus fuit. Scripsit post sanctum Marcellinum Epistolam egregiam de vita & miraculis S. Suiberti, quæ extant apud Surium die 1. Martii dicitur etiam scripsisse res gestas S. Bonifacii Episcopi, & Martyris, atque Apostoli Germaniæ.

De Aponio. 812.

Aponius vir doctus scripsit in Cantica Canticorum Salomonis: quod opus extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tom. 1. edit. 2. & floruisse dicitur anno Dom. 812.

De Eginarto. 814.

Eginartus Cancellarius Caroli Magni, scripsit eius vitam satis diligenter. Scripsit etiam historiam Francorum. Scripsit quoque de translatione sanctorum Petri, & Marcellini prosa, & versu, quæ extant apud Surium to. 7. die 2. Iunii. Tandem Monach. & Abbas relicto seculo factus est.

De Paschasio Ratberto. 820.

Paschasius Ratbertus Abbas Corbeiensis, floruit tempore Paschalis Papæ primi, & Ludouici Imperatoris. Scripsit insignem librum de corpore, & sanguine Domini,

mini, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tome 6. edit. secundæ. Scripsit etiam vitam sancti Athelardi Abbatis, quæ est apud Surium die secundo Ianuarii. Scripsit quoque Threnos Hieremiæ librum: qui editus est Colonia anno 1532. Hic auctor primus fuit, qui serio, & copiose scripsit de veritate corporis, & sanguinis Domini in Eucharistia contra Bertramum presbyterum, qui fuit ex primis, qui eam in dubium reuocarunt.

De Claudio Scoto. 820.

Claudius Scotus vixit tempore Ludouici Pii Imperatoris, cuius expeditionis in Northmannos meminit præfatione Commentarii in Matthæum. Contigit autem ea expeditio anno secundo Ludouici, qui fuit annus Do. 815. Fertur hic auctor scripsisse non solum in Matthæum, sed etiam in Genesim, Exodum, Leviticum, Numeros, Deuteronomium, Iosue, Iudicum, & Ruth: an autem hæc extant, ignorare me fateor.

De Iona Aurelianensi. 820.

Ionas Episcopus Aurelianensis eodem imperante Ludouico scripsit libros tres, qui extant, aduersus Claudium Episcopum Taurinensem pro defensione sacrarum Imaginum, & signi sanctæ Crucis, & peregrinationum ad loca sancta. Sed hic tamen auctor caute legendus est quoniam laborat eodem errore, quo Agobardus, & reliqui eius ætatis Galli, qui negabant sacris Imaginibus vllum deberi cultum religiosum, de qua re, vide Anastasium Bibliothecarium præfatione in septimam Synodum.

De S. Theodoro Studite. 820.

Sanctus Theodorus Studites, vir admirandus, & potens opere & sermone, dimicauit pro cultu sacrarum Imaginum, & contra hæresim defendentem adulterium posse fieri licitum ex dispensatione, vsque ad exilia, carceres, & supplicia varia. Tandem miraculis clarus migravit in cælum anno Dom. 826. vide Card. Baronium tom.

9. *Annalium*, ubi fuſſime de hoc ſancto viro agit, & ſæpe fragmenta epistolarum eius adducit. Scripſit epistolâs plurimas, ſupra 200. vtiliſſimas, & doctiſſimas, quarum duæ extant in Bibliotheca ſanctorum Patrum tomo 3. edit. ſecundæ. Extat etiam apud Surium die 16. Decembr. vita ſancti Platonis Abbatis, prædeceſſoris S. Theodori, ab ipſo ſancto Theodoro Studita cõſcripta. Extant quoque Catecheſes, & homiliæ eiufdem Theodori Studitæ editæ Antuerpiæ interpretibus partim Andrea Scotto Societatis Ieſu Presbytero, partim Ioanne Liuineio Canonico. Extat denique Oratio de Cruce, eiufdem auctoris in ſecundo tomo de Cruce, Iacobi Greſeri Societatis Ieſu.

De Halitgario. 830.

Halitgarius Episcopus Cameracensis, vixit tempore Ludouici Pii, & ſcripſit libros quinque de vitiis, & virtutibus, & ordine pœnitentium, qui extant apud Henricum Caniſſum tomo 5. p. 2. antiquæ lectionis.

De Amalario Fortunato. 830.

Amalarius Fortunatus Episcopus Treuirensis floruit tempore Gregorii IV. ſummi Pontificis, & Ludouici Pii Imperatoris, cui libros ſuos dedicauit. Scripſit libros quatuor de Eccleſiaſticis officiis. Item ſcripſit librum de ordine antiphonarii, in quo ſe miſſum fuiſſe teſtatur à Ludouico Imperatore ad Gregorium IV. Pontificem.

De Nithardo. 830.

Nithardus Caroli Magni nepos, ex Bertha filia ſcripſit libros quatuor de diſſidio filiorum Ludouici Pii Imp. incipit autem ab exceſſu Caroli Magni, id eſt, ab anno Dom. 814. & perducit hiftoriam ad annum Dom. 843. extat hæc hiftoria cum chronico Frodoardi, & *Annalibus Francorum*, excuſa Pariſiis anno Dom. 1588.

Defre-

De Freculpho. Lexouienſi. 830.

Freculpus Monachus S. Benedicti, & poſtea Epiſcopus Lexouienſis eodem Ludouico Imperatore floruit. Scripſit enim ad Iuditham Ludouici vxorem libros quinque hiſtoriz vniuerſalis ab orbe condito vſque ad annum Domini ſexcentefimum: ſed ipſe vixit vſque ad annum Dom. 840. in eo autem falſus fuiſſe inuenitur, quod ſcripſit tom. 2. lib. 4. c. 20. Gothos ab Arianiſ ad fidem Chriſtianum fuiſſe conuerſos. Scribit enim Theodoretus lib. 4. hiſtor. cap. vlt. Gothos ab Vlphila Epiſcopo fidem Catholicam fuiſſe edoctos, ſed poſtea tum ipſum Vlphilam, tum eius populos ab Arianiſ fuiſſe ſeductos, neque enim hæretici Paganos conuertere, ſed Catholicos peruertere norunt, vt ſcribit Tertullianus in lib. de præſcriptionibus.

De Hilduino Abbate. 830.

Hilduinus Abbas S. Dionyſii petente Imperatore Ludouico pio ſcripſit Areopagitica, quæ extant cum epiſtolis præfixis Ludouici ad Hilduinum, & Hilduini ad Imperatorem. Reperiuntur hæc apud Surium tomo 5. die 9. Octobris. Sed quod in extremo libro Hilduinus ſcribit paſſum eſſe ſanctum Dionyſium anno Domitiani 16. ingruente, & Chriſti 67. non caret dubitatione, nam S. Ignatius martyrium fecit anno 11. Traiani, teſte S. Hieronymo de Scriptoribus Eccleſiaſticis, in Ignatio. Sanctus autem Dionyſius martyrio conſummatus eſt poſt ſanctum Ignatium, quem nominatim citat in libro de diuinis nominibus cap. 4. citat autem ex epiſtol. ad Romanos, quam ſcripſit ſanctus Ignatius illo ipſo anno, quo mortuus eſt. notum vero eſt Traianum poſt Domitiani, & ſucceſſoris eius Neruæ obitum, imperaſſe. Itaque necelle eſſe videtur, vt S. Dionyſius non ſub Domitiano, ſed ſub Traiano, vel Hadriano, & non anno Chriſti 69. ſed poſt annum Domini centefimum obierit.

*
*
*

De

De Theodulpho Aurelianensi Episcopo. 835.

Theodolphus Abbas Floriacensis, ac deinde Episcopus Aurelianensis tempore Ludouici Pii Imperatoris floruit laude ingenii. Scripsit enim multa, & soluta oratione, & versibus, illius est carmen, quod canitur in die Palmarum, Gloria, laus, & honor tibi sit Rex Christe redemptor. Multa alia carmina ipsius extant in Bibliotheca S. Patrum tom. 8. edit. 2. extat etiam apud Card. Baron. tom. 9. Annal. ad annum Dom. 835. epistola lectu digna ad clementem suum Aurelianensem.

De Sabano Episc. Moguntino. 835.

Rabanus Maurus, natione Germanus Abbas Fulden-
sis, fuit tempore Ludouici Pii Imp. Episcopus Moguntinus creatus est tempore Lotharii eius filii. Obiit anno Dom. 856. tempore Ludouici Iunioris Imp. vir fuit æque doctus, ac pius. Scripsit multa & versu, & prosa. Edidit commentaria in vniuersam sacram Scripturam vtriusque testamenti. Edidit etiam libros tres de institutione Clericorum, qui extant cum aliis multis similis argumenti impressi Colonia anno 1568. Sed præter cætera scripsit in flore ætatis suæ opus admirandum soluta, & ligata Oratione de laudibus sanctæ Crucis ad Gregorium IV. Papam anno Dom. 843. quod mortuo Gregorio misit ad Sergium successorem. Extat hoc opus editum studio Iacobi Wimpelingii anno 1501. inter opera Rabani, & Commentarium in Threnos, quod ab aliquibus tribuitur S. Hieronymo, sed vere Rabani est, non Hieronymi, ut diximus supra.

De Strabo Fuldensi. 840.

Strabus Fuldenfis Monachus Rabani discipulus, ex Magistri operibus, decerpens explicationes scripturarum, composuit glossam, quæ dicitur ordinaria, in scripturas vtriusque testamenti, quæ postea aucta, & ornata à posterioribus fuit.

De

De S. Eulogio Martyre. 850.

SANCTUS Eulogius Martyr, & Episcopus electus Tolosanæ Ecclesiæ, vixit tempore persecutionis Saracenorum, qui Cordubæ sedem Regni constituerant: incidit autem ea persecutio, in qua multi gloriosi martyres compendio mortis sacræ vitam æternam possederunt in annos Domini 850. & 851. Sanctus igitur Eulogius occasione persecutionis scripsit memoriale martyrum, ubi tribus libris descripsit martyria Cordubensium martyrum.

Item Apologeticum pro martyribus,

Item Epistolas aliquot.

Item documentum siue exhortationem ad martirium siue documentum martyriale.

Extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 9. edit. 2. Tandem & ipse sanctus Eulogius Martyr occubuit anno Dom. 859. Vide Annales Card. Baronii ad hunc annum.

De Haymo Halberstatensi. 850.

HAYMO Episcopus Halberstatensis, discipulus quondam Alcuini plurima dicitur scripsisse in omnes scripturæ diuinæ libros. Sed utrum omnia extent, ignoro.

Extant Commentaria in Psalmos.

Item in epistolas omnes S. Pauli.

Item in Prophetas omnes.

Item in Apocalypsim.

Item in Euangelia homiliarum tomi duo.

Item de Christianarum rerum memoria libri tres.

Observatio.

Inter libros Haymonis ponitur Expositio in Cantica. Eadem Cassiodoro, & S. Tomæ tribuitur. Cuius autem sit difficile est iudicare. Sed ratio docere videtur, antiquiori esse tribuendam.

Obit anno Dom. 853. ex Annalibus Card. Baronii ad hunc annum. Alii aliter scribunt.

De

De Angelomo. 850.

Angelomus Monachus Gallus, floruit Lotharii Imperatoris tempore. Scripsit in quatuor libros Regum & in Cantica Canticorum, ex antiquis Patribus explanationem.

Porro præfatione in Cantica laudat Imperatorem Lotharium Angelomus, quod Imperio dimisso Monachus factus sit, & in Monasterio obierit.

De Christiano Druthmaro.

Christianus Druthmanus Monach. Gallus, scripsit Commentar. in Evangelium S. Matthæi, quod extat impressum anno 1530.

De Valafrido Strabone. 849.

Valafridus Strabo à vitio oculorum sic appellatus, Abbas Augiæ scripsit de rebus Ecclesiasticis librum satis utilem, qui extat cum aliis similibus libris vna impressis Colonia anno Dom. 1568. & postea Romæ anno 1590. Scripsit etiam duos libros de sanctis Gallo Abbate & Othmaro, qui extant apud Surium die 16. Octobris, & die 16. Nouembris. Claruit tempore Ludouici Pii Imp. & obiisse dicitur anno Dom. 849.

De Simeone Metaphraste. 850.

Simeon Metaphrastes floruit paulo ante annum Dom. 859. siquidem Psellus, qui hoc anno viuebat, orationem habuisse dicitur in funere Simeonis Metaphrastæ. Vide Annales Card. Baronii ad hunc annum. Scripsit vitas Sanctorum per singulos menses, quas habemus latinitate donatas in romis Aloysii Lipomani, & ex parte apud Surium, de vitis Sanctorum. Illud autem est obseruandum, à Metaphraste scriptas fuisse historias de vitis Sanctorum multis additis ex proprio ingenio, non vt res gestæ fuerunt, sed vt geri potuerunt: addit enim Metaphrastes multa colloquia, siue dialogos Martyrum cum persecutoribus, aliquas etiam conuersiones astantium Pagano-

tum in tanto numero, ut incredibiles videantur: denique miracula plurima, & maxima, in euerfione templorum, & Idolorum, & in occisione persecutorum: quorum nulla est mentio apud veteres historicos. Illud quoque obseruandum est, aliquas historias Sanctorum videri additas à posterioribus, & non omnes esse auctoris eiusdem. Inueniuntur enim vitæ aliquæ Sanctorum, qui post obitum Metaphrastæ vixerunt, quod etiam notauit Cardin. Baronius tomo 10. Annalium, ad annum 859.

De Nicolao Papa I. 858.

Nicolaus Papa primus sedere cœpit in Apostolica sede anno Dom. 858. & sedit annos 10. Vir fuit laetitate, & doctrina, nec non magni animi constantia, & virtute præditus. Scripsit epistolas plurimas, quæ extant seorsim ab aliis Pontificis epistolis in vno magno volumine simul excusæ, quarum præcipua est ad Michaellem Imperatorem, quam ab ipso Pontifice compositam fuisse testatur Anastasius Bibliothecarius in eius vita: & quoniam stylus est idem omnium epistolarum, colligi potest omnium esse auctorem eundem Nicolaum, non autem qui ei à secretis erant.

De Photio Episcopo Constantinopolitano. 858.

Photius Episcopus Constantinopolitanus tempore Nicolai Pontificis, & Michaelis Imp. vixit: fuit homo magnæ eruditionis, sed maioris nequitia. Scripsit Nomenclonem, qui extat cum interpretatione Balsamonis. Scripsit etiam ingentem Bibliothecam, quæ etiam extat Viæ de eius ambitione, ob quam corripuit epistolas Pontificum Romanorum, & finxit Synodos, tomum 3. Conciliorum generalium Græce, & Latine Romæ excusum: nec non Card. Baronii tomum 10. Annal.

De Niceta David 858.

Nicetas cognomento David vixit iisdem temporibus quibus Photius, & fideliter scripsit vitam S. Ignatii Episco-

Episcopi Constantinopolitani, & simul etiam descripsit
vita Photii, qui S. Ignatium mire vexavit. Extat liber
Nicetæ de vita S. Ignatii Græce, & Latine Romæ excu-
sus cum octava Synodo generali.

De Anastasio Bibliothecario & Abba-
te. 858.

Anastasiu Bibliothecarius, & Abbas Romanus vir
doctus Græce, & Latine, hoc ipso tempore floruit.
Scripsit vitas Pontificum Romanorum a S. Petro vsque
ad Nicolaum I. vertit in Latinam linguam Concilium 7.
generale; & scripsit Latine Concilium generale octauum
cui ipse interfuit. Vertit etiam in latinum sermonem vi-
tam sancti Ioannis Eleemosynarii.

De Hincmaro Remensi. 860.

Hincmarus Episcopus Remensis vixit tempore Nico-
lai I. Pontificis, ad quem scripsit, & a quo sæpe lite-
ras accepit: & tandem obiit anno Dom. 882. cum sedisset
annis 17. teste Frodoardo in historia Remensi. Scripsit e-
pistolam paræneticam ad Carolum Crassum: item aliam
de bono regimine ad filios Ludouici iunioris Imperato-
ris, quarum meminit Frodoardus in eius vita. Extant Epi-
stolæ Hincmari excusæ Moguntia anno 1502. Scripsit
quoque vitam S. Remigii Episcopi Remensis, quæ extat
apud Suriū die 13. Ianuarii, scripsit etiam encomium e-
iusdem S. Remigii, quod extat apud Suriū die 1. Octobr.
Scripsit præterea opusculum 55. capitulorum ad Hinc-
marum Laudunensem, in cuius opusculi cap. 20. relictæ
septimam Synodum generalem, ex errore, quo tunc multi
tenebantur, quod ea synodus non fuisset habita ex con-
sensu & approbatione sedis Apostolicæ. De quo errore,
vide quæ scripsimus in lib. Controversiarum, de Imagi-
nibus lib. 2. cap. 14. Scripsit præterea idem Hincmarus a-
liud opusculum de diuortio Lotarii Regis, & Tetbergæ
Reginæ, & epistolas varias: quæ omnia edita sunt

Lutetiæ Parisiorum an-

no 1615.

N 2

D

De Ioanne Diacono. 873.

Ioannes Diaconus vixit tempore Ioannis Papæ VIII cui vitam S. Gregorii dedicauit, id est, anno Dom. 873. hoc enim anno sedere cœpit Ioannes VIII. Scripsit hic auctor libros quatuor de vita S. Gregorii Papæ primi, in quibus res eius gestas accuratissime profecutus est.

De Aimoino. 873.

Aimoinus Monachus Gallus multa scripsisse dicitur, sed nunc extat sola (quod ego sciam) historia de rebus gestis Francorum, quam perducit à primo Rege Faramundo vsque ad obitum Ludouici Pii Caroli Magni filii & annum Dom. 840. Reliqua vsque ad annum Dom. 1165. ab aliquo alio addita esse videntur.

Ipse enim initio sui operis quatuor tantum libros se scripturum promisit, & quatuor libris comprehendit res gestas Fræcorum, vsque ad vltima tempora Ludouici Pii. Sed in fine libri quartidicit, se quintum librum scribere velle de primordiis Ludouici, quæ nimis breuiter perstrinxerat in libro quarto: & in ipso 5. lib. cap. 17. dicit; se interpretatum Ludouico, quid portenderet dirus Cometes, qui tunc apparuerat: & duobus sequentibus capitibus declarat finem vitæ Ludouici, quæ contigit Christi anno 840. atque ibi existimamus esse finem historiæ Aimoni, neque vllō modo credibile est eum superuixisse ad ann. Dom. 1165. ad quem extenditur eius historia: quare quod dicitur cap. 28. contra 8. Synod. & venerationem Imaginum, non videtur Aimoino tribuendum, sed illi, qui historiam eius continuauit.

De Adone Viennensi. 879.

Ado Episcopus Viennensis, scribit de sex ætatibus mundi Chronicum ab Orbe condito vsque ad annum Dom. 879. Huic Adonitribuunt aliqui Martyrologium, de quo dicemus in Adone Treuirensi.

De

De Remigio Antisiodorensi. 890.

Remigius Antisiodorensis Monachus floruisse videtur circa annum Dom. 890. Siquidem Fulco Remensis Episcopus, qui hoc tempore sedebat, ad scholas instaurandas Magistrum Remigium Antisiodorenses Remos aduocauit, ut Frodoardus in eius vita testatur. Fuit hic Remigius vire aetate doctissimus habitus. Scripsit Commentaria in Psalmos ex Patribus Ambrosio, & Augustino multa decerpens. Scripsit etiam in duodecim Prophetas. Scripsit quoque de diuinis officiis: quæ omnia opera impressa extant. Scripsit etiam expositionem Missæ, quæ habetur in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 6. edit. 2. Scripsit de aliis multis argumentis, quæ utrum extant, ignoro.

De Ambrosio Ansberto. 890.

Ambrosius Ansbertus Monachus eodem tempore floruit. Scripsit autem in Apocalypsim, in Psalmos, & in Cantica canticorum. Dicitur etiam scripsisse de cupiditate, & epistolas ad diuersos.

Seculum decimum ab Anno 900.
da 1000.

De Leone Sapiente Imp.

Leo sextus huius nominis Imperator non sine causa Sapiens dictus est, scripsit enim Epistolam insignem ad Regem Saracenorum de Christianæ fidei veritate, & Saracenorum impietate, ubi disertis verbis Spiritum S. à Patre, & Filio procedere affirmat. Extat hæc epistola in Bibliotheca SS. Patrum tom. 3. Extant etiam in Bibliotheca Vaticana orationis huius Imperatoris plurimæ, quarum titulos, & vnā integram refert Card. Baron. tom. 10. Annal. ad ann. Dom. 911. quo anno hic Imperator obiit. Extant hæc orationes latine redditæ, & Ingolstadii excusæ. Refert quoque Iacobus Gretserus Societatis Iesu

Theologus tomo 2. de Cruce, Orationem alteram eiusdem Leonis Cruce. Itaque illustravit hic Imperator hoc seculum, alioqui valde obscurum.

De Marco Eremita. 906.

Marcus Eremita hoc eodem tempore vixit, quippe qui Leonem VI. Imperatorem saucium curavit, & decennium vitæ illi prædixit, ut Zonaras, & alii Græci historici narrant. Scripsit multa opuscula Theologica, quæ extant in Bibliotheca SS. Patrum ro. 5. edit. 2. Sed ea opera ita scatent erroribus contra fidem, ut suspicari cogar, vel ab hæreticis nostri temporis conficta, aut valde deprauata fuisse: neque alia de causa huius auctoris meminisse, nisi ut admonerem cautissime esse legendum: non enim desunt alii auctores pii, qui sine tali periculo legi possunt.

De Reginone Abbate 908.

Regino Abbas Prümienſis ad initium anni nongentesimi floruisse videtur. Scripsit enim libros duos Chronicorum ab aduentu Domini vsque ad annum eiusdem Dom. 908. ut ipse testatur initio sui operis. Sed continuauit aliquis alius anonymus vsque ad ann. 967. Dicitur etiam scripsisse de disciplina Christiana libros duos, quos extare non puto.

De Radulpho Flauiacensi. 910.

Radulphus Flauiacensis Monachus floruit ann. Dom. 910. Scripsit in Leuiticum libros viginti, qui excusunt Colonia anno 156. Scripsit etiam in epistolas sancti Pauli libros 14. pro numero epistolarum.

De Luitprando Ticinensi. 946.

Luitprandus Ticinensis Diaconus, & postea Cremonensis Episcopus, vir fuit multæ auctoritatis ob eruditionem, & prudentiam. Functus est legatione nomine

mine Berengarii Imperatoris ad Constantinum Imp. Grecum, anno Dom. 646. cuius legationis ipse meminit: & extat historia huius legationis apud Henricum Canisium tom. 6. antiquæ lectionis. Scripsit historiarum libros sex de rebus gestis in Europa suo tempore. Sed Card Baron. tomo 10. Annal. ad annum Dom. 963. non sine causa suspicatur, à capite sexto sexti libri historiam non esse Luitprandi, sed alicuius anonymi auctoris: id enim videmus etiam in Reginone, & in aliis, ut ab aliquo alio continuentur, & extendantur.

De Vittichindo. 946.

Vittichindus Monach. Corbeiensis eiusdem temporis auctor scripsit libros tres de rebus Saxonis, ubi res gestas Otthonum Imperatorum describit.

De Stephano Eduensi. 950.

Stephanus Eduensis Episc. scripsit de Sacramento altaris, & iis, quæ ad illud pertinent. Quod opus extat in tom. 6. Bibliothecæ sanctorum Patrum edit. 2. dicitur autem floruisse anno Dom. 950.

De Frodoardo. 960.

Frodoardus Abbas Remensis, scripsit chronicum Remense ab anno Dom. 919. usque ad ann. 966. quo anno creditur obiisse. Extat cum aliis Scriptoribus rerum Gallicanarum ex Bibliotheca P. Pithæi Parisiis anno 1588. excusum.

De Mose Barcephæ.

Moses Barcephæ Episcopus Syrus, qui dicitur floruisse hoc seculo, scripsit librum de paradiso in partes duas diuisum, qui extat in 1. tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum, edit. secundæ, est autem hic liber caute legendus, quia non pauca affirmat contra veram Theologiam.

Seculum vndecimum ab Anno 1000.
ad 1100.

De S. Fulberto Carnotensi.

SANCTUS Fulbertus Episcopus Carnotensis ad initium huius seculi floruit. Obiit autem anno 1028. teste Card. Baronio in Annalibus tomo II. ad hunc annum.

Scriptit epistolas multas ad diuersos, quarum pleraque ponit idem Card. tomo vndecimo. Extat etiam vna addeodatum de Sacramento Eucharistiæ adiuncta libro Paschasi Corbeiensis. Scriptit quoque librum de officiorum Ecclesiasticorum varietate, quem inuenies in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 3. edit. 2. Extant epistolæ, & alia opera eius impressa Parisiis in octauo, anno 1608.

De S. Burchardo Vormaciensi. 1010.

SANCTUS Burchardus Episcopus Vormaciensis eodem tempore vixit, & anno 1026. Obiit sancte, & religiose, vt semper vixerat. Scriptit viginti libros decretorum ex Conciliis, & Pontificibus, ac sanctis Patribus.

De Bernone. 1014.

BERNO Abbas Augiensis vixit eodem tempore. Ipse enim in libro de rebus ad Missæ officium pertinentibus cap. 2. testatur, se interfuisse coronationi Henrici primi Imp. quæ facta est à Benedicto Papa Octauo anno 1024. Fuit vir doctus, & scripsit vitam S. Vdalrici Episcopi Augustani, quæ extat apud Surium die 4. Iulii. Scripsit etiā de officio Missæ, siue de rebus ad Missam pertinentibus. qui liber extat eum ceteris eiusdem argumenti impressus Colonie, & Romæ: & tomo 6. Bibliothecæ sanctorum Patrum, edit. 2. ex quo etiam libro cap. 2. discimus, hoc primum tempore cœpisse in Romana Ecclesia cani ad Missam Symbolum fidei. Scripsit multas epistolas, & alia opera, quæ vtrum extent, ignoro.

De

De Glabro Rudolpho. 1040.

Glaber Rodulphus Monachus scripsit historias sui temporis libris quinque, satis accurate, ubi tamen dicit Conradum Regem obiisse anno Dom. 1041. videtur Scriptorum vitio positum esse, pro anno vndequadragésimo, id est, tricesimo nono, ut habent alii historici, ac præsertim Hermanus Contractus. Floruit circa annum Dom. 1040.

De Hermanno Contracto. 1050.

Hermannus Contractus à membrorum fere omnium contractione, & debilitate sic appellatus, filius fuit nobilissimi cuiusdam Comitum, & Monachus Augiensis valde pius. Scripsit de sex ætatibus mundi Chronicum, quod perduxit usque ad annum Domini, 1052. sed continuatum fuit à Bertoldo usque ad annum 1065. Scripsisse præterea dicitur Antiphonam, Salve Regina, & Alma Redemptoris: necnon sequentiam illam de Spiritu sancto, Veni sancte Spiritus, & emitte cælitus lucis tuæ radium, &c. Scripsit alia permulta ad musicam, & Astrolabium spectantia. Vide Chronicum Hermanni auctius apud Henricum Canisium tomoprimo, antiquæ lectionis.

De S. Leone nono Pontifice. 1050.

Sanctus Leo Papa IX. ex Episcopo Tullensi sedere cæpit in Apostolica Sede anno Domini 1049. & sedit annis sex. Itaque obiit anno 1054. scripsit insignem epistolam ad Michaellem Episcopum Constantinopolitanum contra Græcorum errores, quam Sigebertus librum appellat. Scripsit etiam ad Constantinum Monomachum Imperatorem Græcorum, & ad alios multos, quæ extant inter Epistolas Summorum Pontificum, & seorsim apud Card. Baronium tomo vndecimo Annalium: & præter epistolas extant etiam homiliæ, & sermones impressi

Louanii anno Dom. millesimo quingentesimo
sexagesimo quinto, & Colonia an-

no 1568.

N 5

De

De Humberto Cardinali. 1054.

Humbertus Cardinalis Episcopus Syluæ candidæ à Leone nono Pontifice Romam ex Tullensi Ecclesia adductus fuit, & ab eo Legatus Constantinopolim missus, cum esset Græce, & Latine doctissimus scripsit librum contra Græcos de azymo, in forma dialogi. Scripsit & alterum de ieiunio Sabbati contra Nicetam peccatum Græcum: qui duo libri extant apud Cardin. Baronium in appendice vndecimi tom. Annalium: sed apud Henricum Canisium tom. 6. antiquæ lectionis, habentur etiam epistolæ Archiepiscopi Constantinopolitani, & Nicetæ, quibus Humbertus responderet. Scriptus est autem prior liber (ut initio dicitur) anno Dom. millesimo quinquagesimo quarto.

De Petro Damiani. 1060.

Petrus Damiani, sic à fratris sui Damiani nomine vocatus, quod eum, cum puer esset in magnis angustiis constitutus, loco piissimi parentis habuisset, nobilis Rauennas Monachus fuit Ord. sancti Benedicti, ac deinde S. R. E. Cardinalis Episcopus Ostiensis. Vixit temporibus Gregorii sexti, & successorum eius usque ad Gregorium septimum, ad quos omnes epistolas dedit. Vir fuit valde sanctus, & deuotus, & præcipue pœnitentiæ, & austeræ vitæ amator ardentissimus, qua de causa non semel à Nicolao secundo Pontifice petiit facultatem dimittendi Ecclesiam Ostiensem, & redeundi ad Eremum, sed non impetrauit, postea tamen Alexandro II. Pontifice inuito, Ecclesia dimissa ad Eremum confugit, sed Alexander nec successorem ei dedit nisi post mortem, & Legationem illi iniunxit, ut Episcopo Cardinali, qua legatione obita, cum rediret, vitam finiuit, anno Domini 1072. teste Bertoldo in additione ad Hermannum Contractum, ex quo refellitur fabula Helenandi & Vincentii Bellouacensis, de pœnitentiâ centum annorum illi imposita à Gregorio septimo Papa, obiit enim Petrus antequam Gregorius septimus Pontifex eligeretur, quamuis autem

autem Petrus seueræ vitæ cupidissimus esset, erat tamen interim non infacetus, nec ludendi, ac false carpendi artem ignorabat, vt intelligi potest ex versibus ad Alexandrum Papam, & ad Hildebrandum Cardinalem, quos refert Cardin. Baronius in Annalibus ad annum Domini millesimum sexagesimum primum. Scripsit epistolas plurimas, & sermones permultos; quæ duo opera typis nuper mandauit Romæ Donnus Constantinus Caeranus Ord. sancti Benedicti Monachus. Scripsit etiam opuscula non pauca, quæ inueniuntur in Bibliotheca sanctorum Patrum, tomo tertio, editionis secundæ. Scripsit etiam vitam sancti Odilonis Abbatis, quæ extat apud Surium prima die Ianuarii: & vitam sancti Romualdi apud eundem Surium die 19. Iunii, & sancti Dominici Loricati apud eundem Surium die decimoquarto Octobris.

Observatio Prima.

In epistola ad Dominicum ca. 5. narrantur quædam leuiores de animabus defunctorum, quæ die Dominico refrigerium pœnarum videntur habere, & in figura anicularum de lacu auerui exire cernuntur: quæ fabulis fortasse similia sunt, quam historiæ.

Observatio secunda.

In epistola ad Firmum Episcopum liberius, quam par esset, viderur auctor reprehendere sanctum Leonem nonum propter bellum contra Northmannos: neque enim illicitum est Summo Pontifici armis defendere Ciuitates in quas dominium temporale habet: de qua re videtomum 11. Card. Baron. ad annum Domini 1053.

Observatio tertia.

In epistola ad Henricum Rauennæ Episcopum, quæ epistola dicitur etiam liber gratissimus, capite quarto scribit auctor, Christum anno 30. in baptismo factum esse Sacerdotem: & cap. 16. scribit Liberium Papam fuisse hæ-

re-

reticum, & seditiosum, quæ falsa sunt: Christus enim in conceptione habuit omnem gratiam, & dignitatem: & Liberius hæreticus non fuit, ut ostendi in lib. 4. de Pontifice, cap. 9.

De S. Gregorio Papa VII. 1050.

Sanctus Gregorius floruit tempore Leonis IX. coepit autem sedere in Apostolica Sede anno 1073. & non solum doctrina, prudentia, sed etiam sanctitate, & miraculis gloriosus fuit, dedit ad varios ingentem numerum Epistolarum, quarum aliquam partem non ingenio, vel manu secretariorum, sed a se proprie composuit; & scriptas ipse testatur.

De Lanfranco, & Adelmanno. 1059.

Lanfrancus Archiepiscopus Cantuariensis vir sanctus & doctus in Concilio Romano sub Nicolao secundo Pontifice anno 1059. disputavit cum Berengario hæresiarcha; cumque ita conuicit, ut Berengarius librum suum in ignem iniecerit. Sed eo ad vomitum redeunte, scripsit idem Lanfrancus insignem librum de veritate corporis Domini in Eucharistia: qui liber extat, & seorsim excusus, & in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 6. edit. 2. Dicitur etiam idem Lanfrancus scripsisse in psalmos David, & in epistolas sancti Pauli.

Eodem tempore Adelmannus Episcopus Brixienfis, qui aliquando Berengario Diacono Andegauensi comes fuerat, & condiscipulus sub disciplina sancti Fulberti Carnotensis Episcopi, scripsit epistolam valde eruditam ad Berengarium de veritate corporis Domini in sacrosancta Eucharistia, quæ extat in Bibliotheca SS. Patrum tomo 6. edit. 2.

De Guitmundo Episcopo Auersano. 1070.

Guitmundus Episcopus Auersanus vixit Gregorio VII. summo Pontifice, ut ipse testatur initio primi libri de Eucharistia. Scripsit libros tres de corpore, & sanguine Domini in Eucharistiæ Sacramento: Nec solum
veritatem

veritatem confirmavit, sed etiam argumenta contraria docte solideque destruxit. Scripsit etiam confessionem de sancta Trinitate, Christi humanitate, & corporis Domini veritate; quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo sexto, editionis secundæ, & etiam seorsim cum Lãfranci, & Algeri libris excusa. Vnum est, in quo Guirmundus reprehendi solet, quod libro 2. timuerit concedere, species Sacramentales vere posse corrumpi, & putrescere, quæ potuisset admittere, sine vlla iniuria corporis Domini fieri.

De Georgio Cedreno. 1070.

Georgius Cedrenus historicus Græcus, scripsit compendium historiarum ab Orbe condito vsque ad annum Dom. 1057. quod opus extat Græce & Latine,

De Adone Treuirensi. 1070.

Adō Episcopus Treuirensis floruit tempore Gregorii VII. & scripsit egregium Martyrologium, quod habetur ad finem septimi tomī Vitarum Surii, sed non desunt, qui ambigant, an hoc martyrologium sit Adonis Treuirensis, an potius Adonis Viennensis. Nam Cardin. Baronius in præfatione ad Martyrologium Romanum cap. 9. tribuit hoc Martyrologium Adoni Treuirensi. sed in Annalibus tomo 10. ad annum Dom. 870. tribuit Adoni Viennensi, & in vltima editione Antuerpiensi Adonis Viennensis eidem tribuitur hoc ipsum Martyrologium. Sed multum me mouet auctoritas Aloyfii Lipomani qui primus ex manuscriptis codicibus in lucem edidit hoc Martyrologium, sub nomine Adonis Treuirensis.

De Adamo Bremensi Canonico. 1070.

Adā Bremensis Canonicus viuebat anno Domini millesimo septuagesimo, vtex historia ipsius colligitur. Scripsit historiam Ecclesiasticam quatuor libris distinctam, in qua propagationem religionis Christianæ in Regnis Septentrionalibus descripsit à Carolo Magno vsque

vsque ad Henricum quartum, Addidit ad finem historiae libellum de situ Daniæ.

De Ioanne Curopalate. 1070.

Ioannes Curopalates scripsit historiam ab anno Domini 1811. vsque ad annum 1081. extat cum variis Cassiodori excusus Venetiis anno 1170.

De Theophylacto. 1071.

Theophylactus Archiepiscopus Bulgarorum vixit tempore Alexandri Papæ secundi, & Romani Drogenis Imperatoris circa annum Domini millesimum septuagesimum primum, vt Cardinal. Baronius demonstrat ex epistolis ipsius Theophylacti Scripsit in prophetas minores, Oseam, Ionam, Naum, & Abacuc. Scripsit in quatuor Euangelia, & in omnes epistolas sancti Pauli, in quibus Commentariis in Euangelia, & in epistolas, ita Chrysostomum secutus est, vt Chrysostomi abbreviator dici possit.

Porro schismaticum fuisse Theophylactum intelligi potest ex Commentario in cap. 3. Ioannis, vbi Latinos reprehendit, quod credant Spiritum sanctum à Filio etiam procedere.

De sancto Anselmo Lucensi. 1077.

Sanctus Anselmus Mantuanus, Episcopus Lucensis ab Alexandro secundo creatus, ac deinde, cum in Monasterium se abdidisset, à Gregorio septimo ad Episcopatum reuocatus sanctitate, & miraculis clarus obiit anno Domini 1086.

Scripsit libros duos ex Patrum sententiis, pro Gregorii VII. decreto, & rebus gestis contra Henricum Imperatorem, & contra Guibertum Antipapam, qui extant apud Henricum Canisium to. 6. antiquæ lectionis.

Scripsit quoque in lamentationes Hieremiæ, & in Psalmos aliquot explicationem: quæ duo posteriora opera vtrum extent, ignoro: post obitum innumeris miraculis floruit: vide Annales Car. Baronii ad ann. 1086. to. II.

De

De S. Anselmo Cantuariensi. 1081.

Sanctus Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus factus est anno Domini 1093. tempore Urbani secundi Pontificis & Henrici tertii, alias, quarti Imperatoris. Vir fuit natione Italus, professione Monachus, ingenio acerrimo, & sanctitate admiranda cum maxima prudentia, & humilitate coniuncta, discipulus, & successor Lanfranci, de quo paulo ante diximus, eius vita ab Edinero fideliter conscripta apud Suriū extat die 21. April. obiit feliciter anno ætatis 76. salutis 1109. nisi sit error in notis, & scribendum sit 1106. vixit enim annos tredecim in Episcopatu, & creatus fuerat Episcopus anno Domini 1093. quæ omnia ex ipso Edinero constant. Scripsit multa opera, sed multo plura ei falso attribuuntur. Adscribam hic primum ea, quæ Edinerus familiaris eius annotavit, & ipso ordine, quò ab Anselmo scripta fuisse patrat Edinerus.

Primo igitur scripsit libros tres.

De veritate;

De libero arbitrio;

De casu Diaboli;

Deinde scripsit alios tres.

Monologii librum.

De Grammatica;

Prologii.

Scripsit paulo post responsionem ad quendam reprehensorem suum, præmissa ipsa reprehensione. Hi libri inscribuntur, Pro insipiente, & contra insipientem: atque hæc opera antequam Archiepiscopus fieret, composuit. Deinde Archiepiscopus factus scripsit librum vnum de Incarnatione Verbi, quem Urbano Papæ obtulit, quique illi gratissimus fuit.

Scripsit deinde apud Capuam in Italia librum, quem in Anglia inchoauerat, qui inscribitur, Cur Deus homo. Postea Lugduni in Gallia scripsit duos libros.

De conceptu Virginali, & peccato originis, lib.

De

De meditatione redemptionis humanæ,
 Non procul a fine vitæ scripsit in Anglia,
 De concordia præscientiæ, prædestinationis, & gratiæ
 Dei cum libero arbitrio,

Et cum moreretur, dixit, optare se adhuc modicum
 temporis, ut quæstionem obscurissimam de origine ani-
 mæ, quam cœperat, absolueret: sed hoc tempus datum ei
 non est, ut maius bonum ei in æternitate daretur.

Scripsit denique multas epistolas tum ante Archiepi-
 scopatum, tum postea, quarum duodecim extant. Hæc om-
 nia opera extant sæpius excusa, excepto ultimo, & de his
 nulla quæstio fieri debet. Nunc subiiciam opera, quæ fe-
 runtur sub nomine sancti Anselmi, tribus tomis distin-
 cta.

In Primo Tomo.

Commentaria in Matthæum, & lectiones, siue expla-
 nationes in varia loca Euangeliorum.

In secundo Tomo sunt.

Commentaria in Epistola sancti Pauli.

Commentaria in Cantica, & in Apocalypsim.

In tertio Tomo sunt.

Opuscula, & Epistolæ: & quidem opuscula præter ea,
 quæ ex Edinero posuimus, hæc sunt.

De processione Spiritus sancti, lib. 1

De fermentato, & azymo, 1

De diuersitate Sacramentorum, 1

De similitudinibus, 1

De voluntate Dei, 1

De miseria hominis, 1

De mensuratione Crucis, 1

Meditationum libellus, 1

De vestimentis, membris, & actibus Deo tribu-
 tis, 1

De passione Domini Dialogus, 1

Speculum Evangelici sermonis, siue stimulus amo-
 ris, 1

Homi-

Homilia de Assumptione in illud, Intrauit Iesus,	1
De excellentia B. Virginis Mariæ,	1
De imagine mundi.	2

Observatio prima.

De commentario in Matthæum, & lectionibus in varia loca Euangeliorum, ambigo an sint sancti Anselmi: non enim credibile est, ab Edinero potuisse omitti, qui tam minure opuscula numeravit. Ad hæc, in editione Parisiensi anni 1544. in qua dicuntur esse omnia opera sancti Anselmi, Commentarius in Matthæum non inuenitur. Nihil tamen definitio, sed suspicionem meam aperio.

Observatio secunda.

Commentaria in Epistolas sancti Pauli in editione Parisiensi anni millesimi quingentesimi quadragesimi quarti tribuuntur Heruæo non Anselmo; & videtur ista inscriptio verior. Primo, quia hoc opus tam prolixum, & magnum ab Edinero non numeratur inter opera sancti Anselmi. Secundo, quia Heruæi habet verus inscriptio. Terrio, quia ista Commentaria contexta sunt ex aliorum explanationibus, & saepe leniora sunt, quam esse soleant scripta sancti Anselmi.

Commentaria in Cantica, & in Apocalypsim, tribui solent Anselmo Laudunensi, sed facile fieri potuit, ut propter nominis similitudinem opera vnius sint attributa alteri, præsertim cum Edinerus horum Commentariorum non meminerit.

Observatio tertia.

Ex opusculis, quæ in Edinero non inueniuntur apertis verbis, videntur admittenda ut germana sancti Anselmi opera, illa tria quæ sunt contra Græcos, videlicet, De processione Spiritus sancti, De azymo, & fermentato, & de diuersitate Sacramentorum. Scribit enim Edinerus lib. 2. sanctum Anselmum iussu Urbani Papæ in Concilio Batensi disputasse cum Græcis, eosque apertissime

conuicisse: & credibile est eas disputationes ab eodem Anselmo literis fuisse mandatas, adde, quod opusculum de azyro, & alterum de diuersitate Sacramentorum, habent stylum Anselmi, & præfixam epistolam Anselmi ad Valramum Episcopum, ut ex initio librorum constat, & in priore libro fit mentio libri de processione Spiritus sancti ab eodem Anselmo conscripti.

Item opusculum, quod inscribitur, stimulus amoris, videtur esse illud de quo Edinerus in princip. libr. dicit Anselm. scripsisse preces suas ad Deum: hoc enim opusculum nihil aliud continet, nisi pias preces ad Deum per omnes articulos vitæ, & Passionis Christi.

Eodem pertinet libellus meditationum, qui solas preces continet.

Opusculum de vestimentis, & membris, & actibus Deo tributis, præterquam quod non habetur apud Edinerm, habetur inter libros sancti Hieronymi, & sancti Augustini, sub alio titulo, sed neque illorum Patrum est, ut supra diximus. Inter opera sancti Hieronymi inscribitur, de his quæ Deo in Scripturis attribuuntur. In operibus vero sancti Augustini inscribitur, de essentia diuinitatis.

Dialogus de Passione Domini non est S. Anselmi, sed alicuius indocti hominis, qui multa inepta, & aliqua falsa scribit: & ipsum Anselmum, vocat beatum Anselmum, quem titulum ipse sibi nunquam tribuisset.

Homilia de Assumptione B. Virginis extat etiam inter Homilias ab Alcuino collectas, Alcuinus autem præcessit Anselmum fere trecentis annis.

Opusculum de excellentia B. Virginis non videtur Anselmi, non solum quia eius non meminit Edinerus, sed etiam quia non habet stylum, neque grauitatem Anselmi.

Opusculum de similitudinibus non est Anselmi, sed alicuius discipuli eius: nam in ultimis capitibus vocat Anselmum Patrem suum, & multa narrat de eius verbis & factis.

Opusculum de Imagine mundi tribui solet Honorio
Inclu.

Incluso, & continet multa fabulosa & inepta, indigna, quæ tribuantur Anselmo.

Opusculum de voluntate Dei brevissimum est, & nihil habet Anselmi ingenio dignum.

Opusculum de commensuratione Crucis, ambigo cuius sit, cum eius non meminerit Edinerus.

Observatio quarta.

Sixtus Senensis in sua Bibliotheca tribuit sancto Anselmo explicationem in Genesim, Exodum, Leviticum, Numeros, Deuteronomium, Iosue, & Iudices: sed unde hoc habeat, divinare non possum, cum tanta opera Edinorum latuerint.

De Anselmo Laudunensi. 1077.

Anselmus Laudunensis Scholasticus S. Anselmi Cantuariensis æqualis, aut paulo iunior scripsit glossam interlinearem, quæ extat cum glossa ordinaria, & Lyrani. Eidem (ut paulo ante diximus) tribuuntur Commendaria in Cantica, & in Apocalypsim, quæ habentur inter opera sancti Anselmi.

De Bertoldo Constantiensi. 1077.

Bertoldus Constantiensis, historicus fidelissimus, & pius, continuavit Chronicum Hermannii contracti usque ad annum 1065. & præterea scripsit historiam, siue Chronologiam rerum gestarum sui temporis usque ad annum Domini 1100. quo tempore putatur etiam obisse.

De Micrologo. 1077.

Micrologus; quem aliqui Ioannem Micrologum nominant; scripsit librum de Ecclesiasticis obseruationibus, qui extat cum aliis similibus Coloniae, & Romæ excusis; vixit autem tempore Gregorii VII. & Anselmi Episcopi Lucensis, nam cap. 17. sui operis dicit, Anselmum Lucensem Episcopum obseruasse in Missa celebranda ritum quendam Gregorii VII. & sibi atque aliis obseruandum commendasse. & cap.

14. dicit, suo tempore Gregorium VII. in Sede Apostolica sedisse.

De OEcumenio, & Olympiodoro.

OEcumenius, & Olympiodorus Græci scriptores scripserunt catenas ex antiquis Patribus: ille in Acta Apostolorum, & Epistolas sancti Pauli, iste in Iob; quo tempore floruerit non omnino constat, alii enim collocant eos inter annum 800. & 900. alii post annum millesimum. Scripsit præterea Olympiodorus Commentarium in Ecclesiastem, quod extat in primo tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum editionis secundæ. Extat in eodem primo tomo catena quædam in Epistolam ad Romanos sub nomine Theoduli Presbyteri Cælesyriæ. Sed Theodulus ille multo antiquior est ipso OEcumenio, qui in hac catena citatur, imo ista catena ex OEcumenio videtur tota excerpta, & quasi compendium esse catenæ OEcumenii in epistolam ad Romanos.

Porro Theodulus presbyter Cælesyriæ obiit sub Zenone Imperatore, teste Gennadio de viris Illustribus.

De Lamberto Schafnaburgensi. 1077.

Lambertus Schafnaburgensis insignis, & verax historicus, præsertim cum de contentione inter Gregorium VII. Papam & Henricum tertium Imperatorem agit. Scripsit historiam Germanicam, & incipit ab Orbe condito usque ad annum Domini 1077. Sed continuauit Monachus quidam Erphespordensis, cuius nomen proprium ignoratur, usque ad annum Domini 1472.

De Ingulpho Anglo. 1077.

Ingulphus Abbas in Anglia viuebat anno Domini 1000 ut ipse testatur in fine historiarum suarum: sed superuixit usque ad annum Domini 1100. Scripsit historiam Monasteriorum Angliæ, quæ amplissima erant, sed attingit multa, quæ ad res gestas Regum Angliæ pertinent. Incipit ab anno Domini 664. & desinit anno Domini 1067.

quo

quo Rex VVilhelmus primus regnare cœpit. Extat hic auctor cum aliis, qui de rebus Anglicanis scripserunt.

De Mariano Scoto. 1083.

Marianus Scorus Monachus Fuldensis scripsit libros tres chronicorum ab initio mundi vsque ad annū Domini 1083. sed primus liber caret principio: describit historiam vniuersalem satis diligenter. Continuauit eius historiam Dodechinus Abbas sancti Dysibodi vsque ad annum Domini 1200.

De B. Brunone. 1088.

Bruno Carthusianorum institutor, Coloniēsis, vir doctissimus habitus est, vt testantur multa encomia sapientiæ ipsius apud Suriū die 6. Octobris. Vixit tēpore Urbani secundi Pontif. à quo Romā vocatus fuit ex Carthusia. Obiit autem anno Domini 1101. ex vita eius apud Surium. Scripsit multa, quæ extant impressa Parisiis apud Iodocum Ascensum: præcipua esse videntur Commentaria in Plalmos, & Commentaria in Epistolas sancti Pauli.

De Iuone. 1088.

Ivo Carnotensis Episcopus vixit tempore Urbani secundi, ad quem extant epistolæ, sed superuxit vsque ad annum Domini millesimum centesimum decimum-quartum. Scripsit volumen decretorum. Scripsit etiam de diuinis, & Ecclesiasticis officiis, & præcipuis festis diebus sermones viginti vnum, qui extant excusi Colonia cum aliis similibus libris. Scripsit quoque librum de corpore Domini, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo tertio. Scripsit denique epistolas multas ad varios, quarum nonnullas refert Cardin. Baronius tomo vndecimo & duodecimo Anhalium. Fertur etiam sub Iuonis nomine Pannormia, seu potius Pannomia: sed ea Pannomia non dicitur Iuonis, quia sit ab Iuone composita, sed quia sit ex decreto Iuonis maxima ex parte desumpta

sumpra: est enim Pannomia quasi compendium decreti Iuonis. & ideo mirum videri non debet, quod libro 8. multa sint decreta ex Innocentio secundo Papa, & ex historia Sigeberti, qui fuerunt Iuone posteriores.

De Samuele Marochiano. 1090.

Samuel Marochianus ex Iudæo Christianus scripsit vtilissimam epistolam, siue librum de aduentu Messiae, & de iis, quæ Iudæi moderni negant, & ob quæ in Iudaismo obstinate perseverant. Scripsit autem, ut ipse testatur, post mille annos ab vltima euersione Ierosolymæ sub Tito Imper' id est, post annos mille septuaginta duos à natali Domini. Extat hic liber in tomo 4. Bibliothecæ sanctorum Patrum, editionis secundæ, & etiam seorsim excusus inuenitur.

Seculum duodecim ab Anno

1100. ad 1200.

De Leone Ostiensi. 1101.

Leo Marsicanus Episcopus Ostiensis factus à Paschali secundo, sub eodem obiit ad initium anni 1210. Scripsit chronicum Monasterii Cassinensis à sancto Benedicto vsque ad Desiderium Abbatem, qui fuit postea Victor Papa tertius. In quo chronico non pauca attinguntur ad historiam Ecclesiasticam illorum temporum valde vtilia.

De Zacharia Chrysopolitano. 1101.

Zacharias Episcopus Chrysopoleos vixit tempore Paschalis secundi Pontificis ad initium anni 1101. & scripsit in quatuor Euangelia quatuor libros Commentariorum.

De Sigeberto Historico. 1101.

Sigebertus Monachus Gemblacensis vixit tempore Gregorii septimi Pontificis, & obiit tempore Paschalis secundi

Secundi circa annum Domini 1112. Scripsit chronologiam, quæ extat cum aliis historicorum Germanorum libris ab anno Domini 381. vsque ad annum 1111. continuauit Sigebertum Robertus de Monte vsque ad annum Domini 1210.

Porro Sigebertus in sua Chronologia iniquior fuit Gregorio septimo ob studium erga Imperatorem: qua de causa non parua mentitus est, & præsertim cum narrat obitum ipsius Gregorii.

Scripsit præterea duos libros de viris Illustribus inter quos se ipse posuit, & opuscula sua diligentissime numerauit. Inter quæ opuscula vnum inuenitur contra epistolam Gregorii septimi ad Episcopum Metensem, & alterum contra epistolam Paschalis secundi, quæ opuscula merito ab Ecclesia Catholica interdicta fuerunt.

Scripsit quoque, vt ipse testatur, librum contra eos, qui calumniantur Missas coniugatorum Presbyterorum, qui liber periisse videtur, & iure indignus enim erat, qui lucem aspiceret. Neque enim Gregorius septimus in cuius odium liber ille scriptus erat, reprehenderat Missas coniugatorum Presbyterorum, sed Missas concubinariorum Presbyterorum: neque vetuerat Gregorius, Missas eiusmodi concubinariorum audiri, quod existimaret illas non esse veras Missas, sed quod iudicaret concubinarios indignos esse, qui Missam celebrarent, & qui à fidelibus populis frequentarentur. Quod autem liber ille Sigeberti in defensionem concubinariorum Sacerdotum, scriptus esset contra Gregorii Papæ edictum, perspicuum est ex ipsa eius chronologia ad annum Domini 1074. vbi dicit, à Gregorio septimo prohibitos fuisse vxoratos Sacerdotes diuina officia celebrare, nouo exemplo & inconsiderato, &c. Sed in defensionem Gregorii Papæ contra calumnias Sigeberti, scripsit sanctus Anselmus in epistola ad Gulielmum Abbate, quæ est nu. 8. vbi sic ait, De Presbyteris, inquit, qui se aperte reproba libidinis conversatione Deo reprobabiles exhibent, omnino tenendū est,

quod Apostolica prouidentia Ecclesiastico, iustoque rigore constituit. Neque nullatenus conuenit, ut ibi reuerenter adstent, ubi pertinaciter aperta, & impudenti libidine fœrentes Dei, & Sanctorum prohibitionem contemnendo, sacris altaribus deseruiunt, imo non deseruiunt sed quantum ad ipsos, commaculant: non quoque ea, quæ tractant contemnenda, sed tractantes execrandos existimet: ut quæ Dei, & Angelorum præsentiam non reuerentur, vel hominum detestatione repulsi, sacra contaminare desistant.

De Gofrido Vindocinensi. IIIOI.

Gofridus Abbas Vindocinensis, & Cardinalis tit. S. Priscæ ab Urbano secundo creatus vixit vsque ad extrema tempora Honorii secundi, ut constat ex epistola Innocentii ad ipsum. Scripsit epistolarum libros quinque, Opuscula quindecim, & sermones duodecim: quæ omnia extant excusa Parisiis anno 1610. opera Iacobi Sirmundi è Societate Iesu.

De Berengosio Abbate. IIII2.

Berengosius Abbas scripsit de inuentione sanctæ Crucis libros tres: item librum de mysterio ligni Crucis, & sermones variorum argumentorum, quæ omnia extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo secundo editionis secundæ.

Hunc Prior Carthusiæ Treuirensis, qui eum in lucem edidit existimat illum Berengosium esse, qui fuit Abbas sancti Maximi tempore Paschalis secundi Pontificis, & Henrici quarti Imperatoris.

De Euthymio Zigabeno. IIII8.

Euthymius Zigabenus Monachus vixit tempore Alexii Comneni Imperatoris, ut ipse testatur initio Panopliæ.

Scripsit Panopliam aduersus omnes hæreses, & parte secunda tit. vigesimo tertio describit errores Basilii auctoris Bogomilum, quem Alexius Imperator comburi iussit in equestri theatro.

Scri.

Scriptit etiam Commentaria in omnes Psalmos, & in quatuor Evangelia. Falluntur, qui hunc auctorem floruisse scribunt anno Domini quadringentesimo quadragesimo, vel millesimo centesimo octogesimo, floruit vero anno millesimo centesimo decimo octavo, quo Alexius Imperator obiit.

De Ioanne Zonara. 1118.

Ioannes Zonaras Monachus Græcus scripsit libros tres Iannalium, quibus complexus est historiam vniuersalem ab orbe condito vsque ad exitum Alexii Comneni Imperatoris Græcorum, qui obiit anno Domini millesimo centesimo decimo octavo.

Scriptit etiam Commentaria in Nomocanonem Photii.

De Ruperto Tuitiensi. 1119.

Rupertus Abbas Tuitiensis vixit tempore Paschalis secundi Pontificis, & Henrici quarti dicti quinti Imperatoris circa annum Domini millesimum centesimum undecimum: hunc enim annum ipse norat libro 8. de diuinis officiis cap. 4. Scripsit multa opera quorum catalogum ipse ponit in epistola dedicatoria ad Cunonem Episcopum Ratisponensem, cui dedicat libros de diuinis officiis.

Opera eius hac sunt.

De diuinis officiis, lib.	12
In Iob Commentariolum abbreviatum,	10
In Ioannem Euangelistam,	14
De operibus sanctæ Trinitatis,	42
In Apocalypsim,	12
In duodecim Prophetas minores,	30
De victoria Verbi,	13
De gloria & honore filii hominis secundum Euangelium Matthæi,	8
De glorioso Rege David ex lib. Regum,	11
In Cantica Canticorum,	7

Observatio prima.

Libri de officiis diuinis olim carebant nomine auctoris, nam, vt testatur Thomas Valdensis lib. de Sacrament. cap. 47. 68. & 93. extrabat suo tempore liber, siue opus de diuinis officiis, ex quo Ioannes Wiclef, hæresiarcha mirifice triumphabat, & Catholicos vexabat, nunc sancti Ambrosii, nunc sancti Isidori, nunc sancti Fulgentii nomine eum librum vendicans. Itaque Catholici diu libri eius auctorem quærentes suspicati sunt, auctorem fuisse quendam Valramum, ad quem scripsit sanctus Anselmus librum de azymo: hinc postea Dominicus à Soto, Claudius Sanctius, Gulielmus Alanus Cardinalis, & alii, auctorem erroris de impanatione fecerunt Valramum. Sed reuera opus illud de diuinis officiis à Wiclefo citatum, non est Valrami, qui nihil eiusmodi vsquam scripsisse legitur, sed Ruperti Tuitiensis Abbatis, de quo nunc agimus siquidem initium illius operis quod à Wiclefo citabatur apud Valdentem erat: Ea quæ per anni circulum: & hoc ipsum est initium librorum Ruperti de officiis diuinis. Deinde omnia quæ citabat Wiclefus ex auctore de diuinis officiis, inueniuntur ad verbum in lib. 2. de officiis diuinis cap. 2. & cap. 9. apud Rupertum. Propterea errores istius libri, inueniuntur etiam in libris Ruperti in Exodum, & in Ioannem, vt plane constet eundem esse auctorem omnium istorum librorum. Denique Algerus libro 1. de Sacramento Eucharistiæ cap. 6. dicit tempore suo exortam nouam hæresim, & absurdissimam de impanatione. Atqui Rupertus vixit eodem seculo, quo Algerus & erat Algero paulo senior: & hic ipse error, quem Algerus notat habetur in secundo lib. cap. 2. & cap. 9. de officiis diuinis apud Rupertum. Atque hæc videtur esse causa, vt opera Ruperti Tuitiensis alioqui non mala, nec indocta iacuerint sine luce, & honore in tenebris obliuionis, annis circiter quadringentis: nam nostro primum tempore cœperunt lucem aspicere.

Obfer-

Observatio secunda.

Error Ruperti in eo situs est, quod existimavit, non conuerti panem in corpus Christi dum conficitur Eucharistia, sed assumi à Verbo Diuino, quemadmodum assumpta est humanitas. Id perspicuum est ex libro sexto in Ioannem, vbi Rupertus dicit, Verbum factum esse hominem, non destruendo, sed assumendo humanitatem: & eodem modo in Eucharistia idem verbum fieri panem non destruendo, sed assumendo panem, & similia habet libro secundo in Exodum cap. decimo sed clarissime libr. secundo de officiis diuinis cap. secundo cum sic ait, Nec duo corpora dicuntur, aut sunt, hoc quod de Altari, & illud quod acceptum est de vtero Virginis: quia videlicet vnum idemque Verbum, vnus idemque Deus sursum est in carne, hic in pane: & cap. 9. sic inquit, Verbum Patris carni, & sanguini, quem de vtero virginis assumpserat, & pani ac vino, quod de altari assumpsit, medium interueniens, vnum sacrificium efficit, quod cum in ora fidelium Sacerdos distribuit, panis & vinum absuitur, & transit, partus autem Virginis cum vnito sibi Verbo Patris & in cælo, & in hominibus integer permanet, & inconsumptus: hæc ille, vbi cum dicit, permanere in cælo, & in hominibus partum Virginis Verbo Patris vnitum, intelligit, permanere in hominibus per fidem, non re ipsa: statim enim subiungit, Sed in illum in quo fides non est, præter visibiles species panis, & vini nihil de sacrificio peruenit. hæc ille. Hunc errorem explicuimus, & refutauimus libro 3. de Sacramento Eucharistiæ cap. 11. & 15.

De Algero Scholastico. 1130.

Algerus Scholasticus Leodiensis, ac postea Monachus Cluniacensis floruit circa annum Domini millesimum centesimum trigessimum. Scripsit varia opuscula de gratia, & libero arbitrio, & de Misericordia, & iustitia. Sed præcipuum eius opus est de corpore & sanguine Domini contra Berengarium, quod tribus libris comprehensum valde laudatur à venerabili Petro Cluniacensi.

niacensi, qui initio libri de sacrificio dicit, Lanfrancum scripsisse de Sacramento Eucharistiæ, bene, plane, perfecte: Guimundum, melius, plenius, perfectus; Algerum, optime, plenissime, perfectissime. Sed tamen observandum est, hunc Algerum lib. 2. cap. 1. non recte scripsisse species Sacramentales non posse corrumpi, vel rodî à muribus, &c. quod etiam notauimus in Guimundo, à quo id videtur Algerus accepisse, sic etiam cap. 8. perperam citauit Algerus sanctum Augustinum, cum ait, Vnde, ut ait Augustinus nec caro sine sanguine, nec sanguis sine carne rite communicatur. Hæc enim non sunt Augustini, sed Paschasio in libro de corpore Domini capite 14. Denique cap. 10. videtur Algerus velle esse de iure diuino, ut sacrificium Missæ celebretur in azymo: quod non est verum, alioquin Ecclesia non toleraret eos, qui celebrant in fermentato. Hæc notare volui, non ut imminuam gloriam Algeri, qui magno zelo veritatem sua ætate defendit: sed ne lector offendiculum incurrat in legendo opere isto, alioqui valde bono, cum sit commune mortalibus aliquando labi. Extat hoc opus Algeri impressum Louanii cum Paschasio, Lanfranco, & Guimundo, nec non cum iisdem in Bibliotheca sanctorum Patrum tome sexto, editionis secundæ.

De Hildeberto Turonensi. 1125.

Hildebertus Archiepiscopus Turonensis vixit tempore Honorii secundi Pontificis, ad quem epistolam scripsit. Honorius autem sedere cœpit anno Domini 1125.

Scripsit Sermones, Epistolas, & Carmina sacra quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tome 7. editionis secundæ, ad eum vna extat Epistola S. Bernardi, qua eum hortatur, ut Innocentium secundum, ut verum

Pontificem agnoscat, &
veneretur.

* *

* *

De S. Bernardo. 1130.

SANCTUS Bernardus Abbas Clarauallensis, vir plane Apostolicus, & non minus gloria miraculorum, quam sapientiæ splendore illustris, floruit maxime tempore Innocentii secundi Pontificis anno Domini millesimo centesimo trigesimo sed obiit an. 1153. ætatis suæ sexagesimo sexto. Scripsit multa opera, sed multa etiam illi tribuuntur quæ eius non sunt. Opera, quæ sine dubio sanctum Bernardum habent auctorem illa sua sunt, quæ numerantur à Gofrido eius discipulo, & alumno lib. 3. vitæ ipsius capite ultimo, vitam enim sancti Bernardi primus scripsit eo vivente Gulielmus Abbas sancti Theodorici, unico libro comprehensam; deinde adiecit secundum librum Bernardus Abbas bonæ Vallis; tres ultimos addit Gofridus Monachus Clarauallensis.

Opera sancti Bernardi indubitata ex Gofrido Monacho.

Homiliæ in laudem Virginis Mariæ, siue super, Missus est angelus,	4
De gradibus humilitatis,	1
De diligendo Deo,	1
Apologeticus ad Gulielmum Abbatem,	1
De præcepto, & dispensatione,	1
Exhortatorius ad milites templi,	1
De gratia, & libero arbitrio,	1
De Consideratione ad Eugenium,	5
In Cantica, sermones,	86
Epistolæ ad diuersos,	351
Vita sancti Malachiæ Episcopi Hiberniæ.	

Opera sancti Bernardi secundi ordinis, quæ habentur etiam pro indubitatis.

De Aduentu Domini serm	7
De Vigilia natalis Domini,	6
De natali Domini.	6
De Circumcisione,	3
De	

De Epiphania.	4
Dominica prima post Epiphaniam,	2
De Conuersione sancti Pauli,	2
De Purificatione beatæ Mariæ,	3
De Septuagesima,	2
De Quadragesima,	7
De sancto Benedicto Abbate,	1
De Annunciatione beatæ Mariæ,	3
De Dominica Palmarum,	3
De feria quarta pœnosa,	1
De feria quinta in Cœna Domini,	1
De Pascha,	4
De Octaua Paschæ,	2
De Rogationibus,	1
De Ascensione,	6
De Pentecoste,	3
De sancto Ioanne Baptista,	1
De sanctis Petro, & Paulo,	4
De Dauid, & Colia.	1
De septem panibus,	3
De sancto Victore,	2
De sancta Maria Magdalena,	1
De Assumptione B. Mariæ Virginis,	5
De verbis, Signum magnum.	1
De natiuitate sanctæ Mariæ,	1
De sancto Michael,	2
De festo omnium Sanctorum.	5
De sancto Malachia,	1
De verbis Isaïæ,	5
De sancto Martino,	1
De sancto Clemente.	1
In vigilia sancti Andreæ,	1
In die sancti Andreæ,	2
In obitu Humberti,	1
In dedicatione Ecclesiæ,	6
In Psalmum 90.	17
De diuersis argumentis,	35
De altitudine cordis,	4

De

De Conversione ad Clericos.

Sermonis parui,

De donis Spiritus sancti,

Sententiæ sancti Bernardi.

Declamatio in illud, Ecce nos reliquimus omnia.

Ordo tertius operum dubiorum.

Ad fratres de monte Dei.

Meditationes.

De interiori domo.

De ordine vitæ.

Descala Claustralium.

Formula honestæ vitæ.

Speculum Monachorum.

Sermones varii.

Liber de conscientia.

Descriptio Clatæ vallis.

Lamentatio Virginis Mariæ.

Doctrina sancti Bernardi.

Homilia de exeuntibus in Emaus.

De amore Dei.

De natura, & dignitate Diuini amoris.

Sermo de Passione Domini.

Tractatus de Passione Domini.

Rhetorica sancti Bernardi.

De modo bene viuendi ad sororem suam.

De Conscientia.

Sermones de diuersis argumentis,

Super Salue Regina.

Epistola ad quendam, qua docetur, quid à nobis requi-
rat Deus.

De oneribus sermones.

Observatio prima.

Inter opera secundi ordinis est sermo de natiuitate
beata Mariæ, qui non est, vt multi existimant, de natiui-
tate ex sancta Anna matre sua in hunc mundum, sed de
natiuitate per dormitionem mortis, in eelum, quo mo-
do di-

do dicuntur natalitia aliorum omnium Sanctorum. Id ex contextu facile potest intelligi, hæc enim sunt prima verba, Fœcundæ Virginis amplectitur cælum præsentiam, terra memoriam veneratur, &c.

In eodem ordine est sermo breuissimus de beata Virgine post sermonem quintum de Assumptione, sed ille ex sermonibus paruis est secundus, & inde huc sine causa translatus: & fortasse non est sancti Bernardi, cum auctor eius sermonis dicat, se carere virginitate, & ex primo libro, cap. 3. vitæ sancti Bernardi probabiliter colligatur, eum virginem fuisse.

In eodem ordine inuenitur lib. Sentent. S. Bernardi, de quo libro ambigo, an sit scriptus ab ipso sancto Bernardo an ab aliquo alio, qui collegerit eas sententias ex scriptis, & Sermonibus eiusdem sancti viri: video enim in iis sententiis quædam vocabula barbara, vt guerram, pro bello & res alias leuiiores, quam vt decere videantur sanctum Bernardum: sed nihil definio.

Observatio secunda.

In tertio ordine quo dubia opera continentur: aliqua sunt, quæ manifeste sancti Bernardi non sunt, sed tamen graua, & vtilia sunt: alia habent suos auctores, qui in titulis prænotantur: alia sunt inepta, & indigna, quæ tanto viro attribuantur: alia denique tam proxime accedunt ad spiritum, & stylum sancti Bernardi, vt eius fœrus iudicari possint. Ac vt dicam de singulis quod sentio:

Sermo, seu liber de vita solitaria ad fratres de monte Dei, non habet stylum, sed habet spiritum sancti Bernardi, & dignissimus est, qui legatur, tribui solet hic liber Guilmo Abbati de S. Theodorico.

Meditationum capita sexdecim similia sunt libro superiori: non habent stylum, neque eruditionem sancti Bernardi, sed habent pietatem, & deuotionem, & vtiliter legi possunt.

Tractatus de interiori domo, non est malus, sed ad superiores duos non pertingit.

Tra-

Tractatus de ordine vitæ, siue de doctrina puerorum, similis est superiori.

Scala claustralium, siue de modo orandi, non habet stylum S. Bernardi, sed alioqui insignis libellus est, & lectu dignus.

Formula vitæ, cum annexo documento, & speculum Monachorum, vtilissima continent documenta, ac Religiosis viris plane necessaria, quamuis à stylo sancti Bernardi longe abhinc.

Sermones de Natali Domini, qui ordine succedunt, non sunt beati Bernardi: neque eruditi: siquidem in primo sermone auctor laudat Abbatem Claraualensem, id est, sanctum Bernardum, proinde non est ipse sanctus Bernardus sermonis auctor. Idem ipse auctor dicit, nocte Natalis Domini corruisse templum pacis Romæ, quod æternum futurum sperabatur. At nascente Domino nondum templum illud ædificari cœptum erat, denique stylus turgidus est, sed vocabulis barbaris non caret.

Idem de aliis sermonibus, eiusdem auctoris iudicium fieri potest.

Inter sermones est vnus de Villico iniquitatis, cui præmittitur epistola Bernardi ad Matthæum Episcopum Albanensem, cui sermo ille transmittitur, & quidem sermo stylum sancti Bernardi non habet, sed alioqui eruditam explicationem continet. Itaque vel sanctus Bernardus solitam suam eloquentiam in hoc sermone neglexit, vel alius Bernardus est, qui sermonem istum conscripsit.

Liber de conscientia pius, & vtilis est, quamuis S. Bernardi esse non videatur.

Descriptio claræ Vallis non est S. Bernardi, sed alicuius, qui eam bene nouerat.

Lamentario B. Virginis indigna est, quæ S. Bernardo tribuatur, quippe, qui ineptias, & falsa nonnulla continet.

Sermo de duobus discipulis euntibus in Emmaus insignis est, sed S. Bernardi stylum non habet.

Liber de amore Dei stylum potius Sancti Augustini, quam S. Bernardi habere videtur: qui enim librum illum composuit imitari voluit sanctum Augustinum in libris confessionum cum Deo colloquentem.

Liber de natura, & dignitate amoris diuini subtilis, & obscurus est, nec cuius sit affirmare possum.

Sermones duo de Passione Domini, quorum prior incipit, Iesum Nazarenum, & posterior longe prolixior, Ego sum vitis vera, docti sunt, & viles, sed non videntur sancti Bernardi, si è stylo iudicium fiat.

De Rhythmis, hoc solum dicere possum, illum, qui incipit Iesu dulcis memoria, longe præstare cæteris omnibus.

Liber de modo bene viuendi, qui scriptus dicitur à sancto Bernardo ad sororem suam: vtilissima documenta continet, sed neque stylum habet sancti Bernardi, neque ad sororem eius scribi potuit: hic enim liber ad sororem Virginem, & cum Virginibus in monasterio degentem scribitur, vt perspicuum est ex cap. 21. Sanctus autem Bernardus vnicam habuit sororem; eamque primo coniugatam, deinde sanctimonialem. Vide lib. 1. vitæ S. Bernardi cap. 1. & 6.

Liber de conscientia, de gradibus humilitatis, sermones de Cœna Domini, & cætera vsque ad finem secundi tomi, non solum longe distant à stylo S. Bernardi, sed etiam verisimile non est de iisdem argumentis toties S. Bernardum differuisse.

De Petro Cluniacensi. 1130.

Petrus venerabilis Abbas Cluniacensis S. Bernardi æqualis fuit, vt epistolæ testantur, vltro, citroque missæ. Fuit nobilis Aquitanus, ac primo miles, deinde monachus. Scripsit libros duos de miraculis sui temporis.

Scripsit librum, per formam epistolæ, aduersus errores Petri de Bruis, in quo egregie tractat:

De baptismo paruulorum.

De

de auctoritate libri Actorum Apostolorum.

de auctoritate epistolæ beati Pauli.

de auctoritate Ecclesiæ.

de auctoritate veteris Testamenti.

Iterum de baptismo paruulorum.

de Basilicis, templis, & aris.

de veneratione sanctæ Crucis.

de sacrificio Missæ, & veritate transubstantiationis.

de suffragiis defunctorum.

de laudibus Dei in canticis, & musicis instrumen-
tis.

Scriptit quoque libros multos epistolarum ad diuer-
sos quarum nonnullas refert Cardin. Baronius tomo 12.
Annalium.

Addit Trithemius, eum scripsisse de conuersatione E-
remitica, sed hunc librum non vidi, neque verum extet,
scio.

De Hugone de sancto Victore. 1130.

HVgo de sancto Victore natione Saxo, professione
Monachus, æqualis fuit S. Bernardi, vr ex epistola S.
Bernardi ad hunc ipsum Hugonem constat. Scripsit mul-
ta, quæ tribus tomis comprehenduntur in editione Vene-
ta anni 1588.

Primi Tomi hæc sunt.

De scripturis, & scriptoribus sacris, prænotatio-
nes.

Annotationes elucidatoriæ in Pentateuchum, Iudices,
libros Regum, Psalmos aliquot.

In Ecclesiastem homiliæ 19.

Annotationes elucidatoriæ in Threnos, in Ioelem: &
Abdiam.

Annotationes elucidatoriæ allegoriarum in totum te-
stamentum vetus, exceptis Prophetis, & libris sapientia-
libus.

Annotationes elucidatoriæ allegoriarum in quatuor
Euangel.

Annotationes literales, & quæstiones in epistolas S. Pauli.

Annotationes elucidatoriæ in Dionysium Areopagitam.

Secundi Tomi hæc sunt.

Institutiones in decalogum.

Expositio in Regulam sancti Augustini.

De institutione nouitiorum.

De anima libri quatuor.

De medicina animæ.

De artha animæ.

De laude charitatis.

De modo orandi.

De fructu carnis & spiritus.

De nuptiis carnalibus, & spiritualibus libri duo.

De vanitate mundi libri quatuor.

De meditatione libellus.

De Arcæ mysticæ descriptione.

De Arca Noe libri quatuor.

Sermones centum de variis argumentis.

Sermo de Assumptione B. Mariæ.

Observatio.

Opusculum de claustro animæ tribuitur Hugoni de S. Victore, ut in eius operibus inuenimus: sed esse alterius Hugonis, qui de Folietra dicitur, S. Antoninus affirmat. Et sane stylum prioris Hugonis non habet.

Tertii Tomi hæc sunt.

Didascali libri septem, quorum ultimus de Trinitate differit, reliqui sex ad artes liberales pertinent.

De potestate & voluntate dei, libellus.

De quadruplici voluntate in Christo, libellus.

De sapientia animæ Christi, libellus.

De vnione corporis, & spiritus libellus.

De Verbi dei efficacia, libellus.

Apologia de verbo Incarnato.

De verbo Incarnato disputationes tres.

De per-

- De perpetua Virginitate beatæ Mariæ.
Miscellaneorum secundi codicis, libri quinque.
De filia Iephre tractatus.
Speculum de mysteriis Ecclesiæ.
De ceremoniis, Sacramentis, & officiis Ecclesiasticis
lib. 3.
De canone mystici libaminis, libellus.
Dialogus de Sacramentis legis naturalis, & scri-
ptæ.
Summa sententiarum septem tractatibus comprehen-
sa, quorum est.
Primus de Fide, Spe, & Charitate, de Trinitate, & In-
carnatione.
Secundus de creatione, & statu angelicæ naturæ.
Tertius de creatione, & statu humanæ naturæ.
Quartus de Sacramentis in genere, & præceptis diui-
nis.
Quintus de Sacramento Baptismi.
Sextus de Sacramento Confirmationis, Eucharistiæ.
& Extremæ vnctionis.
Septimus de Sacramento coniugii.
De Sacramentis Christianæ fidei libri duo.

Observatio.

Non pauca sunt in operibus Hugonis, quæ non viden-
tur germana eius opera, sed quoniam auctor editionis
Veneræ suis locis hæc annotavit, & mihi non licuit per
angustias temporis omnia excutere, remitto lectores ad
notas quæ in ipsis operibus extant. Hæc solum addam ex-
tare apud Card. Baronium insignem epistolam Hugonis
ad Ioannem Archiepiscopum Hispalensem apostatam à
fide, tomo 12. ad annum Dom. 1136.

De Richardo de sancto Victore. 1130.

Richardus de sancto Victore, natione Scorus, Mona-
chus Ordinis Canonorum regularium, Hugonis
tempore claruit & in eodem monasterio sancti Victoris
sanctissimè vixit. Fuit quoque S. Bernardi amicissimus,

ut ex libris ad eum scriptis perspicuum est. Eius opera
duobus tomis continentur.

Primi Tomi opera.

De exterminatione mali, & promotione boni tract.	1
De statu interioris hominis,	3
De eruditione interioris hominis libri	3
Beniamin minor, id est, de præparatione ad contem- plationem.	
Beniamin maior, id est, de gratia contemplationis libri.	5
Allegoriæ tabernaculi fœderis,	1
De Trinitate,	6
De tribus appropriatis personis in Trinitate, ad san- ctum Bernardum,	1
De Incarnatione Verbi ad eundem,	1
De Emmanuele libri,	2
Exceptionum,	4
De potestate ligandi, & soluendi tract.	1
De contemplatione plagarum in fine mundi,	1
De Iudiciaria potestate in finali iudicio,	1
De spiritu blasphemix,	1
De gradibus charitatis,	1
De quatuor gradibus violentæ charitatis,	1
De gemino Paschate,	1
In die Paschæ sermo,	1
Declaratio difficultatum Scripturæ sanctæ, ad san- ctum Bernardum,	1
Quomodo Spiritus sanctus sit amor Patris, & Filii.	1
De differentia peccati mortalis, & venialis,	1
De superexcellenti Baptismo Christi,	1
De missione Spiritus sancti sermo,	1
De comparatione Christi ad florem, & beatæ Mariæ ad Virgam.	
Quomodo Christus ponitur in signum populorum,	1
De differentia sacrificii David, & Abrahæ,	1
De Differentia beneficii Abrahæ, & beatæ Mariæ.	1

Opera

Opera Tomi secundi.

Explicatio difficultatum ex tabernaculo fæderis.

De templo Salomonis ad literam.

De concordia temporum in libros Regum.

Explicatio variorum locorum in Psalmos.

Explicatio libri Cantici canticorum.

De visione Ezechielis.

De templo Ezechielis.

Decisio dubiorum in Apostolo.

In Apocalypsim Ioannis libri septem.

Observatio.

Hæc omnia opera, vno excepto, quod inscribitur, Exceptionum libri quatuor, videntur mihi docta, & pia, & dignissima ingenio acutissimo Richardi, neque scio de eis ab ullo esse dubitarum, an sint legitima Richardi opera. De libris exceptionum non nihil ambigo, an sint eiusdem auctoris, non quod non sint libri illi eruditione varia pleni, sed quod quædam contineant, quæ non videntur à Richardo scribi potuisse. Libro primo cap. 24. sic loquitur, Inuentores Theologiæ fuerunt apud Græcos Linus, apud Latinos Varro: & nostris temporibus Ioannes Scotus. At cur Ioannes Scotus inuentor Theologiæ? cur non magis Moses, aut Athanasius, aut Augustinus, aut Ioannes Damascenus? Deinde non sunt noti Ioannes Scotinisi duo, vnus trecentis annis ante Richardum, alter centum, & amplius annis post Richardum: quis igitur ille est, de quo hic dicitur, Et nostris temporibus Ioannes Scotus eodem capite dicit hic auctor, inuentorem Rhetoricæ fuisse Demosthenem. Id quod est manifeste falsum: Demosthenes enim insignis orator fuit sed ante illum fuerunt alii, vt Isocrates, Pericles, & alii, & cum ipso claruit Æschines: & eodem tempore floruit Aristoteles, qui de Rhetorica egregie scripsit. In tertio libro cap. 7. scribit de Insulis, & Scotiam suam tantum nominat. Et cap. 8. describit ciuitates celebres totius mundi, & Lutetiam Parisiorum, vbi ipse degebat, ne nominat quidem, vt neque Londinum, neque

Cantuariam, neque Edimburgum, neque alias Britanniae, vel Scotiae Civitates. In quarto libro numerat Pontifices Hebraeorum, & omittit Aaron, Eleazarum, Phinees & nonnullos alios inter praecipuos.

De VVilhelmo Malmesberienfi. 1130.

Vilhelmus, seu Gulielmus Monachus Anglicus, dictus Bibliothecarius, & Malmesberienfis, vixit eodem tempore, quo praedicti quatuor scriptores. Scripsit libros quinque de rebus gestis Regum Anglorum, usque ad Henricum primum. Item historiae novellae libros duos. denique de rebus gestis Pontificum Anglorum libros quatuor.

De Henrico Vtidonienfi. 1145.

Henricus Vtidonienfis scripsit historiam Anglicanam libris octo usque ad Stephani Regis obitum: id est, usque ad annum millesimum centesimum quinquagesimum tertium.

De Gratiano. 1140.

Gratianus Patria Clusinus, professione Monachus sancti Benedicti, claruit tempore Eugenii tertii Pontificis, & Conradi tertii Imperatoris ad annum domini millesimum centesimum quadragesimum quintum. Scripsit decretum, siue concordiam discordantium canonum: opus valde laboriosum, in quo canones plurimos collegit ex scripturis, ex responsis Pontificum, ex Conciliis & ex Patribus. Et quamvis multi alii viri docti in hoc genere descriptionis laborauerint, ut Dionysius Exiguus, Isidorus, Cresconius, Burchardus, Ivo, & si qui alii sunt: ipse tamen solus obtinuit, ut publice in gymnasiis praelegeretur, & multorum doctissimorum virorum Commentariis illustraretur.

Scripsit hoc opus Bononiae in monasterio sancti Felicis ex sententia Trithemii in secundo libro de viris Illustribus Ordinis sancti Benedicti, anno Domini 1127. vel ut alii volunt, anno domini 1151. nisi forte Trithemius in choatio.

choationem, alii consummationem operis annotauerint.

Porro hoc opus à mendis purgatum, & suæ integritati restitum fuit à viris quibusdam eruditissimis auctoritate Gregorii XIII. Pontificis anno salutis 1580.

Observatio in Gratianum.

Gratianus id vnum habet, quod reprehendi posse videtur, quod non habuit delectum auctorum, ex quibus decreta collegit, annotabo hic aliqua loca per modum exempli.

Primo distinctione xvi. can. Septuaginta, citatur epistola sancti Athanasii Episcopi Alexandrini de canonibus Nicænis incendio consumptis, ad Marcum Papam. Sed Card. caronius tomo tertio Annalium demonstrat, eo tempore Athanasium fuisse exulem in Gallis, & incensionem illam canonum Nicænorum contigisse diu post obitum Marci Papæ, & ipsum Marcum defunctum iam fuisse, quando scribitur respondisse ad epistolam Athanasii: ut vndiq; nuter fundamentum harum epistolarum, & septuaginta canonum Nicæni Cocilii.

Secundo, distinctione 63. can. Adrianus, & can. in Synodo, ponuntur duo canones ex historia Ecclesiastica Sygeberti, quibus affirmantur inuestituræ Episcoporum concessæ Imperatoribus Hadriano, primo, & à Leone octavo summis Pontificibus: quos canones confictos fuisse à Sigeberto schismatico, historico probat multis argumentis Cardinalis Baronius tomo nono Annalium, ad annum tertium Hadriani primi Pontificis. Neque obstat, quod iidem canones habentur etiam apud Iuonem in Pannomia libr. 8. capit. 135. & 136. cum tamen Iuo Sigebertum ætate præcesserit, hoc (inquam) non obstat: quoniam Pannomia non dicitur Iuonis, quia sit ab Iuone composita, sed quia sit ex decreto Iuonis maxima ex parte decerpta. Quod autem auctor Pannomiæ sit recentior Iuone, perspicuum est ex libro octavo, ubi multa sunt decreta Innocentii secundi Pontificis, qui fuit Iuone posterior.

Tertio causa 24. quæstione 1. can. Hæc est fides; tribuitur iste canon sancto Hieronymo in Symbolo ad Damasum. Sed re vera desumptus est ex libello fidei Pelagii hæresiarchæ ad Innocentium primum Pontificem. Id satis constat ex sancto Augustino libro de gratia Christi cap. 30. 31. 32. & 33. ubi ponit ipsa verba huius Symboli, & dicit esse verba libelli, quem de fide sua Pelagius ad Innocentium misit.

Quarto, causa 10. quæstione 1. can. Quia Sacerdotes. Iste canon sumitur ex epistola sancti Hieronymi ad Damasum, de oblationibus altaris. Sed ea epistola indigna est quæ sancto Hieronymo tribuatur: nam inter sancti Spiritus organa numerat auctor huius epistolæ Eusebium Chronographum, quem sanctus Hieronymus Arianum hæreticum passim appellat.

Item scribens ad Damasum citat Chrysostomi Commentarium in Matthæum. At eo tempore, quo Chrysostomus scripsit in Matthæum, Damasus iam ante multos annos obierat. Obiit enim Damasus anno septimo Theodosii Senioris: Chrysostomus autem anno sequenti ordinatur Presbyter, & incipit concionari ad populum: inter quas homilias sunt etiam illæ, quibus explicatur Euangelium sancti Matthæi. Omitto quod stylus huius epistolæ impolitus, & barbarus cum sit, nihil habeat simile cum stylo sancti Hieronymi.

Quinto, causa 22. can. Nec artificioso: citatur sanctus Augustinus in libro de conflictu virtutum, & vitiorum cap. 19. At is liber non potest esse sancti Augustini, cum in fine eius libri commendetur Regula sancti Benedicti, qui fuit plus centum annis Augustino posterior.

Sexto, causa 27. can. Nubendi licentia iterum citatur idem liber cap. 24. qui nullo modo Augustini esse potest. Adde quod plurimis in locis Gratianus citat Chrysostomum pro auctore operis imperfecti, & Hieronymum pro Origene.

ne.

—

De

Petrus Lombardus, Episcopus Parisiensis eodem tempore floruit, quo Gratianus, & sicut iste collegit Canones, & canonistarum quasi magister fuit: sic ille collegit sententias sacrorum Theologorum, & Magister sententiarum, & Theologorum Scholasticorum dici meruit. Ferunt Gratianum, & Petrum Lombardum, & Petrum Comestorem germanos fratres fuisse: sed fundamento caret ea opinio. Certe in patria non conueniunt: Gratianus enim Ethruscus fuit ex Clusio Ciuitate: Magister Petrus, Lombardus ex Notaria; Petrus Comestor Gallus ex Trevis. Quæ scripserit Petrus Lombardus, ex epitaphio sepulchri eius, quod est in Ecclesia sancti Marcelli Parisiis, cognosci potest: sic enim ibi legitur, Hic iacet Magister Petrus Lombardus Episcopus Parisiensis, qui composuit librum Sententiarum, Glossas Psalmorum, & Epistolarum.

Porro libri sententiarum, quod est præcipuum opus Magistri Petri, quatuor sunt.

Primus continet sententias Patrum de Trinitate, & unitate Dei.

Secundus de creatione Mundi, ac præcipue Angelorum, & hominum, & de gratia Dei.

Tertius de Incarnatione Verbi, deque virtutibus, & vitiis.

Quartus de Sacramentis, & nouissimis, id est, Resurrectione, Iudicio, &c.

Observatio.

Quamuis Petrus Lombardus Magister appelletur, tamen discipuli eius, Scholastici doctores, viri acuti, & docti non omnia probant, quæ Magister docuit: norantur enim articuli viginti sex, in quibus Magister reiicitur, in additione ad Magistrum excusa typis. Nec solum opiniones eius aliquando refelluntur: sed etiam non defuerunt qui eum ad Alexandrum tertium Pontificem derulerint, hæresis nomine, quod docuisset, Christum, ut hominem

minem non esse aliquid. Quam eius sententiam damnatam fuisse in Concilio quodam Parisiensi, iubente Alexandro Pontifice, testatur Matthæus Paris in historia Anglicana, in Henrico secundo pagina centesima trigesima secunda quæ damnatio contigit annis nouendecim post obitum eiusdem Petri. Non diu postea accusatus fuit à Ioachim, Abbate quod docuisset, vnā summā rem esse Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum. Sed Concilium Lateranense sub Innocentio tertio, Petri Lombardi sententiam approbavit, & contrariam Ioachimi Abbatis reprobavit.

De Ottone Frisingensi. 1145.

OTto Frisingensis Episcopus, insignis nobilitate, pietate, & doctrina, fuit Henrici quarti Imperatoris nepos, Henrici quarti sororius, Conradi Regis frater vterinus, Friderici primi patruus, initio Monachus fuit Cisterciensis, ac paulo post Abbas Morimundensis, deinde Episcopus Frisingensis, tandem in ipso eodem monasterio pie Deo animam reddidit anno Domini millesimo centesimo quinquagesimo nono, & quoniam Gilbertum Porretanum aliquando valde laudauerat, in morte reuocauit, si quid in eius laudem dixisset, quod fidei Christianæ contrarium videri posset. Siquidem aliqui articuli in Concilio Episcoporum ab Eugenio tertio Pontifice damnati fuerant sub nomine Gilberti. Vide hæc omnia apud Radeuicum libro secundo de gestis Friderici Imperatoris cap. ii.

Scripsit Otto Frisingensis libros septem Chronicorum ab Orbe condito vsque ad annum Domini millesimum centesimum quadragesimum sextum, quibus addidit librum octauum de fine mundi, Antichristi persecutione Resurrectione mortuorum, iudicio finali, & gloria beatorum, ac suppliciis damnatorum.

Scripsit præterea de gestis Friderici primi Imp. libros duos; quibus duos alios addidit Radeuicus Canonicus Frisingensis.

De

De Petro Comestore. 1150.

Petrus Comestor, qui & Magister historiæ Scholasticæ, hoc ipso tempore floruit: dedicauit enim opus suum Wilhelmo Archiepiscopo Senonensi, cui Alexander tertius Papa commisit, vt sententiam quandam Petri Lombardi damnarer, vt supra diximus. Scripsit historiam sacram 16 libris, qui sunt libri sacri historiales, videlicet Genesis, Exodus, Leuiticus, Numeri Iosue, Iudices, Ruth primus Regum, secundus Regum, tertius Regum, quartus Regum, Tobias, Ezechiel, Daniel, Iudith, Elther, Machabæorum, Historia Euangelica, & historia Actuum Apostolorum. Scripsit autem inferens verbis sacris multa ex Glossis, & ex prophanis auctoribus, & non raro admiscens incertas historias.

De Theoriano. 1170.

Theoritanus quidam Græcus vir doctus, missus fuit à Manuele Imperatore ad Armenos, vt eos ab erroribus circa fidem Christianam reuocaret: quod ille egregie præstitit anno Domini 1170. Extat dialogus Theoriani Orthodoxi cum generali Armenorum, in tomo quarto Bibliothecæ sanctorum Patrum editionis secundæ, estque dialogus lectu dignus, quamuis Genebrardus libro 4. Chronologiæ conetur excusare Armenos ab errore Petri Gnaphæi, tamen iudicent lectores, an recte excusauerit.

De Hugone Etheriano. 1177.

Hugo Etherianus natione Tuscus, vir doctus Græce, & Latine, Constantinopoli degens scripsit valde erudite librum de processione Spiritus sancti aduersus errores Græcorum, quem librum ad Alexandrum tertium Pontificem misit anno 1177. teste Cardin Baronio tomo 12. Annalium, vbi & epistolam eiusdem Alexandri ponit, qua gratias agit Hugoni. Scripsit etiam de regressu animarum ab inferis. Vtrumque opus extat
in to-

in tomo 9. Bibliothecæ sanctorum Patrum; editionis secundæ.

De Arnaldo Carnotensi. 1177.

Arnoldus Carnotensis, Abbas bonæ Vallis, vir admodum pius, & doctus, & sancti Bernardi discipulus, & amicus in primis, ad quem etiam scripsit epistolas 310. de obitu suo iam imminente. Scripsit insigne opusculum de septem verbis nouissimis à Christo in Cruce prolatis. Scripsit item de laudibus Virginis Mariæ Matris Dei: quæ duo opera extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo primo editionis secundæ. Scripsit quoque secundum librum vitæ sancti Bernardi, qui habetur ad finem operum sancti Bernardi.

De Ioanne Saresberienfi. 1177.

Ioannes Saresberienfis, Episcopus Carnotensis, vixit tempore Alexandri tertii. Scripsit multa, & in iis vitam sancti Thomæ Cantuariensis, Opus poenitentiale, Obiurgationem Cleri, Policriticum libris octo. De nugis curialium, Epistolas ad diuersos. Extant impressa anno 1513.

De Petro Blesensi. 1177.

Petrus Blesensis, Archidiaconus Bathoniensis, vixit tempore Alexandri tertii Pontificis, & Henrici secundi Regis Anglorum, cui diu familiaris, & administer fuit. Scripsit multa sapienter, & eloquenter, quæ nunc extant opera Ioannis Busæi, edita sunt Moguntia anno 1600. videlicet epistolæ 180.

Tractatus de transfiguratione Domini.

Tractatus de Conuersione sancti Pauli.

Compendium in Iob.

Tractatus de Hierosolymitana peregrinatione.

Instructio fidei ad Soldanum Iconii.

Liber de confessione Sacramentali.

Liber de satisfactione à Sacerdote iniugenda.

Canon

Canon Episcopalis, siue de institutione Episcopi.

Inuectiua contra deprauatorem.

Tractatus de amicitia Christiana.

Ad hæc meminit ipse in Inuectiua aliorum operum suorum, quæ non videtur extrare. Inueniuntur multæ huius Petri epistolæ in tomo 12. Annalium Card. Baronii: & instructio fidei ad Soldanum, inuenitur etiam apud Marthæum Parisiensem ad ann. Dom. 1169. sub nomine Alexandri tertii Pontificis. Pontifex enim eam direxit nomine suo quamuis à Petro Blesensi conscriptam.

De Gulielmo Tyrio. 1180.

Gulielmus Archiepiscopus Tyri vivebat an. Do. 1180. Quo anno Manuel Imperator Græcorum obiit, ut ipse testatur lib. 22. historię suæ cap. 4. & 5.

Scriptit historiam de bello sacro libris viginti tribus, sed liber vicesimus tertius ab ipso inchoatus, non absolutus fuit. Incipit ab ann. Dom. 1095. & perduxit historiam vsque ad ann. 1180. sed continuauit Ioannes Heroldus additis libris sex ad annum Domini 1151.

De Helmoldo Butsonensi. 1180.

Helmodus Canonicus Butsoniensis eodem tempore scripsit historiam Henetorum, siue Sclauorum à Carolo Magno vsque ad annum Domini 1168.

De Gothefrido Viterbiensi. 1186.

Gothefridus Viterbiensis Notarius Conradi tertii, & Friderici primi Imperatorum, scripsit Chronicum vniuersale, quod appellauit Pantheon, fortasse, quod contineat res gestas omnium Principum, tum Ecclesiasticorum, tum temporalium. Principes enim Dii appellantur in scripturis Scripsit autem partim prosa, partim carmine, & diuisit opus suum in partes viginti, & dedicauit illud Urbano tertio summo Pontifici, ad cuius Pontificatum historiam suam perduxit, id est, ab initio mundi vsque ad annum Domini millesimum centesimum octuagesimum sextum.

Por-

Porro hoc ipso anno nupsit Constantia filia Rogerii Regis Siciliae, Henrico sexto filio Friderici primi, adolescenti annorum viginti, & vnus, adhuc viuente parente eius Friderico primo, vt idem Gotheфридus testatur parte decima septima extrema.

Ex quibus refellitur fabula de Constantia filia Rogerii, Sanctimoniali, & vetula per dispensationem Cælestini tertii nubente Henrico sexto.

Cælestinus enim tertius sedere cœpit anno Domini 1191.

De Galielmo Neubrigensi. 1190.

Galielmus Neubrigensis eodem tempore scripsit historiam Anglicanam libris quinque & libr. 4. cap. 13. deplorat infelicem exitum Friderici primi, ob iniustam persecutionem factam legitimo Pontifici Alexandro tertio. Cœpit historiam suam ab anno Domini 1066. & breuissime pertransiit vsque ad annum 1135. quo anno senarium fuisse testatur, & ab hoc anno fusc scribit historiam gentis suæ vsque ad annum millesimum centesimum nonagesimum septimum.

De Rogerio historico. 1190.

Rogerus de Houedem insignis historicus scripsit libros duos Annalium Anglicanorum valde diligenter, & peruenit vsque ad Ioannem Regem, qui regnare cœpit anno Domini 1199.

De Theodoro Balsamone. 1191.

Theodorus Balsamon Patriarcha Antiochenus vixit tempore Xiphilini Patriarchæ Constantinopolitani, cui dedicauit suum opus. Gregorius autem Xiphilinus anno 1191. sedere cœpit. teste Baronio Bardin. tomo 12. Annalium ad annum 119. Scripsit Balsamon duos libros Commentariorum, vnum in Nomocanonem Photii, alterum in Canones variorum Conciliorum, & sanctorum Patrum. Fuit autem Balsamon schismaticus, & Romani Ecclesiæ infensus, non minus, quam Photius. Vide Baronium loco citato.

De

De Ioaehimo Abbate. 1195.

Ioaehimus Abbas Florensis Monasterii viuebat anno 1195. Scripsit in Ilaia, & Hieremiam, & Apocalypsim, & Concordiam testamenti veteris, & noui: quæ omnia extant. Circumferuntur quædam vaticinia sub eius nomine de futuris Pontificibus Romanis, quæ quam fidem mereantur, aliorum sit iudicium, illud mirum est, quod cum ea vaticinia ad solos quindecim Pontifices pertineant, tamen curiositas hominum ad nostra vsque tempora extendere illa conatur.

Seculum decimumterium ab Anno
1200. ad 1300.

De Innocentio tertio Pontifice.

Innocecius tertius Pontifex maximus sedere cœpit in Apostolica sede anno millesimo centesimo nonagesimo octauo, & sedit vsque ad annum 1216. Vir fuit multæ pietatis, & doctrinæ, nec minoris prudentiæ in Ecclesiâ gubernanda. Eius opera duobus tomis continentur.

In priore habentur.

Sermones de tempore.

Item de Sanctis, tum proprii, tum communes.

Item de consecratione Pontificis, quatuor.

Adhac libri.

De Eleemosyna,

In septem Psalmos pœnitent.

De laude charitatis,

De mysteriis Missæ,

De contemptu mundi,

Encomium in Christum, & eius Matrem,

Precationes de passione Christi,

De Sanctorum veneratione,

Hymnus in Christum, & eius Matrem.

I

I

I

6

5

3

3

Q

Con-

Conciones paræneticæ ad Concilium,
Acta atque decreta Concilii Lateranensis.

In posteriore Tomo sunt.

Epistolarum libri duo: & Constitutionum decretalium libri quinque.

Observatio.

Qui libros Innocentii tertii edidit, præmisit ante Concilium Lateranense admonitionem in qua dixit, Concilii illius decreta non à Concilio, sed ab ipso Innocentio post Concilium conscripta, atque edita fuisse: quod inde probat, quia in capitulis quibusdam fit mentio Concilii Lateranensis iam peracti, ac præsertim in cap. 29. 31. & 41. Sed hic auctor, quicumque fuerit, omnino decipitur: & alios nonnullos scriptores decipit. Siquidem Concilium Lateranense, cuius fit mentio in his capitulis non est Lateranense sub Innocentio tertio, sed sub Alexandro tertio, atque ad hunc errorem tollendum è medio in editione Romana Conciliorum generalium Græcæ, & Latine editorum, in Concilio sub Innocentio tertio notatur ad marginem, ubi sint capitula Lateranensis Concilii sub Alexandro tertio ibi citata. Itaque decreta Concilii sub Innocentio tertio edita, vere Concilii generalis sunt, & ab ipso Concilio constituta, & edita non à solo Innocentio post Concilium.

De Gunthero. 1203.

Guntherus Monachus Parisiensis scripsit historiam Constantinopolitanam, quæ tempore suo contigit, quando videlicet Constantinopolis à Latinis capta est, & Balduinus Flander, Imperator creatus: quæ historia exstat apud Henricum Canisium tomo 5. part. 2. antiquæ lectionis.

De Helinando. 1203.

Helinandus Monachus Gallus scripsit historiam ab Orbe condito usque ad annum 1212. libris quadraginta octo, quem auctorem præcipue sequuti sunt Vincentius

centius Bellouacensis, & sanctus Antoninus in historiâ scribenda. Scripsit etiam sermones, & epistolas, & alia, quæ utrum excusa extant, ignoro.

De Niceta Choniata. 1205.

Nicetas Acominatus, siue Choniates floruit post annum 1200. Scripsit enim historiam quæ extat Græce & Latine, ab anno 1118. usque ad annum 1205. id est, ab Imperio Ioan. Comneni, Alexii filii usque ad obitum Balduini primi ex Latinis Imperatoris Constantinopolitani. Dicitur etiam scripsisse libros quinque de fide Orthodoxa, quos non vidi sed Parisiis excusos esse accepi.

De Conrado Urspergensis Abbate. 1215.

Abbas Urspergensis, cuius nomen diu fuit incognitum, sed tandem Conradum esse innotuit, viuebat tempore Innocentii tertii Pontificis: testatur enim ipse, se anno Domini 1202. factum Presbyterum, & anno 1207. factum esse monachum Præmonstratensem: & anno 1215. factum esse Abbatem Urspergensem.

Scripsit historiam, siue chronicum à primo Rege Assyriorum Belo usque ad Fridericum secundum Imperatorem, id est, usque ad annum Domini 1229. & Friderici Imperatoris nonum.

Observatio.

Necesse est, hanc historiam, vel non esse vnius auctoris, vel Conradum hunc inseruisse aliqua in historia sua ex scriptis aliorum. Siquidem anno 1102. scribit se Romæ fuisse, cum Paschalis secundus Pontifex feria quinta in Cæna Domini publice Imperatorem Henricum excommunicatum pronunciauit. At ipse (ut paulo ante notauimus) scribit se anno 1215. factum esse Abbatem Urspergensem: quæ certe non cohærent, nisi forte factus sit Abbas cum esset plusquam centum, & quindecim annorum. Sed neque hoc dici potest, cum ipse idem loquens de initio Pontificatus Innocentii tertii, id est, de anno millesimo centesimo nonagesimo octauo

octauo dicat, se tunc fuisse in minori ætate, & adhuc laicum: quomodo enim esse poterat in minori ætate, si plusquam centenarius erat.

Illud quoque obseruandum est, hunc auctorem ob amorem erga Imperatores suæ nationis, non pauca contumeliosa scripsisse de Innocentio tertio, & Gregorio nono Pontificibus valde piis, & doctis: alioqui autem scriptorem esse satis diligentem, & dignum, qui legatur.

De Honorio Augustudunensi. 1220.

Honorius Augustudunensis Presbyter claruit anno Domini 1220. ex Trithemio, qui ei multa opera attribuit, quæ fortasse non extant. Extat autem excusa Basileæ anno 1544. summa historiarum, siue chronicum magnum: extat etiam commentarius in libros Salomonis editus Colonia anno 1544. Extat quoque liber inscriptus Gemma animæ, qui liber solet excudi cum auctoribus, qui scripserunt de officiis diuinis.

De S. Antonio de Padua. 1220.

Sanctus Antonius, de Padua appellatus, quia in ea Ciuitate post multa sanctitatis edita signa, obiit, & in eadem sepultus mirifice honoratur: patria fuit Vlyssiponensis; & viuente adhuc S. Francisco, eius ordinem ingressus, doctrina & miraculis plurimos conuertit, vel ab hæresi ad rectam fidem, vel ab improbis moribus ad penitentiam agendam. Extant eius conciones tum de tempore: tum de Sanctis. Migravit in cælum anno Domini, millesimo ducentesimo trigesimo primo, & anno sequenti Gregorio IX. Pontifice inter Sanctos relatus est.

De S. Raymundo de Penna forti. 1230.

Sanctus Raymundus de Penna forti Barcinonensis, Ord. Prædicatorum, floruit tempore Gregorii noni, cuius iussu collegit in vnum volumen quinque libris distinctum epistolas decretales summorum Pontificum,
ut ipse,

vt ipse Gregorius Papa testatur in proœmio Decretalium. Idem scripsit egregiam summam, quæ cum diu manuscripta ferretur, tandem typis mandata est. Obiit senex admodum Barcinone anno Dom. 1271. illustris vitæ sanctitate, & miraculorum gloria: & nostro tempore ac me ipso præsentē in sanctorum numerum relatus est à Clemente octauo summo Pontifice, anno Dom. millesimo sexcentesimo primo.

De Gulielmo Antisiodorensi. 1240.

Gulielmus Antisiodorensis Episcopus. hoc seculo scripsit summam Theologicam Scholastico more, distinctam in libros, tractatus, capita, & quæstiones. Vna eius sententia notari solet, vt singularis, quod videlicet merita hominum iustorum prius, & principalius à fide quam à charitate dependeant. Sic enim docet libro tertio, tractatu duodecimo capite primo, quæstione secunda: & capite secundo quæstione prima, Et quamuis ipse fidem prædicet longe alio sensu, quam Lutherani faciant tamen sententia eius, hoc potissimum tempore, vitanda esse videtur. Vide, si placet, quæ scripsimus libro quinto de iustificatione cap. 15.

De Gulielmo Parisiensi. 1240.

Gulielmus Episcopus Parisiensis, viuebat anno Dom. 1240. vt colligitur ex articulis quibusdam ab ipso hoc anno damnatis, qui habentur in additione ad libros sententiarum Petri Lombardi.

Vir fuit admodum pius, & doctus: eius opera hæc extant Venetiis excusa.

De sancta Trinitate, lib.

De primo principio.

De Sacramentis.

Cur Deus homo.

Summa virtutum.

Summa vitiorum.

De fide, & legibus.

De animabus hominum.

I

I

I

I

I

I

I

I

Q

Debo-

De bono & malo.
 De vniuerso.
 De professione nouitiorum.
 De dono scientiæ.
 De operibus virtutum.
 De remediis tentationum.
 De pluralitate beneficiorum.
 De claustro animæ.
 De Rhetorica diuina.
 De Pœnitentia.
 De Dæmonibus.
 In Exameron.
 In Psalterium.
 In Prouerbia Salomonis.
 In Ecclesiasten.
 In Cantica Canticorum.
 In Euangelium Matth.
 Sermonum.
 Epistolarum.
 De collatione, & pluralitate beneficiorum Ecclesiasti-
 corum tractatus duo.

De Iacobo à Vitriaco. 1240.

Iacobus à Vitriaco, natione Gallus. S. R. E. Cardinalis,
 & Episcopus Tusculanus à Gregorio nono creatus
 multis laboribus pro Ecclesia Dei perfunctus in Oriente,
 & Occidente, pie obiit anno Dom. 1240. de quo multa
 narrat Thomas Cantipratensis eius ferme æqualis.

Scripsit magnum volumen concionum de tempore, in
 quibus multus est in sacris Scripturis citandis: & expo-
 nendis.

Scripsit libros duos historiæ Hierosolymitanæ, & Ori-
 entalis.

Item librum vnum contra Saracenos.

Item libros duos de vita B. Mariæ Oegniacensis, qui
 extant apud Surium die 23. Iunii. Denique scripsit epi-
 stolas ad diuersos.

De S.

De S. Edmundo Cantuariensi. 1240.

Sanctus Edmundus Archiepiscopus Cantuariensis à Gregorio IX. Pontifice creatus, obiit anno Dom. 1240 & paulo post ab Innocentio IV. Pontifice in sanctos relatus fuit.

Scripsit vtilem librum, qui speculum Ecclesiæ dicitur, & extat in tomo quinto Bibliothecæ sanctorum Patrum, edit. 2.

De Innocentio IV. 1243.

Innoctius IV. Pontifex, patria Genuensis, vir doctrina, & prudentia clarus sedere cepit anno Domini. 1243. & obiit anno 1254. Scripsit apparatus super Decretales, breuem, sed eruditum. Scripsisse dicitur etiam alium librum, Nouellas, siue authenticas, appellatum, nec non librum de Pontificis auctoritate, & Imperatoris iuribus contra Petrum de Vineis. Sed hos duos posteriores libros ego non vidi.

De Alexandro de Hales. 1245.

Alexander Halensis, natione Anglus Ordinis sancti Francisci, vir doctissimus, & sanctorum Bonauenturae, & Thomæ Aquinatis Præceptor, scripsit iussu Innocentii Papæ quarti summam Theologiæ egregiam, & copiosissimam, quæ notissima est. Scripsit Postillam in tota Biblia: nec non summam virtutum. Obiit anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo quinto, vt testatur Petrus Rodolphus à Tossiniano in historia Seraphica.

De Hugone de S. Caro. 1245.

Hugo de sancto Caro, natione Burgundus Ordinis Prædicatorum, Cardinalis S. Sabinae ab Innocentio IV. Pontifice creatus fuit anno Dom. 1244. & pie, ac sancte obiit anno 1264.

Scripsit Commentaria breuia in vniuersa sacra Biblia.

Scriptit etiam seorsim in Psalmos : quamvis omnino non constet, an Commentaria illa in Psalmos sint huius Hugonis, an Alexandri Halensis.

Item Hugo excogitavit concordantias Bibliorum, teste S. Antonino 3. part. summæ historialis tit. 19. cap. 5. §. 2. & per homines à se delectos opus laboriosissimum perfecit: cui operi (vt facile est inuentis addere) posteriorum industria multa addidit.

*De Humberto quinto Generali Prædicato-
rum. 1245.*

Frater Humbertus patria Viennensis, natione Gallus quintus Generalis Ordinis Prædicatorum, æqualis fuit Hugonis, quem etiam traxit ad Ordinem S. Domini. Scripsit multa vtilia, & valde pia, videlicet:

Expositionem Regulæ S. Augustini.

Librum de septem gradibus contemplationis.

Librum de votis essentialibus Religiosorum.

Librum de eruditione Concionatorum.

Alium de officiis Ordinis Prædicatorum à Generali usque ad Ianitorem.

Alium de vitis primorum Patrum sui Ordinis.

Denique sermones multos valde viles, qui nuper, id est, anno 1603. recusati sunt Venetiis.

De Mattheo Parisiensi. 1254.

Matthæus Paris, siue potius Parisiensis (sic enim vocatur in ipso eius libro, & indice libri) fuit monachus Albanensis in Anglia tempore Henrici tertii Regis Anglorum. Scripsit historiam Anglicanam à Wilhelmo primo usque ad annum tricesimum quintum Henrici tertii, id est, ab anno Dom. 1067. usque ad annum 1150. & hoc ipso anno habentur hæc verba, Hic terminatur fratris Matthæi Parisiensis Monachi Sancti Albani Chronica. & ibidem insinuaturs eius mors. Continuauit autem aliquis alius usque ad obitum Henrici tertii, id est, ad annum Dom. 1273.

Obser-

Observatio.

Hæc historia multa habet scitu digna, præsertim de rebus Ecclesiasticis, de Concilio Lugdunensi, de dissidio inter Ecclesiam, & Imperium. Sed quoniam edita est ab hæreticis Tigurinis, caute legenda est: non pauca enim leguntur tum in ipso libro, tum in notis marginalibus, quæ videntur addita ab hæreticis, ad invidiam conflandam Ecclesiæ Romanæ.

De Martino Polono. 1250.

Martinus Polonus natione, Monachus professione, Archiepiscopus dignitate, & Pœnitentiarius Innocentii quarti Pontificis, scripsit Chronicum, in quo breuiter res gestas Pontificum, & Imperatorum persequitur vsque ad sua tempora, id est, vsque ad Honorium quartum, qui sedere cœpit ad annum Domini. 1285. quem auctorem in hoc meo libro non posuissim, nisi citaretur ab historicis Magdeburgensibus, atque ab aliis hæreticis: fuit enim Martinus vir simplex, & fabellas pro historiis obtrudit, qualis in primis est illa de Ioanne Papa fœmina. Quod enim Magdeburgenses dicunt, hanc narrationem de Ioanne fœmina haberi apud Marianum Scotum, & Sigebertum, qui Martinum Polonum præcesserunt: falsum est, ut ostendi in lib. 3. de summo Pontifice cap. 24. nam in impressis codicibus Mariani, & Sigeberti irrepsit hæc fabula ex Martini Poloni libro: sed in antiquis manuscriptis non habetur.

De Vincentio Bellouacensi. 1250.

Vincentius Bellouacensis ex Ord. Prædicatorum, vixit tempore Innocentii IV. Pontificis. Scripsit opera laboriosissima, ac præsertim quatuor specula, Doctrinale, Historiale, Naturale & Morale.

Doctrinale speculum continet li. 17. & tractat de omnibus scientiis à Grammatica vsque ad Theologiam.

Historiale speculum tradit historias ab initio mundi vsque ad annum Domini. 1244. sed continuauit aliquis alius vsque ad annum Domini. 1494.

Naturale Speculum continet libros 32. & tractat de rebus omnibus, herbis, auiibus, &c. & in ultimo libro de locis, & temporibus; & sua tempora dicit fuisse anno Dom. 1250.

Morale Speculum continet libros tres diuisos in partes & distinctiones, & tractat de passionibus animi, de legibus, de gratia: de vitiis, & virtutibus copiosissime. Obiit autem anno Dom. 1256. teste Antonio Senensi in Bibliotheca Ordinis Prædicatorum, qui Vascum testem adducit.

De speculo morali, vide infra, ubi de S. Thomæ scriptis differimus.

De Henrico Card. Episcopo Hostiensis. 1261.

Henricus natione Gallus, hortatu Alexandri Papæ IV. scripsit in Epistolas decretales accuratam expositionem. Scripsit celebrem summam multa eruditione canonica plenam. Hic ab Urbano Papa IV. Card. Episcopus Hostiensis creatus, vixit vsque ad annum Domini, 1281.

De Guidone Papa. 1265.

Guido Grossus patria Narbonensis, qui postea fuit Clemens Papa quartus, dum in minoribus esset, scripsit plurima ad Ius ciuile pertinentia, cuius iuris consultissimus erat. Scripsit etiam in primum, & secundum Decretalium. Obiit anno Dom. 1268. pie, & sancte vt semper vixerat.

De Roberto Sorbona. 1265.

Robertus Sorbona tempore sancti Ludouici Regis Francorum, vir multæ doctrinæ, & pietatis, quique Collegium Sorbonæ toto orbe celeberrimum Parisiis instituisse dicitur, scripsit opuscula nonnulla, vt de Conscientia, De Confessione, De itinere ad Paradisum, quæ extant tomo quinto Bibliothecæ sanctorum Patrum edit. 2.

dit. 2.

De

De Alberto Magno. 1265.

Albertus ob sapientiam singularem cognomento Magnus, natione Sueuus, professione Religiosus Ordinis S. Dominici, dignitate Episcopus Ratisponensis, ad quam dignitatem ab Urbano IV. Pontifice assumptus fuit. Scripsit plurima opera tum Philosophica, tum Theologica, ac omnis philosophicis, extat Summa Theologia, sed imperfecta.

Commentaria in libros Sententiarum.

Commentaria in 12. Prophetas minores.

Commentaria in quatuor Euangelia.

De quatuor coëvis, liber vnus.

De virtutibus, liber vnus.

De adhærendo Deo, liber vnus.

Compendium Theologicæ veritatis, lib. 7.

Enchiridion de veris, perfectisque virtutibus.

Multo plura tribuuntur Alberto à venerabili Patre, F. Antonio Senensi in Bibliotheca Prædicatorum & alijs, quæ an extent, ignoro. Obiit autem Magnus Albertus anno Dom. 1280.

Observatio.

Inscribuntur libri duo, vnus de mirabilibus, & alter de secretis mulierum, Magno, Alberto. Sed vterque liber indignus est, qui tanto Viro tribuatur: nam superstitiosa quædam continet, & multa vana.

De Thoma Cantipratensi. 1265.

Thomas Cantipratenfis, quem alii Gulielmum, alii Henricum appellarunt, fuit natione Barbantinus, professione Religiosus. S. Dominici, dignitate Episcopus suffraganeus Episcopi Cameracensis, & auditor Alberti Magni, vt ipse in opere suo testatur, li. 2. c. vltimo, n. 50. condiscipulus sancti Thomæ Aquinatis, quem nobilem adolescentem vocat li. 1. c. 20. nu. 10. Scripsit vtilissimū opus de proprietatib. apud duobus libris cōprehensum in quo sub figura apud multa scribit de officio Prælatorū & subdi-

subditorum: miracula, atque exempla sui temporis vere fideliterque describit. Editum est hoc opus Duaci anno 1597. cum annotationibus, & vita auctoris.

Scriptit præterea idem auctor vitam Beatæ Christinæ mirabilis, quæ extat apud Surium, mense Iunio, die 23. & vitam sanctæ Ludgardis, quæ extat apud eundem, mense eodem, die sexto decimo: & addidit vnum librum ad vitam sanctæ Mariæ de Oegnies. Scriptit autem magno labore, & longo tempore librum de natura rerum: cuius ipse meminit in præfatione libri de proprietatibus apum. Sed hoc opus tam laboriosum non videtur extare. Dicitur denique hic idem auctor in gratiam S. Thomæ vertisse Aristotelem è Græco idiomate in Latinum, de qua re consulat lector vitam huius auctoris præpositam: libris de proprietatibus apum.

De S. Thoma Aquinate. 1265.

SANCTUS Thomas Aquinas, natione Italus, patria Neapolitanus, professione Religiosus Ordinis Prædicatorum, Illustris genere, sed illustrior sanctitate, & sapientia: natus est anno Dom. 1224. & obiit anno 1274. quo anno obiit etiam S. Bonaventura, eius amicissimus, sed hic mense Martio, ille mense Iulio,

Eius opera (vt sanctus Hieronymus de sancto Cypriano scripsit) Sole sunt clariora, vt superuacaneum videatur eorum indicem texere. Describam eorum indicem ex Romana editione, quæ iussu Pii Quinti Pontificis maximi confecta censetur omnium optima. Tomi sunt septendecim.

Primus tomus continet vitam B. Thomæ, & Commentaria in libros Perihermenias, & Posteriorum analyticorum.

Secundus tomus continet Commentaria in libros octo Physicorum, in libr. quartum de cælo & mundo, & in librum secundum de generatione.

Terrius tomus continet Commentaria in libr. 4. Meteororum, in libr. de anima, & in parua naturalia.

Quartus tomus continet Commentaria in libr. 12. Meteoraphysi-

aphysicorum, Tractatum de ente, & essentia cum Commentariis Card. Caietani, & Expositionem in librum de causis.

Quintus tomus continet Commentaria in libro decem Ethicorum, & in libros 8. Politicorum.

Sextus tomus continet Commentaria in primum & secundum Sententiarum.

Septimus tomus continet Commentaria in tertium, & quartum Sententiarum.

Octauus tomus continet Quaestiones disputatas, & Quodlibeta.

Nonus tomus continet Summam contra gentiles cum Commentariis Francisci Ferrariensis.

Decimus tomus continet Primam partem summæ Theologiae cum Commentariis Card. Caietani, & expositionem S. Dionysii de diuinis nominibus.

Vndecimus tomus continet Primam secundæ, & Secundam secundæ cum Commentariis Card. Caietani.

Duodecimus tomus continet Tertiam partem cum Commentariis Card. Caietani.

Terrius decimus tomus continet commentarium in Iob: in primam quinquagenam Psalmorum, in Cantica canticorum, in Isaiam, Heremiam, & Threnos.

Quartus decimus tomus continet Commentaria in Matthæum, & in Ioannem.

Quintus decimus tomus continet Auream catenam ex Patribus contextam in quatuor Euangelia.

Sextus decimus tomus continet Commentaria in omnes Epistolas S. Pauli, sermones de tempore, & de Sanctis.

Septimus decimus tomus continet septuaginta tria opuscula, & Scriptum secundum in quatuor libros sententiarum: ad Anibaldum Cardinalem.

Observatio prima in opera S. Thomæ.

PRæter libros in editione Romana numeratos feruntur sub nomine S. Thomæ Commentaria in Genesim, & in libros Machabæorum, & in septem Epistolas canonicas

cas. Sed Commentarium in Genesim à sancto Antonio tertia parte summæ historialis tit. 18. cap. 10. rejicitur ut spurium. Scribit quidem Antonius Senensis in Bibliotheca Ordinis Prædicatorum à sancto Antonino reiici Commentarium in Genesim, quod tunc extrabat: non illud quod nuper inuentum, & editum est. Sed cum ego Commentarium neutrum viderim, non possum de hac referre iudicium. De commentario in libros Machabæorum Luretiæ excuso, non habeo, quod dicam, quia Commentarium illud non vidi, Commentaria vero in epistolas canonicas videntur mihi erudita, & digna ingenio sancti Thomæ, præsertim cum in iis cernatur stylus, & modus procedendi sancti Thomæ. Neque obstat, quod in editione Romana hoc opus non recenseatur. Siquidem eo tempore hoc opus nusquam inueniebatur, & primum in lucem prodit Antuerpiæ anno 1592.

Observatio secunda.

Ex opusculis, quæ sancto Thomæ tribuuntur aliqua sunt, quæ non est certum esse germana eius opera, quæ quia in editione Romana notata sunt diuersitate characteris, de illis nihil dicam. In aliis vnum est, quod inscribitur de regimine Principum ad Regem Cypri quod mihi multis de causis suspectum semper fuit, primum quia l. 3. c. 20. scribit auctor huius operis suo tempore accidisse, ut Adolphus, Imperator Rodolpho, & Albertus Adolpho succederet. At sanctus Thom. obiit an. 1274. Adolphus aut Rodolpho successit ann. 1292. & Albertus Adolpho ann. 1299. posset quidem fieri, ut ista verba ex margine annotata ab aliquo posteriore in textum irreperint: sed oratio continuata non videtur admittere istam responsionem. Deinde lib. tertio, cap. decimo, non semel vocat iste auctor summum Pontificem Christi successorem, quod improprie dictum esse nemo nescit, qui Christum Pontificem æternum esse nouit cui nemo succedit, sed omnes ministrant: at sanctus Thomas ita improprie loqui non solet. Præterea iste auctor stylum habet à stylo Sancti Thomæ valde diuersum: hic enim presse, & breuiter scribit,

scribit, & multa paucis complectitur, ille contra verbis abundat, & pauca multis explicat. Adde, quod hic auctor non pauca leu a profert, de nominibus magistratuum libro 3. cap. 22. & lib. 4. cap. 26. quæ sancto Thomæ nunquam excidissent, quæ causæ fortasse fuerunt, vt in editione Louaniensi anni 1652. libri isti de Regimine Principum inter opuscula S. Thomæ adscripta nō inueniantur. Adde vltimo, cum sanctus Thomas scripserit septem libros de eruditione Principum, plane vtilissimos, qui habentur inter opuscula Romæ edita, non videbatur necessarium, vt scriberet etiam de regimine Principum.

Observatio tertia.

Mirum est valde, quod magna pars primæ secundæ, & secundæ secundæ inueniantur iisdem verbis in primo, & tertio libro speculi moralis Vincentii Bellouacensis, & quidem non videtur Vincentius potuisse speculum suum morale conficere ex doctrina & verbis sancti Thomæ, cum ipse obierit anno Domini 1256. vt testatur Antonius Senensis ex Vafæo, in Bibliotheca Patrum Prædicatorum, & sanctus Thomas obierit anno Domini 1274. & in extrema ætate summam Theologiæ confecerit. Sed neque est vllō modo credibile sanctum Thomam summam suæ partem secundam, eamque nobilissimam ex alio scriptore hausisse. In his angustiis nihil mihi occurrit, nisi speculum illud morale fortasse non esse Vincentii Bellouacensis, sed alicuius auctoris posterioris, qui fortasse Vincentius etiam diceretur, quique secundam partem sancti Thomæ in compendium redigere voluerit. Id quod videtur posse confirmari ex eo quod speculum morale grauius multo esse videtur, quam sint speculum doctrinale, naturale, & historiale, quæ tria sine vllō dubio sunt Vincentii Bellouacensis.

De S. Bonauentura. 1265.

SANCTUS Bonauentura natione Italus, patria Balneoregiensis, Ordinis sancti Francisci Minister Generalis, ac po.

ac postea Albanensis Episcopus, & Cardinalis à Gregorio X. creatus, non in feriis Pentecostes, & in Lugdunensi Concilio, vt multi scribunt, sed ante Concilium, & forte in quatuor temporibus Decembris anni 1273. Nam in ipso Concilio Lugdunensi, quod Romæ nuper est editum inuenitur sanctus Bonaventura Cardinalis residere cum cæteris in prima sessione. Prima autem sessio celebrata est anno 1274. die 7. Maii, triduo ante Ascensionis festum. Vir fuit sanctissimus, & doctissimus, & multa scripsit quæ Romæ edita sunt iussu Sixti V. Pontificis, in octo tomos distributa.

Primo tomo continentur, P. incipium sacre Scripturæ. Epositio in Exameron, id est, sermones viginti tres in diuersa loca Exameron ex ore dicentis ab auditoribus excerpta, expositio item in Psalterium, In Ecclesiastem, In Sapientiam, In Lamentationes Hieremiæ Prophetæ.

Secundo Tomo continentur, Expositio in caput sextum Matthæi, Expositio in Euangelium sancti Lucæ, postilla in Euangelium sancti Ioannis, & Collationes in eundem.

Tertio Tomo continentur, Sermones de tempore, & de Sanctis.

Quarto Tomo continentur, Commentaria in primum & secundum librum Magistri Sententiarum.

Quinto Tomo continentur, Commentaria in tertium & quartum librum Sententiarum.

Sexto Tomo continentur prima, & secunda pars opusculorum, videlicet prima pars quæ est:

De reductione artium ad Theologiam.

Breuiiloquium. Centiloquium. Pharetra.

Declaratio terminorum Theologiæ.

Principium compendiosum in libros Sententiarum.

Quatuor libri Sententiarum carmine digesti.

De quatuor virtutibus Cardinalibus.

De septem donis Spiritus sancti.

De tribus ternariis peccatorum.

De Re-

De Resurrectione à peccato ad gratiam.

Dieta Salutis.

De Ecclesiastica hierarchia.

Secunda pars.

Soliloquium.

De meditatione vitæ Domini nostri Iesu Christi.

Libellus meditationum.

De septem gradibus contemplationis.

De quinque festiuitatibus pueri Iesu.

Officium de Passione Dominica.

De sancta Cruce laudatio.

Lignum Vitæ.

Speculum de laudibus B. Mariæ.

De Corona B. Mariæ.

De compassione eiusdem.

Philomela passioni Domini aprata per septem horas.

De septem verbis Domini in cruce.

Psalterium B. Mariæ maius.

Psalterium eiusdem minus.

In Salutationem Angelicam.

In Salve Regina.

In septimo Tomo continetur pars tertia opusculorum, quæ est:

De institutione vitæ Christianæ.

De regimine animæ.

Speculum animi.

De decem Præceptis.

De gradibus virtutum.

Itinerarium mentis in Deum.

De septem itineribus æternitatis.

Stimulus diuini amoris.

Paruum bonum, siue incendium amoris.

Amatorium.

Exercitiorum spiritualium libellus.

Fascicularius.

R

Vigia-

Vigintiquinque memorialia.

Confessionale.

De ratione confitendi.

De puritate conscientiae.

De præparatione Sacerdotis ad Missam.

Expositio Missae.

De sex alis Cherubim.

De sex alis Seraphim.

Octauo Tomo continetur pars quarta opusculorum, quæ est:

De triplici statu Religiosorum.

Speculum disciplinæ propter nouitios.

Viginti passus Nouitiorum.

In Regulam Nouitiorum.

De processu Religionis.

De contemptu Seculi.

De reformatione mentis.

Alphabetum paruum boni Monachi.

De perfectione vitæ ad Sorores.

Declaratio Regulæ Minorum.

Quæstiones circa eandem Regulam.

Quare Fratres Minores prædicent, &c.

De Paupertate Christi.

Quod Christus, & Apostoli nudis pedibus incedebant.

Apologia Euangelicæ paupertatis.

Contra calumniatorem Regulæ Franciscanæ.

Apologeticus in eos, qui Ordini Minorum aduerlantur.

De non frequentandis quæstionibus.

Collationum libellus ad Fratres.

De reformandis Fratribus, Ad ministros Prouinciales.

Appendix continet Compendium Theologiæ.

De essentia, inuisibilitate, & immensitate Dei.

De mystica Theologia.

Obfer-

Observatio.

Ex opusculis S. Bonaventuræ, Speculi disciplinæ Novitiorum, secunda editione Plantiniana 1600. P. Henricus Sedulius, Ordinis Sancti Francisci, reuocat in dubium, vtrum Auctor Bonaventura fuerit.

Fratri Dauidi ab Augusta tribuunt librum primum de profectu Religiosorum Sedulius in impressione Plantiniana 1600. ac Trithemius. Item librum secundum de profectu Religiosorum idem Trithemius, & Augustana impressio, cum titulo (*de Septem processibus Religiosi status.*) Tum primam partem de institutione Novitiorum, cum hac inscriptione, (*Formula Novitiorum de exterioris hominis reformatione,*) idem Trithemius.

Alphabetum Monachorum tribuunt Thomæ de Kempis, eius vitæ Auctor, & multæ editiones, etiam ex antiquissimis.

Libellum autem octo Collationum non esse Sancti Bonaventuræ; plene probat P. Heribertus Rosvveidus Soc. Iesu in suis vindiciis Kempensibus.

Obiit vir sanctus Deo, & hominibus amabilis valde, anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo quarto Mense Iulio, die quintadecima, quæ erat Dominica, sub auroram, in Concilio Lugdunensi, vt in ipso Concilio legitur.

De Petro Tarantasiensi. 1265.

Petrus Tarantasiensis Ordinis sancti Dominici Cardinalis Hostiensis à Gregorio decimo Pontifice cum sancto Bonaventura creatus, ipsi Gregorio succedens, & Innocentius Quintus appellatus; quinto mense obiit, anno Dom. 1276.

Scripsit in quatuor libros Sententiarum, dicitur etiam scripsisse Pentateuchum, in Psalmos, in Euangelium Lucæ, & in Epistolas sancti Pauli; & denique Compendiū Theologiæ. Non defuerunt, qui plusquam centū propositionibus

fitiones eius reprehenderent: sed iussu Ioannis Vercellensis Magistri generalis Ordinis Prædicatorum à S. Thoma defensæ sunt, vt ex opusculo eius perspicuum est.

De Henrico Sterone. 1265.

Henricus Stero Monachus Chronicam scripsit ab anno primo Frederici primi, vsque ad Rodolphum Aspurgium, id est, ab ann. Dom. millesimo centesimo quinquagesimo secundo, vsq; ad annum 1273. vide Henricum Canisium tomo 1, antiquæ lectionis.

De Vdalrico Argentinenfi. 1280.

Vdalricus de Argentina Ordinis Prædicatorum, & Alberti Magni auditor, scripsit in libros quatuor Magistri Sententiarum: & summam Theologiæ, ac librum de anima, claruit anno Domini millesimo ducentesimo octogesimo.

De Ruperto de Russia. 1280.

Ruperrus, siue Robertus de Russia Ordinis Minorum claruit eodem tempore, & circa annum Domini millesimum ducentesium octogesimum, scripsit Commentaria in quatuor libros Sententiarum; Expositionem Regulæ sancti Francisci, & librum de anima.

De Gulielmo Durante 1280.

Gulielmus Durantes, dictus Speculator, natione Vasco, Episcopus Nimatensis, Iureconsultus insignis, scripsit speculum in tria volumina distinctum ad Cardinalem Othobonum, qui fuit postea Hadrianus Papa Quintus. Scripsit etiam rationale diuinorum officiorum libris octo, & Repertorium iuris, & Commentaria in Canones Concilii Lugdunensis. Viuebat tempore Nicolai III.

Pontificis anno Domini millesimo.
ducentesimo octogesimo.

De

Ab anno Dom. 1200. ad 1300. 261

De Guidone Archidiacono. 1283

GVido Baius Archidiaconus Bononiensis, scripsit Commentarium in Decretum Gratiani, quod Rosarium appellavit. Scripsit etiam in epistolas Decretales, claruit anno 1283.

De Aegidio Romano. 1290.

AEgidius Romanus ex nobili familia Columnensium, Ordinis sancti Augustini Prior generalis, ac postea Archiepiscopus Bituricensis, sancti Thomæ auditor, & eius doctrinæ defensor acerrimus, plurima scripsit tum Philosophica, tum Theologica; sed magna ex parte non extant, nisi manuscripta in variis Bibliothecis. Quæ extant Theologica impressa, hæc sunt:

In primum & secundum Sententiarum Commentaria.

In Exameron, libri duo.

In Cantica Canticorum lectiones nouendecim.

In Epistolam ad Romanos lectiones.

In ca. Firmiter, & in ca. Marthæ expositio.

In Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam explanatio.

Tractatus de corpore Christi, de distinctione articulo-
rum Fidei, & arca Noe.

Theoremata de Sacramento altaris, & de corpore Christi.

Tractatus de renunciatione Papæ.

Libellus scriptus occasione Clerici minus sufficienter
ad Subdiaconatum promoti.

Quomodo Reges possint bona Regni Ecclesiis elar-
giri.

De Regimine Principum, libri tres.

Quod libera.

Tractatus contra exemptos.

De diuina influenza in beatos.

De laudibus diuinæ sapientiæ.

De defectu malorum culpæ.

De prædestinatione, præscientia, paradiso, & inferno.

De peccato originali.

Castigatorium in corruptorium librorum Thomæ Aquinatis.

Extat etiam manuscriptus liber, quem ego vidi, De potestate Ecclesiastica.

Ex Philosophicis hæc habentur typis mandata:

In Metaphysicam Aristotelis, expositio.

In eiusdem libros de anima.

In eiusdem libros de generatione.

In eiusdem libros Priores analyticos.

In eiusdem libros Rhetoricorum.

De materia cæli.

De formatione corporis humani.

Super auctorem libri de causis.

De esse, & essentia.

De motu Angelorum.

De mensura Angelorum.

De cognitione Angelorum.

Sed hi tres postremi tractatus possunt inter opera Theologica numerari. Floruit hic auctor circa annum Dom. 1290.

Observatio.

Opusculum in orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, & tractatus de corpore Christi, non sunt omnino certa opera Ægidii. Solet citari liber in quartum Sententiarum nomine Ægidii, vt etiam liber de intellectu possibili contra Auerroem, & de gradibus formarum: sed vtrum ii libri extent, ignoro.

De Raymundo Lullo. 1290.

Raymundus Lullus ex Insula Maiorica, vixit tempore Philippi Pulchri Regis Francorum circa annum Domi millesimo ducentesimo nonagesimo. Scripsit lingua vulgari multa opera, quorum aliqua versa sunt in linguam

quam Latinam, ut Ars magna, & parua. Hunc Raymundum Eimericus in directorio Inquisitorum, scribit accusatum fuisse ad Gregorium VI. Papam vel potius accusata fuisse scripta eius, quod continerent plusquam trecentos errores, & Bernardus de Lurzenburgo Raymundum hunc ponit in Catalogo hæreticorum. Contra autem non desunt, qui eundem Raymundum colant, ut sanctum Martyrem, & vocent Doctorem illuminatum, & scripta eius orthodoxa esse confirmant: de quare editus est liber anno 1604. cum hac inscriptione, Sententia definitiua in fauorem Lullianæ doctrinæ iuris ordine, & Apostolica auctoritate lata, & in veritatis triumphum, inque gloriolæ vindicationis memoriam, denuo impressa, & principalibus rescriptis munita. Quid in hac controuersia tenendum sit nondum videtur esse definitum ab Apostolica Sede, cum tam directorium Eimerici, quam liber illi oppositus, publice, & sine prohibitione legatur.

De Richardo de media Villa. 1290.

Richardus de media Villa, natione Anglus, Ordinis sancti Francisci, scripsit in libros quatuor sententiarum dilucida Commentaria, in quibus S. Thomæ doctrinam imitari visus est.

Scripsit etiam in quatuor Euangelia, & in Regulam Fratrum Minorum, & contra Petrum Ioannem librum unum. Dicitur etiam scripsisse de Conceptione B. Virginis, & in epistolas S. Pauli, & de ordine iudiciorum, quod an ita sit, non mihi constat.

De Henrico Gaudauenfi. 1290.

Henricus à Gandauo natione Belga Archidiaconus Tornacensis, vir doctissimus, scripsit egregium opus Quodlibetorum. Item summam quæstionum ordinariorum. Item de Virginitate, & Pœnitentia, Denique etiam Commentaria in libros Physicorum, & Metaphysicorum Aristotelis, & librum de Viris illustribus.

Obiit anno Domi.

ni 1283.

R 4

De

De Ioanne Parisiensi. 1296.

Ioannes Parisiensis, Ordinis Prædicatorum claruit circa annum 1296. Scripsit in quatuor libros Sententiarum, & Quodlibeta varia: sed præcipue de potestate Regia, & Papali, & quoniam incidit in tempora turbulenta ob discordiam inter Bonifacium VIII. Pontificem & Philip-pum Pulchrum Regem Gallorum: & ipse Parisiis agebat, & docebat, videtur propensior fuisse erga Regem, quam erga Pontificem.

De Dino Mugellano. 1299.

Dinus Mugellanus scripsit in titulum de regulis iuris in sex tomos: claruit tempore Bonifacii Papæ VIII. ann. millesimo ducentesimo nonagesimo nono.

Seculum decimum quartum ab Anno
1300. ad 1400.

De Ioanne Duns Scoto.

Ioannes Duns Scotus, Ordinis Minorum, vir fuit acutissimo ingenio præditus, & cum docuisset primum Oxonii, deinde Parisiis, immatura morte diem extremum obiisse dicitur anno Domini millesimo trecentesimo octavo. Scripsit hæc.

Scriptum Oxoniense in quatuor libros Sententiarum.

Scriptum Parisiense in eisdem libros.

Librum Quodlibetorum.

Librum Collationum Parisiensium.

Librum de primo principio rerum.

Librum Theorematum.

Librum de cognitione Dei.

Tetragrammata quædam.

Sermones de tempore, & de Sanctis.

Com-

Commentaria in Genesim, in Euangelia, & in Epistolas valde obscura.

Item in Philosophicis.

Scripsit Quæstiones in Porphyrium, item in Aristotelis prædicamenta, Perihermenias, Priora, Posteriora, Elenchos, de Anima, Metaphysica, & Physica.

De Augustino Anconitano. 1301.

Augustinus Triumphus, patria Anconitanus, professione religiosus sancti Augustini, vir pius, & doctus, floruit ad initium anni 1300. sed obiit anno millesimo trecentesimo vigesimo octavo, cum esset annorum octoginta quinque, ut ex inscriptione sepulchri ipsius constat, quod habetur Neapoli in Ecclesia Fratrum Eremitarum sancti Augustini. Scripsit egregiam summam de potestate Ecclesiæ, quæ extat Romæ edita anno millesimo quingentesimo octuagesimo quarto. Scripsit etiam Commentarium in Canticum B. Virginis Mariæ, quod extat Romæ excusum anno millesimo quingentesimo nonagesimo. Scripsit plurima alia tum in sanctam Scripturam, tum in Magistrum sententiarum, tum etiam in Aristotelem, & sermones, ac tractatus varios, qui extare dicuntur in Bibliotheca Vaticana.

De Barlaamo. 1303.

Barlaamus Episcopus Hiracensis, vixit circa annum Dom. millesimum trecentesium tertium, & scripsit Epistolas multas ad Græcos de vnione cum Ecclesia Romana, quas edidit Henricus Canisius num. 6. antiquæ lectionis.

De Siffrido. 1305.

Siffridus Presbyter Misnensis, eodem tempore scripsit Sepitomen historiarum libris duobus comprehensam ab anno Do. 458. vsque ad annum Dom. 1037. Extat hoc opus impressum cum aliis historicis Germaniæ.

Nicephorus Callistus historicus Græcus, vixit tempore Andronici Senioris Imperatoris, cui dedicauit historiam suam: proinde vixit post annum Dom. millesimum trecentesium. Historia, quæ nunc extat Nicephori Callisti, continetur libris octodecim: & incipit à natiuitate Christi, ac desinit in annum eiusdem 625. Credibile autem est, multo plures ab eo libros scriptos fuisse, sed periisse.

Porro in historia huius auctoris, vt Græci, & Schismatici, non mirum videri debet, si inueniantur errores proprii Græcorum, vt de processione Spiritus sancti à solo patre, in ipsa præfatione. Magis mirum est, inueniri non paucos errores in rebus historicis, vt ex Annalibus Card. Baronii constat.

De Eberardo. 1305.

Eberardus Archidiaconus Ratisponensis, scripsit Chronicum ab anno 1273. vsque ad annum millesimum trecentesium quintum. Vide Henricum Canisium primo tomo antiquæ lectionis.

De Idiota.

Idiota, nomine proprio ex humilitate suppresso, scripsit libros quinque Contemplationum valde pios, & eruditos. Item regulas duodecim vitæ Christianæ, breues annotationes in Psalm. quingentesimum, libellum Contemplationum de B. Virgine Maria, qui libri extant in Bibliotheca SS. Patrum tom. II. edit. secundæ. Quando flourerit ignoramus, Ego in prima editione secutus aliorum iudicium posui hunc auctore ad initium an. 900. sed postea legens diligentius eius scripta animaduerti, illū esse multo posteriorem. Nam in proœmio libelli de Beata Virgine, citat verba sancti Bernardi ex serm. 2. super Missus est Angelus, & in libro quinto Contemplationum cap. septimo, dicit suo tempore Ecclesiam fuisse redactam fere ad angulum Occidentale, & ca. vndecimo vtitur phrasibus

bus Scholasticorum, & in lib. de B. Virgine cap. secundo, & sexto, disputat de Conceptione immaculatæ Beatæ Virginis Mariæ, quæ quæstio post Scoti tempora maxime invaluit.

De Petro Aureolo. 1317.

Petrus Aureolus Ordinis Minorum, ex Prouinciali Aquitaniæ Archiepiscopus Aquensis floruit ann. Do. 1317. & multa scripsisse dicitur, sed Commentarium in primum librum Sententiarum, idque solum Romæ impressum vidi, anno millesimo quingentesimo nonagesimo sexto.

Citantur multa ex Aureolo apud Ioannem Capreolum sed ea typis mandata non exstant.

De Antonio Andrea. 1317.

Antonius Andrea, natione Aragonius, Ordinis sancti Francisci, Scoti discipulus, scripsit in quatuor libros Sententiarum: quod scriptum editum est Venetiis anno 1578.

De Durando à S. Portiano. 1320.

Durandus à S. Portiano, natione Gallus, Ordinis Prædicatorum, & Episcopus Meldensis, Theologus insignis, scripsit in quatuor libros Magistri sententiarum Commentaria satis dilucida, in quibus quamuis nonnulla scripserit, quæ à communi Doctorum sententia abhorent, quædam etiam ab Ecclesia improbata sunt, ipse tamen in præfatione commentarii sui in Magistrum, disertis verbis asseruit ad Ecclesiam Catholicam Romanam pertinere iudicium de doctrina, seque omnia sua scripta eiusdem Ecclesiæ censuræ submittere.

Scripsit etiam librum egregium de origine iurisdictionum. Floruit circa annum Dom. 1320.

De Herueo Natali. 1320.

Herueus Natalis Brito, Ordinis Prædicatorum Magister generalis, Durandi æqualis, ac Theologus doctissimus.

etissimus. Scripsit in Epistolas sancti Pauli, quod opus habetur inter opera S. Anselmi, ut supra diximus.

Scripsit etiam in quatuor libros Magistri sententiarum.

Item scripsit tractatum de potestate Papæ.

Alium de Sacramentis.

Alium de Christi, & Apostolorum paupertate.

Alium de utraque potestate Papali, & regali.

Alium de beatitudine.

Item scripsit Quodlibeta.

Item librum aduersus Durandum, in iis, in quibus à S. Thoma dissentit.

Et seorsim libr. de unitate formarum contra eundem.

Nec non libros aliquot contra Henricum à Gandauo.

Et multa alia Philosophica scripsit.

De materia cæli.

De æternitate mundi.

De voluntate.

De secundis intentionibus.

Denique scripsit de Verbo.

De motu angeli.

De relationibus.

Obiit anno Domini 1325.

De Francisco Mayrone .1320.

Franciscus Mayronis natione Scorus, professione Religiosus Ordinis S. Francisci, Scoti discipulus, vixit tempore Ioannis vigesimi secundi Papæ, anno Dom. millesimo trecentesimo vigesimo.

Scripsit Commentaria in libros quatuor Magistri sententiarum.

Item Quodlibeta.

Formalitates.

De primo principio.

De expositione diuinorum nominum.

Et de vniuocatione.

Quæ omnia simul edita sunt Venetiis anno 1520. & 1556.

Scri-

Scriptit prætera Quadragesimale, & Sermones de Sanctis.

Item de paupertate Christi, & Apostolorum.

De virtutibus, & vitiis capitalibus.

De articulis fidei.

De Baptismo.

De humilitate.

De Indulgentiis.

De corpore Christi.

Angelis.

De suffragiis defunctorum.

De Pœnitentia.

De Ieiunio.

ultimo Iudicio.

De septem donis spiritus Sancti.

Quæ omnia iara olim impressa fuerunt Basileæ.

De Gulielmo Ockam. 1320.

Gulielmus Ockam natione Anglus, Ordinis Minorum Scoti discipulus, & æqualis Francisci Mayronis, vir doctus, sed fautor Ludouici Imperatoris IV. nimis ardens, ob quam causam in aliquos errores lapsus metuit, vt in Indice librorum prohibitorum eius nomen poneretur.

Scriptit in quatuor libros Magistri sententiarum.

Librum Quodlibetorum.

De fautoribus hæreticorum.

De Sacramento Altaris.

Compendium Theologiæ.

De actibus Hierarchicis.

De ingressu scientiarum.

De paupertate Apostolorum.

De potestate Pontificum, & Imperatorum.

Opus nonnaginta dierum, & dialogos, quæ duo opera cum aliis contra Ioannem XXII. scriptis interdicta sunt in Iudice librorum prohibitorum.

De Mo.

De Monaldo. 1320.

Monaldus Dalmata Ordinis Minorum, & postea Archiepiscopus Beneuenti, scripsit summam Iuris Canonici, quæ aurea dicitur, & impressa fuit Lugduni anno Dom. 1516.

Scripsit etiam quæstiones in quatuor libros Sententiarum, & sermones. Obiit anno Dom. millesimo trecentesimo trigésimo secundo, Martyrio coronatus, apud Saracenos, ut testatur Antonius Possevinus in apparatu sacro, tomo secundo.

De Nicolao Lirano. 1320.

Nicolaus Liranus ex Iudaismo conuersus ad fidem Christianam, & Ordine Minorum assumpto, scripsit Commentarium, siue postillans in vniuersa Biblia: quod opus notissimum est, & recognitum impressum est Lugduni anno millesimo quingentesimo nonagesimo.

Scripsit præterea librum de corpore Christi.

Sermones de tempore, & de Sanctis.

Librum contra Iudæos.

Commentaria in quatuor libros sententiarum.

Quæstiones veteris, & noui Testamenti.

Tractatum de Visione Dei.

Expositionem decem Præceptorum.

Tractatum de idoneo ministrante, & suscipiente Sacramentum Altaris. Obiisse dicitur an. Do. millesimo trecentesimo quadragésimo nono.

De Pelagio Aluaro. 1320.

Pelagius Aluarus, natione Hispanus, Religiosus Ordinis Minorum, & Episcopus Syluentis, vixit tempore Ioannis XXI. Pont. circa annum Do. 1320. cuius Pontificis defensor acerrimus fuit.

Scripsit insigne opus de planctu Ecclesiæ.

Apologiam contra Gulielmum Ockam.

Speculum Regum.

Et

Et in libros Magistri sententiarum.

De Nicephoro Gregora. 1330.

Nicephorus Gregoras, historicus Græcus viuebat anno Dom. millesimo trecentesimo quadragesimo quarto, vt ex fine operis intelligi potest.

Scripsit libros vndecim de rebus Imperii Orientalis ab eo tempore, quo Imperium Orientale deuenit in potestatem Latinorum, & perduxit historiam vsque ad obitum Andronici iunioris, id est ab anno Domini 1200. vsque ad ann. millesimum trecentessimum quadragesimum quartum.

De Petro Paludano. 1330.

Petrus Paludanus natione Burgundus, Ordinis sancti Dominici, Patriarcha Hierosolymitanus, vir pius, & doctus, claruisse dicitur anno Domini 1339. tamen alii eum posteriorem faciunt, sed nulli eum collocant ante annum Dom. millesimum trecentessimum nec post ann. 1400.

Scripsit in quatuor libros Magistri sententiarum, sed non extant, quod sciam, Commentaria eius, nisi in tertium, & quartum librum.

Scripsit etiam tractatum egregium de causa immediata Ecclesiasticæ potestatis.

Scripsit quoque sermones de tempore, qui editi sunt Antuerpiæ an. 1572. multa alia scripsisse fertur, quæ non extant typis excusa.

De Ioanne Villano. 1330.

Ioannes Villanus historicus Florentinus, vixit tempore Ioannis XXII. Pontificis, & successorum eius Benedicti XII. & Clementis VI. & obiit ann. millesimo trecentesimo quadragesimo octauo.

Scripsit historiam vniuersalem temporis sui satis accurate, quamuis etiam leuiter attigerit priora tempora ab erectione turris Babylonicæ, vsque ad sua tempora.

Scripsit autem idiomate Italico, & totam historiam libris duo-

duodecim comprehensam perduxit ad an. Dom. millesimum trecentesium quadragesimum octauum.

Quamuis autem propositum eius fuerit scribere historiam ciuitatis Florentiæ: tamen multa commemorat vtilia de rebus Ecclesiasticis, quæ ab aliis minus fideliter narrata fuisse inueniuntur.

De Guidone Carmelita. 1330.

Guido natione Catalanus, Prior generalis Ordinis Carmelitani, ac postea Episcopus Maioricensis, scripsit ingens volumen de omnibus hæresibus: quod extat impressum Parisiis. Multa alia scripsisse fertur, quæ ad manus meas non peruenerunt. Claruit anno 1330.

De Petro Bertrando. 1329.

Petrus Bertrandus Episcopus Eduensis, & Card. disputauit coram Rege Francorum Philippo VI. de iurisdictione Ecclesiastica, quæ disputatio extat in Bibliotheca SS. Patrum tomo 4. scripsit multa responsa, & librum de origine iurisdictionis, qui liber extat tum in tomo 4. Bibliothecæ sanctorum Patrum, tum etiam seorsim impressus cum aliis tractatibus.

De Astesano Astensi. 1330.

Astesanus Astensis scripsit summam Casuum conscientie libris octo, quæ typis mandata fuit Venitiis. Viuebat anno Dom. 1330.

De Adamo Goddam. 1330.

Adamus Goddamus, Anglus scripsit Commentaria in quatuor libros sententiarum, quæ edita fuerunt Parisiis anno millesimo quingentesimo duodecimo. Viuebat auctor anno 1330.

De Landulpho Carthusiano. 1330.

Landolphus, siue Ludolphus natione Saxo, professione Carthusianus, vir valde pius, scripsit historiam vite Domini nostri Iesu Christi ex Euangeliiis deprom-

Ab anno Dom 1300. ad 1400.

273

promptam. Scripsit etiam Commentaria in Psalmos iuxta sensum præcipue spirituales, claruit circa annum Dom. 1330.

De Lupoldo Bambergensi. 1330.

Lupoldus Bambergensis, vir eruditus, æqualis Landulphi Carthusiani, scripsit librum de iuribus Imperii, in quo multa admiscet ad historiam Ecclesiasticam utilia.

De Ioanne Andrea. 1330.

Ioannes Andreas Bononiensis Iureconsultus doctissimus, floruit tempore Ioannis XXII. Papæ, sed obiit anno 1348. Scripsit in quinque libros Decretalium, quod opus Nouellas appellauit. Scripsit etiam Glossas in sextum, & Clementinas, addidit quoque ad speculum Gulielmi Durantis.

De Bartholomeo Pisano. 1335.

Bartholomæus Pisanus Ordinis Prædicatorum edidit summam, quæ dicitur Pisanella : quam imitatus est Angelus de Clauasio.

De Ioanne Calderino. 1340.

Ioannes Calderinus Bononiensis filius adoptiuus Ioannis Andreæ, scripsit in libros Decretalium.
Item Consilia, & decisiones.

De Ioanne de Baccone. 1340.

Ioannes de Baccone Anglus, de Ord. Carmelitarum Prior Prouincialis, Theologus, & Philosophus doctissimus, floruit tempore Clementis VI. Pontificis, & obiisse dicitur anno 1346. Scripsit Commentaria in quatuor libros Magistri sententiarum, Compendium legis Christi; & Quodlibera: quæ typis excusa extant. Alia per multa scripsisse dicitur, quæ non vidi.

S

De

Albericus Roxiatus Bergomensis, scripsit in sextum Decretalium.

De Simone de Cassia. 1340.

Simon de Cassia, natione Hernicus, Religiosus Ord. S. Augustini, admodum pius, vixit eodem tempore quo Ioannes de Baccone, & obiit Florentiæ an. Do. millesimo trecentesimo, quadagesimo octavo.

Scripsit libros quindecim de rebus gestis Domini Salvatoris.

Scripsit etiam librum de speculo Crucis.

Librum epistolarum ad diuersos.

Scripsit quoque lingua Italica libros duos de vita Christiana, & expositionem Symboli Apostolici.

De Henrico Susone.

Henricus Suso natione Germanus, Ord. S. Dominici, vir fuit piissimus, & deuotissimus.

Scripsit horologium sapientiæ.

Librum de nouem rupibus.

Meditationes de Passione Domini, & alia. Viuebat an. millesimo trecentesimo quadagesimo.

De Roberto Holkoth. 1349.

Robertus Holkoth, natione Anglus, professione Dominicanus, scripsit in librum sapientiæ lectiones 213.

Item lectionem in Cantica Canticorum: & in septem priora capita Ecclesiastici.

Scripsit etiam Commentaria in quatuor libros Magistri sententiarum, & alia quædam. Floruit circa annum Dom. millesimum trecentesium quadagesimum nonum.

De Thoma Argentinensi. 1350.

Thomas de Argentina, natione Germanus, Ordinis S. Augustini Prior generalis, vixit tempore Clementis

tis VI. & Innocentii VI. & obiit Viennæ anno millesimo trecentesimo quinquagesimo septimo.

Scriptit Commentaria in Magistri sententiarum libros.

Scriptit etiam questionum è sacris Scripturis solutiones.

Sermones, & Epistolas, & librum Medirationum.

De Nicolao Cabasila. 1350.

Nicolaus Cabasilas Græcus, vixit tempore Ioan. Cantacuzeni Imperatoris, vel potius Tyranni. Fuit vir valde doctus, & Archiepiscopus Thessalonicensis, sed schismaticus. Scriptit tomos sex de vita in Christo, qui Latine impressi sunt Ingolstadii. Extant etiam libri de tribus Sacramentis, Baptismo, Vnctione, & Eucharistia impressi ibidem. Extat explicatio Liturgiæ apud Bigaum in Bibliotheca Patrum tomo 6. edito. secundæ ex qua cap. 29. & 30. omnino expungenda essent, vel cautissime legenda. Denique præter alia multa, scripsit de processione Spiritus sancti contra Latinos, ubi se hostem Ecclesiæ aperte demonstrat. Sed hunc librum impressum non vidi.

De Gregorio Ariminensi. 1350.

Gregorius Ariminensis, æqualis fuit Thomæ Argentinensis, & eiusdem Ord. sancti Augustini Prior generalis.

Scriptit Commentarium in primum, & secundum librum Magistri sententiarum.

Scriptit etiam in Epistolas S. Pauli, & in epistolam S. Iacobi.

De Richardo Armachano. 1350.

Richardus Radulphus, Archiepiscopus Armachanus vixit tempore Innocentii VI. Pontificis, & obiit anno 1355.

Scriptit libros nouendecim aduersus errores Armenorum.

Scrisit etiam librum aduersus Religiosos Mendicantes pro Parochis: dicitur etiam scripsisse in libros quatuor sententiarum: nec non libros de paupertate, & de intentionibus Iudæorum, & sermones aliquot.

Obseruatio.

Hic auctor caute valde legendus est, præsertim libro 10. contra Armenos cap. 4. & cap. 23. & 24. & libr. 11. cap. 4. & sermone primo, & quarto, in quibus locis multos errores habet de potestate Presbyterorum, de paupertate Christi, & de statu Religiosorum Mendicantium: consulat lector Thomam Valdensem, qui errores Armachani, & Ioan. Wiclefi, qui ab Armachano aliqua accepit, diligenter refutat: consulat etiam, si placet, quæ nos scripsimus lib. de Monachis cap. 45. & 46.

De Francisco Petrarcha. 1350.

Franciscus Petrarcha, patria Florentinus, Archidiaconus Parmensis, & Canonicus Parauinus, lusit aliquando elegantissimis versibus Italicis, amores suos erga Lauream seu veros, seu confictos, vt haberet materiam exercendæ Musæ; sed pœnitentia ductus, & tempus in cantuunculis consumptum defleuit, & in solitudine positus vitam Christiano, & pio homine dignam egit, & multa opera graua, atque vtilia scripsit, ac tandem pie sancteque obiit an. 1374. ætatis suæ septuagesimo,

Eius opera quatuor tomis continentur.

In primo Tomo hæc habentur:

De remediis vtriusque fortunæ, lib.	2
De vita solitaria.	2
De otio Religiosorum.	2
De vera sapientia, Dialogi	2
De contemptu Mundi, Dialogi	
Septem Psalmi pœnitentiales ad imitationem Davidis.	
De Rep. optime administranda, lib.	1

De

De officio, & virtutibus Imperatoris, lib.	I
Rerum memorabilium, lib.	4
Epitome vitarum virorum Illustrium.	
De pacificanda Italia Exhortatio.	
Ad veteres Rom. Reip. defensores Oratio.	
De libertate capeflenda hortatoria Oratio ad Nicola- um Laurentium.	
De obedientia, & fide vxoria.	
De auaritia vitanda.	
Itinerarium Syriacum.	

In Tomo secundo hac sunt.

Epistolarum familiarium lib.	8
Epistolarum ad quosdam ex veteribus illustriores.	I
Epistolarum sine titulo.	I
Epistolarum de rebus senilibus.	16
Epistolarum variarum.	I
De sui ipsius, & multorum ignorantia.	2
Gallianonymi in Petrarcham inuectiua.	
Apologia Petrarchæ contra Gallum.	
In Medicum quendam inuectiuarum, lib.	4

In tertio Tomo sunt.

Epistolæ octo de Laurea sumenda.	
Priuilegium receptæ Laureæ.	
Eclogæ duodecim.	
Africa, siue de bello Punico carminum, lib.	9
Epistolarum carmine scriptarum.	3
Testamentum Petrarchæ.	

In quarto Tomo sunt carmina Italica.

De Nicolao Gorram. 1350.

Nicolaus de Gorram, natione Gallus Ordinis Prædi-
catorum, viuebat anno Dom. 1350.
Scripsit Commentaria in Pentateuchum.
In Psalmos. In Cantica.
In Ecclesiasten.
In Ecclesiasticum.

Item in Hieremiam.

In Euangelia.

In epistolas sancti Pauli.

In epistolas Canonicas.

In Apocalypsim.

Denique etiam in libros sententiarum Magistri.

De Alphonso Vargas. 1359.

Alphonſus Vargas Hiſpanus, Archiepiſcopus Hiſpalenſis, obiit anno milleſimo trecentefimo quinquageſimo nono. Scripſit in primum ſententiarum, & in libros de Anima: quæ impreſſa ſunt Venetiis anno 1566.

De Ioanne Taulero. 1350.

Ioannes Taulerus natione Germanus, Ord. S. Dominici, concionator inſignis, & piſſimus, ſcripſit:

Sermones de perfectione vitæ interioris.

Tractatus de virtutibus,

Epistolad diuerſos.

Cantica ſpiritualia.

De nouem gradibus Chriſtianæ perfectionis.

Speculum, & exemplar Domini noſtri Ieſu Chriſti.

Exercitia de vita, & paſſione Chriſti.

Vixit circa annum Dom. 1350.

Porro hunc virum, vt ſuſpectum circa fidem contempſit Ioannes Eckius; ſed egregie eum defendit Ludouicus Bloſius.

De Manuele Caleca. 1375.

Manuel Caleca, Græcus, vir doctus ſcripſit librum contra errores Græcorum pro Latinis, quem vertit in Latinum idioma Ambroſius Camaldulenſis, iuſſu Martini quinti Pontificis: & eum in libros quatuor partitiſt eſt. Vixiſſe videtur hic auctor poſt ſchiſma Urbani VI. & Clementis VII. & ante ſchiſma Eugenii IV. & Felicis V. nam libro quarto ſui operis ſcribit, Romanam Eccleſiam ſuo tempore gubernatam fuiſſe à duobus Pontificibus,

vbi

vbi videtur loqui de schimate illo diuturno Urbani VI. & Clementis VII. siquidem in eodem libro meminit Concilii Lugdunensis sub Gregorio X. à tempore autem illius Concilii non fuit schisma celebre, nisi schisma Urbani, & Clementis; quod enim excitauit Ludouicus Imp. inter Ioannem XXI. & Nicolaum V. breuissimum fuit. Itaque falsum est, quod quidam dicunt interfuisse Calecam in Concilio sub Gregorio decimo.

De Henrico de Hassia. 1380.

Henricus de Hassia Chartusianus scripsit:

In Magistrum sententiarum.

In Genesim. In Exodum.

In Proverbia Salomonis.

In Apocalypsim S. Ioannis.

Dialogum inter Episcopum, & Presbyterum.

Sermones varios.

Regulas ad discernendum peccatum lechale à veniali.

De obitu eius variant scriptores. Alii volunt obiisse an. 1317. & alii 1397. alii 1428.

De Ioanne Rusbrochio. 1380.

Ioannes Rusbrochius, natione Belga, Prior Monasterii Vallis Viridis, vir diuinæ contemplationi addictissimus scripsit lingua sua patria, varia opera, quæ in Latinam linguam conuersa edita sunt Colonia ann. Dom. millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo.

Sunt autem hæc.

Summa totius vitæ spiritualis.

Speculum salutis æternæ.

Commentaria in tabernaculum Moysi.

Tractatus de præcipuis virtutibus.

Liber de fide, & Iudicio.

De quatuor tentationibus.

De septem custodiis.

De septem gradibus amoris.

De nuptiis spiritualibus libri.

Viuebat hic auctor anno Dom. 1390.

Hunc etiam Doctorem carpsit Io. Gerson, & defendit Dionysius Carthusianus. Id enim accidere solet iis, qui scribunt de mystica Theologia, ut eorum dicta ab aliis reprehendantur, ab aliis laudentur, quia non eodem modo ab omnibus accipiuntur.

De Marsilio ab Ingen. 1308.

Marsilius ab Ingen, qui obiit an. Dom. 1396. sepultus in templo suburbano sancti Petri Heidelbergæ, scripsit Commentaria in quatuor libros Sententiarum non inutilia, & in Academia Heidelbergensi Doctor, & primus Rector fuit, anno 1387.

De Baldo. 1390.

Baldus Vbaldus, natione Italus patria Perusinus, celeberrimus Iureconsultus, ac Bartoli quondam auditor.

Scripsit præter ea, quæ ad ciuile pertinent.

Commentaria in libros Decretalium.

Obiit anno Domini 1420.

Seculum decimumquintum ab Anno
1400. ad 1500.

De Petro Ancharano. 1410.

Petrus de Ancharano Bononiensis, Baldi auditor, floruit anno millesimo quadringentesimo decimo. Scripsit in libros Decretales, & in Clementinas, & Consilia.

De Antonio de Butrio. 1410.

Antonius de Butrio Bononiensis, æqualis Petri de Ancharano. Scripsit in Decretales, & Clementinas & Repertorium Iuris Canonici.

De

De Ioanne Capreolo. 1410.

Ioannes Capreolus Tolofanus, Ordinis Prædicatorum, sancti Thomæ doctrinæ defensor egregius. Scripsit Commentaria in quatuor libros Magistri sententiarum, in quibus sancti Thomæ doctrinam ex ipso sancto Thomæ explicat, & obiectiones eorum, qui illam oppugnaverunt optime dissolvit. Viuebat anno Dom. millesimo quadringentesimo decimo.

De sancto Vincentio. 1410.

Sanctus Vincentius Ferrerius Valentinus, Ordinis Prædicatorum, vir Apostolicus, obiit ann. Dom. millesimo quadringentesimo decimo octavo, prædicauit multis in locis verbum Dei cum summa utilitate populorum, Deo cooperante, & sermones eius confirmante sequentibus signis. Extant sub eius nomine tres tomi utilissimarum concionum, quæ etsi forte ab eius discipulis scriptæ sint: tamen doctrinam eius continent.

Scripsit ipse tractatum de vita spirituali, breuem, sed plenum optima institutione.

Scripsit etiam epistolas varias.

In Catalogum Sanctorum relatus est à Callisto tertio summo Pontifice.

De Francisco Zabarella. 1410.

Franciscus Zabarella, patria Patauinus, Archiepiscopus Florentiæ, & Cardinalis creatus à Ioanne XXIII. Papa. Obiit anno 1417.

Scripsit in Decretales, & in Clementinas.

Scripsit etiam Consilia, & repetitiones varias.

Necnon de horis Canonicis.

Sed occasione longissimi schismatis, scripsit etiam librum de schismate in quo sunt aliqua corrigenda: quare in Indice librorum prohibitorum liber eius de schismate cum præfationibus, Argentinæ impressus ab hæreticis, prohibitus est, donec corrigatur.

De Petro ab Alliaco. 1410.

Petrus ab Alliaco Episcopus Cameracensis; & Cardinalis, creatus à Ioanne XXIII. anno 1411. Obiit sub Martino V. anno 1426.

Scripsit in quatuor libros Sententiarum.

Irem de laude Scripturæ, & Ecclesiæ stabilitate.]

Quæstiones in Exameron.

Paraphrasim in Psalmos.

Meditationes in psalmum 30. & 41.

In principium Euangelii secundum Marcum.

In Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam.

In Cantica B. Mariæ, & Zachariæ, & Simeonis.

Speculum considerationis.

Compendium contemplationis.

De spiritali scala.

De Sacramentis.

De legibus, & sectis.

De electione summi Pontificis.

De exercitio spiritali.

De Concilio generali.

De duodecim honoribus sancti Ioseph.

Sermones, & Epistolas.

De concordia Theologiæ, cum Astrologia, & historia.

De anima, & accidentibus eius.

Quæstiones in sphæram Io. de Sacrobosco.

Tractatum in libros Meteororum.

Scripsit quoque vitam sancti Petri Cælestini, grauer, & pie, & renunciationem Pontificatus ab ipso factam laudat, & defendit contra detractores. Neque verum est, quod aliqui dicunt, hanc vitam non esse scriptam à Petro de Alliaco Archiepiscopo, & Cardinale, sed à quodam alio Petro de Alliaco Gymnasii Nauarrici Archididascalo, hoc, inquam, non esse verum, perspicue constat ex præfatione ad ipsam vitam, ubi se auctor Episcopum nominat. Vnum est, in quo reprehenditur hic auctor, quod videli-

cet

cet sensisse videatur Christi natiuitatem prænoscipossuisse ex genethliacis obseruationibus, atq; ad hoc adduxerit apparitionem stellæ, quæ apparuit Magis, de qua re vide Sixtum Senensem lib. 1. Bibliothecæ sanctæ, annotatione 15. & 81. & lib. 6. annot. 10.

De Ioanne Gersone. 1420.

Ioannes Gerson Gallus, Cancellarius Parisiensis, vir doctus, & pius, obiit anno Domini 1429. multa opera scripsit, quæ tribus tomis edita sunt Argentorati anno 1488. quibus addita est quarta pars. Sed quia, vt plurimum, opuscula sunt parua, & in maximo numero, piguit ea describere.

Obseruatio.

Tribui solet huic Auctori præclarissimum opusculum de imitatione Christi, quatuor libris distinctum: sed nulli inter eius opera numeratur, nec in catalogo, quem scripsit frater ipsius Gersonis, nec in tomis editis Argentorati anno 1488. & iam plane cognitum est, esse Thomæ de Kempis viri admodum pii, de quo infra.

De Thomâ Valdensi. 1420.

Thomas Valdensis, Anglus, Ordinis Carmelitarum Prior Prouincialis, floruit tempore Martini quinti Pontificis, cui opus suum dedicauit, & obiit Rothomagi in Gallia anno Domini millesimo quadringentesimo trigésimo.

Scripsit opus egregium, quod inscripsit Doctrinale fidei antiquæ, tribus tomis distinctum.

In primo tomo disputatur contra hæreticos Wiclefistas, Hussitas de Deo, De Christo, De Petro, De Ecclesia, De Religiosis.

In secundo de Sacramentis, contra eosdem.

In tertio de Sacramentalibus cont. eosdem.

Dicitur etiam scripsisse in multos libros diuinæ Scripturæ, & in Magistrum sententiarum Commentaria, & varios tractatus: sed ego non vidi, nisi tomos illos tres

do

doctrinale fidei antiquæ: nec scio an alia extent typis excusa.

De Augustino de Roma. 1430.

Augustinus de Roma, Episcopus Nazarenus, Ordinis sancti Augustini, scripsit:

In primum librum sententiarum.

Item in omnes epistolas sancti Pauli.

in epistolas canonicas,

In Apocalypsim,

Scripsit etiam de peccato originali,

De libero arbitrio,

De potestate Papæ,

De Sacramento diuinitatis Iesu Christi, & Ecclesiæ.

De Christo capite, & eius inclyto principatu.

De charitate Christi circa electos, & de eius infinito amore.

Sed hæc tria opera prohibita inueniuntur in Indice librorum prohibitorum, donec expurgentur. Obiit anno Dom. 1445.

De Ioanne de Imola. 1430.

Ioannes de Imola Iureconsultus celebris, scripsit super tres libros Decretalium: super sextum, & Clementinas. Obiit anno Dom. 1436.

De Paulo Burgenfi. 1430.

Paulus de sancta Maria, relictæ Iudaicæ sectæ, in qua natus erat, Episcopus Burgenfis creatus, scripsit additiones ad postillam Nicolai Lirani, quæ extant in ipso Lirano. Scripsit etiam scrutinium scripturarum libris duobus, vivebat anno

1430.

* * *

De Ioanne Archidiacono. 1430.

Ioannes de Anania, Archidiaconus Bononiensis, scripsit
Commentaria in Decretales.

Scripsit etiam volumen Consiliorum. Obiit anno Do-
mini 1455.

De Ioanne Ragusæo. 1438.

Ioannes Ragusæus Ordinis Prædicatorum in Basileensi
Concilio orationem habuit doctissimam per octo di-
es de communione sub vtraque specie contra Hussitas,
quæ extat apud Henricum Canisium tomo tertio antiquæ
lectionis, vbi etiam multa habentur alia de hæresibus Bo-
hemorum.

De Henrico Kalteisen.

Henricus Kalteisen Ordinis sancti Dominici; in eo-
dem Concilio Basileensi disputauit contra Hussitas
de libera prædicatione Verbi Dei, per tres dies: & dispu-
tatio, siue oratio extat apud Henricum Canisium tom. 4.
part. 2. antiquæ lectionis.

De S. Bernardino Senensi. 1438.

Sanctus Bernardinus, patria Senensi, professione Fran-
sciscanus, vir doctrina, & miraculis clarus vniuersam I-
taliæ sacris Concionibus illustrauit.

Obiit Aquilæ, vbi corpus eius integrum inuifitur, anno
Domini 1441. & à Nicolao quinto summo Pontifice inter
sanctos relatus est anno millesimo quadringentesimo
quingagesimo.

Scripsit sermones de tempore.

Sermones de Sanctis.

Sermones contra Iudæos.

Scripsit etiam in Apocalypsim.

De Euangelio æterno.

De

De Christiana Religione.
 De Conceptione B. Mariæ Virg.
 De passione Domini.
 De virtutibus & vitiis.
 De fructibus Eleemosynæ.
 De triplici statu animæ.
 De triplici amore Magorum.
 De sacrificio Abraham.
 De veritate.
 De amore Dei, & animæ.
 De Spiritu sancto.
 De casibus proprietatis.
 Officium nominis Iesu.
 De mundana prosperitate.
 De Pastoralis gubernatione.
 De S. Ioseph. sponso Virginis.
 De circumstantiis nationum.
 De diuino amore.
 De triplici Christi natiuitate.
 De tribus tormentis peccatorum.
 De obedientia.
 Defensorium veritatis.

De Ioanne de Polemar. 1438.

Ioannes de Polemar Archidiaconus Barcinonensis, in eodem Concilio Basileensi orauit per tres dies contra Hussitas ciuili dominio clericorum: & oratio extat apud Henricum Canisium tomo 4. part. 2. antiquæ lectionis.

De B. Ioanne de Capistrano. 1440.

B. Ioannes de Capistrano, natione Italus, Ordinis Minorum sancti Bernardini amicissimus, laboribus maximis pro Ecclesia perfunctus obiit anno Domini 1456.

Scripsit de dignitate Ecclesiastica ad Nicolaum V. Papam.

De illustranda conscientia.

De

De censuris.

De pœnis Inferni, & Purgatorii.

De pœnis iniungendis.

De restitutione, & contractibus.

De Matrimonio.

De conceptione B. Virg.

De Iudicio vniuersali, & Antichristo,

De potestate Papæ, & Concilii.

De auctoritate Concilii, siue Ecclesiæ.

Speculum Clericorum.

De cupiditate.

De Passione Domini.

Contra Hussitas.

Aduersus Ioannem Rochesenum, hæreticum Hussitam.

Scrisit denique Epistolas ad varios.

De Alphonso Tonstato. 1440.

Alphonsus Tonstatus natione Hispanus, Episcopus Abulensis, vir sanctitate, & doctrina celeberrimus: vixit tempore Eugenii quarti Pontificis, circa ann. Dom.

1440.

Scrisit Commentaria copiosissima in Pentateuchum, in Iosue, Indices & Ruth: nec non in libros Regum, & Paralipomenon, & in Euangelium sancti Matthæi, in quibus Commentariis dissoluit, quæstiones innumerabiles ut merito de eo scriptum sit, Hic stupor est mundi, qui scibile discutit omne, & quod magis est admirandum, tanta scripsit breuissimo tempore, cum non vixerit nisi annos quadraginta. Neque solum Commentaria illa scripsit, sed etiam opuscula plurima, è quibus extant.

Defensorium trium conclusionum.

Liber de sancta Trinitate.

Liber contra Sacerdotes concubinos.

Paradoxa.

Explicatio verborum Isaïæ, Ecce virgo concipiet.

Liber de statu animarum post mortem.

Liber de optima politia.

Obseruandum est, defensorium esse caute legendum in secunda parte cap. 36. & 68. 69. & sequentibus multis, ubi de summo Pontifice disputatur.

De Blondo Historico. 1440.

Flauius Blondus, patria Foroliuiensis, à secretis fuit Eugenio quarto summo Pontifici, & scripsit hystoriam Romanam, in qua multa Ecclesiastica continentur, ab inclinatione Imperii vsque ad sua tempora, id est, ab an. Dom. 407. vsque ad annum 1400.

De Nicolao Panormitano. 1440.

Nicolaus Tudescus, natione Siculus, patria Catanaensis, Ordinis sancti Benedicti, Abbas, & postea Archiepiscopus Panormitanus, ac demum S. R. E. Cardinalis creatus, sed in schismate à Felice quinto Antipapa. Vir fuit Iuris Canonici peritissimus, & plurima scripsit, quæ tomis octo comprehenduntur in editione Veneta anni 1592.

In primo, & secundo tomo habentur Commentaria in primum librum Decretalium.

In tertio, quarto, & quinto tomo habentur Commentaria in secundum librum Decretalium.

In sexto tomo habentur Commentaria in tertium Decretalium.

In septimo tomo habentur Commentaria in quartum, & quintum Decretalium: & in epistolas Clementinas.

In octauo tomo habentur Consilia 226. quæstiones septem.

Item Relectio in cap. Per tuas, de Arbitris.

Item Practica eiusdem.

Dicitur etiam scripsisse Commentarium inchoatum in Decretum: sed nescio, an extet. Dicitur etiam scripsisse librum pro concilio Basileensi, sed hunc librum, ut in mala causa scriptum, & proinde erroneum, credibile est ex eius operibus abrasum fuisse. Ego certe inter eius opera variarum editionum eum nusquam reperi. Quamuis autem hic auctor sederit in Concilio Basileensi, etiam quo

tem-

tempore Concilium acephalum, & schismaticum erat: tamen in eo bene se gessit, quod introducentibus in Concilium multitudinem Presbyterorum, ob defectum Episcoporum liberrime contradixit: ut testatur Æneas Sylvius, qui præsens aderat, in historia Concilii Basileensis. Sciebat enim & docebat, in Conciliis, præsertim generalibus, locum non esse simplicibus Presbyteris, quo ad votum decisivum, nisi locum tenerent absentium Episcoporum. Obiit Nicolaus, Abbas Panormitanus anno 1445.

De S. Antonino Florentino. 1445.

Sanctus Antonius, patria Florentinus, Ordinis Prædicatorum, ac postea Florentiæ Archiepiscopus, vir doctissimus, & sanctissimus, obiit anno Domini 1492. ætatis septuagesimo, quem in sanctorum Catalogum retulit Adrianus VI. Pontifex.

Scripsit summam historiam in tres partes diuisam.

Summam Theologicam, in quatuor partes diuisam.

Librum de eruditione Confessorum, qui dicitur, De fecerunt, quia incipit, De fecerunt scrutinio.

Dicitur etiam scripsisse Trialogum de Christo, & duobus discipulis euntibus in Emmaus, in quo explicantur omnia, quæ de vita morte, & Resurrectione Domini prædicta sunt.

De Ænea Sylvio. 1450.

Æneas Sylvius, patria Senensis, vir doctus, prudens, & magnanimi, ac primum à secretis Imperatoris, deinde Episcopus Senensis, tum Cardinalis, denique summus Pontifex Pius secundus, dum expeditionem magnam aduersus Turcas Christiani nominis hostes moliretur, obiit anno Domini 1464.

Scripsit de rebus Ecclesiasticis contra Thaboritas librum vnum.

Ad Nicolaum de Cusa, lib. 1.

De Fide ad Imperatorem Turcarum.

De historia Boemorum.

T

De

De clade Constantinopolitana.

De conuentu Mantuano, Oratio.

Ad Callistum Papam, Oratio.

Ad Cardinales, Oratio.

Decadum Blondi, Epitomen.

Epistolas multas.

De Concilio Basileensi, libros duos.

Retractionem.

Commentaria de rebus à se gestis.

Responsionem ad Martinum Meier pro Ecclesia Romana.

Scripsit præterea multa ad humanitatem, ad poesim, ad Chorographiam pertinentia.

Observatio prima.

Quæ scripsit Æneas pro Concilio Basileensi, cum iuuenis esset, retractauit senex, & Pontifex Maximus: & quamuis libri illi de Concilio Basileensi merito prohibiti sint ab Ecclesia Catholica: tamen hæretici Basileenses, qui nuper eosdem libros recuderunt, non tam Ecclesiæ Catholicæ, quam causæ suæ detrimentum attulerunt. Siquidem ex historia illa Æneæ Syluii de Concilio Basileensi, apparet illud Concilium initio fuisse legitimum: sed ubi verum Pontificem Eugenium quartum deponere aggressi sunt Patres illi, iam non habuisse formam veri Concilii, non solum, quod acephalum esset, sed etiam quod contra formam omnium veterum Conciliorum plures essent in eo Conuentu Presbyteri cum voce decisua, quam Episcopi: notissimum enim est, concilia generalia, vt etiam prouincialia, Episcoporum esse, non minorum Sacerdotum: sic enim legimus in Concilio Chalcedonensi actione prima: Mitte foras superfluos, Concilium Episcoporum est. Vide, si placet, quæ scripsimus lib. 3. de Ecclesia cap. 16.

Observatio secunda.

Extant Commentaria de rebus gestis Pii secundi sub nomine Ioannis Gobellini, sed dubium est, an illud opus sit

sit ipsius Pii Pontificis, an vero eius, sub cuius nomine prodiit extant enim manuscripta commentaria eodem sub nomine Pii secundi, & stylus videtur esse idem in hoc opere & in aliis eiusdem auctoris, sed res non est magni momenti.

De Andrea Barbatio. 1460.

Andreas Barbati Siculus, floruit anno 1460.
Scripsit in Decretales.

Scripsit etiam de Cardinalium præstantia.

Scripsit quoque varia consilia.

De Laonico Chalcondyla. 1460.

Laonicus Chalcondyla Atheniensis, scripsit historiam libris decem de origine, & rebus gestis Turcarum usque ad sua tempora, id est, ad annum Domini 1462. cui historiæ adiecta est appendix, qua continuatur historia usque ad annum Domini 1565. hunc auctorem ponimus inter Ecclesiasticos, quoniam eius historia plurima continet ad res Christianas pertinentia.

Quia tamen hic auctor ab hæretico homine latinitate donatus est, & annotationibus in margine positis auctus, in Indice librorum prohibitorum eius lectio interdicta inuenitur. Ipse etiam Laonicus non caret narrationibus falsis, quas temere credidit rerum nostrarum ignarus.

De Ioanne Bassolio. 1460.

Ioannes Bassolius Ordinis Minorum, scripsit in quatuor libros sententiarum non contemnenda Commentaria, viuebat anno Domini 1466.

De B. Laurentio Iustiniano. 1440.

Blaurentius Iustinianus, patria Venetus, ac primum Canonicus Regularis, deinde Episcopus Venetiarum, postremo primus eiusdem Urbis Patriarcha, floruit doctrina, sanctitate, & miraculis temporibus Eugenii quarti, & Nicolai quinti Pontificum Romanorum, cir-

ca annum Domini 1440. Obiit anno 1455. Scripsit volumina quindecim, quorum hi sunt tituli:

Lignum vitæ.

De disciplina Monastica.

De connubio Verbi, & Animæ.

De humilitate.

De spiritali interitu animæ.

De triumphali agone Christi.

De interiori conflictu.

De complanctu Ecclesiæ.

De corpore & sanguine Christi.

De vita solitaria.

De contemptu mundi.

De sermone Domini in cœna.

De officio Pastoralis.

De obedientia.

De gradibus perfectionis.

Scripsit præterea sermones quadraginta. Obiit anno ætatis 74. Episcopatus vicesimo quarto, sed quinque annis vltimis fuit etiam Patriarcha.

De Ioanne de Turrecremata. 1440.

Ioannes de Turrecremata, natione Hispanus, & Ordinis Prædicatorum Cardinalis Presbyter sancti Sixti ab Eugenio quarto creatus, postea Episcopus Cardinalis Sabinus, Theologus, & Iureconsultus eximius obiit anno Domini 1468. ætatis 80. maior.

Scripsit Summam de Ecclesia, quatuor libris.

Apparatum super Decretum Eugenii IV. de vnione Græcorum cum Latinis.

Commentaria in Decretum Gratiani.

In Psalterium.

In Euangelia Dominicalia.

In Euangelia de Sanctis.

De corpore Christi contra Bohemos.

De salute animæ.

De aqua benedicta.

De conceptione B. Virginis.

In Re-

In regulam sancti Benedicti.
Meditationes de vita Christi.

De Matthæo Palmerio. 1440.

Matthæus Palmerius Florentinus, vixit tempore Concilii Florentini, ut ipse testatur in Chronico. Scripsit, siue continuauit Chronicum ab anno 449. vbi desit S. Prosper, vsque ad annum 1449. Scribit quidem Ioan. Trithemius, hunc Matthæum postea de hæresi cō- uictum, & damnatum fuisse, sed in Chronico ipsius nul- lum ego erroris inueni vestigium.

De Matthia Palmerio. 1440.

Matthias Palmerius Pisanus, vixit eodem seculo, & continuauit Chronicum Matthæi ab anno 1450. vs- que ad millesimum quadringentesimum octuagesimum primum.

De Bessarione Cardinali.

Bessarion natione Græcus, patria Trapezuntius, digni- tate Episcopus Nicænus, postea Cardinalis S. R. E. ab- Eugenio quarto Pontifice creatus, multis legationibus perfunctus, multisque aliis piis laboribus fatigatus, obiit anno Domini 1472. Sixto quarto sedente.

Scripsit Orationem pro vnione, prolixam, & doctissi- mam, quæ extat Græce, & Latine sess. 25. Concilii Flo- rentini.

Scripsit quoque aliam breuiorem, quæ pariter extat Græce, & Latine sess. 1. eiusdem Concilii,

Scripsit etiam librum aduersus Marcum Ephesium pro defensione Ecclesiæ Romanæ.

Scripsit quoque de verbis consecrationis aduersus e- undem Marcum.

Scripsit de illo Ioannis 21. Sic eum volo manere, donec veniam.

Scripsit denique multa Philosophica in defensionem Platonis, & Metaphysicam Aristotelis latinitate donauit: & libros tres consolatorios ad Imperatorem Græcorum misisse dicitur.

De Gregorio Scholario. 1440.

Greorgius Scholarius vir inter Græcos sapientissimus.

Scriptit Orationes quatuor de pace inter Græcos, & Latinos ineunda, quæ habentur Græce, & Latine post Concilium Florentinum: hic idem censetur esse ille Genadius (quippe qui mutauerit nomen assumptus ad Patriarcham Constantinopolitanum) qui scripsit quinque Orationes de quinque articulis controuersis pro veritate Catholica.

De processione Spiritus sancti.

De primatu Papæ.

De Azymo.

De Purgatorio.

De visione Dei ante resurrectionem corporum.

De Iosepho Methonensi. 1440.

Ioseph Episcopus Methonensis eodem tempore scripsit librum responsionis pro Concilio Florentino ad librum Marci Ephesii calumniatoris eiusdem Concilii. Extat autem hæc responsio Græce, & Latine post idem Concilium.

De Gregorio Protosincello. 1440.

Gregorius Magnus Protosincellus, ac postea Patriarcha, scripsit responsionem aliam contra Epistolam Marci Ephesii: quæ responsio impressa est Græce & Latine post Concilium Florentinum. Dicitur autem iste Gregorius Romæ sepultus fuisse, & miraculis coruscasse.

De Nicolao de Cusa.

Nicolaus de Cusa, natione Germanus Decanus sancti Florini, deinde Episcopus Brixinensis, denique Cardinalis S. Petri ad Vincula à Nicolao V. Pontifice creatus, vir

us, vir fuit æque pius ac doctus. Obiit anno Dom. 1464.
ætat. 63.

Scriptit de Visione Dei.

De docta ignorantia.

De reparatione Kalendarii.

De eribratione Alcorani.

De venatione sapientiæ.

De ludo globi mystici.

Aduersus Boemos.

Coniecturam de nouissimis diebus.

De dato Patris luminum.

De quærendo Deo.

Directorium speculantis.

De filiatione Dei.

Dialogum de Genesi.

De concordantia Catholica.

Sermones per annum & epistolas ad diuerfos.

Scriptit de Mathematica perfectione.

De Berillo.

De apice theorica.

De quadratura circuli, & De fortuna.

Atque hæc in primo tomo.

In secundo Tomo habetur.

Dialogus de Deo abscondito.

De annunciatione Dominica.

Excitationum libri decem.

Epistolæ septem.

Correctio tabularum Alfonsi.

De perfectione mathematica.

De Arithmetice complementis.

De transmutationibus geometricis.

Complementum Theologicum.

Obseruatio.

Nicolaus de Cusa concordantiam Catholicam scripsit
iuuenis inchoante videlicet concilio Basileensi, & quia
magna tunc erat fama Concilii Basileensis, cœpit & ipse
cum multis aliis exaltare potestatem Concilii, &
depri-

de primere auctoritatem Apostolicæ sedis: sed postea ubi vidit pertinaciam eorum, qui concilio adhærebant, ut etiam auderent schisma facere, & aduersus legitimum Pontificem, idolum erigere, cœpit & grauissimis epistolis eos detestari, & pro extinctione schismatis plurimum laborare. In qua re imitatus est Iulianum sancti Angeli Cardinalem præstantissimum, & Æneam Syluium, postea Pium secundum Pontificem, qui initio concilium Basileense contra Eugenium Pontificem defenderunt: postea vero pro Eugenio Pontifice contra Concilium depugnarunt. Vide retractationem Pii II. in iis, quæ spectant ad Iulianum Cardinalem: & epistolam Nicolai de Cusa ad Rodericum, in iis, quæ ad ipsius Nicolai sententiam, & iudicium pertinent.

De Dionysio Carthusiano. 1450.

Dionysius Carthusianus, natione Belga, vir fuit sanctissimus, & doctissimus, vixit in ordine Carthusiano annos 48. obiit anno ætatis suæ 69. qui erat annus salutis. 1471.

Scripsit in omnes libros Scripturæ diuinæ.

Scripsit in quatuor libros Magistri sententiarum.

Scripsit plurima quorum Catalogum, vna cum vita ipsius, inuenies post finem Commentarii in librum quatuor sententiarum.

In libello de quatuor nouissimis caute legendus est circa statum animarum in Purgatorio degentium.

De Thoma de Kempis. 1460.

Thomas de Kempis, natione Belga, professione Canonicus regularis, vir magnæ pietatis; obiit anno Domini 1471. ætatis 91. ut in vita eius, quæ præfixa est operibus ipsius legitur.

Omnium eius operum catalogum desumere licet ex P. Henrico Sommalio, qui ea diligenter collegit, & Antuerpiæ excudi curauit anno 1607. nimirum.

Tomo

Tomo primo.

Sermones ad Nouitios triginta.

Sermones ad Eratres nouem.

Sermones sex & triginta.

Tomo secundo, parte prima.

De imitatione Christi libri quatuor.

Soliloquia animæ.

Hortulus rosarum.

Vallis liliorum.

De trihus tabernaculis.

De disciplina Claustralium.

De fidei dispensatore.

Hospitale pauperum.

Dialogus Nouitiorum.

Spiritualia exercitia Religiosorum duplicia.

Doctrina Iuuenum.

De vera cordis Compunctione.

De solitudine & silentio.

Tomo secundo parte secunda.

De recognitione propriæ fragilitatis.

Epitaphum, seu Enchiridium Monachorum.

Manuale paruulorum.

De eleuatione mentis ad inquirendum summum bonum.

Alphabetum paruum Monachi, in schola Christi.

Consolatio pauperum & infirmorum.

Orationes plurimæ admodum piæ, atque deuotæ.

De mortificatione sui ipsius.

De humilitate.

De vita bona, & pacifica.

Vita boni Monachi.

Hymni & Cantica spiritulia valde pia.

Tomo tertio.

De vita Christi meditationes.

T 5

Vita

Vita B. Liduigis Virginis.

Magistri Gerardi Magni, & D. Florentii vitæ.

Vitæ discipulorum vtriusque, scilicet M. Gerardi, & D. Florentii.

Sex epistolæ vtilis, ac religiosæ plurimum.

Observatio.

Scriptos & compositos esse ab eodem Thoma quatuor libros de imitatione Christi supradictos, contrariis coniecturis euerfis, demonstrat euidenter in Vindiciis Kempenfis P. Heribertus Rosuueydu: cuius mihi & rationes plenissime satis fecerunt, & sententiam, penitus amplector. Opusculum sane vtilissimum est, ac iure in rota ecclesia summo omnium consensu receptum, & frequentatum, & in omnes pene linguas conuersum. Ego certe ab adolescentia, & vsque in senectam hoc opusculum sapissime volui, & reuolui, & semper mihi nouum apparuit, & nunc etiam mirifice cordi meo sapit.

De Henrico Harphio. 1464.

Henricus Harphius, natione Belga, patria Mechliniensis, professione Franciscanus, vixit tempore Pauli secundi Pontificis.

Scripsit de decem præceptis, quod opus, speculum aureum nominauit.

Item de tribus partibus pœnitentiæ.

Tractatum de effusione cordis.

Directorium aureum contemplatiuorum.

Collationes tres.

Sermones per Quadragesimam:

Denique de mystica Theologia libros tres.

Quod est præcipuum inter opera Harphii.

Sed hoc opus interdictum fuit in Indice librorum prohibitorum, nisi repurgatum esset ad exemplum eius, quod repurgatum prodiit

Romæ an. 1585.

De Alexandro Antelle.

Alexander Antelle Florentinus scripsit in Sextum, & Clementinas.

De Baptista Platina. 1472.

Baptista Platina, patria Cremonensis, vixit tempore Sixti Papæ quarti, cui dedicauit librum de vitis Pontificum Romanorum, & obiit anno Domini 1481.

Scripsit librum de vitis Pontificum à sancto Petro vsque ad Paulum secundum, cui libro addidit Onuphrius Panuinius notas non contemnendas, & præterea vitas sequentium Pontificum vsque ad Pium quintum, quam tamen solum inchoauit.

Scripsit præterea librum de naturis rerum, & libros decem, de honesta voluptate, & valetudine, & epistolas ad diuersos.

De Ambrosio Camaldulensi. 1480.

Ambrosius Camaldulensis, Florentinus, Abbas generalis Ordinis sui, vir fuit doctus, & prudens, & obiit anno 1490.

Scripsit Tractatum de Spiritu sancto.

Item de Sacramento Corporis Christi.

Item orationes, quarum vnā Græco idiomate habuit Ferrariæ coram Imperatore Græco & Episcopis Græcis.

Scripsit etiam Epistolas multas.

Et vitas sanctæ Eugeniæ Virginis, & Martyris.

Nec non Prothi, & Iacinti Martyrum.

Vertit autem ex lingua Græca in Latinam librum sancti Basilii de Virginitate.

Vitam sancti Ioannis Chrysostomi.

Et Homilias eiusdem in Matthæum.

Item libros sancti Dionysii Areopagitæ.

Et alia non pauca.

De Pacifico. 1580.

Pacificus Ordinis Minorum, vixit circa annum 1480.

Scripsit summam casuum conscientiæ, quæ pacifica nomina

nominatur : ea summa ex Latino idiomate in Italicum conuersa edita fuit Veneriis anno 1574. & 1580.

De Angelo Clauasio. 1480.

Angelus à Clauasio, Ligur Ordinis Minorum, scripsit summam caluum conscientiae, quae Angelica dicitur, vixit circa annum Domini 1480.

De Baptista Trouamala. 1483.

Baptista Trouamala Ordinis Minorum eodem tempore scripsit Louanii summam casuum conscientiae, quae dicitur Rosella.

De V Venero Vespitho. 1483.

Vvernerus Vespithus scripsit Fasciculum temporum ab initio mundi vsque ad annum 1484. continuauit hoc opus Ioannes Lintum vsq; ad annum millesimum quingentesimum decimum quartum.

De Gabriele Biel. 1490.

Gabriel Biel, natione Germanus, qui Tübingae diu docuit, floruit circa annum Domini 1490.

Scripsit Commentaria in quatuor libros Magistri sententiarum.

Item expositionem Canonis Missae, & Sermones varios.

De Iacobo de Valentia. 1490.

Iacobus de Valentia Episcopus Christopolitanus, vixit circa annum 1490. vt colligitur ex prooemio Fini Hadriani.

Scripsit Commentaria in Psalmos, & in Cantica Salomonis.

Scripsit etiam in Cantica Zachariae, B. Virginis, & Simeonis, & in Hymnum, Te Deum laudamus, & contra Iudaeos de Christo reparatoris generis humani.

De

De Cypriano Beneto. 1490.

Cyprianus Benetus Aragonensis Ordinis Prædicato-
rum, scripsit quatuor Tractatus qui extant, vnum
de prima Orbis sede: alterum de concilio: tertiam de po-
testate Ecclesiastica: quartum de Pontificis maximi po-
testate.

De Fino Hadriano. 1490.

Finus Hadrianus Ferrariensis, viuebat senex anno 1503.
vt ipse testatur in proæmio sui operis, scripsit in vlti-
ma sua ætate volumen magnum & egregium, libris no-
nem distinctum, quod inscripsit, Flagellum in Iudeos.
Exrat excusum Venetiis anno Domini 1583.

De Ioanne Pico. 1490.

Ioannes Picus Mirandulæ Comes, vir ingenio, & do-
ctrina (pro ætate) maximus, vixit annos solum triginta
tres, & obiit anno Domini 1494. scripsit tamen.

In primum caput Genesis, & de opere sex dierum ex-
positionem multiplicem libris septem comprehensam.

Item explicationem Orationis Dominicæ.

Item conclusiones nongentas, quas disputandas publi-
ce proposuit.

Item Apologiam aduersus eos, qui aliquot eius com-
clusiones carpebant.

Item de ente, & vno.

Item de hominis dignitate.

Item regulas Christianæ vitæ, ad vincendas tentatio-
nes, & mundum peritiles.

In Psalmum 15. Conserua me Domine, explicatio-
nem.

De Christi Regno, & Mundi vanitate.

De Astrologia, siue potius contra Astrologiam iudici-
ariam lib. 12.

Item in conuiuium Platonis libros tres. Denique ele-
gias, & epistolas varias. Quid si hoc ingenium aliis trigin-
ta an-

ta annis excoli potuisset? Omnino enim nihil ei defuit nisi maturitas.

De Marsilio Ficino. 1490.

Marsilius Ficinus, Florentiæ natus est, ut ipse testatur in quadam epistola, anno Domini 1413. Obiit vero anno 1499. Vir fuit peritus non vulgariter, tum sacrae Theologiæ, tum etiam Platonicæ philosophiæ.

Opera eius duobus tomis excusa sunt Basileæ anno 1561,

In primo Tomo.

De Christiana religione, lib.	1
De immortalitate animorum, lib.	18
In epistolas beati Pauli, ascensus usque ad cælum ad Paulum intelligendum. Sed non explicat nisi epistolam ad Romanos.	
Prædicationes habitæ ad Fratres.	
De sanitate tuenda studiosorum, lib.	
De vita producenda, lib.	
De vita cælitus comparanda,	
Apologia, in qua, de Medicina, Astrologia, vita Mundi & de tribus Magis agitur.	
Antidotus Epidimiarum.	
Epistolarum lib.	12
De sole liber allegoricus, & anagogicus.	
De lumine liber.	
De voluptate liber.	

In secundo Tomo sunt.

Aut versiones librorum, aut opera Platonica.

De Iacobo Philippo Bergomensis. 1494.

Iacobus Philippus Bergomensis, Ordinis S. Augustini vivebat anno Domini 1494.

Scripsit historiam ab initio mundi usque ad annum Domini 1436. libris quindecim, quod opus inscripsit supplementum chronicorum.

Scripsit

Ab anno Dom. 1400. ad 1500.

303

Scipfit etiam de claris mulieribus Christianis.

De Antonio Bonfinio. 1500.

Antonius Bonfinius viuebat anno 1500. Scipfit hi-
storiā Hungaricā: & Commentarium de pud-
icitia. Sed hoc in Indice Romano prohibitum est.

De Roberto Gaguino. 1500.

Robertus Gaguinus Gallus, Ordinis S. Trinitatis Ge-
neralis, viuebat anno Domini 1500.

Scipfit pro Conceptione beatæ Virginis tam carmine
quam soluta Oratione libros duos.

De miseria humana, lib. .1.

Orationes, & epistolas.

Denique de origine, & Regibus Francorum, libros
duodecim vsque ad Carolum VIII.

Quæ est historia annorum mille, & ducentorum.

De Marco Antonio Cocchio Sabellico. 1500.

Marcus Antonius Coccius Sabellicus, vir valde eru-
ditus viuebat anno Domini 1500. Eius opera qua-
tuor tomis Basileæ excusa fuerunt anno 1560.

In primo Tomo continetur historia ab Orbe condi-
to, per enneades quinque, id est, libros quadraginta quin-
que.

In secundo continetur continuatio historiæ per en-
neades sex id est, libros quadraginta septem: nam ennea-
dis vltima non habet nisi libros duos. In eodem tomo
continetur historia Veneta per decades tres, & quartæ li-
bros tres.

In tertio continentur supplementi per alios additi libri
viginti nouem.

In quarto exemplorum libri decem.

De Aquileiæ antiquitate lib.

De Venetæ Urbis situ.

De Venetis Magistratibus,

6

4

1

De

De Prætoris officio.

De officio scribæ dialogus.

De Latinæ linguæ reparatione dialogus.

Epistolarum lib.

Orationes.

Poemata varia.

De Paulo Middelburgio. 1500.

Paulus Middelburgius Episcopus Forosempronii, viuebat anno 1500. & scripsit ad Leonem decimum libros de tempore Paschali & ad Maximilianum Imperatorem libros de die passionis Domini, qui notissimi sunt.

De Ioanne Nauclero. 1500.

Ioannes Nauclerus Præpositus Tubingensis viuebat an. 1500. Scripsit ingens Chronicum continens res memorabiles ab initio mundi vsque ad annum Dom. millesimū quingentesimum. Opus distinguitur in duo volumina, & primum quidem continet generationes 63. ab Adam vsque ad Christum, alterum continet generationes quinquaginta, & vnā.

De Alberto Krantzio. 1500.

Albertus Krantzius Bambergensis, vir admodum diligens in historiis conscribendis, viuebat an. Dom. millesimo quingentesimo.

Scripsit Metropolim, quæ continet historiam Ecclesiasticam.

Item historiam Saxoniam, & Vandalicam, & Chronicum aliarum Septentrionalium regionum. Sed impiæ notæ ad marginem additæ ab hæreticis, fecerunt, vt libri huius auctoris prohiberentur in Indice Romano, donec purgarentur.

De Felino. 1500.

Felinus Sandeus Ferrariensis, Iurisconsultus celeberrimus, viuebat anno Domini 1500.

Scripsit

Scripsit in libros Decretalium.

Item tractatum de Iure patronatus.

Sermonem de Indulgentia plenaria, & alia.

De Ioanne Trithemio. 1500.

Ioannes Trithemius, natione Germanus, Abbas Spanhemensis, Ordinis S. Benedicti, viuebat an. 1500. & obiit anno 1519. ætatis suæ 57.

Scripsit opera plurima, sed notiora sunt historica quæ simul edita sunt Francofurti anno 1600.

Scripsit igitur:

De illustribus viris Germanis.

De illustribus viris, Ordinis sancti Benedicti.

De Scriptoribus Ecclesiasticis.

Chronicum Monasterii Hirsaugiensis.

Chronicum Monasterii Spanhemensis.

De origine Francorum.

De successione Ducum Bauariæ, & Comitum Palatinorum.

Scripsit etiam Epistolas, Sermones, & varia opera spiritualia. Denique scripsit de septem secundis intelligentiis orbem mouentibus, & opus inscriptum Steganographiam, id est, occultam scriptionem, quod opus prohibitum merito est, cum sit plenum perniciosis dogmatibus ad Magiam pertinentibus, quod & ipse agnouit, & confessus est.

De Iacobo VVimphelingio. 1500.

Iacobus Wimpelingius Presbyter Ecclesiæ Spirensis, Orator, Poeta, & Historicus non contemnendus, viuebat anno Dom. 1500. Scripsit præter alia Epitomen rerum gestarum per Germaniam.

De Baptista Mantuano. 1500.

Baptista Mantuanus, Ordinis Carmelitarum Prior generalis, Poeta fuit doctus, & pius: & multa carmina scripsit in laudes Sanctorum, viuebat anno Dom. millesimo quingentesimo.

De Thoma Caietano. 1500.

Thomas de Vio, patria Caietanus, Ordinis Prædicatorum Prior generalis, ac postea Cardinalis Presbyter à Leone decimo creatus, vir fuit summi ingenii, nec minoris pietatis, vivebat anno Domini 1500. & obiit anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo quarto, ætatis 66.

Scriptit Commentaria in omnem sacram Scripturam, præterquam in Prophetas, & in Apocalypsim.

Scriptit etiam Commentaria in totam Summam S. Thomæ. Denique opuscula permulta, & librum Ientaculorum, & Summam Casuum conscientiarum, quæ notissima sunt.

De Dominico Iacobatio.

Dominicus Iacobatius Romanus, Rotæ auditor, & postea Cardinalis à Leo. X. creatus anno millesimo quingentesimo decimoseptimo.

Scriptit insigne opus de Conciliis.

De Iacobo Sanazario. 1500.

Iacobus Sanazarius eodem tempore scripsit egregium Carmen de partu virginis.

De Francisco Ferrariensi. 1500.

Franciscus Ferrariensis, Ordinis Prædicatorum Prior generalis, vivebat anno Domini millesimo quingentesimo, & obiit anno millesimo quingentesimo vigesimo octavo.

Scriptit egregia Commentaria in Summam S. Thomæ contragentes: scripsit etiam de vita B. Osannæ Mantuanæ libr. sex, & multa philosophica.

De Ioanne Francisco Pico. 1500.

Ioannes Franciscus Picus, Ioannis Pici nepos, vir doctus, & pius, vivebat ann. Dom. millesimo quingentesimo.

Scri-

Scriptit de rerum prænotione libros nouem aduersus vanitatem Astrologorum.

Scriptit etiam pro veritate religionis Christianæ contra superstitiones gentilium; & opera alia permulta tum prosa, tum versu, quæ satis nota sunt.

De Ioanne Tabienfi. 1500.

IOannes Tabienfis natione Ligur, Ordinis Prædicatorum Theologus, & Canonista, scripsit summam Casuum conscientiarum, quæ Tabiena dicitur, quam Thomæ Caietano dicauit.

De Hectore Boethio. 1500.

HEctor Boethius Scorus, scripsit libros 17. historiarum Scoticarum. Scripsit etiam descriptionem Regni Scotiæ, & Regum Scotorum.

De Iacobo Almaino. 1500.

Iacobus Almainus, Doctor Parisiensis, viuebat an. Do. millesimo quingentesimo, & scripsit in tertium, & quartum sententiarum.

Item moralia. Item opuscula varia.

De Ioanne Maiore. 1500.

IOannes Maior, natione Scotus, viuebat anno Domini 1500.

Scripsit in quatuor libros sententiarum; item Commentarium in Matthæum, & historiam maioris Britanniæ.

De Adriano sexto. 1500.

Adrianus sextus Pontifex, natione Traiectensis in Belgio, viuebat anno Domini millesimo quingentesimo, & obiit anno millesimo quingentesimo vigesimo tertio. Vir fuit optimus, & doctissimus, & merito doctrinæ, & pietatis ex humili loco, & pauperrima domu ascendit ad magnas opes, & maiores honores. Scripsit disputatio-

nes in quartum sententiarum, & epistolas insignes, quarum una valde prolixa, & docta ad Saxoniae Ducem, extat in tomis conciliorum.

De Francisco Lycheto. 1500.

Franciscus Lychetus, Ordinis Minorum Minister generalis, viuebat anno millesimo quingentesimo, edidit Commentaria in tres primos libros sententiarum, iuxta doctrinam Scoti.

De Syluestro Prierate. 1500.

Syluester Pieras, natione Pedemontanus, Ordinis Prædicatorum, Magister sacri Palatii, viuebat ann. Do. millesimo quingentesimo, & primis omnium scripsisse dicitur aduersus Martinum Lutherum.

Sed scripsit etiam in quatuor libros sententiarum.

Item summam casuum conscientiae.

Librum super Euangelia inscriptum, Aurea Rosa.

Librum de strigibus.

Conflatum ex operibus S. Thomæ, quatuor voluminibus comprehensum, & alia nonnulla.

De Ioanne Eckio.

Ioannes Eckius, natione Sueuus, viuebat anno 1500. & lex primis fuit, qui hæresiarchæ Luthero, & coram disputando, & scriptis libris strenue se opposuit.

Scripsit Enchiridion, in quo controuersias fere omnes breuiter, & diluci de comprehendit.

Scripsit etiam seorsim de sacrificio Missæ libros duos.

Et deinde iterum alios tres.

Item de primatu S. Petri.

De penitentia, & virtutibus pœnitentiæ annexis.

Item postillas, siue homilias de tempore, & de Sanctis.

Scripsit quoque multa Philosophica in libros 8. Physicorum,

In libros de celo,

In libros de generatione,

In Meteora.

In libros de Anima, & alia.

De Conrado Koellin. 1500.

Conradus Koellin Germanus, Ordinis Prædicatorum viuebat anno 1500. & obiit senex an. millesimo quingentesimo trigesimo sexto.

Scripsit egregie in primam secundæ S. Thomæ.

Scripsit etiam Quodlibeta multa: & preterea opus inscriptum Euerfio Lutherani Epitalamii 4. libris comprehensum.

De Francisco Titelmanno. 1500.

Franciscus Titelmannus, Belga Ordinis Minorum, vir sanctus, & doctus, cuius omnia scripta, etiam Philosophica miram pietatem spirant, viuebat an. 1500. & scripsit Apologeticum pro editione vulgata scripturæ: & simul collationem super epistolam ad Romanos contra Iacobum Fabrum, & Desiderium Erasmus adhuc viuentes, quæ excusa sunt Antuerpiæ anno millesimo quingentesimo vigesimo nono. Scripsit in Psalmos, in Cantica, in prima capita Iob, & alia, quæ notissima sunt.

De Ioanne Roffense. 1500.

Ioannes Fischerus, natione Anglus, Episcopus Roffensis, ac postea S. R. E. Cardinalis & quod longe gloriosius est, Martyr Christi, occisus Henrici octauæ Regis Anglorum iussu anno Dom. millesimo quingentesimo trigesimo quinto, iam senex, & multis perfunctus laboribus: proinde florebat anno Dom. 1500.

Scripsit aduersus articulos Lutheri, quos Leo decimus Papa damnauerat.

Scripsit etiam contra librum eiusdem Lutheri, qui inscribitur, de captiuitate Babylonica.

Et de Christiano Sacerdotio contra eundem.

Scripsit item de Eucharistia contra Oecolampadium.

Item de vnica Magdalena contra Iacobum Fabrum.

Item in septem Psalmos. Eiusdem esse creditur assertio

septem sacramentorum, quæ nomine Regis Henrici octavi prodiit.

Porro liber de fiducia, & misericordia Dei, qui in Indice Romano prohibetur, aut est alterius Ioannis Fischeri, ut falso nostro attributus fuit.

De Thoma Moro. 1500.

Thomas Morus æqualis fuit Ioannis Fischeri, eiq; amicissimus & nobilis collega Martirii. Fuit autem vir doctrina varia excultus, & ingenii amœnissimi, quippe Theologus, Philosophus, Orator, Poeta, Historicus, linguæ Græcæ, & Latinæ peritus.

Scripsit, ut Theologus, insignem responsionem ad epistolam Martini Lutheri: nec non explicationem passionis Dominicæ. Item libellum, Quod pro fide Christi mors fugienda non sit.

Ut Philosophus libros duos de optimo statu Reip. quos Utopiam inscripsit.

Ut Orator, declamationem Lucianicæ respondentem.

Ut poeta, Epigrammata plurima.

Ut historicus, res gestas Richardi tertii Angliæ Regis.

Ut linguæ vtriusque peritus, Dialogos Luciani è Græca lingua in Latinam conuertit.

De Ioanne Fabro. 1500.

Ioannes Faber, Episcopus Viennensis, viuebat an. 1500. & vnus fuit ex præcipuis Doctoribus, qui Luthero, & Lutheranis restitit.

Scripsit Malleum hæreticorum libris sex.

Orthodoxæ fidei Catholicæ defensionem aduersus Balthasarem Pacimontanum.

Librum de potestate Summi Pontificis contra Lutherum.

Homiliarum de sanctissima Eucharistia, & aliorum argumentorum ingentem numerum, & alia, quæ notissima sunt.

De la-

De Iacobo Latomo. 1500.

Iacobus Latomus Belga insignis Theologus, viuebat an. 1500. Scripsit de Ecclesia, de Primatu Pontificis, de Confessione secreta, Responsum ad articulos Lutheri, de Missa, de Fide, & operibus, & alia, quæ extant Louanii simul excusa anno 1500. obiit anno.

De Ioanne Driedone. 1500.

Ioannes Driedo Aturnhar Belga vir doctissimus, scripsit libros quatuor de Ecclesiasticis Scripturis de dogmat. de libertate Christiana li. 3. de captiuitate, & redemptione generis humani li. 1. de Concordia liberi arbitrii, & prædestinationis diuina lib. 1. De gratia, & libero arbitrio lib. 2. extant impressa omnia Louanii anno 1556.

De Ioanne Cochlaeo. 1500.

Ioannes Cochlaeus Norimbergensis, vir doctissimus, & fidei Catholicæ propugnator eximius, viuebat anno 1500. sed obiit 1552.

Scripsit opuscula plurima contra Lutherum, Melanthonem, & alios sectarios.

Scripsit librum de Actis, & scriptis Lutheri, valde utilem ad Lutheranos confundendos.

Scripsit Septicipitem Lutherum, vt ostenderet Lutheri contradictiones, & inconstantiam.

Scripsit historiam Hussitarum libris duodecim.

Denique non solum scriptis plurimis Lutheranos exagitauit, sed obtulit se ad disputandum cum quouis Lutheranis, sub pœna capitis, si in probationibus defecisset, cuius rei testis est Surius in historia anni 31. & ipse etiam Cochlaeus in libro de actis, & scriptis Lutheri.

De Francisco Victoria. 1500.

Franciscus Victoria, natione Hispanus, Ord. Prædicatorum, viuebat an. 1500. & obiit an. millesimo quingentesimo quadragesimo sexto. Vir fuit egregie doctus, & scripsit Relectiones valde eruditas.

De potestate Ecclesiæ.

De potestate civili.

De potestate Concilii.

De Iudis.

De Matrimonio.

De augmentis charitatis.

De eo ad quod teneretur perueniens ad vsum rationis.

Extat sub eius nomine summa de Sacramentis. Sed eam non ipse, sed discipuli eius ex scriptis ipsius collegerunt.

De Dominico Soto. 1500.

Dominicus Sotus patria Segobienſis, Ordinis Prædicatorum, vir doctiſſimus, & pius valde qui Carolo V. Imperatori à ſacris Confeſſionibus fuit, & Concilio Tridentino interfuit anno milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quinto, & obiit anno 1560.

Scriptit opera, quorum ipſe Catalogũ texit in recognitione operum ſuorum, quam poſuit in extremo libro ſuo in quartum ſententiarum.

Scriptit igitur Commentarium in epistolam ad Romanos.

De natura, & gratia libros tres.

De ratione regendi, & deregendi ſecretum, libros tres.

De Iuſtitia, & Iure libros decem.

Commentaria in quatuor libros ſententiarum, in duobus tomis diuiſa.

Ad hæc, in Dialecticam, & Philoſophiã Ariſtorelis Commentaria, & opuscula minutiora de iuramento. In cauſa pauperum, & alia id genus, hæc ille: qui poſtea ſcripſit etiam Apologiam aduerſus Ambroſium Catharinum, qui de certitudine gratiæ cum eo contendere cœperat: quæ Apologia habetur adiuncta libris de natura, & gratia.

De Ambroſio Catharino. 1500.

Ambroſius Catharinus, patria Senenſis, Ordinis Prædicatorum, Archiepiſcopus Compeſe, viuebat an. Do. 1500. & obiit ſenex anno 1552. Multa ſcripſit, quæ extant, ſed aliqua iudicio Eccleſiæ improbara, vt de verbis, quibus

bus Christus confecit Sacramentum Eucharistiae: aliqua communiter à Doctoribus refelluntur, vt de certitudine gratiae, De prædestinatione, De loco decedentium cum peccato originali, & alia.

Quare opera eius caute legenda sunt.

Scripsit in quinque priora capita Genesis.

Et in Epistolas sancti Pauli.

Et in Epistolas Canonicas.

Scripsit aduersus Martinum Lutherum, opus impressum anno 1521. & alia quæ nota sunt.

De Martino Nauarro.

Martinus Aspilcueta Nauarrus, vir doctissimus, & pi-
missimus, viuebat anno 1500. Quippe, qui natus est
anno 1493 & peruenit ad an. 1586. ætatis suæ 94. vt est in
epitaphio ipsius: & colligitur ex verbis eius, qui octoge-
narium se fuisse scripsit, cum Manuale dedicauit Grego-
rio XIII. Pontifici anno eius primo.

Scripsit multa opera, quæ sex tomis continentur, edita
Venetiis 1602.

In primo tomo sunt.

Vita eius. Manuale.

De Vsuris. De cambiis.

De simonia mentali.

De furto notabili.

De necessitate defendendi proximum.

De homicidio casuali.

In secundo tomo sunt.

De silentio in diuinis officiis.

In cap. inter verba.

Sexta Conclusio perfecta.

De fama & infamia.

De Regularibus.

De alienatione rerum Ecclesiasticarum.

De spoliis Clericorum.

De redditibus Ecclesiasticis.

Propugnaculum pro libro superiore.

In cap. Humanæ aures.

De incompatibilitate beneficiorum.

De finibus humanorum actuum.

In tertio tomo sunt.

Commentaria in septem distinctiones de pœnitentia.

De Indulgentiis, siue de Iubilæo.

De Eleemosyna.

De & promissis pro iustitia, vel gratia obtinenda.

De lege pœnali.

In quarto tomo sunt.

Libri de horis Canonicis, & Oratione.

Miscellanea de Oratione.

In cap. si quando, & in cap. cum contingat de rescriptis.

In rubricam de Iudiciis.

Relectio in cap. Nouit de Iudiciis.

Relectio in cap. Accepta, de restitut. spoliat.

In cap. Ita quorundam de Iudæis.

In quinto, & sexto Tomo sunt Consilia, & Responsiones.

Atque hic finis sit libri de Scriptoribus Ecclesiasticis. Ceteri enim Scriptores, qui post annum millesimum quingentesimum nati sunt, omnem pene numerum excedunt, & plurimi eorum adhuc viuunt, ut æquum non sit de eorum operibus iudicare.

*

* *

INDEX

INDEX EX

PLANATORVM SA- CRÆ SCRIPTV-

RÆ.

In omnem Scripturam.

Rabanus Maurus.
Anselmus Laudunensis.
Strabus. Hugo Cardinalis.
Nicolaus Liranus.
Dionysius Carrusianus.

Et nostri temporis.

Emmanuel Sa.

In Genesim.

Origenes.
S. Ioannes Chrysostomus.
S. Cyrillus Alexandrinus.
Eucherius. Procopius. Beda. Rupertus.
Alphonfus Abulensis.
Thomas Caictanus.

Item quæstiones in Genesim.

S. Hieronymi. S. Augustini.
Theodoret. Bedæ. Alcuini.

*Item in primum caput Genesis, siue in Exa-
meron.*

S. Basilii. S. Ambrosii.
S. Augustinus de Genesi ad literam, & lib. 13. Confes-
sionum.
Anastasiu Sinaita. S. Bonaueptura.
Ioannes Picus.

Et no-

Et nostri temporis.

Aloysius Lipomanus.
 Ambrosius Catharinus.
 Benedictus Pererius.
 Ascanius Martinengus.
 Hieronymus Oleaster.
 Hieronymus Vielmus.
 Martinus del Rio. Ludouicus Ystella.

In Exodum.

Origenes. Procopius. Beda.
 Rupertus. Abulensis. Caietanus.

Quaestiones.

Augustini, & Theodoret.

Et nostri temporis.

Lipomanus. Oleaster. Pererius.
 Ludouicus Ystella.

In Leuiticum.

Origenes. Isichius. Procopius.
 Beda. Rupertus. Abulensis.
 Radulphus. Caietanus.

Et quaestiones.

Augustini, & Theodoret.

Et nostri temporis.

Petrus Serranus.
 Hieronymus Oleaster.

In Numeros.

Origenes. Procopius. Beda.
 Rupertus. Abulensis. Caietanus.

Et quaestiones.

Augustini, & Theodoret.

Et nostri temporis.

Hieronymus Oleaster.

In Deuteronomium.

Procopius. Beda. Rupertus.
 Abulensis. Caietanus.

Et quaestiones.

Augustini, & Theodoret.

Et no-

Et nostri temporis.

Hieronymus Oleaster.

In Iosue.

Origenes. Procopius.

Abulensis Caietanus.

Et quaestiones.

Augustini.

Et nostri temporis.

Andreas Masius, & Cosmus Magallianus.

In Iudices.

Origenis homiliae.

Augustini quaestiones.

Hugo Victorinus.

Abulensis. Caietanus.

In Ruth.

Abulensis. Caietanus.

Franciscus Feuardentius.

In libros Regum.

Theodoretus.

S Gregorius in primum Regum.

Angelomus. Eucherius.

Beda. Hugo. Victorinus.

Richardus Victorinus.

Abulensis. Caietanus.

In libros Paralipomenon.

Abulensis. Caietanus.

In Esdram.

Beda. Caietanus.

In Tobiam.

Beda.

Et nostri temporis.

Nicolaus Serrarius.

In Iudith.

Rabanus.

Et nostri temporis.

Nicolaus Serrarius.

In Esther.

Thomas Caietanus.

Et ne-

Et nostri temporis.

Nicolaus Serrarius.

Franciscus Feuardentius.

In Iob.

Origenes, si tamen sit eius opus.

Olympiodori Catena.

S. Gregorius in Moralibus Beda.

S. Thomas Aquinas, si tamen sit eius.

Et nostri temporis.

Franciscus Titelmannus.

Franciscus Feuardentius.

Ioannes de Pineda.

In Psalmos.

S. Hilarius. S. Ambrosius.

S. Basilius.

S. Ioann. Chrysostomus.

S. Hieronymus. S. Augustinus.

Theodorerus. Ruffinus.

Apollinarius. Cassiodorus.

Remigius Beda.

Ahimo. Arnobius.

S. Bruno. Hugo Victorinus.

Eutymius. Rupertus.

Gulielmus Parisiensis.

S. Thomas, in 50. Psalm.

S. Bonaventura.

S. Gregorius in septem.

Innocentius III. in septem.

S. Bernardus in Psalmum 90.

Thomas Caieranus. Incognitus.

Iacobus de Valentia.

Et nostri temporis.

Augustinus Struchius.

Cornelius Iansenius.

Genebrardus. Antonius Angelius.

Robertus Bellarminus.

Ioannes Laurinius.

In Pro-

I N D E X.

319

In Proverbia.

Salonius. Beda. Honorius.
Gulielmus Parisiensis. Caietanus.
Et nostri temporis.

Cornelius Iansenius.
Theodorus Peltanus.

In Ecclesiasten.

S. Gregorius Thaumaturgus.
S. Gregorius Nyssenus.
S. Hieronymus.
Olympiodorus. Salonius.
Alcuinus. Hugo Victorinus.
Gulielmus Parisiensis.
S. Bonaventura. Caietanus.

Et nostri temporis.

Franciscus Titelmannus.
Ioannes Laurinius.

In Cantica.

Origenes. Philo Carpatius.
Gregorius Nyssenus.
S. Gregorius Papa.
Beda. Angelomus. Theodoretus.
Ambrosius Ansbertus.
Honorius Augustud. Aponius.
Sanctus Bernardus.
S. Thomas. Ægidius Romanus.
Rupertus Tuitiensis.
Robertus Olkot.

Et nostri temporis.

Franciscus Titelmannus.
Ludouicus Legionensis.
Martinus Delrius.
Io. à Iesu Maria Carmelita.
Gesslerius Ordinis Clericorum Regularium.
Ludouicus Soto maior.

In Sapientiam.

Robertus Olkot.

E

Et nostri temporis.

Cornelius Iansenius.

Ioannes Laurinius.

In Ecclesiasticum.

Robertus Olkor.

Nicolaus de Gorram.

Et nostri temporis.

Cornelius Iansenius.

In Isaiam.

Origenes. S. Basilus.

S. Hieronymus. S. Cyrillus.

Procopius. S. Thomas.

Ioachim Abbas.

Et nostri temporis.

Adamus Sasbour. Hector Pintus.

Leo à Castro. Franciscus Forerius.

M. F. Thadeus Ord. S. Augustini.

In Hieremiam.

S. Hieronymus. Origenes.

Theodoretus. Ahimo.

Ioachim Abbas. S. Thomas.

Et nostri temporis.

Christophorus Castrius, & Andreas Capella Carthusianus.

In Threnos Ieremia.

Paschasius Rathbertus. Hugo Victorinus.

S. Bonaventura.

Et nostri temporis.

Antonius Agellius. Christophorus Castrius.

Martinus del Rio.

In Ezechielem.

Origenes. S. Hieronymus.

Theodoretus. S. Gregorius Papa.

Richardus Victorinus.

Et nostri temporis.

Hector Pintus.

Hieronymus Pratus, & Ioan. Baptista Vilalpan-
dus.*In*

I N D E X.

321

In Danielem.

S. Hieronymus. Theodorerus.
Ioachim Abbas.

Et nostri temporis.

Benedictus Pererius.

In Prophetas Minores.

S. Hieronymus. S. Cyrillus.
Theodoretus. Theophylactus.
Rupertus. Remigius Antistodorus.
Hugo Victorinus in duos.

Et nostri temporis.

Benedictus Arias, Montanus, sed caute legendus.
Franciscus Ribera.
Franciscus Feuardentius in Ionam.
Ioannes Eckius in Aggaeum.

In libros Machabaeorum.

Nostro tempore.

Nicolaus Serrarius, Iosephus Stephanus Episcopus Orientalis.

In Matthaeum.

S. Theophylus Antiochenus. Origenes.
S. Hilarius. S. Io. Chrysostomus.
Sanctus Hieronymus.
S. Augustinus de sermone Domini in monte, & quaestiones.
Sanctus Gregorius Nyssenus in cap. quintum, sextum.
S. Chromatius in cap. quintum.
Beda. Claudius Scotus.
Theophylactus. Eutymius.
Christianus Druthmarus.
Rupertus. S. Anselmus.
S. Thomas. Alphonsus Abulensis.
Zacharias Chrysopolitanus.
Gulielmus Parisiensis.
Richardus de Media Villa.
Caeteranus.

X

Et

Et nostri temporis.

Ioannes à Louanio. Ioannes Ferus.
 Alphonsus Salmeron. Paulus Palatius.
 Cornelius Iansenius.
 Ioannes Maldonatus.
 Franciscus Lucas Brugenſis.
 Sebastianus Baradius.

In Marcum.

S. Theophylus Antiochenus.
 Beda. Theophylactus.
 Zacharias Chryſopolitanus.
 Eutymius. Dictanus.

Et nostri temporis.

Cornelius Iansenius. Ioannes Maldonatus.
 Ioannes Suarez. Sebastianus Baradius.
 Ioannes Seruius.

In Lucam.

S. Theophylus Antiochenus.
 S. Ambrosius Mediolanensis.
 Theophylactus. Beda. Eutymius.
 Sanctus Bonauentura.
 S. Bernardus super Missus est.
 Thomas Caictanus. Zacharias Chryſopolitanus.

Et nostri temporis

Didacus Stella. Cornelius Iansenius.
 Ioannes Maldonatus.
 Franciscus Toletus Card.
 Ioannes Seruius
 Sebastianus Baradius.

In Ioannem.

S. Theophylus Antiochenus. Origenes.
 Sanctus Ioannes Chryſostomus.
 Sanctus Augustinus.
 S. Cyrillus Alexandrinus.
 Beda. Theophylactus. Eutymius.
 Rubertus. Hugo Victorinus.
 S. Thomas. S. Bonauentura.

Richar-

Richardus de Media Villa.
Zacharias Chrysopolitanus. Caietanus.

Et nostri temporis.

Ioannes Ferus. Cornelius Iansenius.
Ioannes Maldonatus.
Benedictus Pererius.
Franciscus Toletus Card.
Ioannes Seruius.
Sebastianus Baradius.

In Acta Apostolorum.

S. Ioannes Chrysostomus. Beda.
OEcumenius. Caietanus.

Et nostri temporis.

Ioannes Gagneus.
Ioannes Laurinus.
Alphonfus Salmeron.

In Paulum, id est, in omnes Epistolas.

S. Ambrosii nomine Commentarius.
S. Ioannes Chrysostomus.
Theodoretus. Primasius.
Beda. Sedulius. Aymo. Theophylactus.
Radulphus Flauiacensis. OEcumenius.
S. Anselmus, seu potius Heruæus.
Bruno. Petrus Lombardus.
Hugo Victorinus.
S. Thomas Aquinas, Gregorius de Arimino.
Thomas Caietanus.

Et nostri temporis.

Ambrosius Catharinus. Ioannes Gagneus.
Benedictus Iustinianus.

In Epistolam ad Romanos.

Origenes. S. Augustinus. Ægidius Romanus.

Et nostri temporis.

Dominicus à Soto. Adamus Sasbout.
Franciscus Titelmannus. Iacobus Sadoletus.
Franciscus Toletus Card.

In epistolam ad Galatas.

S. Hieronimus. S. Augustinus.

X 2

Et no-

Et nostri temporis.

Adamus Sasbour.

In Epist. ad Coloss. & Philip.

Adamus Sasbour.

In priorem ad Timotheum.

Ioannes à Louanio. Adamus Sasbour.

Cladius Espencæus, sed hic caute legendus.

In posteriorem ad Timotheum.

Adamus Sasbour.

In epistolam ad Titum.

S. Hieronymus. Adamus Sasbour.

In epistolas ad Philemonem.

S. Hieronymus.

Et nostri temporis.

Franciscus Feuarentius.

In epistolam ad Hebræos.

Adamus Sasbour. Ludouicus Tena.

In epistolas Canonicas.

Clemens Alexandrinus.

Didymus Alexandrinus.

Beda. S. Thomas.

Oecumenius. Caietanus.

Et nostri temporis.

Ioannes Gagneus. Nicolaus Serrarius.

In Epistolam S. Iacobi.

Gregorius de Arimino.

In priorem S. Petri.

Ioannes à Louanio.

Franciscus Feuarentius.

In Posteriolem S. Petri.

Adamus Sasbour.

Franciscus Feuarentius.

Ioannes Lorinus.

In primam S. Ioannis

S. Augustinus.

Et nostri temporis.

Ioannes à Louanio, Ioannes Lorinus.

In epistolam Iuda.

Adamus Sasbout.

In Apocalypsim.

S. Victorinus Martyr.

Andreas Cæsariensis.

Primasius. Beda. Haymo.

Ambrosius Ansbertus.

Richardus Victorinus.

Oecumenius. Anselmus.

Arethas. Rupertus.

Ioachim Abbas.

Et nostri temporis.

Cælius Pannonius. Ioannes Gagneus.

Benedictus Pererius. Franciscus Ribera.

Blasius Viegas.

I N D E X E O R V M , Q V I

scribunt aduersus Hereticos.

S. Ignatius contra Simonem Magum, Menandrum, Ebionem, & alios.

S. Irenæus contra Valentinum, & alios plurimos, qui usque ad suum tempus Ecclesiam impugnarunt.

Tertullianus contra Marcionem, & alios sui temporis.

S. Cyprianus Carthaginensis contra Nouatianos.

S. Athanasius Alexandrinus.

S. Gregorius Beticus.

S. Sebadius Agennensis. } contra Arianos.

S. Hilarius Pictaviensis. }

Lucifer Carabitanus. }

S. Pacianus Barchinensis, contra Nouatianos.

S. Optatus Mileuitanus contra Donatistas.

Titus Bostrenus contra Manichæos.

S. Basilius Magnus contra Eunomium.

S. Gregorius Nazianzenus contra Arianos, & Eunomianos.

X 3

S. Epi-

- S. Epiphanius Cyprius contra omnes hæreses.
 S. Ambrosius Mediolanensis contra Arianos.
 S. Philastrius contra omnes hæreses.
 S. Hieronymus contra Origenem, Iovinianum, Heluidium, Vigilantium, Pelagium.
 Theophilus Alexandrinus contra Origenem.
 S. Augustinus contra Manichæos, Arianos, Donatistas, Pelagianos, Iovinianistas.
 S. Innocentius Papa contra Pelagianos.
 S. Cyrillus Alexandrinus contra Nestorium.
 Theodoretus Cyriæ contra Eutychianos.
 Ioannes Cassianus contra Eutychianos.
 Vincentius Lirinensis contra omnes, sed breuissime.
 S. Leo Papa contra Nestorium, Eutychem, & Priscillianum.
 S. Prosper Aquitanus contra Pelagianos, Semipelagianos.
 S. Fulgentius Ruspensis contra Arianos, & pelagianos.
 Petrus Diaconus contra eosdem.
 Ioannes Maxentius contra Semipelagianos.
 S. Sophronius Hierosolymitanus contra Monothelitas.
 S. Maximus Martyr contra Monothelitas.
 S. Ildephonsus Toletanus contra negantes Virginitatem B. M.
 S. Ioannes Damascenus contra Iconomachos.
 S. Theodorus Studites contra eosdem.
 Theorianus Græcus contra errorem Armenorum.
 Humbertus Cardinalis contra errores Græcorum.
 Lanfrancus Cantuariensis, }
 Guitmundus Auerlanus, } contra Berengarium.
 Algerus Scholasticus. }
 S. Anselmus Cantuariensis contra errores Græcorum.
 S. Bernardus Abbas contra Petrum Abailardum, & Gilbertum, & Henricianos, & Petrobrusianos.
 Petrus Cluniacensis contra eosdem Petrobrusianos.
 Hugo Etherianus contra Græcos.
 S. Thomas Aquinas contra Græcos, & contra impugnantes ordines religiosos.

§. Bonaventura contra eosdem.

Pelagius Alvarus contra Marfilium de Padua, & alios
impugnantes Pontificiam potestatem.

Guido Carmelita contra omnes hæreses.

Thomas Valdensis contra Io. Wiclephum.

Bessarion Card. contra Græcos.

Gregorius, siue Gennadius Scholarius contra Græcos.

Io. de Turrecremata contra impugnantes Pontificis
potestatem.

Æneas Syluius contra Ioannem Hus, & Hussitas.

Syluester Prieras.

Ioannes Eckius,

Iacobus Latomus,

Ioan. Driedo.

Thomas Caietanus,

Thomas Morus,

Ioannes Roffensis,

Ioannes Faber,

Ioannes Cochläus,

Dominicus Sotus,

Ambrosius Catharinus.

} contra Lutheranos.

Hos sequuti sunt innumerabiles, qui nostro tempore
contra præsentis seculi hæreses scriptis libris dimica-
uerunt, & dimicant.

I N D E X T H E O L O G O R V M

Scholasticorum.

Petrus Lombardus.

Gulielmus Antistodorensis.

Gulielmus Parisiensis.

Alexander Halensis.

Vincentius Bellouacensis.

Albertus Magnus.

§. Thomas de Aquino.

S. Bonaventura Cardinalis.
 Petrus de Tarantasia. Innoc. V.
 Vdalricus Argentinenſis. Rupertus de Ruſſia.
 Ægidius Romanus.
 Richardus de Media Villa.
 Henricus de Gandauo. Ioannes Pariſienſis.
 Ioannes Duns Scotus. Auguſtinus de Ancona.
 Petrus Aureolus. Antonius Andreæ.
 Durandus de ſancto Pontiano.
 Heruæus Natalis Brito. Franciſcus Mayrouis.
 Gulielmus Okam. Monaldus Dalmata.
 Nicolaus Lyranus. Pelagius Aluarus.
 Petrus Paludanus. Guido Carmelita.
 Adamus Goddamus. Ioannes de Bachone.
 Robertus Olkor. Gregorius Ariminenſis.
 Thomas Argentinenſis.
 Richardus Armachanus.
 Nicolaus de Gorram. Alphoſus Vargas.
 Henricus de Haſſia. Ioannes Capreolus.
 Petrus Alliacenſis Cardinalis.
 Ioannes Gerson. Thomas Valdenſis.
 Auguſtinus de Roma. Ioannes de Capiftrano.
 Ioannes Baſſolius.
 Ioannes de Turrecremata Card.
 Nicolaus de Cauſa Cardinalis.
 Dionyſius Carruſianus.
 Gabriel Biel. Marſilius ad Ingen.
 Ioannes Picus Mirandulanus.
 Thomas Caietanus Cardinalis.
 Iacobus Almainus. Ioannes Maior.
 Franciſcus Ferrarienſis.
 Sylueſter Prieras.
 Hadrianus Papa. Franciſcus Lychetu.
 Conradus Koellim.
 Franciſcus Victoria.
 Dominicus Sorus.

INDEX COLLECTORVM, ET
 expositorum sacrorum Ca-
 nonum.

Dionyſius Exiguus.
 Martinus Bracarenſis.
 Creſconius. Iſidorus Hiſpalenſis.
 Burchardus Vormaciſis.
 Iuo Carnotenſis. Gratianus.
 Innocentius IV. Papa.
 S. Raymundus de Penna Forti.
 Henricus Hoſtiſis. Guido Papa.
 Vdalcricus de Argentina.
 Gulielmus Durantes ſpeculator.
 Guido Archidiaconus.
 Dinus Mugellanus. Monaldus.
 Ioannes Andreas. Petrus Bertrandus.
 Ioannes Calderinus. Baldus Peruſinus.
 Petrus de Ancharano. Antonius de Burrio.
 Franciſcus Zabarella. Ioannes de Imola.
 Ioannes de Anania, Archidiaconus.
 Nicolaus Abbas Panormitanus.
 S. Antonius Florentinus. Andreas Barbatius.
 Ioannes de Turrecremata.
 Alexander Antelle.
 Felinus Sandeus. Dominicus Iacobatius.
 Martinus Natarrus.

INDEX EORVM, QVI
 ſcribunt de caſibus con-
 ſcientie.

S Raymundus de Penna Forti.
 S. Antonius Florentinus.

X s

Afte

Altesanus Astenſis, Bartholomæus Piſanus.
 Pacificus, auctor Pacificæ ſummæ.
 Angelus de Clauaſiõ.
 Baptiſta Toruamala, auctor Roſellæ.
 Thomas Caietanus. Ioannes Tabienſis.
 Sylueſter Prieras. Alexander de Arioſtis.
 Bartholomæus Fumus, auctor Armillæ.
 Martinus Nauarrus.

I N D E X O R A T O R V M
Chriſtianorum.

ORigenes S. Cyprianus.
 S. Athanaſius. S. Baſilius.
 S. Ephrem. S. Gregorius Nazianzenus.
 S. Ambroſius S. Gregorius Nyſſenus.
 S. Gaudentius S. Io. Chryſoſtomus.
 S. Maximus. S. Auguſtinus.
 S. Eucherius.
 S. Petrus Chryſologus.
 S. Leo Papa. S. Gregorius Papa.
 S. Sophronius Hieroſolymitanus.
 S. Eligius Epicoſpus. S. Ildephoſus.
 S. Beda. S. Io. Damascenus.
 S. Theodorus Studires.
 Haymo Alberſtatenſis. Leo IX. Papa.
 Petrus Damiani. Iuo Carnotenſis.
 Hildebertus Turonenſis.
 S. Bernardus. Hugo Victorinus.
 Richardus Victorinus.
 Innocentius III. Papa.
 S. Antonius de Padua, Gulielmus Pariſienſis.
 Iacobus à Virriaco.
 S. Thomas. S. Bonauentura.
 Ioannes Taulerus. S. Vincentius.
 S. Bernardinus.
 Aeneas Syluius, Pius II.
 B. Laurentius Iuſtinianus.

Bella-

Bessarion Nicenus.
Ambrosius Camaldulensis.

I N D E X P O E T A R V M

Sacrorum.

HEBRAEL.

MOyses, qui librum Iob.
Dauid, qui Psalmos omnes.
Salomon, qui Cantica Canticorum.
Hieremias, qui Threnos vario carminum genere, conscripserunt.

C H R I S T I A N I.

Sanctus Cyprianus. Lactantius. Iuuenius.
Sanctus Hilarius.
C. Marius Victorinus.
S. Gregorius Nazianzenus.
S. Damasus. S. Ambrosius.
Aur. Prudentius. Ausonius.
S. Paulinus. Synesius. Sedulius.
Sidonius Apollinaris. S. Prosper.
Hilarius Arelatenus. Alcimus Auitus.
Boetius Seuerinus. Venantius Fortunatus.
Paulus Diaconus. Theodulphus.
Rabanus. Petrus Damiani.
Hildebertus. Gotheфридus Viterbiensis.
Franciscus Petrarcha.
Robertus Gaguinus.
M. Anton. Sabellicus.
Iacobus VVimphelingius.
Baptista Mantuanus. Ioannes Picus.
Iacobus Sanazarius.
Thomas Morus.
Ambrosius Camaldulensis.
Marsilius Ficinus

Index

I N D E X H I S T O R I C O R U M
*Ecclesiasticorum, omiffis Scriptori-
 bus facris.*

Iosephus Hebraeus Egesippus.
 Iulius Africanus.
 Eusebius Cæsariensis.
 Ruffinus Aquileiensis.
 Paulus Orosius Palladius.
 Seuerus Sulpitius. Theodoreus.
 Socrates. Sozomenus. Victor Vricensis.
 Cassiodorus. Dacius Mediolanensis.
 Euagrius Scholasticus.
 Gregorius Turonicus. Beda venerabilis.
 Paulus Diaconus. Eginarthus. Freculphus.
 Nicetas David. Luitprandus.
 Witichindus Frodoardus.
 Glaber Rodulphus Georgius Cedrenus.
 Ioannes Curopalates. Ingulphus Abbas.
 Io. Zonaras. Wilelmus Malmesberienfis.
 Henricus Vtidonensis. Petrus Comestor.
 Otho Erisingenfis. Gulielmus Tyrius.
 Helmoldus Bussoniensis.
 Gulielmus Neuburgensis.
 Rogerus de Houeden. Nicetas Choniates.
 Conradus Abbas Vrspergensis.
 Honorius Augustudunensis.
 Iacobus à Vitriaco.
 Matthæus Paris, siue Parisiensis.
 Vincentius Bellouacensis.
 Nicephorus Callistus. Nicephorus Gregoras.
 Io. Villanus. Flavius Blondus.
 S. Antonius Florentinus.
 Æneas Syluius. Laonicus Chalcondyla.
 Baptista Platina. Antonius Bonfinius.
 Robertus Gaguinus. M. Ant. Sabellicus.

Io. Phi-

Io. Philippus Bergomensis.

Ioannes Naclerus. Albertus Krantzius.

Iacobus Wimphelingius.

Io. Trithemius. Hector Boethius.

Et nostro tempore.

Cæsar Baronius Congregationis Oratoriæ Presbyter,
& postea S.R.E. Cardinalis incredibili labore, & dilligen-
tia historiam Ecclesiasticam vniuersam ab aduentu Do-
mini vsque ad annum millesimum ducentesium, tomis
duodecim comprehendit.

I N D E X C H R O N O L O - g o r u m .

Eusebius Cæsariensis scripsit tempora ab orbe condito
vsque ad annum Domini.

330.

S. Hieronymus continuauit vsque ad annum

381.

Sanctus Prosper continuauit vsque ad annum

448.

Cassiodorus perduxit ad annum.

519.

Marcellinus Comes ad annum

525.

S. Isidorus Hispalensis ad annum

625.

Beda venerabilis annum

725.

Nicephorus Constantinopolitanus, ad annum

842.

Ado Viennensis ad annum

879.

Rhegino Abbas ad annum.

905.

Hermannus Contractus, ad annum Domini

1050.

Lambertus Schaphnaburgensis, ad annum

1077.

Marianus Scorius ad annum

1083.

Leo Hostiensis ad annum

1087.

Bertoldus Constantiensis ad annum

1100.

Sigebertus Gemblacensis ad annum.

1112.

Gotheфридus Viterbiensis ad annum.

1185.

Dodechinus continuator Mariani, ad annum

1200.

Robertus de monte continuator Sigeberti, ad annum

1212.

Martinus Polonus, ad annum

1285

Siffri-

Siffridus Presbyter, ad annum	1307.
Matthæus Palmerius, ad annum.	1449.
Matthias Palmerius, ad annum	1489.
Wernerus auctor Fasciculi temporum, ad annum.	1484.
Ioannes Nauclerus, ad annum.	1500.
Ioannes Linturius continuator Wernerii, ad annum	1514.
Paulus Langius, ad annum	1515.
Alexander Scultetus, ad annum.	1541.
Gilbertus Genebrardus ad annum	1566.
Onuphrius Panuinius, ad annum	1570.
Gerardus Mercator, ad annum	1577.
Robertus Bellarminus ab orbe condito, ad annum	Domini
	1612.
Henricus Samerius,	} Ab orbe condito vsque ad Aduentum Christi.
Iacobus Gordonus,	
Augustinus Torniellus,	

INDEX PIORVM

Libellorum.

Martyrium sancti Andreæ.
 Martyrium sancti Cypriani.
 Vita sancti Antonii per Athanasium.
 Vitæ sanctorum Pauli, Hilarionis, Malchi, & Paulæ per
 Hieronymum.
 Vita S. Gregorii Taumaturgi per Gregorium Nyssen-
 num.
 Ephrem Syri tractatus.
 Lausiaca historia Palladii.
 Vita sancti Martini per Sulpitium.
 Confessiones sancti Augustini.
 Historia religiosa Theodoret.
 Collationes Io. Cassiani.
 Scala Ioannis Climaci.
 De gloria Martyrum, & Confessorum Gregorii Turo-
 nici.

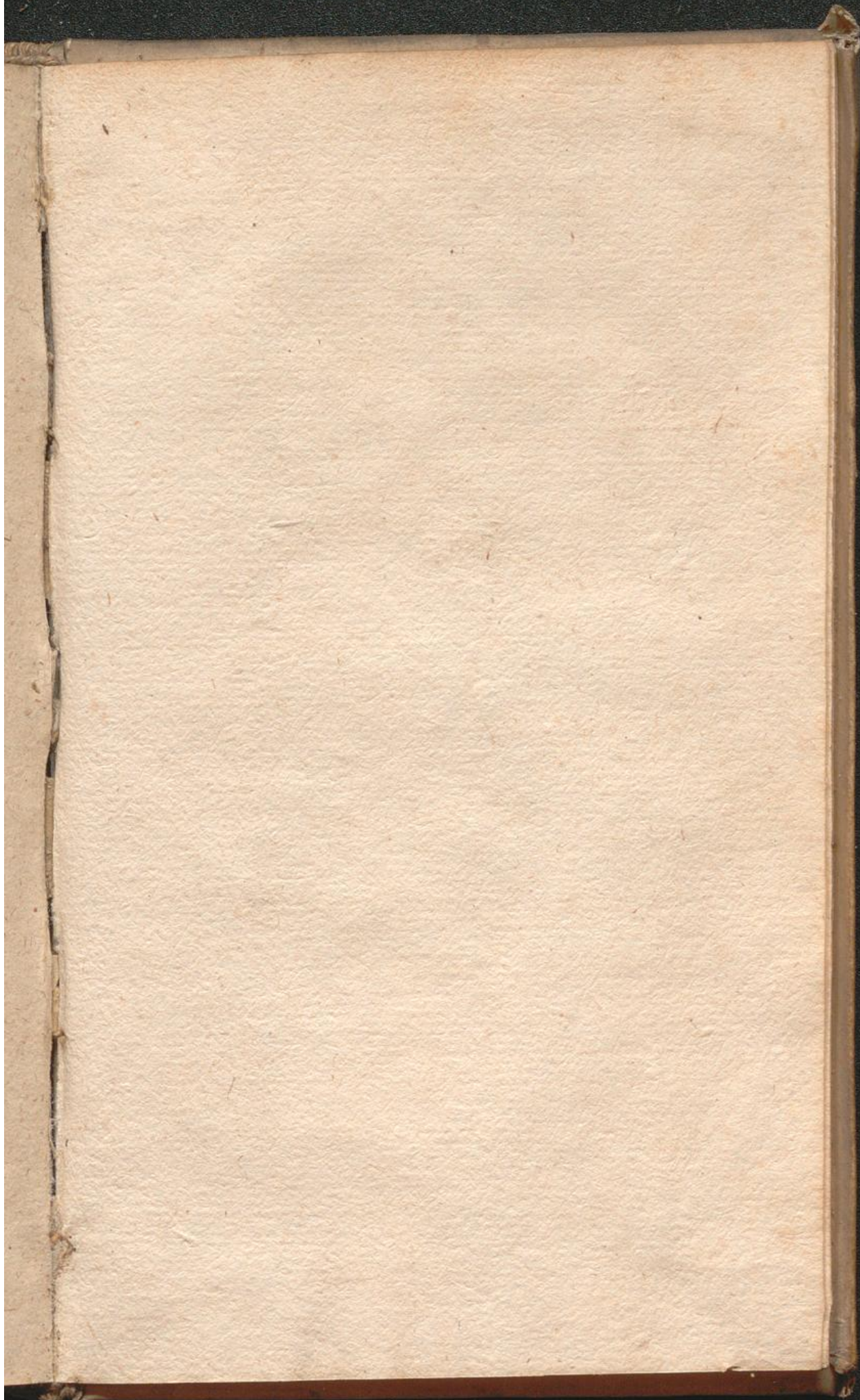
Dialogi

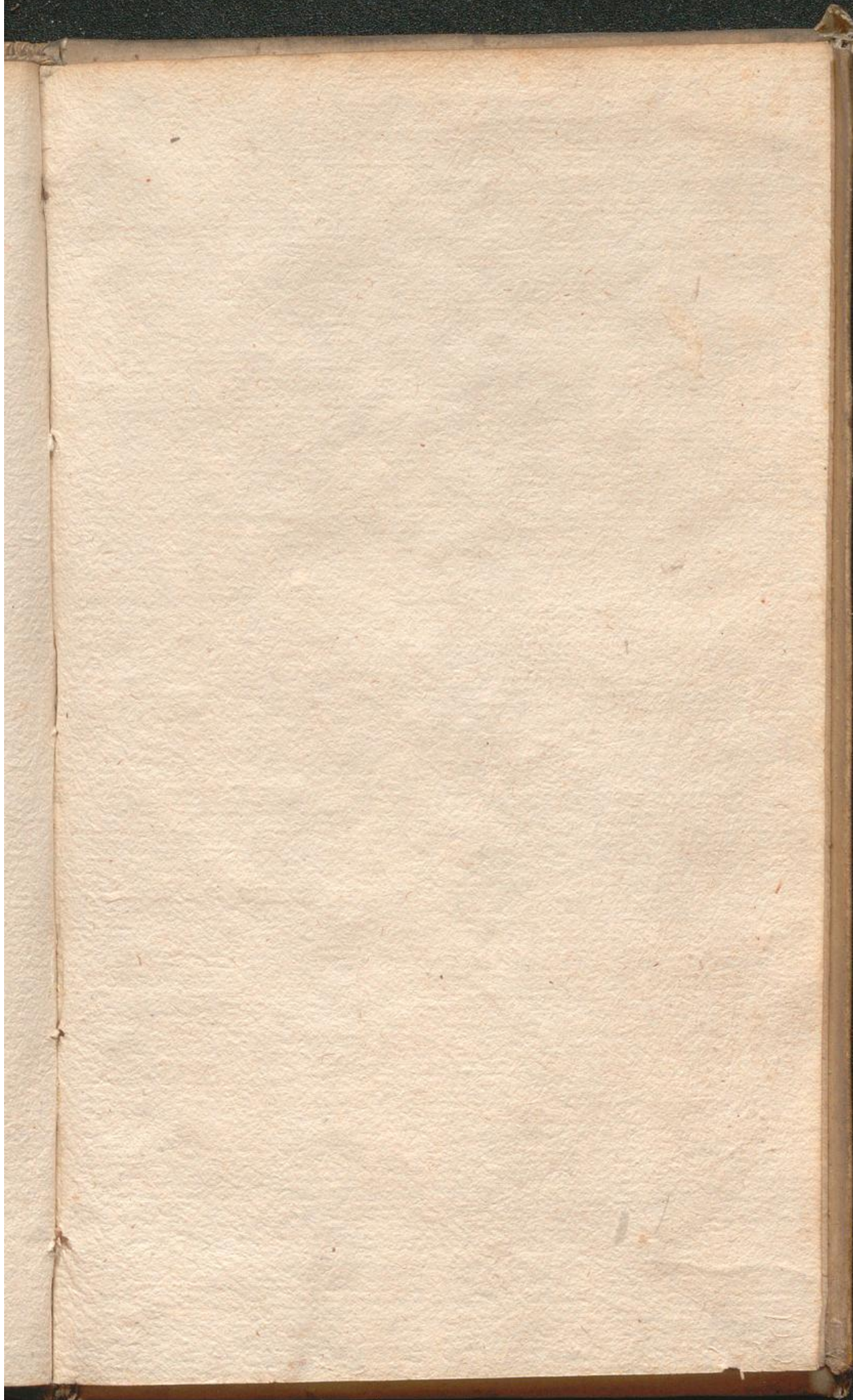
Dialogi sancti Gregorii Papæ.
 Pratum spirituale Io. Mosci.
 Vita B. Columbani per Ionam.
 Vita sancti Ioannis Eleemosynarii per Leontium.
 Vitæ Sanctorum per Bedam.
 Vita Barlaam, & Iosaphat per Ioan. Damascenum.
 Vita sancti Suiberti per Ludgerum, & Marcellinum.
 Vita S. Gregorii per Ioannem Diaconum.
 Contemplationes Idioræ.
 Vita sancti Romualdi & aliorum per Petrum Damiani.
 Vita sancti Anselmi per Edinerum.
 Opera omnia sancti Bernardi.
 Vita sancti Bernardi, per Gulielmum, & alios.
 De contemptu mundi, Innocent. III.
 Opuscula Humberti Ord. Præd. De proprietatibus apum.
 Thomæ Cantipratensis.
 Opuscula sancti Bonaventuræ.
 Opuscula Henrici Susonis.
 Opuscula Laurentii Iustiniani.
 Opuscula Dionysii Carthusiani. De imitatione Christi.
 Opuscula Thomæ de Kempis, vna cum libello de imitatione Christi.
 Tractatus de vita spirituali Sancti Vincentii.

Bibl. Theod. Paderborn

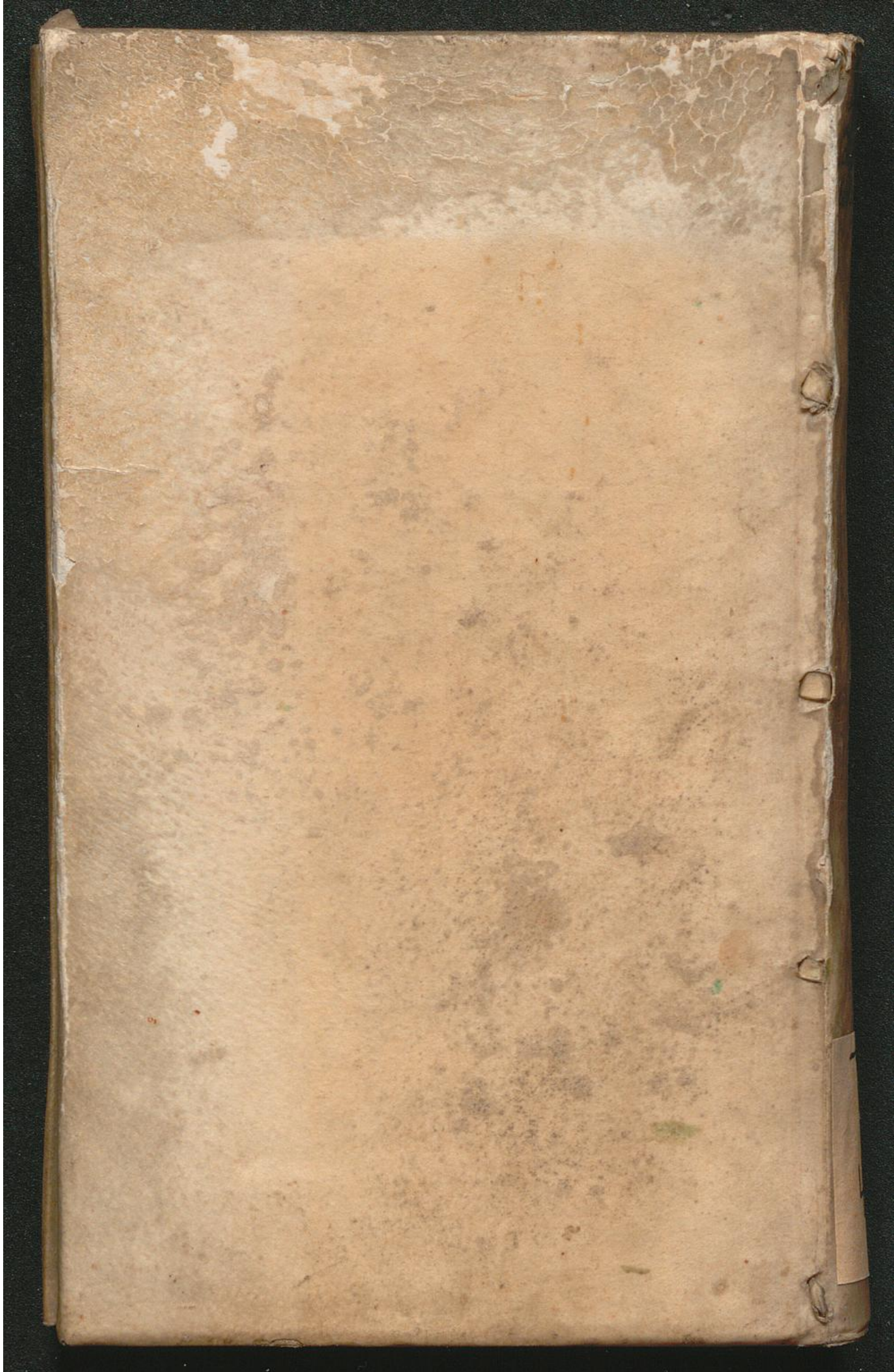
F I N I S.

CHRO-

317

Bellarmin
de
Scripturis
Ecclesiasticis

Th

4952